

ປຶ້ມຄູ່ມື ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມື

ສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ຢູ່ໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ

ພິມເຜີຍແຜ່ ໃນປີ 2024 ໂດຍ ອົງການສະຫະປະຊາຊາດເພື່ອການສຶກສາ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France; ສູນສາກົນເພື່ອການຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ການບູລະນະ ຊັບສິນທາງດ້ານວັດທະນະທຳ (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property ຫຼື ICCROM), Via di San Michele 13, 00153 Rome, Italy; ສະພາສາກົນກ່ຽວກັບອະນຸສອນສະຖານ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກສະຖານ (International Council on Monuments and Sites ຫຼື ICOMOS), 11 rue du Séminaire de Conflans, 94220 Charenton-le-Pont, France; ອົງການສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ (International Union for Conservation of Nature ຫຼື IUCN), Rue Mauverney 28, 1196 Gland, Switzerland, ແລະ ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາ (United Nations Development Programme ຫຼື UNDP), One United Nations Plaza, New York, NY 10017, United States of America.

© UNESCO, ICCROM, ICOMOS ແລະ IUCN, 2024

ISBN:978-92-3-000223-7

<https://doi.org/10.58337/AIZO8920>

ປຶ້ມຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນສາມາດເຂົ້າອ່ານໄດ້ໂດຍບໍ່ໄດ້ເສຍຄ່າໃດໆ ພາຍໃຕ້ ໃບອະນຸຍາດ Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-NC-SA 3.0 IGO) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/>). ໂດຍການນຳໃຊ້ເນື້ອໃນຂອງສິ່ງພິມສະບັບນີ້, ຜູ້ນຳໃຊ້ຍອມຮັບເງື່ອນໄຂ ຂອງການນຳໃຊ້ ການເຂົ້າເຖິງຖານຂໍ້ມູນແບບບໍ່ເສຍຄ່າຂອງ UNESCO (UNESCO Open Access Repository) (<https://www.unesco.org/en/open-access/cc-nc-sa>).

ຫົວຂໍ້ປຶ້ມສະບັບຕົ້ນ: Guidance and Toolkit for Impact Assessments in a World Heritage Context ພິມເຜີຍແຜ່ໃນປີ 2022 ໂດຍອົງການສະຫະປະຊາຊາດເພື່ອການສຶກສາ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization ຫຼື UNESCO), ICCROM, ICOMOS ແລະ IUCN.

ການລະບຸຊື່ຕ່າງໆທີ່ຖືກນຳໃຊ້ ແລະ ການນຳສະເໜີຂໍ້ມູນຕ່າງໆ ຢູ່ໃນປຶ້ມເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ໄດ້ບົ່ງບອກເຖິງຖ້ອຍຖະແຫຼງ ທີ່ເປັນຂໍ້ຄິດເຫັນໃດໆ ທັງຊື່ນ ບໍ່ວ່າຈະໃນຖານະຂອງອົງການ UNESCO, ICCROM, ICOMOS ຫຼື IUCN ກໍ່ດີຕໍ່ກັບສະຖານະທາງກົດໝາຍຂອງ ປະເທດ, ອານາເຂດ, ເມືອງ ຫຼື ພື້ນທີ່ ຫຼື ຂອບການປົກຄອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃດໆ ທີ່ ຕໍ່ກັບການກຳນົດຂອບເຂດຂອງ ຊາຍແດນ ຫຼື ຂອບເຂດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ແນວຄິດ ແລະ ຄວາມເຫັນທີ່ສະແດງໃນປຶ້ມສະບັບນີ້ ແມ່ນຂອງຜູ້ຂຽນ; ແຕ່ບໍ່ຖືວ່າແມ່ນຂອງອົງການ UNESCO, ICCROM, ICOMOS ຫຼື IUCN ແລະ ຈະບໍ່ຖືເປັນການໝາຍໝັ້ນຂອງອົງການດັ່ງກ່າວ.

ເນື້ອໃນ ແລະ ການຕີຄວາມໝາຍໃນປຶ້ມສະບັບນີ້ເປັນລັກສະນະວິຊາການ ແລະ ການໃຫ້ຂໍ້ມູນເທົ່ານັ້ນ ແລະ ບໍ່ແມ່ນການສະແດງຄວາມເຫັນທາງການ ແຕ່ຢ່າງໃດຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ, UNDP ແລະ ອົງການຜູ້ສະໜອງທຶນທີ່ເປັນຜູ້ສະໜັບສະໜູນປຶ້ມສະບັບນີ້.

ສະໜັບສະໜູນໂດຍໂຄງການບັບປຸງການລົງທຶນທີ່ມີຄຸນນະພາບເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງຂອງ UNDP-UNEP (Poverty-Environment Actions for Sustainable Development Goals PEA)

Thome Xaisongkham, ວິຊາການວິເຄາະໂຄງການ, ຫ້ອງການ UNDP ປະຈຳ ສປປ ລາວ

Chindaphone Saiyaleuth, ຜູ້ປະສານງານໂຄງການ, PEA

Stamatis Christopoulos, ທີ່ປຶກສາດ້ານວິຊາການ, PEA

ຜູ້ປະສານງານ: Montira Unakul, Kamonrat Chayamarit, Waraporn Onnom (UNESCO Bangkok)

ຜູ້ແປພາສາ: Souridahak Sakonhninhom

ຜູ້ອອກແບບ ຈັດໜ້າປຶ້ມສະບັບພາສາລາວ: Souridahak Sakonhninhom

ຜູ້ກວດແກ້ເອກະສານ: Viengkeo Souksavatdy

ຜູ້ປະສານງານປຶ້ມສະບັບຕົ້ນ: Laura Frank (UNESCO), Eugene Jo (ICCROM)

ຜູ້ຂຽນ: Sarah Court (ICCROM), Eugene Jo (ICCROM), Richard Mackay (ICOMOS), Mizuki Murai (IUCN), Riki Therivel (ຊ່ຽວຊານດ້ານການປະເມີນຜົນກະທົບ),

ຮູບໜ້າປົກ: ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຫຼັກສູດຝຶກອົບຮົມຂອງ ICCROM ກ່ຽວກັບຄົນ, ທຳມະຊາດ, ວັດທະນະທຳ ພາບຖ່າຍຢູ່ ຫໍພິພິດທະພັນເຣວເວ (Railway Museum), Livingstone, Zambia. © Sarah Court

ຜູ້ອອກແບບຈັດໜ້າປຶ້ມສະບັບຕົ້ນ: Guilder Design

ອອກແບບໜ້າປົກ ແລະ ພາບປະກອບ: Felipe Echeverri Velasco ແລະ Alberto José Moncayo

ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຍັງ ກົມມໍຣະດົກແຫ່ງ ສປປ ລາວ ທີ່ໃຫ້ການຮ່ວມມືຈັດທຳປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບແປເປັນພາສາລາວ ໂດຍສະເພາະ Phakanxay Sikhaxay, Paxa Nyordsavanh

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນສຳລັບທຸກໆຮູບພາບໃນປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ ແມ່ນຂອງ UNESCO/ICCROM/ICOMOS/IUCN. 2022. ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ເຄື່ອງມືສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ. Paris, UNESCO

NORWEGIAN MINISTRY OF CLIMATE AND ENVIRONMENT

ຕົ້ນສະບັບສະໜັບສະໜູນໂດຍກະຊວງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງລັດຖະບານນໍເວ

ບົດສັງລວມຫຍໍ້

ມໍຣະດົກໂລກຂອງພວກເຮົາຜະເຊີນກັບໄພຂົ່ມຂູ່ ນາໆປະການ - ການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ ສະເໜີບັນດາວິທີທາງແກ້ໄຂ

ໃນຂະນະທີ່ສິນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ ສະເໜີມສະຫຼອງວາລະຄົບຮອບ 50 ປີຂອງຕົນໃນປີ 2022, ມີແຫຼ່ງມໍຣະດົກຕ່າງໆຈຳນວນຫຼາຍກວ່າ 1100 ແຫ່ງ ໃນທົ່ວໂລກ ໄດ້ຖືກຮັບຮອງເຂົ້າເປັນມໍຣະດົກໂລກ - ຈົນເຮັດໃຫ້ ວຽກງານການອະນຸລັກບັນດາມໍຣະດົກສະຖານຕ່າງໆ ຊຶ່ງຊົງຄຸນຄ່າອັນສູງສົ່ງ ຕໍ່ມວນມະນຸດສະຍະຊາດເຫຼົ່ານີ້ ຖືວ່າເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບລວມຂອງພວກເຮົາ. ແຕ່ກໍຍັງມີສະຖານທີ່ອັນຍອດຍິ່ງຕ່າງໆອີກຫຼາຍໆແຫ່ງ ທີ່ຜະເຊີນກັບຄວາມກົດດັນຈາກໂຄງການພັດທະນາປະເພດຕ່າງໆ ທີ່ນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນ ບໍ່ວ່າແຕ່ຢູ່ພາຍໃນ ກໍຄືຢູ່ບໍລິເວນອ້ອມແອ້ມມໍຣະດົກສະຖານຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ. ການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆກ່ຽວກັບໂຄງການນັ້ນໆ - ກ່ອນທີ່ຈະມີການຕັດສິນໃຈເດີນໜ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ - ມັນມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ໃນການຄຳນຶງເຖິງທັງສອງແງ່ມຸມ ອັນໄດ້ແກ່ການປົກປ້ອງມໍຣະດົກໂລກຈາກການຖືກທຳລາຍ ແລະ ການຈຳແນກໄດ້ບັນດາວິທີທາງເລືອກທີ່ຍືນຍົງຕ່າງໆ.

ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ເຄື່ອງມືການປະເມີນຜົນກະທົບໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ ເປັນສູນລວມແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອ້າງອີງທີ່ອະທິບາຍຂະບວນການເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍເຫຼົ່ານີ້. ໂດຍສະໜອງເຄັດລັບ ແລະ ເຄື່ອງມືຕ່າງໆລວມທັງ ລາຍການ ແລະ ພາກປະມວນຄຳສັບ, ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ເຄື່ອງມືນີ້ ສະໜອງຂອບເພື່ອດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບສະຖານທີ່ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທາງດ້ານທຳມະຊາດ.

ພັດທະນາໂດຍອົງການ UNESCO ແລະ ອົງການທີ່ປຶກສາ ຕໍ່ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ, ICCROM, ICOMOS ແລະ IUCN, ຄູ່ມືສະບັບນີ້ຊຸກຍູ້ການປະສານສົມທົບລະຫວ່າງຫຼາຍຂະແໜງການ ແລະ ຊຶ່ງເຂດວຽກງານໃນການລະບຸວິທີທາງອອກເພື່ອທັງປົກປ້ອງສະຖານທີ່ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ແລະ ເໝາະສົມ. ສະນັ້ນຈຶ່ງຂໍຮຽນເຊີນ ບັນດາລັດພາຄີຂອງສິນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ, ຜູ້ຈັດການມໍຣະດົກ, ຜູ້ຕັດສິນໃຈ, ຜູ້ວາງແຜນ ແລະ ຜູ້ພັດທະນາ ໃຫ້ອ່ານຄູ່ມືສະບັບນີ້ເພື່ອຊ່ວຍກັນບັນລຸຄວາມໝາຍໝັ້ນທີ່ມີຮ່ວມກັນ ໃນການຮັກສາມໍຣະດົກທີ່ລ້ຳຄ່າໃຫ້ແກ່ຄົນຮຸ່ນຫຼັງ.

ການປະເມີນ
ຜົນກະທົບ
ທີ່ສະເໜີໂດຍ ຄະນະກຳມະ
ການມໍຣະດົກໂລກ
1 ໃນ 8
ສະຖານທີ່ມໍຣະ
ດົກໂລກ

ໃນເມື່ອສົງຄາມຕ່າງໆ ລ້ວນເລີ່ມຈາກຈິດໃຈຂອງບັນດາຊາຍຢິງທັງຫຼາຍ, ເຫດສະມັນ ການພິທັກສິນຕິພາບ ຍອມຈະຕ້ອງຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນຢູ່ໃນຈິດໃຈຂອງພວກເຂົາ ເຊັ່ນດຽວກັນ'

ປຶ້ມຄູ່ມືໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ

ມໍຣະດົກໂລກ

ປຶ້ມຄູ່ມື ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມື

ສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ຢູ່ໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ

ກ່ຽວກັບ ຊຸດຄູ່ມືແຫຼ່ງເອກກະສານຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບມໍຣະດົກໂລກ

ນັບຕັ້ງແຕ່ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກໄດ້ຖືກຮັບຮອງໃນປີ 1972, ທະບຽນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ກໍໄດ້ມີການວິວັດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ເຕີບໃຫຍ່ຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງໝັ້ນຄົງ. ດ້ວຍການເຕີບໃຫຍ່ດັ່ງກ່າວນີ້, ຈຶ່ງມີຄວາມຕ້ອງການອັນສໍາຄັນຍິ່ງເກີດຂຶ້ນ ເພື່ອສະໜອງທັດຊີ້ນໍາ ໃຫ້ແກ່ບັນດາລັດພາຄີຕ່າງໆໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍານີ້. ຈາກຜົນທີ່ສັງລວມໄດ້ຈາກ ຫຼາຍໆກອງປະຊຸມລະດັບຜູ້ຊ່ຽວຊານ ແລະ ການລາຍງານແບບຮອບວຽນ ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຕ້ອງການທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ສູນໃສ່ການຈັດຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການພັດທະນາໃນການເພີ່ມຂີດຄວາມສາມາດ ໃນຂົງເຂດຈໍາເພາະຕ່າງໆ ຊຶ່ງວ່າ ບັນດາລັດພາຄີ ແລະ ຜູ້ຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ມີຄວາມຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສະໜັບສະໜູນຫຼາຍຂຶ້ນ. ການພັດທະນາຊຸດຄູ່ມືຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບແຫຼ່ງຂໍ້ມູນເອກກະສານທີ່ຈໍາເປັນ ຈຶ່ງເປັນການຕອບສະໜອງຕໍ່ກັບຄວາມຕ້ອງການນີ້.

ການພົມເຜີຍແຜ່ຊຸດຄູ່ມືດັ່ງກ່າວ ເປັນການດໍາເນີນງານຮ່ວມມືໂດຍ ອົງການ UNESCO ໃນຖານະກອງເລຂາຂອງສົນທິສັນຍາ ແລະ 3 ອົງການທີ່ປຶກສາຕໍ່ ຄະນະກໍາມະການມໍຣະດົກໂລກ (ICCROM, ICOMOS ແລະ IUCN). ກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ 30 ຂອງ ຄະນະກໍາມະການມໍຣະດົກໂລກ (ວີລຍູສ, ລີທົວເນຍ, ກໍລະກົດ 2006) ໄດ້ສະໜັບສະໜູນແຜນງານລິເລີ່ມນີ້ ແລະ ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ບັນດາອົງການທີ່ປຶກສາ ແລະ UNESCO ດໍາເນີນການກະກຽມ ແລະ ພົມເຜີຍແຜ່ ຊຸດເຄື່ອງມືຈໍານວນໜຶ່ງຕາມຂົງເຂດວຽກງານ-ຫົວຂໍ້ນັ້ນໆ.

ບັນດາຊຸດຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ ມີຈຸດປະສົງໃນການສະໜອງແນວທາງຊີ້ນໍາ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍານີ້ ຕໍ່ກັບບັນດາລັດພາຄີ, ອົງການປົກປ້ອງມໍຣະດົກ, ລັດຖະບານທ້ອງຖິ່ນ, ຜູ້ຄຸ້ມຄອງພາກສະໜາມ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ກ່ຽວພັນກັນກັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆ, ຕະຫຼອດເຖິງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆ ຢູ່ໃນຂະບວນການຊອກເຫັນບັນຫາ ແລະ ການອະນຸລັກມໍຣະດົກ. ພວກມັນແນະໃສ່ສະໜອງຄວາມຮູ້ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອ ໃນການຮັບປະກັນໃຫ້ບັນຊີເບື້ອງຕົ້ນ ແລະ ບັນຊີທີ່ຖືກຮັບຮອງ ຂອງມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ ປະກອບໄປດ້ວຍບັນດາຊັບສິນທີ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ຄຸ້ມຄອງຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ບັນດາຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ຖືກພັດທະນາຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ເປັນເຄື່ອງມື ທີ່ເປັນມິດຕໍ່ກັບຜູ້ນໍາໃຊ້ ໃນການຈັດການເສີມສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ແລະ ຍົກສູງຈິດສໍານຶກ ກ່ຽວກັບສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ພວກມັນ ສາມາດນໍາໃຊ້ໃນແບບເອກກະລາດ ເພື່ອການຮຽນຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ ຕະຫຼອດເຖິງນໍາໃຊ້ເປັນເອກກະສານປະກອບໃນການຈັດຊຸດຝຶກອົບຮົມຕ່າງໆ ແລະ ຄວນຈະນໍາໃຊ້ໄປຄວບຄູ່ກັບບົດບັນຍັດພື້ນຖານ ເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ເນື້ອໃນຂອງກະໂຕສົນທິສັນຍາ ແລະ ບົດຊີ້ນໍາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນັ້ນ.

ເອກະສານຕ່າງໆໃນຊຸດຄູ່ມືນີ້ ແມ່ນໄດ້ສ້າງຂຶ້ນເປັນ ເອກະສານຟາຍ PDF ທີ່ສາມາດ ດາວໂຫຼດ ແລະ ເຂົ້າເຖິງທາງອອນໄລນ໌ ໂດຍບໍ່ເສຍຄ່າໃດໆທີ່ <https://whc.unesco.org/en/resourcemanuals/>.

ຄຳນຳໂດຍ ຜູ້ອຳນວຍການຂອງສູນມໍຣະດົກໂລກ

ຕັ້ງແຕ່ການກໍ່ຕັ້ງມາຫຼາຍກວ່າ 75 ປີ, ອົງການ UNESCO ໄດ້ພັດທະນາເຄື່ອງມືມາດຕະຖານສາກົນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເພື່ອປົກປ້ອງສິ່ງປະດິດສ້າງທີ່ຫຼາກຫຼາຍຂອງໂລກ. ສົນທິສັນຍາ, ຖະແຫຼງການ ແລະ ຄຳແນະນຳຂອງ UNESCO ກວມເອົາທຸກໆດ້ານຂອງມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳທີ່ເປັນວັດຖຸ ແລະ ບໍ່ເປັນວັດຖຸ ເຊິ່ງລວມໆເຂົ້າກັນກໍໄດ້ກາຍເປັນເຄືອຂ່າຍເຄື່ອງມືທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ຖືກສ້າງຂຶ້ນເພື່ອສະໜັບສະໜູນລັດພາຄີ ໃນຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນເພື່ອປົກປັກຮັກສາມໍຣະດົກ ແລະ ສິ່ງປະດິດສ້າງຢູ່ທຸກໆພາກພື້ນໃນໂລກ.

ສົນທິສັນຍາປີ 1972 ວ່າດ້ວຍການປົກປັກຮັກສາມໍຣະດົກໂລກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ເຊິ່ງເປັນທີ່ຮູ້ກັນຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນນາມ ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ ຖືວ່າເປັນເຄື່ອງມືລະດັບສາກົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດທີ່ສຸດ ໃນການອະນຸລັກບັນດາແຫຼ່ງມໍຣະດົກທຸກໆພາກພື້ນ. ໃນຖານະທີ່ເປັນເຄື່ອງມືດ້ານກົດໝາຍສາກົນທີ່ກວມເອົາທັງມໍຣະດົກທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ, ສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ ເປັນການເຊື່ອມໂຍງທີ່ພິເສດສະເພາະ ແລະ ແທ້ແທ້ແຜ່ນລະຫວ່າງເຄື່ອງມືທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ມໍຣະດົກດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ເຄື່ອງມືເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາເຊັ່ນ ການອະນຸລັກມໍຣະດົກດ້ານທຳມະຊາດ, ຊີວະນາໆພັນ ຫຼື ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ. ນອກຈາກນັ້ນ, ເຄືອຄ່າຍແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກຫຼາຍກວ່າ 1.154 ແຫ່ງ ທີ່ໄດ້ຈັດຂຶ້ນທະບຽນມໍຣະດົກໂລກໃນປັດຈຸບັນ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງມໍຣະດົກ ແລະ ໄດ້ກາຍເປັນຖານທິດສອບທີ່ສຳຄັນ ສຳລັບທຸກໆດ້ານຂອງການອະນຸລັກມໍຣະດົກ.

ໃນໂອກາດສະເຫຼີມສະຫຼອງສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກຄົບຮອບ 50 ປີໃນປີ 2022, ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນວຽກງານມໍຣະດົກໂລກທັງໝົດ ກໍໄດ້ທົບທວນຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ກ່ຽວກັບຜົນຮັບພື້ນຜິດພາດທີ່ບັນລຸໄດ້ຕັ້ງແຕ່ປີ 1972 ບົນເສັ້ນທາງກ້າວເດີນໄປຂ້າງໜ້າ ໂດຍພາຍໃຕ້ຄຳຂວັນ ມໍຣະດົກໂລກເປັນແຫຼ່ງກຳເນີດແຫ່ງຄວາມເຂັ້ມແຂງ, ຄວາມເປັນມະນຸດສະຍະຊາດ ແລະ ນະວັດຕະກຳ. ປຶ້ມເຫຼົ່ານີ້ ກວມເຖິງຂົງເຂດທີ່ວິກິດດ້ານຕ່າງໆ ຊຶ່ງສະທ້ອນອອກມາຈາກຜົນແທ່ງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ ພາຍຫຼັງເຄິ່ງສະຕະວັດທີ່ຜ່ານມາ ເປັນຕົ້ນວ່າ: ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ການອະນຸລັກມໍຣະດົກ, ການທ່ອງທ່ຽວແບບຍືນຍົງ, ບົດບາດທີ່ເຕີບໂຕຂຶ້ນຂອງການສື່ສານຍຸກດິຈິຕອລ ແລະ ທ່າແຮງບັນຊ້ອນຂອງມໍຣະດົກອັນຍອດຍິ່ງ ທີ່ມີບົດບາດສຳຄັນຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຊຸມຊົນ.

ໜຶ່ງໃນຄວາມວິຕົກກັງວົນໃຈ ທີ່ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ພົບຢູ່ເປັນປະຈຳໃນເວລາທົບທວນສະພາບການອະນຸລັກຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆ ຍັງຄົງເປັນປະເດັນກ່ຽວກັບຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ຄວາມທ່ຽງຕົງຕໍ່ເວລາ ໃນການດຳເນີນການປະເມີນໂຄງການນັ້ນໆ ຊຶ່ງອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ. ໂດຍຍົກປະເດັນເຖິງຄວາມຈຳເປັນໃນການສ້າງສາພັດທະນາດ້ານຕ່າງໆ, ການຍົກລະດັບຄວາມຢູ່ດີກິນດີຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ການປົກປ້ອງມໍຣະດົກ ແມ່ນເປັນສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີເຄື່ອງມືທີ່ອຸທິດໂດຍສະເພາະ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ບັນດາລັດພາຄີຂອງສົນທິສັນຍານີ້ ບັນລຸໄດ້ພາລະກິດຂອງພວກເຂົາ ຕາມມາດຕະຖານທີ່ສູງທີ່ສຸດ ເທົ່າທີ່ຈະສາມາດທຳໄດ້.

ໃນຫຼາຍໆທິດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ, ບັນດາອົງການທີ່ປຶກສາ ທີ່ຂຶ້ນກັບຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ (ICCROM, ICOMOS, IUCN) ໄດ້ພັດທະນາເອກະສານຕ່າງໆທີ່ເປັນບົດຊີ້ນຳໃນການຊ່ວຍເຫຼືອບັນດາລັດພາຄີ ໃຫ້ປະຕິບັດຕາມພາກປະຕິບັດທີ່ເລີດໃນປັດຈຸບັນ ໃນການອະນຸລັກມໍຣະດົກ: 2011 ICOMOS ບົດຊີ້ນຳກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ 2013 IUCN ຄຳແນະນຳຂອງມໍຣະດົກໂລກກ່ຽວກັບການປະເມີນທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ. ນັບຕັ້ງແຕ່ມີການພິມເຜີຍແຜ່ຂອງເອກະສານເຫຼົ່ານີ້, ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ເຊື່ອເຊີນບັນດາລັດພາຄີ ໃຫ້ນຳໃຊ້ປະໂຫຍດເປັນຢ່າງດີ ຈາກບັນດາເອກະສານຊີ້ນຳເຫຼົ່ານີ້ ໃນເວລາທີ່ມີກໍລະນີສະເໜີໃຫ້ມີການດຳເນີນ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆ.

ປຶ້ມບົດຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສະບັບນີ້ ແມ່ນຜົນງານການຈັດພິມຮ່ວມ ຂອງ UNESCO ກັບອົງການທີ່ປຶກສາຕ່າງໆ ທີ່ຂຶ້ນກັບຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ. ເປັນການປະກອບສ່ວນທີ່ຫຼາຍກາ ທີ່ມີຕໍ່ຂົງເຂດມໍຣະດົກ, ມັນມີຈຸດປະສົງແນໃສ່ ໃຫ້ຄຳຊີ້ນຳບັນດາຜູ້ນຳໃຫ້ທຸກໆອັນພ້ອມດ້ວຍຂັ້ນຕອນຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນໃນການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆ ສຳລັບທຸກໆປະເພດ ແລະ ຂອບເຂດແນວຄວາມຄິດໃນການວາງແຜນຂອງໂຄງການທີ່ຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ - ທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ທຳມະຊາດ ຫຼືວ່າ ແບບປະສົມ - ໂດຍນຳໃຊ້ແຜນດຳເນີນການທີ່ດັດປັບແບບດຽວກັນນີ້. ສະນັ້ນ, ປຶ້ມຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນມາໄດ້ ຖ້າຫາກປາສະຈາກຄວາມຊຳນານຂຶ້ນຊ້ານານທາງດ້ານວິຊາການ ຕະຫຼອດເຖິງການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງເລິກເຊິ່ງ ແລະ ຕໍ່ເນື່ອງຂອງບັນດາອົງການທີ່ປຶກສາຕ່າງໆ.

ຂອບເຂດແຜນວຽກຂອງເອກກະສານນີ້ ໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອຫຼາຍປີທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ສອດຄ່ອງຕາມແລວທາງຂອງ ມາດຕະຖານທາງດ້ານວິທີວິທະຍາທີ່ສູງທີ່ສຸດໃນປັດຈຸບັນ, ມັນໄດ້ສະໜອງໃຫ້ກັບບັນດາລັດພາຄີ, ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ບັນດາຜູ້ຊ່ຽວຊານອິດສະຫຼະຂອງໂຄງການ ດ້ວຍບົດຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ວ່າຈະຈັດການມອບໝາຍ, ດຳເນີນການ ແລະ ທົບທວນການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆຕໍ່ບັນດາແຫຼ່ງມໍຣະດົກຄືແນວໃດ. ບົນຈິດໃຈຂອງ ຂໍ້ສະເໜີ ແນະ 1972 UNESCO ວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງ, ຢູ່ໃນລະດັບຊາດ, ກ່ຽວກັບມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳ ມະຊາດ, ວິທີວິທະຍາດັ່ງກ່າວນີ້ ຍັງອອກແບບໃຫ້ສາມາດນຳໃຊ້ກັບທຸກຮູບແບບຂອງມໍຣະດົກ ທີ່ນອກເໜືອອອກໄປ ຈາກບັນດາສ່ວນທີ່ໄດ້ຖືກຈົດທະບຽນເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກ ໂລກ ອີກດ້ວຍ.

ຂ້າພະເຈົ້າມີຄວາມປະຕິຢືນດີເປັນຢ່າງຍິ່ງ ທີ່ບໍ່ມີຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ ຍັງໄດ້ສະໜອງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນສຳລັບການເສີມສ້າງ ຄວາມເຂັ້ມແຂງ ແລະ ການຍົກສູງຈິດສຳນຶກກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກ ໂລກ, ທີ່ວ່າສາມາດນຳໃຊ້ ເຂົ້າ ບໍ່ວ່າແຕ່ໃນການເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການຈັດກິດຈະກຳຝຶກອົບຮົມເປັນກຸ່ມ ຫຼືວ່າ ການສຶກສາຮຽນຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ. ເຄື່ອງມືເພີ່ມເຕີມຂຶ້ນນີ້, ໄດ້ຮັບແຮງບັນດານໃຈໂດຍກົງມາຈາກບັນດາເນື້ອໃນ ແລະ ຫຼັກການຕ່າງໆ ທີ່ບັນຍັດໄວ້ຢູ່ໃນ ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກ ໂລກ, ໄດ້ຖືກອອກແບບໃຫ້ເປັນມິດຕໍ່ຜູ້ນຳໃຊ້ ແລະ ສາມາດດັດປັບໃຫ້ສອດຄ່ອງກັນຕາມແຕ່ລະ ກໍລະນີເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ ແລະ ແນ່ນອນວ່າຈະຕ້ອງມີຜົນກະທົບດ້ານບວກຫຼາຍທີ່ສຸດ ຕໍ່ກັບມໍຣະດົກອັນຍອດຍິ່ງໃນ ທົ່ວທຸກມູມໂລກ.

ສຸດທ້າຍ, ຕາງໜ້າ UNESCO ຂ້າພະເຈົ້າຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຍັງ ກະຊວງສະພາບດິນພ້າອາກາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງ ນີເວ ເຊິ່ງໄດ້ສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາຂໍ້ແນະນຳນີ້ຜ່ານ ແຜນງານການເປັນຜູ້ນຳວຽກງານມໍ ຣະດົກ ໂລກຂອງ ICCROM-IUCN. ຂ້າພະເຈົ້າໝັ້ນໃຈວ່າ ເມື່ອນັບມື້ມີຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ນຳໃຊ້ ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ເຄື່ອງມື ນີ້ຫຼາຍຂຶ້ນ, ເຂົາເຈົ້າກໍຈະສາມາດຂົນຂວາຍການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ການລົງມືປະຕິບັດຫຼາຍຂຶ້ນເພື່ອ ອະນຸລັກ ແລະ ປົກປ້ອງ ມໍຣະດົກສ່ວນລວມ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດຂອງຄົນຮຸ່ນຕໍ່ໄປ.

Lazare Eloundou Assomo
ຜູ້ອຳນວຍການສູນມໍຣະດົກ ໂລກ

ຄຳນຳໂດຍ ອົງການທີ່ປຶກສາຂອງ ຄະນະກຳມະການ ມໍຣະດົກໂລກ

ປຶ້ມຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສະບັບນີ້ ແມ່ນການພິມເຜີຍແຜ່ຮ່ວມກັນຂອງ UNESCO, ສູນສາກົນ ເພື່ອການຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ບູລະນະຊັບສິນທາງດ້ານວັດທະນະທຳ (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property ຫຼື ICCROM), ສະພາສາກົນກ່ຽວກັບ ອະນຸສອນສະຖານ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກສະຖານ (International Council on Monuments and Sites ຫຼື ICOMOS), ແລະ ອົງການສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ (International Union for Conservation of Nature ຫຼື IUCN). ວຽກງານຄັ້ງນີ້ແມ່ນໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຢ່າງກວ້າງຂວາງໂດຍ ກະຊວງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງນີເວ ຜ່ານຂອບແຜນງານການເປັນຜູ້ນຳວຽກງານມໍຣະດົກໂລກຂອງ ICCROM-IUCN.

ຈຸດປະສົງຂອງເອກະສານສະບັບນີ້ແມ່ນເພື່ອ ໃຫ້ຂໍ້ແນະນຳກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ໂດຍ ນຳໃຊ້ຂອບທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ແລະ ໂຄງການຂະໜາດ ນ້ອຍ ແລະ ໃຫຍ່ ບໍ່ວ່າຈະແມ່ນພາຍໃຕ້ ຂອບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມໂດຍລວມ ຫຼື ແບບ ສະເພາະການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ (HIA).

ຂະບວນການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ, ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການຮ່າງເອກະສານຮ່ວມກັນ ເຊິ່ງລວມທັງ ການປະຊຸມ ແລະ ສຳມະນາຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ຈັດຂຶ້ນຢູ່ຫຼາຍບ່ອນໃນໂລກນັ້ນແມ່ນໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນໃນປີ 2018. ໂດຍສອດຄ່ອງ ກັບພາກປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ຄູ່ມືສະບັບນີ້ ແມ່ນໄດ້ກະກຽມ ດ້ວຍວິທີການກວມລວມໂດຍຄຳ ນຶງເຖິງຂໍ້ຮຽກຮ້ອງ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ຖືກຍົກຂຶ້ນໂດຍຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ຫຼາກຫຼາຍຂອງ ສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ຜ່ານກິດຈະກຳສ້າງຂີດຄວາມອາດສາມາດຂອງ ICCROM. ເອກະສານສະບັບນີ້ ໄດ້ລວມ ແລະ ປຸງແຜນ 2011 ICOMOS ຄູ່ມືກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ 2013 IUCN ບົດແນະນຳດ້ານມໍຣະດົກໂລກກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ເປັນເອກະສານອ້າງອີງ ຫຼ້າສຸດ ກ່ຽວກັບ ການດຳເນີນ ແລະ ການທົບທວນການປະເມີນແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ວິທີການຕ່າງໆ ໃນຄູ່ມືສະບັບນີ້ ຍັງ ສາມາດນຳໃຊ້ສຳລັບສະຖານທີ່ມໍຣະດົກປະເພດອື່ນໆທີ່ຫຼາກຫຼາຍ.

ເອກະສານສະບັບນີ້ນຳສະເໜີ ລະບົບມໍຣະດົກໂລກ, ຫຼັກການລະດັບສູງ ແລະ ຄຳອະທິບາຍກ່ຽວກັບ ຂະບວນການດຳເນີນ ESIA ຫຼື HIA. ນອກຈາກນັ້ນກໍຍັງມີພາກ ປະມວນຄຳສັບ, ຄູ່ມື ແລະ ລາຍການກວດກາ ເພື່ອນຳໃຊ້. ຄູ່ມືສະບັບນີ້ຈະຊ່ວຍ ລັດພາຄີ, ຜູ້ຈັດການມໍຣະດົກ, ຜູ້ຕັດສິນໃຈ, ເຈົ້າຂອງ/ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ-ກິດຈະການ, ຊຸມຊົນ ແລະ ພາກສ່ວນອື່ນໆໃນ ການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ເມື່ອມີການສະເໜີ ຫຼື ດຳເນີນການປຸງແປງຄັ້ງສຳຄັນ ພາຍໃນ ຫຼື ອ້ອມຂ້າງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ເຊິ່ງອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (Outstanding Universal Value ຫຼື OUV) ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ.

ນອກຈາກທີ່ເປັນຂອບເພື່ອດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບໃນບໍລິບົດແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກແລ້ວ, ຄູ່ມືສະບັບນີ້ຍັງເປັນ ຂໍ້ມູນ ອ້າງອີງທີ່ນຳໃຊ້ເພື່ອສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ແລະ ການປຸກຈິດສຳນຶກກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ຄູ່ມືສະບັບ ນີ້ຈະເປັນພາກສ່ວນພື້ນຖານໜຶ່ງສຳລັບ ກິດຈະກຳສ້າງຂີດຄວາມອາດສາມາດທີ່ສະໜອງໂດຍສູນມໍຣະດົກໂລກ, ອົງການ ທີ່ປຶກສາ ແລະ ສູນປະເພດ 2 ຂອງ UNESCO ພ້ອມທັງສາມາດນຳໃຊ້ເປັນເອກະສານເພື່ອຮຽນຮູ້ເອົາເອງ. ຂໍ້ແນະນຳແມ່ນ ແນໃສ່ ສະໜັບສະໜູນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ຄຽງຄູ່ກັບ ຄູ່ມືດ້ານການດຳເນີນງານ.

ອົງການທີ່ປຶກສາ ເຊື່ອໝັ້ນວ່າ ຄູ່ມືນີ້ຈະເປັນປະໂຫຍດສຳລັບທຸກພາກສ່ວນທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມກັບວຽກງານ ມໍຣະດົກໂລກ ເພື່ອ ລະບຸວິທີທາງອອກ ໃນການປົກປ້ອງສະຖານທີ່ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາທີ່ມີຄຸນນະພາບ, ເໝາະສົມ ແລະ ຍືນຍົງ.

ICCROM, IUCN, ICOMOS

ສາລະບານ

ຄຳນຳໂດຍ ຜູ້ອຳນວຍການຂອງສູນມໍຣະດົກໂລກ	2
ຄຳນຳໂດຍ ອົງການທີ່ປຶກສາຂອງ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ	4
1 ພາກນຳສະເໜີ	6
2 ບັນດາຫຼັກການຕ່າງໆ.....	7
3 ສະພາບການຂອງມໍຣະດົກໂລກ ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ	10
3.1 ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ	10
3.2 ບັນດາຊັບສິນແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ	12
3.3 ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການບໍລິຫານຈັດການມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນພື້ນຖານສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບ....	15
3.4 ເຊື່ອມໂຍງວິໄສທັດການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ເຂົ້າໃນຂະບວນການຕ່າງໆຂອງສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ..	16
4 ການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບ ມໍຣະດົກໂລກ	17
4.1 ການປະເມີນຜົນກະທົບ	17
4.2 ປະເພດຕ່າງໆຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ	20
4.3 ການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆ ຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ	22
4.4 ການກຳນົດປະເພດການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຈຳເປັນ	22
5 ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ ຖືເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບແບບກວ້າງຂຶ້ນ ຕໍ່ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ.....	24
6 ການປະເມີນແບບແຍກດູ່ງວອດສະຫຼະ ຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ	29
6.1 ການປະເມີນຜົນກະທົບແບບແຍກອິດສະຫຼະ ແມ່ນຫຼັງ?	29
6.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມ: ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ຈະມີສ່ວນຮ່ວມແນວໃດ?	30
6.3 ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຕັ້ງໜ້າ.....	32
6.4 ການກັ້ນຕອງ: ການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນຄວາມຈຳເປັນບໍ່?.....	32
6.5 ການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ: ຄວນປະເມີນຫຍັງ?.....	34
6.6 ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ	36
6.7 ແຜນສະເໜີຂໍ້ດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ.....	38
6.8 ການຈຳແນກ ແລະ ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບຕ່າງໆ	40
6.9 ການປະເມີນຜົນ/ການຕີລາຄາ ຜົນກະທົບ	44
6.10 ການບັນເທົາ ແລະ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ.....	45
6.11 ການລາຍງານ	48
6.12 ການທົບທວນບົດລາຍງານ.....	50
6.13 ການຕັດສິນໃຈ	51
6.14 ການຕິດຕາມ	52
ອັກສອນຫຼັກຕ່າງໆ.....	54
ປະມວນຄຳສັບ.....	55
ເອກະສານອ້າງອີງ	64
ພາກສະແດງຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນ	67
ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ: ເຄື່ອງມື.....	68
ຂໍ້ມູນຕິດຕໍ່.....	87

1. ພາກນຳສະເໜີ

ປັ້ມຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສະບັບນີ້ ຊື່ແຈງອະທິບາຍວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ສາມາດນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການປົກປ້ອງຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ຄືແນວໃດ ແນໃສ່ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຄວາມຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ການປ່ຽນແປງ ດ້ວຍການແຈ້ງຜົນການຕັດສິນໃຈທີ່ດີ ໃນຖານະຂອງສົນທິສັນຍາຢູແນສໂກ ວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງມໍຣະດົກໂລກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ - ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ (UNESCO, 1972). ສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວໄດ້ຖືກຮັບຮອງເອົາທຳມະກາງຄວາມວິຕົກກັງວົນໃຈຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ຕໍ່ກັບຜົນກະທົບຕ່າງໆ ຈາກການຫັນປ່ຽນຢ່າງວ່ອງໄວ ທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນໂລກຍຸກໃໝ່. ໃນເວລາທ້າຍປີຕໍ່ມາ, ມີ 194 ປະເທດໄດ້ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນເຂົ້າຮ່ວມເປັນພາຄີຢູ່ໃນສົນທິສັນຍາສະບັບນີ້ ຊຶ່ງລັດພາຄີເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຊຸກຍູ້ຜັກດັນໃຫ້ມີການນຳສະເໜີສະຖານທີ່ສຳຄັນຕ່າງໆຈຳນວນຫຼາຍກວ່າ 1000 ແຫ່ງ ທີ່ຊຶງຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານເຂົ້າຢູ່ໃນທະບຽນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ. ໃນເວລາດຽວກັນນັ້ນ, ການຫັນປ່ຽນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ກັບກາຍເປັນປະເດັນທີ່ຍິ່ງເພີ່ມທະວີຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ແລະ ບໍ່ເຄີຍໄດ້ຄຳນຶງລ່ວງໜ້າ ຕໍ່ຄວາມຈຳເປັນໃນການປົກປັກຮັກສາຄວາມດຸ່ນດ່ຽງ ລະຫວ່າງ ປະຊາຊົນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ຂອງພວກເຂົາ. ບໍ່ວ່າມໍຣະດົກທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ທັງຄູ່ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ກັບປະຊາຄົມທັງໂລກໜ່ວຍນີ້ - ແລະການຮ່ວມມືກັນໃນທົ່ວໂລກຈຶ່ງເປັນຫົວໃຈສຳຄັນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າມໍຣະດົກແມ່ນບໍ່ພຽງແຕ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງໄດ້ຖືກຍົກບົດບາດຢູ່ໃນສັງຄົມຍຸກປັດຈຸບັນ ແລະ ສືບທອດຕໍ່ໄປສູ່ຄົນຮຸ່ນໃໝ່ໃນອະນາຄົດ ໃຫ້ຢູ່ໃນສະພາບດີທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄດ້.

ທຸກໆການປ່ຽນແປງ ບໍ່ວ່າຢູ່ພາຍໃນ ຫຼື ພາຍນອກເຂດພື້ນທີ່ຊຶ່ງເປັນຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງຢ່າງສອດຄ່ອງກັບຈຸດປະສົງຂອງສົນທິສັນຍານີ້. ການປະເມີນຜົນກະທົບສາມາດກາຍເປັນວິກິດຕໍ່ບັນຫານີ້ ແລະທັງໆທີ່ຈຶ່ງແລ້ວນັ້ນ ມັນກໍ່ເຄີຍໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ເປັນເຄື່ອງມືອັນໜຶ່ງຢູ່ໃນບໍລິບົດຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆ. ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກໄດ້ຮຽກຮ້ອງວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນຈະມີການພິຈາລະນາທີ່ກວ້າງອອກໄປກວ່ານີ້ ຕໍ່ກັບຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກທັງຫຼາຍ, ດ້ວຍເຫດນັ້ນ ຈຶ່ງສະໜັບສະໜູນໃຫ້ບັນດາລັດພາຄີ ໄດ້ບັນລຸໃນການປະຕິບັດພັນທະກິດຕ່າງໆຂອງພວກເຂົາໂດຍຢູ່ພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍານີ້.

ບົດຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສະບັບນີ້ ແນໃສ່ບຸກຄົນທັງສອງກຸ່ມທີ່ມີຄວາມລັງເຄີຍກັບການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ທັງຜູ້ທີ່ເຄີຍເຂົ້າຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ບໍລິຫານຈັດການມໍຣະດົກໂລກ. ປັ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ ມີໂຄງສ້າງດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- **ພາກທີ 2** ປະກອບດ້ວຍຫຼັກການພື້ນຖານສຳລັບ ການປະເມີນຜົນກະທົບໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ
- **ພາກທີ 3** ອະທິບາຍກ່ຽວກັບມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຮາກຖານແຫ່ງແນວຄວາມຄິດມໍຣະດົກໂລກ
- **ພາກທີ 4** ສົນທະນາກ່ຽວກັບຄວາມຈຳເປັນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ອະທິບາຍຊື່ແຈງປະເພດຕ່າງໆຂອງການປະເມີນ
- **ພາກທີ 5** ນຳສະເໜີກໍລະນີທີ່ການປະເມີນຜົນກະທົບ ແມ່ນເປັນພາກບັງຄັບຢູ່ໃນໂຄງປະກອບແຫ່ງຊາດ ຫຼື ອື່ນໆ ແລະ ການພິຈາລະນາຕ່າງໆກໍ່ຈະຕ້ອງກວມເຖິງມໍຣະດົກໂລກດ້ວຍ
- **ພາກທີ 6** ນຳສະເໜີກໍລະນີທີ່ວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບຈຳເປັນຕ້ອງປະຕິບັດຕາມພັນທະທາງດ້ານມໍຣະດົກໂລກ ແຕ່ວ່າກໍ່ບໍ່ອາດດຳເນີນຢູ່ພາຍໃນໂຄງປະກອບແຫ່ງຊາດສະເໝີໄປ (ການປະເມີນແບບແຍກອິດສະຫຼະ)
- **ປະມວນຄຳສັບ** ລະອຽດ ຈະອະທິບາຍຄຳສັບວິຊາການທີ່ນຳໃຊ້ໃນຄູ່ມືສະບັບນີ້
- **ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ** ປະກອບດ້ວຍເຄື່ອງມືທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໂດຍຜູ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຢູ່ທີ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກແຫ່ງໃດໜຶ່ງ. ເຄື່ອງມືຕ່າງໆເປັນພຽງແບບຢ່າງທົ່ວໄປທີ່ແນະນຳໜຶ່ງໃນຫຼາຍໆວິທີການ ແລະ ສາມາດນຳໄປດັດປັບ ແລະ ປັບປຸງນຳໃຊ້ຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

2. ບັນດາຫຼັກການຕ່າງໆ

ພາກນີ້ ສົນທະນາກ່ຽວກັບບັນດາຫຼັກການ ທີ່ຄວນຖືເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການປະເມີນຜົນກະທົບທັງໝົດ ສໍາລັບບັນດາແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການຕ່າງໆ ຊຶ່ງອາດກະທົບກະເທືອນຕໍ່ບັນດາຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງພວກເຂົາ.

1. ໂດຍການລົງນາມເຂົ້າຮ່ວມສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງມໍຣະດົກໂລກ ທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ, ແຕ່ລະລັດພາຄີ ມີຄວາມໝາຍໝັ້ນໃນການປົກປ້ອງ ແລະ ອະນຸລັກ ມໍຣະດົກໂລກ.

ບັນດາລັດພາຄີຂອງສົນທິສັນຍາສະບັບນີ້ ມີພັນທະໃນການ ກຳນົດ, ປົກປ້ອງ, ອະນຸລັກ, ນໍາສະເໜີ ແລະ ຖ່າຍທອດ ໄປສູ່ຄົນຮຸ່ນອະນາຄົດ ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດຂອງພວກເຂົາ, ຕະຫຼອດເຖິງ ການຮັບປະກັນວ່າມໍຣະດົກ ແມ່ນມີພາລະໜ້າທີ່ດໍາເນີນສືບຕໍ່ຢູ່ໃນຊີວິດຂອງຊຸມຊົນ. ການຕັດສິນໃຈຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບແຜນດໍາເນີນກິດຈະກຳໃດໆ ຄວນຈະຮັບປະກັນໃນການປົກປ້ອງ ແລະ ອະນຸລັກ ຕໍ່ຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຂອງພວກເຂົາ. ໃນທາງກັບກັນ, ສິ່ງນີ້ອາດຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປົກປ້ອງ ຄຸນຄ່າອື່ນໆ ໃນແງ່ຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ອີກດ້ວຍ. ຄວນບໍ່ ທີ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກແຫ່ງໜຶ່ງ ຕ້ອງຖືກເຊື່ອມໂຊມ ພຽງເພື່ອການແລກປ່ຽນກັບການຂະຫຍາຍສິ່ງນັ້ນ ຊຶ່ງວ່າມັນໄດ້ສູນເສຍຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ ທີ່ວ່າມັນເຄີຍໄດ້ຖືກກຳນົດໄວ້ໃນເວລາທີ່ມັນໄດ້ຖືກຮັບຮອງເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ, ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໃນທີ່ສຸດສາມາດຕັດສິນໃຈລຶບຊື່ອອກຈາກບັນຊີຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນໄດ້.

→ ມາດຕາ 4, 5 ແລະ ອື່ນໆ ຂອງ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ.

2. ການປະເມີນຜົນກະທົບ ສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ຊຶ່ງວ່າເປັນຄວາມສອດຄ່ອງກັບການປົກປ້ອງ ແລະ ອະນຸລັກມໍຣະດົກໂລກ.

ບັນດາລັດພາຄີ ມີຄວາມມຸ່ງໝັ້ນໃນພັນທະສັນຍາ ທີ່ຈະປົກປ້ອງ ແລະ ອະນຸລັກມໍຣະດົກໂລກ ໃນຂະນະທີ່ມັນໄດ້ມີການຍົກປະສິດທິພາບສູງສຸດຈາກທ່າແຮງປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການພັດທະນາແບບຍືນຍົງນັ້ນ. ການປະເມີນຜົນກະທົບສາມາດນໍາໃຊ້ເຂົ້າໃນການປະມວນຜົນຕໍ່ກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການໃດໜຶ່ງ, ແລະ ຜົນສະທ້ອນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກສິ່ງດັ່ງກ່າວ ກໍຄືວ່າ ເປົ້າໝາຍຕ່າງໆທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດ ສາມາດບັນລຸໄດ້ຢ່າງຈົບງາມ ໂດຍປາສະຈາກການທຳລາຍຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນນັ້ນ. ມັນຍັງສາມາດໃຈແຍກໄດ້ເຖິງ ຄວາມບໍ່ສອດຄ່ອງທີ່ເປັນພື້ນຖານຕ່າງໆ ລະຫວ່າງ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ ຄວາມເປັນເອກໃນການປົກປ້ອງຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ອີກດ້ວຍ.

→ ຄູ່ມືດ້ານການດໍາເນີນງານ ວັກທີ 14bis; ນະໂຍບາຍເພື່ອລວມເອົາທັດສະນະຂອງການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງເຂົ້າໃນຂະບວນການຂອງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ; ວາລະການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງຂອງ ສະຫະປະຊາຊາດ 2030

3. ບັນດາລັດພາຄີ ມີພັນທະໃນການແຈ້ງລ່ວງໜ້າຕໍ່ສູນມໍຣະດົກໂລກ UNESCO ກ່ອນທີ່ຈະມີການພິຈາລະນາ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການໃດໆ ທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ.

ເງື່ອນໄຂນີ້ ມີຜົນຕໍ່ ທຸກໆແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ທີ່ມີເຫດຜົນພຽງພໍທີ່ຈະຄາດກະວ່າ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ເຂດກັນຊົນ ຫຼື ອານາບໍລິເວນອັນກວ້າງຂວາງຂອງມັນ. ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ຫຼືວ່າ ສູນມໍຣະດົກໂລກ ຂອງ UNESCO ກໍອາດຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການກະກຽມປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ຍືນໃຫ້ຮັບຊາບ, ຊຶ່ງວ່າຂັ້ນຕອນນີ້ຄວນຈະດໍາເນີນການກ່ອນທີ່ຈະມີການຕັດສິນໃຈໃດໆ ທີ່ບໍ່ອາດສາມາດປ່ຽນປົນໄດ້ນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນ. ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນແຈ້ງໃຫ້ຊາບກ່ຽວກັບຄວາມຕັດສິນໃຈທີ່ຈະດໍາເນີນການຕໍ່ ປະກອບດ້ວຍແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຫຼືບໍ່ກໍໄດ້, ຊຶ່ງວ່າ ການຕັດສິນໃຈດັ່ງກ່າວ ບໍ່ຄວນຈັກເທື່ອ ທີ່ຈະມີການຮັບຮອງເອົາກ່ອນທີ່ຈະມີການປະເມີນ, ຫຼືວ່າ ບໍ່ຄວນຈັກເທື່ອ ທີ່ຈະສ້າງອິດທິພົນຫວ່ານລ້ອມ ໂນ້ມນ້າວເພື່ອຫວັງຜົນຮັບ.

→ ຄູ່ມືການດໍາເນີນງານ ວັກທີ 110, 112, 118bis, 172

4. ການປະເມີນຜົນກະທົບໃດໆ ຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນຄວນເນັ້ນສະເພາະເຈາະຈົງໃສ່ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ, ຕະຫຼອດເຖິງຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ.

ຢູ່ໃນຫຼາຍໆປະເທດ, ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການຕ່າງໆ ທີ່ອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນຈະຖືກປະເມີນຜົນຜ່ານໂຄງປະກອບນິຕິກຳລະດັບຊາດ ຫຼື ໂຄງປະກອບອື່ນໆ ໂດຍຖືວ່າເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແລະສັງຄົມ ຫຼືວ່າ ການປະເມີນຜົນທາງດ້ານຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ. ຢູ່ໃນກໍລະນີເຫຼົ່ານີ້, ມໍຣະດົກໂລກຄວນຈະໄດ້ຮັບການເອົາໃຈໃສ່ປະເມີນເປັນການສະເພາະເຈາະຈົງ ຢູ່ໃນລະດັບອັນກວ້າງຂວາງ. ເມື່ອແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະກຳໃດໜຶ່ງ ຫາກບໍ່ຂຶ້ນກັບຂະບວນການວາງແຜນປະເພດນີ້, ກໍຄວນດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ ເປັນແບບສະເພາະຕ່າງຫາກ ຫຼື ເອີ້ນວ່າການປະເມີນແບບແຍກອິດສະຫຼະ. ຢູ່ໃນທັງສອງກໍລະນີ, ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຈາະຈົມຢ່າງຊັດເຈນຕໍ່ກັບບັນດາຜົນກະທົບຫຼັກ ຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆຂອງຊັບສິນດັ່ງກ່າວ ຊຶ່ງວ່າມັນໄດ້ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ, ຕະຫຼອດເຖິງຄຸນຄ່າອື່ນໆ ບໍ່ວ່າທາງດ້ານມໍຣະດົກ ກໍຄືດ້ານການອະນຸລັກ ອີກດ້ວຍ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 110, 118bis

5. ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນຈະເລີ່ມຕົ້ນຕັ້ງແຕ່ທົວທີ່ມີການພິຈາລະນາກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະກຳໃດໜຶ່ງ ທີ່ອາດກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ, ແລະຄວນຈະສືບຕໍ່ ໃນໄລຍະ ແລະ ພາຍຫຼັງ ການຜັນຂະຫຍາຍ ແລະ ການດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ.

ການຕັດສິນໃຈໃດໆ ບໍ່ວ່າແຕ່ຈະກ່ຽວກັບຄວາມຈຳເປັນໃນການປະເມີນຜົນກະທົບກໍຕາມ ຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນ ('ການກັ່ນຕອງ') ແມ່ນຄວນຖືຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ສະເໝືອນດັ່ງເປັນສິ່ງທີ່ລະອຽດອ່ອນ ແລະ ຊົງຄຸນຄ່າ. ຄວນຈະມີການດຳເນີນການດ້ວຍການປະຕິບັດທີ່ຮອບຄອບລະມັດລະວັງ ດັ່ງນີ້: ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນຈະມີການດຳເນີນການຢູ່ສະເໝີ, ນອກເໜືອຈາກວ່າ ມັນສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ຈະບໍ່ກະທົບຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງມັນ. ນີ້ແມ່ນກໍລະນີ ທີ່ແມ່ກະທັ້ງວ່າແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ຈະບໍ່ມີຜົນກະທົບອື່ນໆກໍຕາມ. ສິ່ງນີ້ຊ່ວຍໃຫ້ມໍຣະດົກ ໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາລ່ວງໜ້າຢ່າງທົ່ວເຖິງພຽງພໍ, ແລະສຳລັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ໃນກໍລະນີຈຳເປັນກໍຈະໄດ້ມີການດັດປັບ, ຍົກຍ້າຍສະຖານທີ່ ຫຼືວ່າສະກັດກັ້ນ ກ່ອນທີ່ຈະມີການຜູກມັດດ້ວຍຄຳພັນສັນຍາຕ່າງໆ ຫຼືວ່າບັນດາກິດຈະກຳທີ່ບໍ່ອາດປ່ຽນປັບໄດ້ນັ້ນເກີດຂຶ້ນ. ຖ້າວ່າແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ຫາກມີການເດີນໜ້າ, ຈະຕ້ອງໄດ້ມີການຕິດຕາມຕະຫຼອດໄລຍະ ແລະ ຫຼັງຈາກການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນັ້ນ, ແລະ ເມື່ອໃດຫາກມີຄວາມເໝາະສົມ ໃນໄລຍະທີ່ມີການຮື້ຖອນ ແລະ ປົວແປງພື້ນຟູພື້ນທີ່. ການກວດກາ ຈະຕ້ອງລະບຸຊັດເຈນ ຫາກວ່າ ແລະ ເມື່ອໃດມີຄວາມຈຳເປັນໃຫ້ມີການຕອບໂຕ້ເພີ່ມຕື່ມ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ມໍຣະດົກໂລກແມ່ນໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 110, 118bis, 172

6. ການປະເມີນຜົນກະທົບຕ້ອງດຳເນີນໂດຍຊ່ຽວຊານທີ່ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານສະເພາະດ້ານ.

ຄະນະຊ່ຽວຊານທີ່ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຮ່ວມກັນຄວນມີ ຄວາມຊຳນິຊຳນານໃນ:

- ສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ
- ສະຖານທີ່ມໍຣະດົກສະເພາະເຈາະຈົງ (ລວມທັງຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ອາດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ)
- ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນໆ

ໃນຂະນະທີ່ບາງຂໍ້ຍົກເວັ້ນກໍອາດເປັນໄປໄດ້, ແຕ່ມັນຕ້ອງການໃຫ້ມີທິມງານທີ່ປະກອບດ້ວຍຫຼາກຫຼາຍຂະແໜງການ, ຫຼາກຫຼາຍວິຊາສະເພາະ ແລະ ເປັນເອກະລາດ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 14

7. ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນສົ່ງເສີມ ແລະ ຊຸກຍູ້ການເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ເທົ່າທຽມຂອງບັນດາຜູ້ຖືສິດລວມທັງ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນ ຮ່ວມອື່ນໆ.

ບັນດາຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທັງໝົດ ຄວນຈະຖືກລະບຸຕົວ ແລະ ຂໍ້ຄຳປຶກສາຫາລືນຳກັນນັບຕັ້ງແຕ່ທົວທີ່, ທັງນີ້ກໍເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ທັດສະນະ ແລະ ຄວາມວິຕົກກັງວົນຕ່າງໆຂອງພວກເຂົາ ໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຢ່າງມີຄວາມໝາຍ ໃນການປະເມີນ. ຖະແຫຼງການຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ 2007 ວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຊົນພື້ນເມືອງ ຍັງໄດ້ກຳນົດວ່າ ຊົນພື້ນເມືອງທັງຫຼາຍລວມແຕ່ມີສິດໃນສັນທານຸຍາດລ່ວງໜ້າແບບເສລີ ກ່ອນທີ່ຈະມີການອອກອະນຸຍາດກ່ຽວກັບໂຄງການໃດໜຶ່ງ ທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ກັບທີ່ດິນ ຫຼືວ່າ ເຂດແຄວ້ນດິນແດນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆຂອງພວກເຂົາ. ບັນດາລັດພາຄີຍັງຖືກຊຸກຍູ້ໃຫ້ນຳໃຊ້ວິທີທາງຕ່າງໆ ທີ່ຍືນຍົບພື້ນຖານຂອງສິດທິມະນຸດ, ແລະ ບ່ອນໃດທີ່ມີຄວາມເໝາະສົມ ແມ່ນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະຕິບັດ ສັນທານຸຍາດລ່ວງໜ້າແບບເສລີ ຕໍ່ກັບຜູ້ຖືສິດຕ່າງໆ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 12, 14bis, 39, 119

→ ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການພົວພັນຂົນຂວາຍ ກັບກຸ່ມຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ, UNESCO 2018

8. ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນລະບຸຂອບເຂດຂອງທາງເລືອກທີ່ສົມເຫດສົມຜົນຈຳນວນໜຶ່ງ, ແລະ ຄວນປະເມີນໃຫ້ເຫັນເຖິງລະດັບຄວາມຮ້າຍແຮງຂອງຜົນກະທົບນັ້ນໆ.

ການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການໃດໜຶ່ງ ຄວນຈະຄຳນຶງເຖິງທັງສອງດ້ານ ຄື ຜົນກະທົບທາງດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບ, ພ້ອມດ້ວຍທາງເລືອກສຳຮອງຈຳນວນໜຶ່ງ, ແນໃສ່ເພື່ອກຳນົດເປັນທາງເລືອກທີ່ເຫັນວ່າຍືນຍົງທີ່ສຸດ ຊຶ່ງທັງເປັນການປົກປ້ອງຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແລະທັງບັນລຸໄດ້ເປົ້າປະສົງ ຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນດ້ວຍ. ປະເດັ່ນຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ອາດລວມເຖິງທາງເລືອກກ່ຽວກັບສະຖານທີ່ຕັ້ງ, ຂະໜາດ, ຂະບວນການ, ແຜນຜັງຂອງສະຖານທີ່ກໍ່ສ້າງ, ເງື່ອນໄຂການດຳເນີນງານ, ແລະອື່ນໆ. ມັນສຳຄັນຢູ່ບ່ອນວ່າ ທາງເລືອກບໍ່ເດີນໜ້າຕໍ່ ແມ່ນລວມຢູ່ໃນນັ້ນດ້ວຍ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 118bis

9. ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນປພເມີນຜົນເຖິງທ່າອ່ຽງຕ່າງໆແບບກວ້າງຂວາງ ແລະ ຜົນກະທົບແບບສະສົມ.

ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການໃດໜຶ່ງ ຄວນຈະໄດ້ຮັບການປະເມີນຢູ່ໃນສະພາບການທີ່ກວ້າງຂວາງກວ່າຂອງມັນ ແລະ ບໍ່ແມ່ນວ່າຈະເບິ່ງແບບໂດດດ່ຽວ. ຫຼາຍໆໂຄງການທີ່ຈັດຢູ່ໃນປະເພດດຽວກັນ, ຫຼືວ່າການປະສົມປະສານກັນຂອງຫຼາຍໂຄງການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຜ່ານການເວລາທີ່ໝູນໄປ, ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຕ່າງໆແບບສະສົມ ທີ່ປະກອບໂຮມເຂົ້າກັນເປັນຫຼາຍໆຜົນກະທົບ ຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການໜຶ່ງ. ຍັງມີບັດໄຈອື່ນໆອີກ, ລວມທັງການປ່ຽນແປງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ, ທີ່ອາດເຮັດໃຫ້ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຊຸດໂຊມ ແລະ ເພີ່ມທະວີເປັນຜົນກະທົບຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນງານນັ້ນ. ເພາະສະນັ້ນ ການປະເມີນຜົນ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຄຳນຶງເຖິງການດຳເນີນການຕ່າງໆ ທີ່ສາມາດພະຍາກອນໄດ້ຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ ທັງໃນອະດີດ, ປັດຈຸບັນ ແລະ ອະນາຄົດ ທີ່ອາສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກໃດໜຶ່ງ. ໂດຍໄດ້ຄຳນຶງເຖິງຜົນກະທົບຈຳເພາະ ຢ່າງລະອຽດ, ການປະເມີນຄວນຈະກວມເຖິງການວິເຄາະກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທີ່ສຳຄັນຕ່າງໆລວມກັນ ອີກດ້ວຍ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 111d, 112

10. ການປະເມີນຜົນກະທົບເປັນຂະບວນການທົບທວນຊ້າ, ບໍ່ແມ່ນຂະບວນການແບບເສັ້ນຊື່.

ມີຫຼາຍໆຂັ້ນຕອນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ທີ່ຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ແຈ້ງບັນດາຜົນຂອງຂັ້ນຕອນອື່ນໆໄດ້ຮັບຊາບ, ແລະ ຕ້ອງໄດ້ມີການປັບປຸງຄືນໃໝ່ທາກມີຄວາມຈຳເປັນ. ຍົກຕົວຢ່າງວ່າ, ໄດ້ມີການປະເມີນເຖິງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການອັນໜຶ່ງ ກ່ຽວກັບບັນດາຜົນກະທົບດ້ານລົບອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ແລະ ໄດ້ມີການກຳນົດບັນດາມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນທີ່ເປັນໄປໄດ້ຈຳນວນໜຶ່ງ, ຜົນກະທົບຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ມີຄວາມຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ມີການປະເມີນຄືນໃໝ່ ເພື່ອໃຫ້ຮັບປະກັນວ່າ ບັນດາຄຸນຄ່າທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ຄຸນຄ່າທາງດ້ານການອະນຸລັກ ຍັງຄົງໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ໂດຍບັນດາມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທີ່ຖືກຮັບຮອງເອົານັ້ນ. ໃນທຳນອງດຽວກັນນັ້ນ, ຜົນຂອງການປົກສາຫາລືເປີດກວ້າງກັບສາທາລະນະຊຸມ ກ່ຽວກັບຮ່າງບົດລາຍງານໃນການວາງຂອບເຂດແຜນວຽກ ກໍອາດນຳໄປສູ່ ການພິຈາລະນາຄືນໃໝ່ ກ່ຽວກັບການກຳນົດທາງເລືອກຕ່າງໆນັ້ນເຊັ່ນດຽວກັນ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 111c, d

11. ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆຄວນຈະຮວມເຂົ້າເປັນໜຶ່ງດຽວກັນຢູ່ໃນລະບົບຄຸ້ມຄອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ຈາກການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນແຈ້ງໃຫ້ຊາບກ່ຽວກັບຄວາມຕັດສິນໃຈຕ່າງໆໃນແງ່ຂອງການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ໃນທາງກັບກັນ ກໍສາມາດສອດສານເຂົ້າຢູ່ໃນແຜນຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຂະບວນການຕ່າງໆ ທີ່ມີຢູ່ແລ້ວນັ້ນ (ເຊັ່ນວ່າວ່າ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ, ການຈຳແນກໃຫ້ເຫັນຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ, ການເກັບກຳຂໍ້ມູນບັນດາຄຸນຄ່າສະໜະປະກອບຕ່າງໆ ແລະ ການຮວບຮວມທ້ອນໂຮມສະສົມຂໍ້ມູນ ເປັນຕົ້ນ). ຢູ່ໃນຂະບວນການແບບໝູນວຽນ, ສິ່ງນີ້ ສາມາດປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ມີການຄຸ້ມຄອງທີ່ດີຂຶ້ນ, ການຕິດຕາມກວດກາ, ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ ແລະ ທັງເປັນການສ້າງລວມຄຳຄິດຄຳເຫັນ ແນໃສ່ປັບປຸງການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆໃນອະນາຄົດ.

→ ຄູ່ມືການດຳເນີນງານ, ວັກທີ 108, 110

3. ສະພາບການຂອງມໍຣະດົກໂລກ ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ

ບັນດາຊັບສິນແຫ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆຂອງມັນ ພ້ອມດ້ວຍ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ; ການບໍລິຫານຈັດການ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກໂລກ; ແລະ ການກ່ຽວໂຍງກັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ.

3.1 ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ

ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ - ຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມສໍາຄັນຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກຕ່າງໆ ບໍ່ວ່າທາງດ້ານທຳມະຊາດ ກໍຄືທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ຕະຫຼອດເຖິງຄວາມຄວາມຈໍາເປັນໃນການປົກປ້ອງ ແລະ ອະນຸລັກ ມໍຣະດົກເຫຼົ່ານັ້ນໄວ້ ຢູ່ໃນໂລກທີ່ກຳລັງມີການປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວາ. ໃນຂະນະທີ່ບັນດາລັດພາຄີທັງຫຼາຍມີຄວາມມຸ່ງໝັ້ນປັນໃຈໃນການອະນຸລັກມໍຣະດົກທັງມວນ ຢູ່ພາຍໃນດິນແດນຂອງຕົນ, ອົງປະກອບຊຶ່ງເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີທີ່ສຸດ ຂອງສົນທິສັນຍານີ້ ໄດ້ແກ່ບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ຂອງບັນດາມໍຣະດົກສະຖານ ທາງທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ທີ່ຖືກພິຈາລະນາວ່າ ເປັນ 'ຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ'. ເພື່ອທີ່ຈະຖືກບັນຈຸເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີດັ່ງກ່າວນີ້, ຊັບສິນນັ້ນໆ ຈະຕ້ອງມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບ ຢ່າງໜ້ອຍໜຶ່ງໃນສິບມາດຖານຂອງ ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ ນັ້ນ (ກ່ອງ 3.1), ປະກອບເຂົ້າກັບຂໍ້ຮຽກຮ້ອງຕ່າງໆອີກຈໍານວນໜຶ່ງ ກ່ຽວກັບ ຄວາມເປັນຕົ້ນສະບັບແຫ່ງຂອງແຫຼ່ງເດີມ, ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ, ແລະ ລະບົບການປົກປ້ອງຄຸ້ມຄອງ (ກ່ອງ 3.2). ມີຫຼາຍປະເພດຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ລວມທັງທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ: ສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ບ່ອນຊຶ່ງວາຍູມສັນຖານ ຫຼືວ່າ ຂະບວນການວິວັດຕ່າງໆທາງດ້ານທໍລະນີສາດ ສາມາດເຫັນໄດ້, ເປັນຕົ້ນວ່າ ພູມິທັດທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ, ລະບົບນິເວດຕ່າງໆ ແລະ ບັນດາຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສທາງທຳມະຊາດ, ກຸ່ມສະຖາປັດຕະຍະກຳຕ່າງໆ, ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຂອງມະນຸດ, ແຫຼ່ງບູຮານວິທະຍາ, ມໍຣະດົກທາງດ້ານອຸດສາຫະກຳ, ສະຖານທີ່ສັກສິດ, ເສັ້ນທາງມໍຣະດົກ ແລະ ອື່ນໆອີກຫຼວງຫຼາຍ. ພວກມັນອາດຈະປະກອບເຂົ້າກັບບັນດາຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆທີ່ເປັນນາມມະທຳອີກດ້ວຍ, ເປັນຕົ້ນວ່າ ປະເພນີປະຕິບັດທີ່ມີຄວາມສໍາຄັນທາງດ້ານຈິດໃຈ ຫຼືວ່າ ທີ່ມີຄວາມກ່ຽວພັນກັບປະເພນີປະຕິບັດທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ທີ່ວ່າໄດ້ສະທ້ອນອອກມາໃຫ້ເຫັນຜ່ານບາງອົງປະກອບທີ່ເປັນວັດຖຸຂອງຊັບສິນນັ້ນເທົ່ານັ້ນ.

ຄວາມຫຼາກຫຼາຍກວ້າງຂວາງຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ໝາຍວ່າ ຜົນກະທົບຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ກໍມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍອັນກວ້າງຂວາງຂອງມໍຣະດົກຢູ່ໃນທົ່ວທຸກມຸມໂລກ ນັ້ນກໍໝາຍຄວາມວ່າຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ສາມາດສົ່ງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກ ກໍຍອມມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍເຊັ່ນດຽວກັນ. ຍົກຕົວຢ່າງວ່າ: ວຽກງານກໍ່ສ້າງລະບົບລະບາຍນໍ້າທີ່ຢູ່ຕົ້ນນໍ້າ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ແຫຼ່ງນໍ້າຈືດ; ຕົກອາຄານຂະໜາດໃຫຍ່ຕ່າງໆ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ທັດສະນີຍະພາບທັງຢູ່ພາຍໃນ ແລະ ນອກຂອບເຂດຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ; ການປ່ຽນແປງຕ່າງໆທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຂອງແຜນຜັງຕົວເມືອງ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມທີ່ເຄີຍເປັນຕົວແທນທາງດ້ານປະຫວັດສາດຍຸກໃດໜຶ່ງ; ການກົດຂວາງເສັ້ນທາງອົບພະຍົກຂອງຊະນິດພັນສັດທີ່ສໍາຄັນຕ່າງໆ; ຫຼືວ່າ ການພັດທະນາໃດໜຶ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ບົນແຫຼ່ງ ທີ່ວ່າບັນດາຄຸນລັກສະນະເກົ່າແກ່ດັ້ງເດີມຕ່າງໆ ແມ່ນຖືວ່າເປັນໃຈກາງຂອງມູນເຊື້ອປະເພນີວັດທະນະທຳທີ່ສໍາຄັນ. ການປະເມີນຜົນກະທົບ ແມ່ນເຄື່ອງມືທີ່ເປັນຂໍ້ກຸນແຈສໍາຄັນສໍາລັບການລະບຸ, ການຫຼີກເວັ້ນ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທາງລົບຕ່າງໆ ດັ່ງກ່າວນັ້ນ.

ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ເຊິ່ງເປັນອົງການລະຫວ່າງລັດຖະບານທີ່ປະກອບດ້ວຍບັນດາລັດພາຄີທີ່ດູແລທະບຽນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ. ນອກຈາກນັ້ນ, ສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວຍັງໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນໂດຍກອງເລຂາ ພາຍໃນ UNESCO ຫຼື ເອີ້ນວ່າ **ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO**. ສາມອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນແມ່ນໄດ້ຊື່ວ່າ: **ອົງການທີ່ປຶກສາ** ໃຫ້ແກ່ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໃນມາດຕາ 8.3 ຂອງສົນທິສັນຍາ: ICCROM, ICOMOS ແລະ IUCN. ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ພົບປະໜຶ່ງຄັ້ງຕໍ່ປີເພື່ອ ເບິ່ງລວມ ໃຫ້ທິດຊີ້ນໍາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາ ແລະ ການປະຊຸມນີ້ລວມເຖິງ ການຕັດສິນໃຈວ່າຊັບສິນໃດຖືກຮັບຮອງເຂົ້າຢູ່ໃນ ຫຼືຖອດຖອນອອກຈາກບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ. ຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວ ຍັງກວດສອບບັນດາບົດລາຍງານ ສະພາບການອະນຸລັກ ຂອງຊັບສິນຕ່າງໆ ທີ່ຖືກຮັບຮອງເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ອາດສະເໜີໃຫ້ລັດພາຄີດຳເນີນການແກ້ໄຂເມື່ອໃດທີ່ມີບັນຫາກະທົບສະເພາະເກີດຂຶ້ນກັບມໍຣະດົກໃດໜຶ່ງ - ອັນນີ້ ອາດສາມາດລວມເຖິງການສະເໜີໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ວຍ. ໃນທີ່ຈິງແລ້ວ, ມະຕິຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ 39 COM 7 ໄດ້ເນັ້ນຢ້າເຖິງຜົນປະໂຫຼດຂອງບັນດາລັດພາຄີ ໃນການນໍາໃຊ້ການປະເມີນຜົນກະທົບ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຄວາມຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ການປ່ຽນແປງ, ແລະທັງຊຸກຍູ້ໃຫ້ພວກເຂົາຮວມເອົາຂະບວນການຕ່າງໆຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບເຂົ້າເປັນໜຶ່ງດຽວຢູ່ໃນນິຕິກຳ ແລະ ກົນໄກຕ່າງໆຂອງການວາງແຜນ ແລະ ການວາງແຜນຄຸ້ມຄອງ ອີກດ້ວຍ.

1. <https://whc.unesco.org/en/convention/>
2. ຖ້າລັດພາຄີມີວັດຖຸປະສົງສະເໜີມໍຣະດົກໃນອະນາຄົດ, ລັດພາຄີກ່ຽວຂ້ອງສາມາດສະເໜີສະຖານທີ່ມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວຂຶ້ນ ບັນຊີມໍຣະດົກເບື້ອງຕົ້ນ. ຫຼັກການ ແລະ ວິທີການໃນຄຸ້ມສະບັບນີ້ ກໍສາມາດຊ່ວຍປົກປັກຮັກສາ ແລະ ຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກທີ່ຂຶ້ນ ໃນບັນຊີມໍຣະດົກເບື້ອງຕົ້ນ.

ກ່ອງ 3.1. ບັນທັດຖານສໍາລັບ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ

ແຫຼ່ງມໍຣະດົກຄວນແມ່ນ:

- i. ເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ຜົນງານຊັ້ນເອກ ແຫ່ງອັດສະລິຍະພາບການປະດິດສ້າງຂອງມະນຸດ;
- ii. ສະແດງອອກເຖິງການແລກປ່ຽນອັນສໍາຄັນ ແຫ່ງບັນດາຄຸນຄ່າຂອງມະນຸດ, ໂດຍຜ່ານຊ່ວງໄລຍະເວລາ ຫຼື ຢູ່ພາຍໃນພື້ນທີ່ວັດທະນະທໍາໃດໜຶ່ງຂອງໂລກ ກ່ຽວກັບການພັດທະນາທາງດ້ານສະຖາປັດຕະຍະກໍາ, ຫຼື ເຕັກໂນໂລຊີ, ສິລະປະທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່, ການວາງແຜນຜັງເມືອງ ຫຼື ການອອກແບບພູມິທັດ;
- iii. ເປັນຫຼັກຖານທີ່ມີເອກະລັກໜຶ່ງດຽວໃນໂລກ ຫຼື ຢ່າງໜ້ອຍເປັນຫຼັກຖານອັນຍອດຍິ່ງຂອງປະເພນີທາງວັດທະນະທໍາ ຫຼື ອາລິຍະທໍາ ທີ່ຍັງຄົງຢູ່ ຫຼື ຫາຍສາບສູນໄປແລ້ວ;
- iv. ເປັນຕົວຢ່າງອັນໂດດເດັ່ນຂອງປະເພດອາຄານ, ກຸ່ມສະຖາປັດຕະຍະກໍາ ຫຼື ເຕັກໂນໂລຊີ ຫຼື ພູມິທັດ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຊ່ວງໄລຍະເວລາສໍາຄັນ ໃນປະຫວັດສາດຂອງມະນຸດ;
- v. ເປັນຕົວຢ່າງອັນໂດດເດັ່ນແຫ່ງການຕັ້ງຖິ່ນຖານ, ການນໍາໃຊ້ພື້ນທີ່ດິນ, ຫຼື ການນໍາໃຊ້ພື້ນທີ່ທະເລແບບດັ້ງເດີມ ຊຶ່ງເປັນຕົວແທນຂອງວັດທະນະທໍາໜຶ່ງ (ຫຼືຫຼາຍວັດທະນະທໍາ), ຫຼື ການພົວພັນກັນລະຫວ່າງມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ ໂດຍສະເພາະເມື່ອສິ່ງແວດລ້ອມມີຄວາມອ່ອນໄຫວ ພາຍໃຕ້ຜົນກະທົບ ທີ່ບໍ່ອາດປັບປຸງຄືນໄດ້;
- vi. ມີຄວາມກ່ຽວພັນໂດຍກົງ, ຫຼື ຄວາມກ່ຽວພັນກັນຢ່າງຊັດເຈນຮ່ວມກັບເຫດການໃດໜຶ່ງ, ຫຼື ປະເພນີທີ່ຍັງມີຊີວິດຊີວາຢູ່, ກັບແນວຄວາມຄິດ, ຫຼື ກັບຄວາມເຊື່ອຕ່າງໆ, ກັບຜົນງານທາງດ້ານສິລະປະ ແລະ ວັນນະກໍາ ທີ່ມີຄວາມສໍາຄັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ. (ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກພິຈາລະນາວ່າ ມາດຖານນີ້ຄວນຈະໃຊ້ຮ່ວມກັບມາດຖານອື່ນໆ);
- vii. ມີປະກົດການທຳມະຊາດທີ່ສຸດຍອດ ຫຼື ບັນດາພື້ນທີ່ທີ່ມີຄວາມສວຍສົດງົດງາມທາງທຳມະຊາດທີ່ຍອດຍິ່ງ ແລະ ມີຄວາມສໍາຄັນທາງດ້ານສູນທະລິຍະພາບ;
- viii. ເປັນຕົວຢ່າງອັນໂດດເດັ່ນໃນການເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ຊ່ວງໄລຍະເວລາທີ່ສໍາຄັນຕ່າງໆຂອງປະຫວັດສາດການກຳເນີດໂລກ, ລວມທັງການບັນທຶກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ, ຄວາມໂດດເດັ່ນຂອງຂະບວນການຕ່າງໆທາງທໍລະນີວິທະຍາ ທີ່ດຳເນີນໄປຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຢູ່ໃນພັດທະນາການຂອງທໍລະນີສັນຖານ, ຫຼື ລັກສະນະຕ່າງໆທາງພູມສັນຖານ ຫຼື ທາງກາຍະພາບສາດທີ່ສໍາຄັນ;
- ix. ເປັນຕົວຢ່າງອັນໂດດເດັ່ນ ທີ່ເປັນຕົວແທນອັນສໍາຄັນໃຫ້ແກ່ຂະບວນການວິວັດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແຫ່ງຂະບວນການທາງນິເວດວິທະຍາ ແລະ ຊີວະວິທະຍາ ຢູ່ໃນວິວັດທະນາການ ແລະ ພັດທະນາການ ຂອງບັນດາລະບົບນິເວດ ແລະ ຊຸມຊົນພືດ ແລະ ສັດ ທີ່ຢູ່ເທິງໜ້າດິນ, ໃນນໍ້າຈືດ, ແຄມຝັ່ງ ແລະ ໃນທະເລ;
- x. ມີຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສທາງທຳມະຊາດທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດ ແລະ ມີຄຸນຄ່າທີ່ສຸດສໍາລັບການອະນຸລັກຢູ່ໃນສະຖານທີ່ເດີມຂອງຊີວະນາໆພັນ, ລວມທັງສ່ວນທີ່ປະກອບໄປດ້ວຍບັນດາສາຍພັນພືດ ແລະ ສັດ ທີ່ຖືກຄຸກຄາມ ທີ່ມີຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ຫຼື ທາງດ້ານການອະນຸລັກ;

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: UNESCO, 2021.

ກ່ອງ 3.2 ຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ້ງເດີມ, ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ, ການປົກປ້ອງ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ

ຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ້ງເດີມ ແມ່ນນໍາໃຊ້ກັບມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທໍາ ແລະ ພາຍເຖິງລະດັບ ຊຶ່ງວ່າຄວາມຮູ້ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ກັບຄຸນຄ່າຕ່າງໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ ໄດ້ຖືກເຂົ້າໃຈ ແລະ ຖືກເຊື່ອໝັ້ນວ່າ ເປັນຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້: ບໍ່ວ່າຈະເປັນຄຸນຄ່າທາງດ້ານວັດທະນະທໍາຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້ຖືກສະແດງອອກຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ໜ້າເຊື່ອຖື ໂດຍຜ່ານຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ ລວມທັງຮູບແບບ ແລະ ການອອກແບບ; ວັດສະດຸ ແລະ ສະສານປະກອບ; ການນໍາໃຊ້ ແລະ ໜ້າທີ່; ປະເພນີ, ເທັກນິກ ແລະ ລະບົບການຄຸ້ມຄອງຕ່າງໆ; ສະຖານທີ່ຕັ້ງ ແລະ ການຈັດວາງ; ພາສາ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກນາມມະທໍາ; ຈິດວິນຍານ ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກ; ແລະ ບັດໂຈທາງພາຍໃນແລະພາຍນອກອື່ນໆ.

ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ ແມ່ນການວັດແທກກ່ຽວກັບທັງໝົດທັງມວນ ແລະ ການຍັງຄົງຢູ່ຢ່າງຄົບຖ້ວນສົມບູນ ຂອງມໍຣະດົກທຳມະຊາດ ແລະ ຫຼື / ວັດທະນະທໍາ ແລະ ພອມດ້ວຍຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມັນ: ຂອບເຂດທີ່ມໍຣະດົກນັ້ນ ລວມເອົາບັນດາອົງປະກອບຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນໃນການສະແດງອອກເຖິງຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງມັນ; ບໍ່ວ່າແຕ່ມັນຈະມີຂະໜາດພຽງພໍ ຫຼືບໍ່ກໍຕາມ ເພື່ອທີ່ຮັບປະກັນວ່າການເປັນຕົວແທນທີ່ສົມບູນຂອງລັກສະນະ ແລະ ຂະບວນການຕ່າງໆ ທີ່ສຳຄັນພາຍໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມສໍາຄັນຂອງຊັບສິນນັ້ນ, ແລະບໍ່ວ່າຈະໄດ້ຖືກປົກປ້ອງຈາກຜົນກະທົບດ້ານລົບຕ່າງໆຂອງການພັດທະນາ ແລະ/ຫຼື ເພີ່ມເສີຍລະເລີຍກໍຕາມ.

ການປົກປ້ອງ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ກ່ຽວຂ້ອງກັບວ່າ ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ, ລວມທັງຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ້ງເດີມ ແລະ/ຫຼື ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ ນັ້ນ, ມີຄວາມຍິນຍົງ ແລະ ໄດ້ຮັບການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຕະຫຼອດການເວລາ ຄືແນວໃດ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: UNESCO, 2021.

ບັນດາມໍຣະດົກໂລກທີ່ສໍາຄັນສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

3.2 ບັນດາຊັບສິນແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ

3.2.1 ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ

ການທີ່ໄດ້ຖືກຮັບຮອງເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ໝາຍວ່າ ສະຖານທີ່ມໍຣະດົກໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ຢ່າງເປັນທາງການວ່າມີ 'ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ' (OUV). ແນວຄວາມຄິດກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ບວກກັບ ເງື່ອນໄຂດ້ານຄວາມເປັນຂອງແທ້ ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ເປັນພື້ນຖານສໍາລັບ **ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ** ແລະ ທຸກໆກິດຈະກຳທີ່ຕິດພັນກັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໃນ ບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ລວມທັງ ການປະເມີນຜົນກະທົບ (ຮູບພາບ 3.1). ແຕ່ລະແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນມີ **ຖະແຫຼງການຂອງຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ** ເຊິ່ງສັງລວມຄຳຢັ້ງຢືນສໍາລັບການຂຶ້ນແຫຼ່ງມໍຣະດົກໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ເປັນພື້ນຖານສໍາລັບການຮັບຮູ້ ແລະ ການຍອມຮັບໃນລະດັບໂລກຂອງ ຄຸນຄ່າມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວ. ຖະແຫຼງການເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນສາມາດຊອກໄດ້ຢູ່ເທິງເວັບໄຊຂອງ **ສູນມໍຣະດົກໂລກ UNESCO** ຄຽງຄູ່ກັບເອກະສານກ່ຽວຂ້ອງ ອື່ນໆ ເຊັ່ນ ເອກະສານຄຳຮ້ອງສະເໜີເຂົ້າເປັນມໍຣະດົກໂລກ, ແຜນການຄຸ້ມຄອງ, ບົດລາຍງານການລົງກວດກາຢ່າງຢືມຢາມພາກສະໜາມເປັນຕົ້ນ.

ຮູບພາບ 3.1. 'ສາມເສົາຄໍາ' ຂອງ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ

3.2.2. ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ

ຖະແຫຼງການຂອງຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ລວມມີຄຳອະທິບາຍກ່ຽວກັບ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ຊຶ່ງວ່າມັນໄດ້ສະເໜີເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ. OUV, ລວມທັງຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ່ງເດີມ ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໃດໆ ທີ່ຢູ່ໃນທະບຽນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນຕ້ອງໄດ້ສືບຕໍ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ. ແນວຄວາມຄິດເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນສໍາລັບການດໍາເນີນ ການປະເມີນຜົນກະທົບໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ.

ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ແມ່ນສິ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ມໍຣະດົກສະຖານນັ້ນມີຄວາມເປັນພິເສດ, ແລະ ການປະສົມປະສານ ໂດຍສະເພາະຂອງຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ທາງດ້ານມໍຣະດົກ ແລະ ທາງດ້ານການອະນຸລັກເຂົ້າກັນ ຈະອະທິບາຍໃຫ້ຮູ້ວ່າ ຍ້ອນຫຍັງ ສະຖານທີ່ສະເພາະແຫ່ງໜຶ່ງຈຶ່ງມີຄວາມສໍາຄັນເປັນພິເສດ. ໃນກໍລະນີຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ຄຸນຄ່າ ທີ່ໄດ້ຖືກພິຈາລະນາວ່າ 'ມີຄວາມສໍາຄັນສໍາລັບທົ່ວທັງມະນຸດສະຍະຊາດ ໃນຮຸ່ນປັດຈຸບັນ ແລະ ຮຸ່ນອະນາຄົດ ນັ້ນ' ແມ່ນ OUV ຂອງມໍຣະດົກເຫຼົ່ານັ້ນເອງ (ເບິ່ງຕົວຢ່າງໃນກ່ອງ 3.3). ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກແຫ່ງໜຶ່ງ ຍັງອາດມີຄຸນຄ່າອື່ນໆອີກ ທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ທາງດ້ານການອະນຸລັກ ທີ່ມີຄວາມຈໍາເປັນຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງໃນເວລາທີ່ມີການປະເມີນຜົນກະທົບ, ດັ່ງເຊັ່ນວ່າ ບັນດາມໍຣະດົກ ທີ່ເປັນຮາກຖານຂອງການຮັບຮູ້ຢູ່ໃນລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ແລະ/ຫຼື ວ່າຄຸນຄ່າຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ ຄອບຄອງໂດຍຊາວພື້ນເມືອງ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ກໍລະນີເຊັ່ນນີ້ອາດຈະມີການແຕ່ງຕັ້ງຢ່າງເປັນທາງການ ຫຼືວ່າ ມີການຮັບຮູ້ແບບບໍ່ເປັນທາງການ.

ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ໄດ້ແກ່ອົງປະກອບຕ່າງໆ ຂອງມໍຣະດົກສະຖານ ທີ່ສື່ຄວາມໝາຍຂອງຄຸນຄ່າຕ່າງໆຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ມັນສາມາດເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈໄດ້. ພວກມັນອາດໄດ້ແກ່ຫຼັກຖານຕ່າງໆທີ່ມີຮູບລັກສະນະທາງກາຍຍະພາບ, ທີ່ພົວພັນກັນກັບຕາໜ່າງທາງດ້ານວັດຖຸ ແລະ ທີ່ເປັນຮູບຊົງທີ່ສາມາດຈັບຕ້ອງໄດ້, ແຕ່ມັນກໍອາດໄດ້ແກ່ແງ່ມຸມທີ່ເປັນນາມມະທຳ ໄດ້ເຊັ່ນກັນ ເປັນຕົ້ນວ່າ ຂະບວນການຕ່າງໆ, ການຈັດສັນທາງສັງຄົມ ຫຼືວ່າ ວິຖີທາງວັດທະນະທຳຕ່າງໆ, ຕະຫຼອດເຖິງສະມາຄົມຕ່າງໆ ແລະ ສາຍພົວພັນຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ສະທ້ອນຜ່ານບັນດາອົງປະກອບຕ່າງໆທາງວັດຖຸ ຂອງຊັບສິນນັ້ນ.

ສໍາລັບສະຖານທີ່ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ອົງປະກອບອາດແມ່ນອາຄານ ຫຼື ໂຄງສ້າງອື່ນໆ ແລະ ຮູບແບບ, ສໍາລັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກສະຖານທາງວັດທະນະທຳຕ່າງໆ, ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ອາດໄດ້ແກ່ ອາຄານສິ່ງປຸກສ້າງຕ່າງໆ ຫຼືວ່າ ໂຄງສ້າງຕ່າງໆ ແລະ ຮູບແບບຕ່າງໆຂອງພວກເຂົາ, ວັດສະດຸຕ່າງໆ, ການອອກແບບ, ການນໍາໃຊ້ ແລະ ສະຖານະໃນການນໍາໃຊ້ປະໂຫຼດຕ່າງໆ ແຕ່ວ່າຍັງລວມເຖິງແຜນຜັງຕົວເມືອງ, ຂະບວນການທາງດ້ານການກະສິກໍາ, ພິທີກຳທາງສາດສະໜາ, ເທັກນິກໃນການກໍ່ສ້າງອາຄານ, ການພົວພັນທາງດ້ານທັດສະນີຍະພາບ ແລະ ຄວາມສໍາພັນທາງດ້ານຈິດວິນຍານຕ່າງໆ. ສໍາລັບບັນດາຊັບສິນທາງດ້ານທຳມະຊາດ, ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ອາດໄດ້ແກ່ພື້ນທີ່ທີ່ມີຮູບລັກສະນະພິເສດ, ພື້ນທີ່ອັນເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ, ບັນດາຊະນິດພັນທີ່ຫາຍາກ, ແຖມມູມຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວພັນກັນກັບຄຸນນະພາບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ (ເປັນຕົ້ນວ່າຄວາມຍັງຄົງສະພາບແບບຄົບຖ້ວນສົມບູນ, ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຍັງຄົງມີຄຸນນະພາບ ສູງ / ບໍລິສຸດ), ມີອັດຕາສ່ວນ ແລະ ຄວາມເປັນທຳມະຊາດ ຂອງຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສຕ່າງໆ, ແລະ ຂະໜາດ ແລະ ຄວາມຢູ່ລອດຂອງປະຊາກອນສັດປ່າຕ່າງໆ. ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ອາດຂະຫຍາຍກວມເອົາພື້ນທີ່ອັນກວ້າງຂວາງ ແລະ ອາດຂຶ້ນຢູ່ກັບຂະບວນການຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ທາງນອກຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ.

ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ, ແລະ ການປະຕິສໍາພັນລະຫວ່າງພວກເຂົາ, ຄວນຈະເປັນຈຸດສູມຂອງປະຕິບັດການຕ່າງໆໃນການປົກປ້ອງ, ການອະນຸລັກ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ. ຄໍາສັບ 'ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ' ແມ່ນນໍາໃຊ້ສະເພາະສໍາລັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆ ໃນການອະທິບາຍວ່າ ວິທີການລະບຸ ແລະ ຖ່າຍທອດຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ແມ່ນຄືແນວໃດ, ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈອັນຊັດເຈນກ່ຽວກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ຊຶ່ງໄດ້ຖ່າຍທອດຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນເຫຼົ່ານັ້ນ ແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນຕໍ່ການປົກປ້ອງໄລຍະຍາວຂອງພວກມັນ. ການແຜ່ກະຈາຍທາງດ້ານພື້ນທີ່ຂອງຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ເຫຼົ່ານັ້ນ ແລະ ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການທາງດ້ານການປົກປ້ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຄວນແຈ້ງໃຫ້ຊາບກ່ຽວກັບເຂດແດນຂອງຊັບສິນ, ເຂດກັນຊົນ ແລະ ແຜນດຳເນີນການຄຸ້ມຄອງອື່ນໆດ້ວຍ.

ຄໍາສັບ 'ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ' ແມ່ນນໍາໃຊ້ສະເພາະສໍາລັບບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ໃນການອະທິບາຍວ່າຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ ແມ່ນໄດ້ຖືກກຳນົດ ແລະ ສື່ຄວາມໝາຍຄືແນວໃດ (ເບິ່ງກ່ອງ 3.3).

ກ່ອງ 3.3. ຕົວຢ່າງ ຖະແຫຼງການຂອງຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (ຄັດຈ້ອນ)

ອຸທິຍານທາງທະເລ Blue Sea (Blue Sea Marine Park and the Old Town of Heritopolis)

ບລູຊີ ເປັນ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກທີ່ຕັ້ງຢູ່ພາກພື້ນທີ່ໂດດເດັ່ນດ້ານນິເວດ ແລະ ລະດັບໂລກ. ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກດັ່ງກ່າວກວມເອົາເນື້ອທີ່ 400.000 ເຮັກຕາ ພ້ອມເຂດກັນຊົນ 600.000 ເຮັກຕາທີ່ປະກອບດ້ວຍທັງ ພື້ນທີ່ທະເລ ແລະ ພື້ນທີ່ດິນ. ພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ ມັນເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງພື້ນທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ອັນກວ້າງໃຫຍ່ໄພສານ ລະຫວ່າງເຂດຊີວະພູມສາດຕອນເໜືອ ແລະ ໃຕ້ ແລະ ລະບົບຕ່າງໆທາງທະເລກໍໄດ້ມີການພັດທະນາລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນຕ່າງໆທີ່ເປັນເອກກະລັກສະເພາະ ແລະ ທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ລວມເຖິງບັນດາຊຸມຊົນນິເວດທີ່ໃກ້ສູນພັນດ້ວຍ. ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ບໍ່ໄດ້ຖືກລົບກວນ ລວມເຖິງຕົວຢ່າງລະບົບແນວປະກາລັງເຂດຮ້ອນທີ່ຫາຍາກ ແລະ ສາຍພັນປະກາລັງເນື້ອອ່ອນທີ່ຫາຍາກອີກດ້ວຍ. ແຫຼ່ງມໍຣະດົກນີ້ ແລະ ພື້ນທີ່ບໍລິເວນອ້ອມຮອບຂອງມັນ ຍັງກວມເອົາຊັ້ນທຸກທະເລ ແລະ ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງປ່າຊາຍເລນ. ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສເຫຼົ່ານີ້ ເປັນບ້ານຂອງບັນດາປະຊາກອນນິກທະເລ, ສັດທະເລທີ່ລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມ, ປາ, ປະກາລັງ, ປາສະຫາມ, ປາກະເບນລາທູ ແລະ ເຕົາທະເລຕ່າງໆ, ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກນີ້ ຍັງເປັນສະໜາມສະໜອງອາຫານໃຫ້ແກ່ພະຍູນສີລິສ ຊຶ່ງເປັນປະຊາກອນໃກ້ສູນພັນຊຸດສຸດທ້າຍທີ່ຍັງຄົງເຫຼືອຢູ່ໃນສະພາບທີ່ແຂງແຮງດີ. BSMP ເປັນພື້ນທີ່ຂອງແຫຼ່ງພັກຕົວອອນທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ເປັນແຫຼ່ງວາງໄຂຂອງສາຍພັນປາຕ່າງໆເພື່ອການພານິດ ອີກດ້ວຍ.

ເມືອງທ່າປະຫວັດສາດ Heritopolis ຕັ້ງຢູ່ແຄມຝັ່ງຂອງ Blue Sea ໄດ້ມີບົດບາດສໍາຄັນຕະຫຼອດໄລຍະປະຫວັດສາດທີ່ຜ່ານມາ ເປັນສະຖານທີ່ແຫ່ງການແລກປ່ຽນວັດທະນະທຳທີ່ເກົ່າແກ່ຕ່າງໆ ໃນອະດີດ. ໃນຂະນະທີ່ ສະຖາປັດຕະຍະກຳສ່ວນຫຼວງຫຼາຍສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ຍຸກຄ່າຂອງຕົວເມືອງແຫ່ງນີ້ ຊຶ່ງຮຸ່ງເຮືອງເພື່ອງພູຈາກຄວາມມັ້ງຄັ້ງ ໃນຖານະເປັນທ່າເຮືອການຄ້າ ໂຍກສະຕະວັດ ທີ 18, ອາຄານບ້ານເຮືອນຕ່າງໆ ແມ່ນປະຕິບັດຕາມແຜນຜັງເມືອງທີ່ເກົ່າແກ່ກວ່ານີ້ອີກ ຊຶ່ງມີອາຍຸຍື່ນຫຼັງເຖິງສະຕະວັດທີ 6. ການວາງແຜນຜັງເມືອງໃນຍຸກສະຕະວັດທີ 18 ໄດ້ເນັ້ນຄວາມສໍາຄັນຂອງຕາໜ່າງສິ່ງປຸກສ້າງອາຄານເທົ່າທຽມກັນກັບພື້ນທີ່ສາທາລະນະສີຂຽວ ຢູ່ໃນເຂດໃຈກາງເມືອງ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ຢູ່ພາຍໃນຕາໜ່າງເທດສະບານ ຍັງມີບັນດາອະນຸສອນສະຖານທີ່ໂດດເດັ່ນຈໍານວນໜຶ່ງ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນແຕ່ລະໄລຍະປະຫວັດສາດຂອງຕົວເມືອງນີ້: ເປັນຕົ້ນວ່າ ສຸສານຂອງ ເອີຈິນຸສ, ມະຫາວິຫານເຊນທໍເຣລິນາ ແລະ ມະຫາມໍສິດ ພ້ອມດ້ວຍໂຮງຮຽນສອນສາດສະໜາ ແລະ ໂຮງອາບນໍ້າ, ທັງໝົດນີ້ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມສໍາຄັນໃນ ຄວາມເປັນສະບັດຕະຍະກຳຊື່ນເອກ ແຫ່ງຍຸກຕ່າງໆ. ການປະສົມປະສານຢ່າງກົມກືນລະຫວ່າງສະຖາປັດຕະຍະກຳແບບພື້ນເມືອງ ແລະ ອະນຸສອນສະຖານຂະໜາດໃຫຍ່ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຊຸມຊົນ ທີ່ເຄີຍໄດ້ອາໄສຢູ່ໃນຕົວເມືອງນີ້ ເປັນເວລາໜຶ່ງພື້ນຫ້າຮ້ອຍປີມາແລ້ວ ແລະ ທັງເປັນຜູ້ຊ້າສືບຕໍ່ຕາມຮອຍມູນເຊື້ອປະເພນີຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ຈົນເຖິງທຸກວັນນີ້...

*ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ແຜນງານການເປັນຜູ້ນໍາວຽກງານມໍຣະດົກໂລກ
 ພາຍເຫດ: ໃນບົດຄັດຈ້ອນນີ້ ແມ່ນ ໄດ້ຂີດກ້ອງບັນດາຄຸນຄ່າ (ຄຸນຄ່າ: ສະຖານທີ່ມໍຣະດົກນີ້ມີຄວາມພິເສດແນວໃດ?) ແລະ ບັນດາອົງປະກອບແມ່ນເປັນຕົວອັກສອນນອນ (ອົງປະກອບ: ພວກເຮົາຈະເຫັນຄຸນຄ່າເຫຼົ່ານັ້ນແນວໃດໃນເວລາທີ່ພວກເຮົາຢູ່ຢາມສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວ?)*

ບັນດາຊັບສິນ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ບັນດາຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ທັງໃນລະດັບຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນກໍດີ ລ້ວນແຕ່ໄດ້ຖືກຖ່າຍທອດຜ່ານຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ຊຶ່ງວ່າສາມາດປະກອບສ່ວນໃນການປົກປ້ອງເງື່ອນໄຂຕ່າງໆ ບໍ່ວ່າທາງດ້ານຄວາມເປັນຂອງແຫ້ງດັ່ງເດີມ ກໍຄືທາງດ້ານຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ. ການພົວພັນລະຫວ່າງ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ແລະ ບັນດາຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ອາດມີຄວາມສະຫຼັບສັບຊ້ອນ - ຄຸນລັກສະນະປະກອບໜຶ່ງຢ່າງ ອາດຖ່າຍທອດຄຸນຄ່າຫຼາຍໆຢ່າງ, ແລະ ຄຸນຄ່າໜຶ່ງຢ່າງ ອາດຖືກຖ່າຍທອດຜ່ານຄຸນລັກສະນະປະກອບຫຼາຍໆຢ່າງ. ດ້ວຍເຫດຜົນນີ້, ເຖິງແມ່ນວ່າມັນຈະເປັນປະໂຫຍດໃນການກຳນົດ OUV, ບໍ່ວ່າແຕ່ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ໃນລະດັບຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ຕະຫຼອດເຖິງຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ກໍດີ, ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນຈະຮັບຮູ້ວ່າ ທັງໝົດທັງມວນນີ້ໂຮມເຂົ້າກັນ ຈຶ່ງປະກອບເປັນລະບົບທີ່ກ່ຽວພັນຊຶ່ງກັນແລະກັນ ແລະ ຊຶ່ງວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ທັງໝົດນັ້ນ ເຊັ່ນກັນ.

3.2.3. ຂອບເຂດ, ເຂດກັນຊົນ ແລະ ບໍລິເວນອັນກວ້າງຂວາງ

ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກແຫ່ງໜຶ່ງ ແມ່ນໄດ້ມີການກຳນົດດ້ວຍຂອບເຂດ, ແລະ ໂດຍຫຼັກການແລ້ວຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ທັງໝົດຂອງ OUV ຈະຕ້ອງຕັ້ງຢູ່ພາຍໃນຂອບເຂດນັ້ນ. ໃນກໍລະນີສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ ຄວນຈະຕ້ອງຖືກອ້ອມຮອບດ້ວຍໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍເຂດກັນຊົນ ທີ່ຖືກຮັບຮູ້ຢ່າງເປັນທາງການ ຊຶ່ງວ່າເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ຈະສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ການປົກປ້ອງ OUV ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ. ເຊັ່ນວ່າ ດ້ວຍການສະໜອງຊ່ອງແລວຂອງການແນມເຫັນໄປສູ່ທິດສະນີຍະພາບຂອງທ້ອງຟ້າທີ່ເປັນສາກຫຼັງຂອງເສັ້ນຂອບຟ້າທີ່ສວຍງາມນັ້ນ, ຫຼືວ່າດ້ວຍການເຊື່ອມຕໍ່ເຂົ້າກັບສ່ວນປະກອບອື່ນໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ. ເຂດກັນຊົນຕ່າງໆ ມີຂໍ້ບັງຄັບເພີ່ມເຕີມທາງດ້ານນິຕິກຳ ທີ່ວາງອອກເພື່ອຄວບຄຸມໃນການນຳໃຊ້ ແລະ ການພັດທະນາ ເພື່ອສະໜອງການປົກປ້ອງຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ ເພີ່ມຂຶ້ນອີກຊັ້ນໜຶ່ງ. ແຜນທີ່ຕ່າງໆ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນທັງຂອບເຂດ ຕ່າງໆ ແລະ ເຂດກັນຊົນ ສາມາດຊອກໄດ້ຈາກເວັບໄຊທ໌ຂອງສູນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ແຜນທີ່ເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນເປັນໜຶ່ງເງື່ອນໄຂທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້ ຕໍ່ຜົນສຳເລັດໃນການຍື່ນສະເໜີຄຳຮ້ອງຂໍເຂົ້າເປັນມໍຣະດົກໂລກ. ຂຶ້ນກັບວ່າ ນິຕິກຳ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ຂອບເຂດແຜນການຄຸ້ມຄອງຕ່າງໆຂອງປະເທດນັ້ນ ທີ່ຈະບັງຄັບໃຊ້ເຂົ້າສຳລັບເຂດຊັບສິນ ແລະ ເຂດກັນຊົນນັ້ນ.

ຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກແຕ່ລະແຫ່ງ ແມ່ນອ້ອມຮອບໄປດ້ວຍແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ, ຊຶ່ງເປັນສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຕິດແປະ ໂດຍກົງ ແລະ ທີ່ຂະຫຼາຍອອກເປັນບໍລິເວນກວ້າງ ຊຶ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ ຫຼືວ່າທີ່ປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່, ລັກສະນະທີ່ໂດດເດັ່ນ ແລະ ຊັດເຈນຂອງມັນ. ມັນອາດກ່ຽວພັນກັນກັບພູມສັນຖານ, ສິ່ງແວດລ້ອມທາງທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງປາກສ້າງຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ, ແລະ ອົງປະກອບອື່ນໆ ເຊັ່ນວ່າ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ, ຮູບແບບການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ, ການຈັດສັນພື້ນທີ່ ແລະ ຄວາມສຳພັນກັບການແນມເຫັນພາບ. ມັນອາດລວມເຖິງການເຊື່ອມຕໍ່ທາງດ້ານນິເວດ ແລະ ອຸທິກກະວິທະຍາ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຮີດປະຕິບັດທາງສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ, ຂະບວນການຕ່າງໆທາງເສດຖະກິດ ແລະ ນິຕິອື່ນໆທາງດ້ານນາມມະທຳຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ ເຊັ່ນວ່າ ທັດສະນະຄະຕິຕ່າງໆ ແລະ ສະມາຄົມຕ່າງໆ. ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ອາດມີບົດບາດສຳຄັນໃນການປົກປ້ອງຄວາມເປັນຂອງແຫ້ງດັ່ງເດີມ ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ ຂອງມໍຣະດົກນັ້ນເຊັ່ນດຽວກັນ, ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັນກັບບົດບາດຂອງມັນໃນການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ກັບ OUV ນັ້ນດ້ວຍ.³

ໃນຂະນະທີ່ເຂດກັນຊົນຕ່າງໆ ໂດຍຈຳເພາະແລ້ວ ແມ່ນກວມເອົາພື້ນທີ່ຕິດກັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກໂດຍກົງ, ສ່ວນວ່າເຂດພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງນັ້ນ ອາດຈະບໍ່ໄດ້ຖືກປົກປ້ອງ ຫຼື ອາດຈະຖືກປົກປ້ອງ ດ້ວຍນິຕິກຳທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ສິ່ງນີ້ອາດສາມາດນຳໄປສູ່ຄວາມສ່ຽງ ທີ່ຈະມີການວາງແຜນການ ໃນການນຳສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຢູ່ໃນເຂດແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງນັ້ນ ໂດຍທີ່ປາສະຈາກການຄຳນຶງເຖິງຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນກັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ. ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງຂອງມໍຣະດົກໂລກ ອາດສະແດງຢູ່ບົນແຜນທີ່, ແຕ່ວ່າຢູ່ໃນຫຼາຍໆກໍລະນີຈະຕ້ອງໄດ້ກຳນົດໃຫ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຂະບວນການວາງແຜນການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ. ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ອາດຈະມີຂະໜາດນ້ອຍກໍໄດ້ ຫຼືວ່າ ໃນທີ່ຈິງແລ້ວຈຳກັດຢູ່ໃນເຂດກັນຊົນກໍເປັນໄດ້, ຍົກຕົວຢ່າງ ບ່ອນຊຶ່ງວ່າວິໄສທັດ ແມ່ນຖືກຈຳກັດຢູ່ສະເພາະມໍຣະດົກແຫ່ງໜຶ່ງ ຊຶ່ງວ່າ OUV ຂອງມັນ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງສະເພາະສະຖາບັດຕະຍະກຳເທົ່ານັ້ນ; ຫຼືອາດຈະກວ້າງໃຫຍ່ກໍໄດ້, ເຊັ່ນໃນກໍລະນີທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີແລວທາງຜ່ານອັນກວ້າງຂວາງສຳລັບສັດປ່າ ເພື່ອອຳນວຍເສັ້ນທາງໃນການອົບພະຍົກສຳລັບບັນດາສັດຕ່າງໆ ທີ່ປະກອບສ່ວນເຂົ້າຢູ່ໃນ OUV ຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ (ເບິ່ງພາບທີ 3.2). ເນື່ອງດ້ວຍວ່າ ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ກັບແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງຂອງມັນ, ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການບາງຢ່າງ ອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ OUV. ເພາະສະນັ້ນ, ມັນຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນຢູ່ບ່ອນວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນເບິ່ງໄປທີ່ບໍລິເວນແວດລ້ອມອັນກວ້າງຂວາງຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນໆ.

3. ບາງສ່ວນໄດ້ຄັດຈາກ: <https://www.icomos.org/charters/xian-declaration.pdf>

ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ

ເຂດກັນຊົນຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ

ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ

ເຂດກັນຊົນຂອງມໍຣະດົກໂລກ

ເຂດອ້ອມຂ້າງມໍຣະດົກໂລກ

ຮູບພາບ 3.2. ຕົວຢ່າງຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ (ສີສົ້ມ), ເຂດກັນຊົນ (ສີຂີ້ເທົາ) ແລະ ການເພິ່ງພາອາໄສ ເຂດອ້ອມຂ້າງ (ສີເຫຼືອງ)

3.3 ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການບໍລິຫານຈັດການມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນພື້ນຖານສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບ

3.3.1. ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການບໍລິຫານຈັດການ

ຂະບວນການຕ່າງໆສໍາລັບການຄຸ້ມຄອງຊັບສິນຕ່າງໆ ທີ່ຈັດທະບຽນເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນໄດ້ກຳນົດໄວ້ຢູ່ໃນ ຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ແຕ່ລະລັດພາຄີ ມີການຈັດຕັ້ງລະດັບຊາດອົງການໜຶ່ງ ທີ່ປະກອບດ້ວຍຜູ້ທີ່ຖືກແຕ່ງຕັ້ງຢ່າງເປັນທາງການ ໃນຖານະທີ່ເປັນຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ ເພື່ອຊ່ວຍໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍານີ້ ຢູ່ໃນລະດັບລັດ. ການຈັດຕັ້ງຕ່າງໆໃນການບໍລິຫານຈັດການມໍຣະດົກຕ່າງໆ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ຜູ້ຄຸ້ມຄອງພາກສະໜາມ ຫຼືວ່າ ໜ່ວຍງານຄຸ້ມຄອງ ຊຶ່ງ ໂດຍບໍ່ກະຕິແລ້ວແມ່ນເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກໜຶ່ງແຫ່ງ. ສູນມໍຣະດົກໂລກ ສາມາດສະໜອງລາຍລະອຽດຕ່າງໆໃນການປະສານງານສໍາລັບຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ ແລະ ຜູ້ຄຸ້ມຄອງພາກສະໜາມຕ່າງໆ ແລະ ຍັງສະໜອງຂໍ້ມູນ ແລະ ທິດຊີ້ນຳ ເພີ່ມຕື່ມຕ່າງໆ ຢູ່ບົນເວັບໄຊທ໌ຂອງຕົນ ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງ ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ.

3.3.2. ຂະບວນການໃນການສະເໜີໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບ

ໂດຍບໍ່ກະຕິແລ້ວ ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ ຈະເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນການແຈ້ງສູນມໍຣະດົກໂລກ UNESCO ກ່ຽວກັບ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ທີ່ອາດກະທົບແຫຼ່ງມໍຣະດົກກ່ອນທີ່ຈະບໍ່ສາມາດ ປຶ້ນຄົນການຕັດສິນໃຈໃດໆ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບວັກທີ 172 ຂອງຄູ່ມືກ່ຽວກັບແຜນຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ທີ່ມາງານບໍລິຫານພາກສະໜາມກໍອາດທັນຄວາມສົນໃຈມາຫາຂໍ້ປະຕິບັດຕັ້ງກ່າວ ໂດຍລະບຸຄວາມຈຳເປັນທີ່ຕ້ອງແຈ້ງສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ແລະ ໃຫ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ. ຜູ້ຕາງໜ້າອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ ແລະ ກຸ່ມອື່ນໆທີ່ມີຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບ ຜົນກະທົບຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກກໍສາມາດຕິດຕໍ່ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ໂດຍສອດຄ່ອງກັບວັກທີ 174 ຂອງຄູ່ມືກ່ຽວກັບແຜນຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ຕໍ່ກັບຂໍ້ສະເໜີເຫຼົ່ານັ້ນ, ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ອາດຮຽກຮ້ອງຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການຈາກ ລັດພາຄີ ລວມທັງ ການໃຫ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ກ່ອນທີ່ຈະເດີນໜ້າກັບໂຄງການ-ກິດຈະການໃດໜຶ່ງເສຍກ່ອນ. ສູນດັ່ງກ່າວຈະທົບທວນກວດກາຂໍ້ມູນນີ້ ໂດຍສົມທົບຢ່າງໃກ້ຊິດກັບ ອົງການທີ່ບໍ່ມີສາ, ແລະ ຖ້າ

4. ເຜີຍແຜ່ໂດຍ UNESCO ຕັ້ງແຕ່ປີ 1977. ສະບັບຫຼ້າສຸດ ໃນເວລາຂຽນເອກະສານສະບັບນີ້: 2021. <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>

ເຫັນວ່າສະພາບການຢູ່ທີ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ ຮັບປະກັນຄວາມສົນໃຈຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ, ຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວ ກໍຈະສົ່ງຕໍ່ບົດລາຍງານກ່ຽວກັບສະພາບການອະນຸລັກຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ ເຂົ້າຢູ່ໃນວາລະຂອງກອງປະຊຸມຄັ້ງຕໍ່ໄປຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ. ພາຍຫຼັງໄດ້ທົບທວນກໍລະນີກ່ຽວຂ້ອງແລ້ວ, ຄະນະກຳມະການອາດຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບ, ແນະນຳໃຫ້ມີການທົບທວນການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ຫຼື ມີຈຸດຍືນກ່ຽວກັບ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ. ຖ້າຄະນະກຳມະການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ລັດພາຄີຈະຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຮັບປະກັນໃຫ້ມີການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ຍືນບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ເພື່ອໃຫ້ທົບທວນ ແລະ ຕາມການຮຽກຮ້ອງຂອງ ຄະນະກຳມະການ ໂດຍອີງຕາມຂໍ້ແນະນຳສະບັບປັດຈຸບັນ.

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ຈະງ່າຍກວ່າ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນກວ່າ ຫາກວ່າທີ່ໃດມີລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ເຂັ້ມແຂງ ພ້ອມດ້ວຍມີມາດຕະການໃນການບໍລິຫານຈັດການທີ່ມີປະສິດທິພາບ - ເປັນຕົ້ນວ່າ ມີການເກັບກຳຂໍ້ມູນແບບກົງໄປກົງມາກວ່າ, ການປະກອບຄຳເຫັນຂອງສາທາລະນະຊົນໄດ້ຮັບການອໍານວຍຄວາມສະດວກງ່າຍກວ່າ, ແລະ ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ແມ່ນສາມາດກວດສອບ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ໄດ້ງ່າຍກວ່າ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເຖິງແມ່ນວ່າແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ ບໍ່ມີລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດຳເນີນການດີກໍຕາມ, ແຕ່ການປະເມີນຜົນກະທົບ ສາມາດຊ່ວຍໃນການປັບປຸງແຜນສະເໜີການດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນໄດ້. ຕົວຢ່າງວ່າ, ຂໍ້ມູນພື້ນຖານທີ່ເກັບກຳໄດ້ຈາກຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບສາມາດຖືກນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນຈຸດປະສົງດ້ານການຄຸ້ມຄອງອື່ນໆ; ມັນສາມາດທຳໜ້າທີ່ເປັນຕົວກະຕຸ້ນ ສຳລັບຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆເພື່ອມາຮວມຕົວກັນ ແລະ ສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຕັດສິນໃຈຮ່ວມກັນຫຼາຍຂຶ້ນ; ແລະມັນຍັງຊ່ວຍກຳນົດວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການໃດ ທີ່ມີຄວາມເໝາະສົມສຳລັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນີ້.

3.4 ເຊື່ອມໂຍງວິໄສທັດການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ເຂົ້າໃນຂະບວນການຕ່າງໆຂອງສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ

ນະໂຍບາຍຂອງອົງການ UNESCO ເພື່ອການເຊື່ອມໂຍງວິໄສທັດການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ເຂົ້າໃນຂະບວນການຕ່າງໆຂອງສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ (2015) ອະທິບາຍວ່າ ມໍຣະດົກໂລກຈະສາມາດປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນວາລະຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ 2030 ເພື່ອການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງ (2015) ໄດ້ແນວໃດ (ເບິ່ງກ່ອນ 3.4). ນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວເພີ່ມທະວີຂໍ້ຮຽກຮ້ອງໃນການປົກປ້ອງ **ຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ** ໃນຂະນະດຽວກັນກໍຄຳນຶງເຖິງມິຕິຕ່າງໆຂອງການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ (ຄວາມຍືນຍົງທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ການພັດທະນາສັງຄົມແບບທົ່ວເຖິງ ແລະ ການພັດທະນາເສດຖະກິດແບບທົ່ວເຖິງ), ໄປພ້ອມດ້ວຍຄວາມສັນຕິສຸກ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງປອດໄພ. ມິຕິຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ເພິ່ງພາອາໄສຊຶ່ງກັນແລະກັນ ແລະ ຄຳຊຶ່ງກັນແລະກັນ: ບໍ່ຄວນຖີ່ວ່າດ້ານໃດມີບຸລິມະສິດກວ່າກັນ, ແລະ ຄວນເຮັດວຽກຮ່ວມກັນເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍສະເພາະແຕ່ລະດ້ານ. ວິທີທາງແບບສອງແຜ່ນນີ້ ຍັງສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຢູ່ໃນສະພາບຂອງມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ອີກດ້ວຍ - ບັນດາລັດພາຄີ ຄວນຍຶດຖືວິທີທາງແບບຕັ້ງໜ້າບຸກ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ປົກປ້ອງ OUV, ຊຶ່ງລວມທັງການເຮັດວຽກ ທີ່ມຸ່ງໜ້າສູ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ.

ກ່ອນ 3.4 ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການເຊື່ອມໂຍງວິໄສທັດການພັດທະນາແບບຍືນຍົງເຂົ້າໃນຂະບວນການຕ່າງໆຂອງສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ (ຄັດຈ້ອນ)

ດ້ວຍການຍົກໃຫ້ເຫັນ, ການປົກປ້ອງ, ການອະນຸລັກ, ການນຳສະເໜີ ແລະ ການຖ່າຍທອດຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ (OUV) ຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ທີ່ບໍ່ອາດມີສິ່ງໃດປ່ຽນແທນໄດ້ນີ້ ໄປສູ່ຄົນຮຸ່ນປັດຈຸບັນ ແລະ ອະນາຄົດ, ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ, ໃນຕົວຂອງມັນເອງ, ປະກອບສ່ວນອັນສຳຄັນເປັນຢ່າງຍິ່ງໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ຄວາມຢູ່ດີກິນດີຂອງປະຊາຊົນ. ໃນເວລາດຽວກັນນັ້ນ, ຍັງໄດ້ມີການເພີ່ມທະວີຄວາມເຂັ້ມແຂງຢູ່ໃນສາມມິຕິຄື ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ຊຶ່ງເປັນຄວາມຍືນຍົງທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ການພັດທະນາທາງສັງຄົມແບບກວມລວມທົ່ວເຖິງ, ແລະ ການພັດທະນາເສດຖະກິດແບບກວມລວມທົ່ວເຖິງບໍ່ປະຖິ້ມຜູ້ໃດໄວ້ເບື້ອງຫຼັງ, ຕະຫຼອດເຖິງການທະນູບຳລຸງສັນຕິພາບ ແລະ ຄວາມສະຫງົບປອດໄພ, ອາດນຳເອົາສິດຜົນປະໂຫຍດມາສູ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆ ແລະ ທັງສະໜັບສະໜູນ OUV ຂອງມໍຣະດົກເຫຼົ່ານັ້ນ, ຖ້າຫາກວ່າມີການເຊື່ອມໂຍງຢ່າງລະມັດລະວັງຢູ່ພາຍໃນລະບົບຂອງການອະນຸລັກ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ຂອງພວກເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນ.

ສະນັ້ນ ນອກຈາກການປົກປ້ອງ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກແລ້ວ, ບັນດາລັດພາຄີຄວນຮັບຮູ້ ແລະ ສົ່ງເສີມທ່າແຮງຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກເພື່ອປະກອບສ່ວນຕໍ່ທຸກໆດ້ານຂອງການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງ ແລະ ເລັ່ງໃສ່ຜົນປະໂຫຍດສ່ວນລວມຂອງສັງຄົມ ດ້ວຍການຮັບປະກັນໃຫ້ຍຸດທະສາດການອະນຸລັກ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ສອດຄ່ອງກັບ ຈຸດປະສົງລວມຂອງການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ. ໃນຂະບວນການນີ້, OUV ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກ ຈຶ່ງບໍ່ຄວນທີ່ຈະຖືກບຸກລຸກ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: UNESCO, 2015, ວັກທີ 3 ແລະ 4.

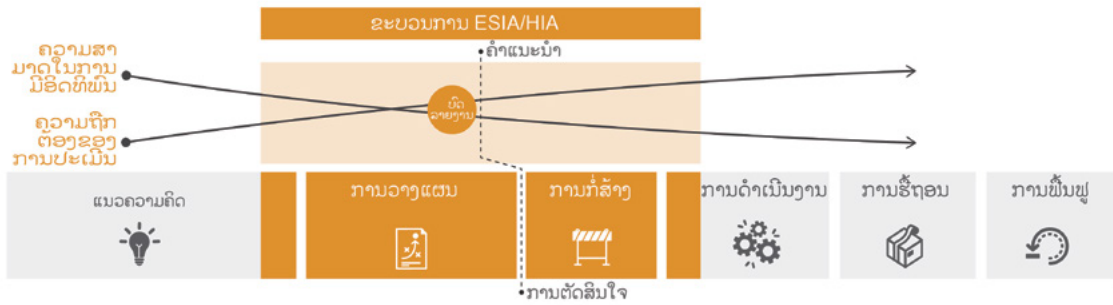
4. ການປະເມີນຜົນກະທົບສໍາລັບ ມໍຣະດົກໂລກ

ພາກນີ້ນໍາສະເໜີກ່ຽວກັບ ການປະເມີນຜົນກະທົບໂດຍລວມ ແລະ ວິທີການດໍາເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບສໍາລັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ພາກນີ້ ສະເໜີກໍລະນີທີ່ການປະເມີນຜົນກະທົບເປັນພາກບັງຄັບພາຍໃນຂອບແຫຼ່ງຊາດ ແລະ ຂອບອື່ນໆ ແລະ ຈໍາເປັນຕ້ອງລວມເຖິງການຄໍານຶງຕ່າງໆຕໍ່ກັບມໍຣະດົກໂລກ ເຊັ່ນດຽວກັນ.

4.1 ການປະເມີນຜົນກະທົບ

ການປະເມີນຜົນກະທົບ ໄດ້ຖືກອະທິບາຍວ່າເປັນ ‘ການຄິດກ່ອນການລົງມືປະຕິບັດ’ (Morrison-Saunders, 2018). ການປະເມີນຜົນກະທົບຈະເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ຂະບວນການຕັດສິນໃຈດ້ວຍການຄົ້ນຄວ້າ ຜົນທີ່ຈະຕາມມາຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການີ **ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ** ທີ່ ໃນກໍລະນີຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ກໍແມ່ນຜົນທີ່ຈະຕາມມາຕໍ່ **OUV** ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ. ຍາມໃດກໍຕາມ ການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນຄວນດໍາເນີນການກ່ອນທີ່ຈະບໍ່ສາມາດປັບຄືນການຕັດສິນໃຈໄດ້ ທີ່ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ທີ່ໄດ້ລົງມື ໄປແລ້ວເພາະວ່າ ຖ້າມີການປະເມີນກ່ອນກໍຈະສາມາດເປັນພື້ນຖານຢ່າງກົງໄປກົງມາທີ່ແທ້ຈິງ ຕໍ່ການຕັດສິນໃຈຂັ້ນສູດທ້າຍ. ອັນນີ້ຈະຮັບປະກັນຜົນຮັບທີ່ດີທີ່ສຸດສໍາລັບສະຖານທີ່ໆເປັນເອກະລັກພິເສດ ທີ່ສຸດໃນໂລກ ແລະ ສໍາລັບສິ່ງຄົມທັງໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ໃນອະນາຄົດ.

ການພັດທະນາ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແມ່ນມີຫຼາກຫຼາຍໄລຍະ (ຮູບພາບ 4.1). ການປະເມີນຜົນກະທົບຈໍາເປັນຕ້ອງດໍາເນີນແຕ່ຫົວທີ່ເພື່ອ ໃຫ້ມີອິດທິພົນພຽງພໍຕໍ່ການວາງແຜນ: ການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຫຼ້າຊ້າເທົ່າໃດ ກໍຍັງຈະມີອິດທິພົນໜ້ອຍເທົ່ານັ້ນຕໍ່ຜົນໄດ້ຮັບ. ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນສະບັບສຸດທ້າຍຈໍາເປັນຕ້ອງກຽມພ້ອມທັນເວລາເພື່ອຊ່ວຍໃນການຕັດສິນໃຈວ່າຄວນຈະເດີນໜ້າກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການບໍ່, ຄວນມີການດັດປັບບໍ່ ຫຼື ບໍ່ຄວນເດີນໜ້າ ຫຼື ບໍ່ຄວນເດີນໜ້າດໍາເນີນເລີຍ – ກ່ອນທີ່ຈະມີການກໍ່ສ້າງ ຫຼື ການກະກຽມອື່ນໆໃດ ຢູ່ພາກສະໜາມ.

ຮູບພາບ 4.1. ການພັດທະນາ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ. ການປະເມີນຜົນກະທົບຕ້ອງດໍາເນີນໃນຈຸດທີ່ເໝາະສົມໃນວົງຈອນຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດມີອິດທິພົນຕໍ່ຂະບວນການວາງແຜນ ແລະ ເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການຕັດສິນໃຈ. ໝາຍເຫດ: ຂຶ້ນກັບປະເພດແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ທີ່ຖືກສະເໜີ, ໄລຍະ ‘ການກໍ່ສ້າງ’ ອາດກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຮູບແບບການກະກຽມອື່ນໆ; ໃນຂະນະທີ່ໄລຍະ ‘ການດໍາເນີນງານ’ ອາດເປັນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຫຼື ການດໍາເນີນແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການທີ່ສະເໜີໃນໄລຍະຍາວກວ່າ.

ການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນໄດ້ຖືກນໍາໃຊ້ມາຕັ້ງແຕ່ຊຸມປີ 1970 ແລະ ໃນປັດຈຸບັນແມ່ນເປັນລະບົບທີ່ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນເປັນຢ່າງດີຢູ່ໃນເກືອບວ່າທຸກໆປະເທດ. ໃນປັດຈຸບັນ, ມີຫຼາຍສະຖາບັນການເງິນສາກົນ ແລະ ທະນາຄານການຄ້າໃຫຍ່ໆ ທີ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຜູ້ກຽມແຜນວ່າຕົນມີການປັກປັກຮັກສາ **ມໍຣະດົກ** ທາງດ້ານທໍາມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທໍາ ເພື່ອເປັນເງື່ອນໄຂໃຫ້ແກ່ການກຽມຕ່າງໆ ເຊິ່ງ ການປະເມີນຜົນກະທົບຈະສາມາດຊ່ວຍໄດ້ໃນຈຸດນີ້. ມາຮອດຊຸມປີ 1980, **ອົງການທີ່ປຶກສາ** ຂອງ ຄະນະກໍາມະການມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ເລີ່ມຍົກສູງ ວິທີການນໍາໃຊ້ ການປະເມີນຜົນກະທົບຢູ່ໃນບໍລິບົດຂອງ ມໍຣະດົກໂລກ; ໃນທົດສະວັດຜ່ານມາ, ຄະນະກໍາມະການມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ດໍາເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບສໍາລັບຫຼາຍກວ່າ 200 ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ.

5. ອາດມີການນໍາໃຊ້ຄໍາສັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ສໍາລັບຄໍານີ້ ໂດຍຂຶ້ນກັບລະດັບກົດໝາຍຂອງປະເທດກ່ຽວຂ້ອງ. ຕົວຢ່າງ ‘ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ (environmental impact assessment)’, ‘ຄໍາຖະແຫຼງການດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ (environmental statement)’
 6. ຂໍ້ມູນແນະນໍາເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນສາມາດຫາໄດ້ໃນ IAIA (1999, 2009), Glasson ແລະ Therivel (2019) ແລະ Morrison-Saunders (2018).

4.1.1 ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ

ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນເລີ່ມຕົ້ນແຕ່ຫົວທີຂອງການພັດທະນາແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ ເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ຂະບວນການວາງແຜນທັງໝົດ.

ການປະເມີນຜົນກະທົບປະກອບດ້ວຍ 11 ຂັ້ນຕອນ ທີ່ເປັນຕ່ອງໂສ້ຕໍ່ເນື່ອງ (ຕາຕະລາງ 4.1) ເຊິ່ງມີຄວາມຍືດຍຸ່ນ ແລະ ສາມາດເອົາມາດັດບັບນໍາໃຊ້ໃຫ້ເຂົ້າກັບປະເພດ ແລະ ສະຖານທີ່ຂອງ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການທີ່ຖືກສະເໜີ.

ການປະເມີນຜົນກະທົບຕາມປົກກະຕິແມ່ນຈະຖືກດໍາເນີນໂດຍທີມງານຜູ້ຊ່ຽວຊານອິດສະຫຼະ, ຜູ້ຊຶ່ງໄດ້ຖືກມອບໝາຍ ໃນການແຈ້ງຂໍ້ມູນຜູ້ທີ່ຈະນໍາໃຊ້ຜົນການປະເມີນຜົນກະທົບເພື່ອເປັນຂໍ້ມູນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່:

- i) ການວາງແຜນກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການຂອງຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ
- ii) ການຕັດສິນໃຈຂອງອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ວ່າຄວນຈະອະນຸຍາດແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ ຫຼືບໍ່

ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນລວມເອົາອົງປະກອບສໍາຄັນຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມໂດຍຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ລວມທັງ **ອົງການດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ** ກໍຄື ຊຸມຊົນ.

ຕ່າງຈາກເອກະສານແນະນໍາອື່ນໆກ່ຽວກັບ ການປະເມີນຜົນກະທົບ, ຄູ່ມືສະບັບນີ້ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີ **ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ** ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຕັ້ງໜ້າ-ແບບບຸກ ຕະຫຼອດຂະບວນການຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ. ອັນນີ້ກໍຍ້ອນຄວາມສໍາຄັນໃນການໃຫ້ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຍ້ອນ ຈຸດປະສົງສໍາຄັນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ກໍເພື່ອ **ພິຈາລະນາທາງເລືອກ** ຕ່າງໆ ແລະ **ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ** ຕໍ່ **ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ**.

ຕາຕະລາງ 4.1. ສັງລວມຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ

ຄໍາຖາມເຈາະຈີ້ມ ສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບທົ່ວໄປ (ຢູ່ໃນອັກສອນເນື້ອງ, ຄໍາຖາມແນະນໍາເພີ່ມຕື່ມ ເວລາ ພິຈາລະນາຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ)	
ຕະຫຼອດໄລຍະການປະເມີນຜົນກະທົບ	
A. ການມີສ່ວນຮ່ວມ	<ul style="list-style-type: none"> • ແມ່ນໃຜເປັນ ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ? • ຈະໃຫ້ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆມີສ່ວນຮ່ວມແນວໃດ? • ມີບັນຫາກ່ຽວກັບການຍິນຍອມ ທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາ-ຄໍານຶງເຖິງບໍ່ (ເຊັ່ນ: ສັນທານຸຍາດລ່ວງໜ້າແບບອິດສະຫຼະ FPIC ຈາກຊົນພື້ນເມືອງຕ່າງໆ ແລະ ອາດມີພາກສ່ວນອື່ນໆອີກ)? • ຈະນໍາໃຊ້ວິທີການພົວພັນໃດສໍາລັບແຕ່ລະກຸ່ມ ລວມທັງ ພາກສ່ວນທີ່ຖືກຕັດສິດຕາມທໍານຽມປະເພນີ?
B. ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຈິງຈັງ	<ul style="list-style-type: none"> • ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການມີຄວາມຈໍາເປັນແທ້ບໍ່? ຈະເລືອກເອົາ ແບບວ່າ 'ບໍ່ເຮັດຫຼັງເລີຍບໍ່'? • ມີທາງເລືອກໃດແດ່ ນອກຈາກ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ? • ທາງເລືອກທີ່ດີທີ່ສຸດ ຫຼື ມີຜົນກະທົບຕໍ່າທີ່ສຸດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແມ່ນຫຍັງ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດບັນລຸຈຸດປະສົງຂອງຂໍສະເໜີ? • ມີໂອກາດທີ່ຈະສະໜອງ ຫຼື ຊຸກຍູ້ຜົນກະທົບດ້ານບວກຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວນີ້ບໍ່? ມີໂອກາດທີ່ຈະຊຸກຍູ້ການຄຸ້ມຄອງ OUV ບໍ່?
ຂັ້ນຕອນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ	
1. ການກັ້ນຕອງ	<ul style="list-style-type: none"> • ຈໍາເປັນຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບບໍ່? • OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ມີຫຍັງແດ່? • ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກມີຫຍັງແດ່? • ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນສາມາດເຂົ້າກັນກັບ OUV ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ບໍ່? • ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນອາດມີຜົນກະທົບໃດໜຶ່ງຕໍ່ OUV ບໍ່, ໂດຍທີ່ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທີ່ຕັ້ງຂອງມັນ?
2. ການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ	<ul style="list-style-type: none"> • ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນກວມເອົາຂໍ້ມູນ, ຜົນກະທົບ, ພື້ນທີ່ທາງພູມິສາດ ແລະ ໄລຍະເວລາເທົ່າໃດ? • ເງື່ອນໄຂການອ້າງອີງສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນມີຫຍັງແດ່? • ຂໍ້ມູນສໍາຄັນທີ່ຈໍາເປັນມີຫຍັງແດ່ ແລະ ມີບໍ່? ຖ້າບໍ່ມີ, ການປະເມີນທີ່ຖືກຕ້ອງຄົບຖ້ວນນັ້ນຈະເປັນໄປໄດ້ບໍ່ຖ້າອີງໃສ່ແຕ່ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ມີໃນປັດຈຸບັນ?

ບັນດາຜູ້ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ຕາຕະລາງ 4.1. ສັງລວມຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ

ຄຳຖາມເຈາະຈົ້ມ ສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບທົ່ວໄປ (ຢູ່ໃນອັກສອນເນັ້ງ, ຄຳຖາມແນະນຳເພີ່ມເຕີມ ເວລາ ພິຈາລະນາຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ)	
ຂັ້ນຕອນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ	
3. ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ	<ul style="list-style-type: none"> ສະພາບເງື່ອນໄຂຕ່າງໆ ໃນປັດຈຸບັນມີທັງແຕ່? ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານນີ້ ໃນອະນາຄົດຈະປ່ຽນໄປຄືແນວໃດ ຫາກປາສະຈາກແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນີ້? ສະພາບເງື່ອນໄຂຕ່າງໆ ໃນປັດຈຸບັນຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ສະໜັບສະໜູນ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ມີທັງແຕ່? ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງແນວໃດ? ສະພາບຂອງການອະນຸລັກແຫຼ່ງມໍຣະດົກໃນເວລາທີ່ຖືກຮັບຮອງເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ເປັນແນວໃດ?
4. ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ	<ul style="list-style-type: none"> ມີທັງແຕ່ທີ່ຖືກສະເໜີ (ແຜນຜັງຕ່າງໆ, ການບັນລະຍາຍ, ຂໍ້ມູນປະກອບພາບ ແລະ ອື່ນໆ)? ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວຈະຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແນວໃດ? ມີຂໍ້ມູນພຽງພໍເພື່ອປະເມີນແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການບໍ່? ທາງເລືອກທີ່ສົມເຫດສົມຜົນຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການມີທັງແຕ່ ເພື່ອຈະໃຫ້ສາມາດຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທາງລົບ ແລະ ຍັງສາມາດບັນລຸຈຸດປະສົງຂອງ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ? (ເບິ່ງຂໍ້ 'A. ການມີສ່ວນຮ່ວມ' ແລະ 'B. ການແກ້ໄຂບັນຫາຢ່າງຕັ້ງໜ້າ-ແບບບຸກ' ຂ້າງເທິງ)
5. ການລະບຸ ແລະ ຄາດຄະເນຜົນກະທົບ	<ul style="list-style-type: none"> ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ສັງຄົມ ແລະ ອື່ນໆ ຈາກແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການມີທັງແຕ່ ແລະ ມີທາງເລືອກໃດແດ່? ຈະມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບ ໃດແດ່ຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນຍ້ອນ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ?
6. ການປະເມີນຜົນກະທົບ	<ul style="list-style-type: none"> ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ມີຜົນກະທົບຫຼາຍເທົ່າໃດ ແລະ ມີທາງເລືອກໃດບໍ່? ມີຜົນກະທົບຫຼາຍໃນລະດັບໃດຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ສຳລັບມໍຣະດົກໂລກທີ່ມີຄວາມສຳຄັນລະດັບສາກົນ?
7. ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ ແລະ ການຊຸກຍູ້-ຍົກລະດັບ	<ul style="list-style-type: none"> ມີທາງເລືອກທີ່ສົມເຫດສົມຜົນທັງແຕ່ກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນີ້ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທາງລົບຕ່າງໆ ແລະ ທັງບັນລຸຈຸດປະສົງຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ? ມີມາດຕະການທີ່ຈຳເປັນໃດແດ່ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນບັນດາຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ຄາດຄະເນໄວ້? ຜົນກະທົບດ້ານບວກມີທັງແຕ່? ຈະສາມາດຊຸກຍູ້-ຍົກລະດັບແນວໃດ? ຈະສາມາດຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບທາງດ້ານລົບຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກໄດ້ບໍ່? ຖ້າບໍ່ສາມາດຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ຢ່າງເຕັມສ່ວນ, ຈະສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບລົງໃຫ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ເພື່ອໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບທີ່ບໍ່ໄດ້ຢູ່ໃນຄວາມເປັນທ່ວງອີກຕໍ່ໄປ ໄດ້ຄືແນວໃດ? ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ທີ່ຍັງຄົງຄ້າງ (ພາຍຫຼັງການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ) ມີຄວາມສຳຄັນພຽງໃດ? (ເບິ່ງຂໍ້ 'A. ການມີສ່ວນຮ່ວມ' ແລະ 'B. ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຕັ້ງໜ້າ-ແບບບຸກ (Proactive problem solving)' ຂ້າງເທິງ)
8. ການລາຍງານ	<ul style="list-style-type: none"> ຂະບວນການ ແລະ ຂໍ້ສະຫຼຸບຕ່າງໆ ຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນຈະສື່ສານຄືແນວໃດ?
9. ການທົບທວນບົດລາຍງານ	<ul style="list-style-type: none"> ບົດລາຍງານເປັນໄປຕາມເງື່ອນໄຂໃນການອ້າງອີງນັ້ນຫຼືບໍ່? ບົດລາຍງານ'ເໝາະສົມກັບເປົ້າໝາຍ' ສຳລັບການຕັດສິນໃຈບໍ່? (ເບິ່ງຂໍ້ 'A. ການມີສ່ວນຮ່ວມ' ຂ້າງເທິງ)
10. ການຕັດສິນໃຈ	<ul style="list-style-type: none"> ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວນັ້ນ ເປັນສິ່ງທີ່ດີທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ແລ້ວບໍ່ ເມື່ອພິຈາລະນາຈາກທາງເລືອກຕ່າງໆທີ່ໄດ້ລະບຸຂຶ້ນ? ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຄວນໄດ້ຮັບການອະນຸມັດບໍ່? ຖ້າຄວນໄດ້ຮັບອະນຸມັດ ຕ້ອງພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂ ຫຼື ຂໍ້ກຳນົດໃດ (ມາດຕະການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບໃດ? (ເບິ່ງຂໍ້ 'B. ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຕັ້ງໜ້າ-ແບບບຸກ' ຂ້າງເທິງ)
11. ການຕິດຕາມ	<ul style="list-style-type: none"> ຈະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕະການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບແນວໃດ? ແມ່ນໃຜ ແລະ ຄວນເຮັດຫຍັງເພື່ອຕິດຕາມ ແລະ ຄຸ້ມຄອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ?

ບັນຊີ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

4.2 ປະເພດຕ່າງໆຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ

ເວົ້າກວ້າງໆແລ້ວ, ມີການປະເມີນຜົນກະທົບຢູ່ສອງປະເພດ ທີ່ສາມາດດໍາເນີນໄປໃນລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ໂດຍຂຶ້ນກັບ ລັກສະນະຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນໆ, ແລະ ສາມາດສຸມໃສ່ປະເດັນທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງຕ່າງໆ ຊຶ່ງລວມ ທັງມໍຣະດົກດ້ວຍ:

- i) ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESIA); ຖ້າເປັນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ ກໍອາດເອີ້ນວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ (HIA).
- ii) ການປະເມີນທາງດ້ານຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ (SEA)

ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESIA) ຫຼື ທີ່ຮູ້ກັນວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ (EIA), ໝາຍເຖິງການປະເມີນຜົນກະທົບຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ທີ່ສະເໜີສະເພາະໃນລະດັບໂຄງການ. ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ ການປະເມີນຈະດໍາເນີນສໍາລັບບັນດາໂຄງການໃຫຍ່ໆ ທີ່ອາດມີຜົນກະທົບອັນສໍາຄັນຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ແຕ່ຢູ່ໃນບາງກໍລະນີ ກໍອາດກວມລວມເຖິງ ໂຄງການຂະໜາດນ້ອຍຕ່າງໆ ຢູ່ໃນສະຖານທີ່ທີ່ມີຄວາມລະອຽດອ່ອນ. ເກືອບວ່າຢູ່ໃນທຸກໆປະເທດທົ່ວໂລກ ແມ່ນມີລະບົບ ESIA ຢູ່ແລ້ວ ຊຶ່ງແນໃສ່ປັກປ້ອງສິ່ງແວດລ້ອມທັງສອງແງ່ຄື ທາງດ້ານທໍາມະຊາດ ແລະ ຕະຫຼອດເຖິງວັດທະນະທໍາດ້ວຍ. ສະຖາບັນການເງິນພະຫຸພາຄີຂະໜາດໃຫຍ່ຫຼາຍໆແຫ່ງ ເຊັ່ນວ່າ ບັນດາທະນາຄານເພື່ອການພັດທະນາ, ມັກຈະກໍານົດໃຫ້ຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ - ຊຶ່ງລວມທັງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກທາງດ້ານທໍາມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທໍາ - ສໍາລັບສະເພາະບາງປະເພດຂອງໂຄງການ⁷. ທີ່ແທ້ຈິງແລ້ວ, ມີທະນາຄານສາກົນຫຼາຍໆແຫ່ງ ທີ່ໂດລົງນາມຮ່ວມຢູ່ໃນເອກກະສານ Equator Principles ໃນປັດຈຸບັນໄດ້ລວມເອົາການປະເມີນຜົນກະທົບໄວ້ເປັນເຄື່ອງມືມາດຕະຖານໃນການວາງແຜນ ແລະ ນໍາໃຊ້ເຂົ້າໃນການກັນຕ້ອງບັນດາແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການຕ່າງໆ. ESIA ມັກຈະລວມເຖິງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ, ດັ່ງດຽວກັນກັບການພິຈາລະນາສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມອື່ນໆ. ພາກທີ 5 ຂອງຄູ່ມືຊີ້ນໍາສະບັບນີ້ ອະທິບາຍວ່າມໍຣະດົກໂລກ ແລະ OUV ຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາວ່າເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ ESIA ທີ່ກວ້າງຂວາງ ຢ່າງໃດ.

ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ ແມ່ນການປະເມີນສະເພາະໂຄງການທີ່ມຸ່ງເນັ້ນໄປໃສ່ຜົນກະທົບທີ່ອາດມີຕໍ່ OUV ຂອງມໍຣະດົກສະຖານຕ່າງໆ ແລະ **ຕໍ່ຄຸນຄ່າອື່ນໆຂອງ ມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ**. ໃນສະພາບການຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກຄວນສຸມໃສ່ການກໍານົດ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບທັງທາງດ້ານລົບ ແລະ ດ້ານບວກ ຕໍ່ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ໄດ້ຖ່າຍທອດຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ. ພາກ 6 ຂອງຄູ່ມືນີ້ ອະທິບາຍວິທີການພິຈາລະນາ ປະເດັນຕ່າງໆກ່ຽວກັບມໍຣະດົກໂລກ ຄວນເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການປະເມີນດັ່ງກ່າວ ແນວໃດ.

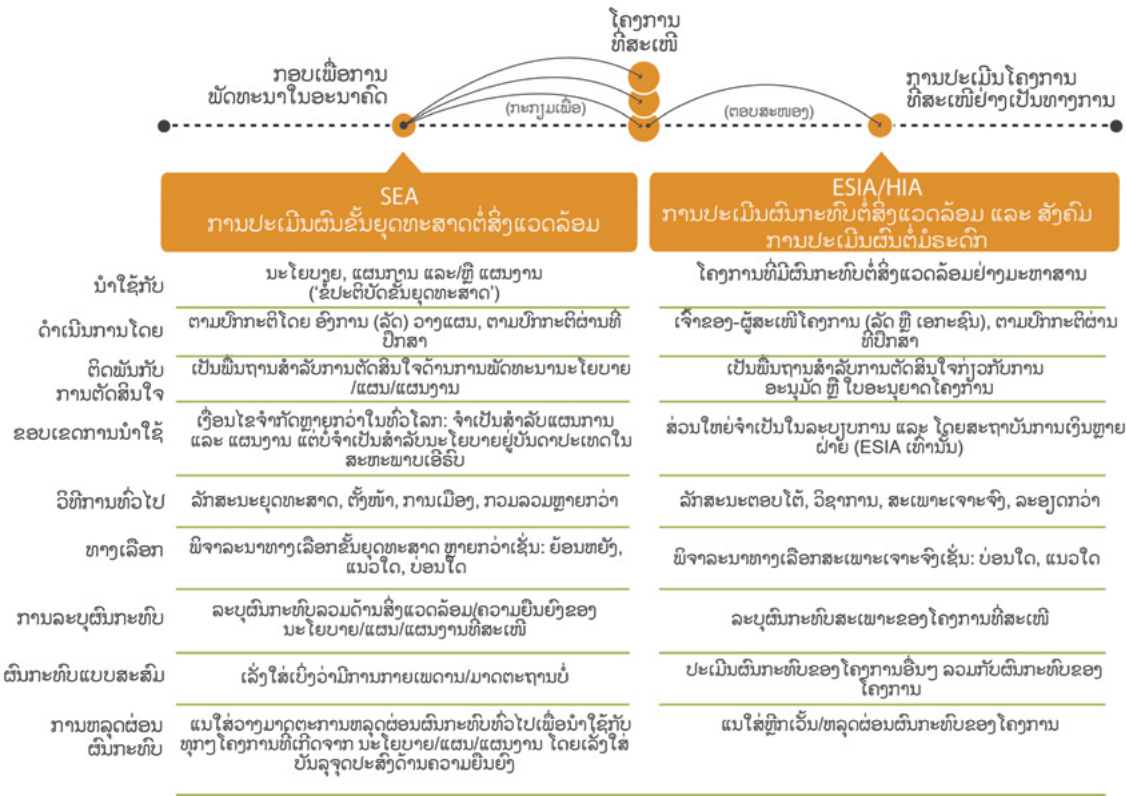
ນອກຈາກ ESIA ແລ້ວ, ຍັງມີບັນດາປະເທດຊຶ່ງນັບມື້ນັບເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນ ທີ່ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບຈາກນະໂຍບາຍ, ແຜນການ ແລະ/ຫຼື ໂຄງການຕ່າງໆ ທີ່ເກີດຂຶ້ນກ່ອນໜ້ານີ້ ເພື່ອທີ່ຈະກໍານົດສະພາບເປັນແຕ່ລະສະເພາະລາຍຂອງໂຄງການ - ຊຶ່ງເອີ້ນວ່າ**ການປະເມີນຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ** ຫຼື Strategic Environmental Assessment (SEA). ດ້ວຍການພິຈາລະນາເຖິງປະເດັນຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບມໍຣະດົກຢ່າງຕັ້ງໜ້າເອົາຈິງເອົາຈັງແຕ່ທົ່ວທິຂອງຂະບວນການວາງແຜນ, SEA ສາມາດປ້ອນຂໍ້ມູນທີ່ດີຂຶ້ນໃຫ້ແກ່ການຕັດສິນໃຈ ໃນເວລາທີ່ ພິຈາລະນາໂຄງການ.

SEA ຍັງມີຄວາມເໝາະສົມກວ່າ ESIA ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບສະສົມຂອງຫຼາຍໆໂຄງການ ໃນລະດັບພູມິທັດ/ພູມິພາກ (ລວມເຖິງໂຄງການທີ່ບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງມີ ESIA ດ້ວຍ); ແລະ ໃນການກໍານົດບັນດາມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາໃນແງ່ຍຸດທະສາດ ແລະ ໃນແງ່ທົ່ວໄປຕ່າງໆ ທີ່ສາມາດນໍາໄປໃຊ້ກັບທຸກໂຄງການໄດ້ຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ.

ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ຄໍາວ່າ ‘ສິ່ງແວດລ້ອມ’ ກວມເອົາທັງ ດ້ານກາຍະພາບ, ຊີວະພາບ, ການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ, ດ້ານສັງຄົມ, ວັດທະນະທໍາ, ສຸຂະພາບ ແລະ ເສດຖະກິດ ຊຶ່ງວ່າມັນສາມາດນໍາໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ ທັງສໍາລັບມໍຣະດົກໂລກທາງທໍາມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທໍາອີກດ້ວຍ.

7. ຕົວຢ່າງ, ເບິ່ງ ມາດຕະຖານຜົນກະທົບດໍາເນີນງານທີ 8 ຂອງອົງການ ການເງິນສາກົນ: ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທໍາ (IFC, 2012)
 8. <https://equator-principles.com/>
 9. ມີຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ SEA ໃນ OECD-DAC (2006) ແລະ UNECE (2012).

ຮູບພາບ 4.2. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ SEA ແລະ ESIA. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເມື່ອໃນຄັດຈາກ CSIR, 1996; ແຜນງານການເປັນຜູ້ນໍາວາງງານມໍຣະດົກໂລກ.

ດັ່ງທີ່ສະແດງໃນຮູບພາບ 4.2, SEA ສາມາດສະໜອງ ສະພາບ ແລະ ຂອບເຂດແຜນວຽກ ໃນການພິຈາລະນາເປັນແຕ່ລະລາຍໂຄງການ ພ້ອມດ້ວຍ ESIA ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. SEA ແລະ ESIA ແມ່ນຂະບວນການທີ່ເພີ່ມເຕີມຂຶ້ນກັນແລະກັນ ແລະ ຍັງສາມາດນໍາໃຊ້ຢູ່ໃນຂັ້ນສູງມໍຣະດົກໂລກດຽວກັນໄດ້ຕາມຄວາມເໝາະສົມ, ແລະ ຕາມຫຼາກຫຼາຍວາລະໂອກາດ. SEA ມີທ່າໄດ້ປຽບໃນຄວາມເປັນເຈົ້າການ ແລະ ຄວາມເປັນຍຸດທະສາດຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ສາມາດພິຈາລະນາ ປະເດີນຕ່າງໆ ໃນລະດັບພູມິທັດ ທີ່ກວ້າງຂວາງຂຶ້ນ ຊຶ່ງຈະເປັນທ່າແຮງໃນການຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມກົດດັນຈາກພາຍນອກຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ທັງເປັນການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ການຕັດສິນໃຈ ກ່ອນທີ່ໂຄງການສະເພາະໃດໆ ຈະຖືກສະເໜີຂຶ້ນມາ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ESIA ຈະຊ່ວຍໃຫ້ເຂົ້າໃຈຢ່າງລະອຽດກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການສະເພາະ ແລະ ຮັບປະກັນບໍ່ໃຫ້ມີຜົນກະທົບໃນທາງລົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ. ຕົວຢ່າງ, SEA ສໍາລັບເຄືອຂ່າຍການຂົນສົ່ງພາກພື້ນ ຫຼື ແຫ່ງຊາດ ຈະສາມາດວາງຂອບສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບຂອງໂຄງການຂົນສົ່ງໃດໜຶ່ງ ດ້ວຍການລະບຸ ອຸປະສັກຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ທາງເລືອກທີ່ດີ ແລະ ຜົນກະທົບແບບສະສົມທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ. ນອກຈາກນັ້ນ ກໍຍັງສາມາດວາງເງື່ອນໄຂ ('ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ') ສໍາລັບໂຄງການຕ່າງໆ ທີ່ຈະຊ່ວຍປົກປັກຮັກສາ ຊັບສິນທີ່ມີຄຸນຄ່າ ລວມທັງ ມໍຣະດົກ. ແນວໃດກໍຕາມ, SEA ຈະບໍ່ທົດແທນຄວາມຈໍາເປັນໃນການດໍາເນີນ ESIA ສໍາລັບແຕ່ລະໂຄງການຂົນສົ່ງໃດໜຶ່ງ.

ບັນດາຫຼັກການ ແລະ ວິທີການລວມ ໃນຂໍ້ແນະນໍາສະບັບນີ້ ກໍນໍາໃຊ້ໄດ້ໃນ SEA ແລະ ຈະມີການກະກຽມເອກະສານແນະນໍາໃນອະນາຄົດ ກ່ຽວກັບ SEA ໃນລາຍລະອຽດກວ່າເກົ່າ.

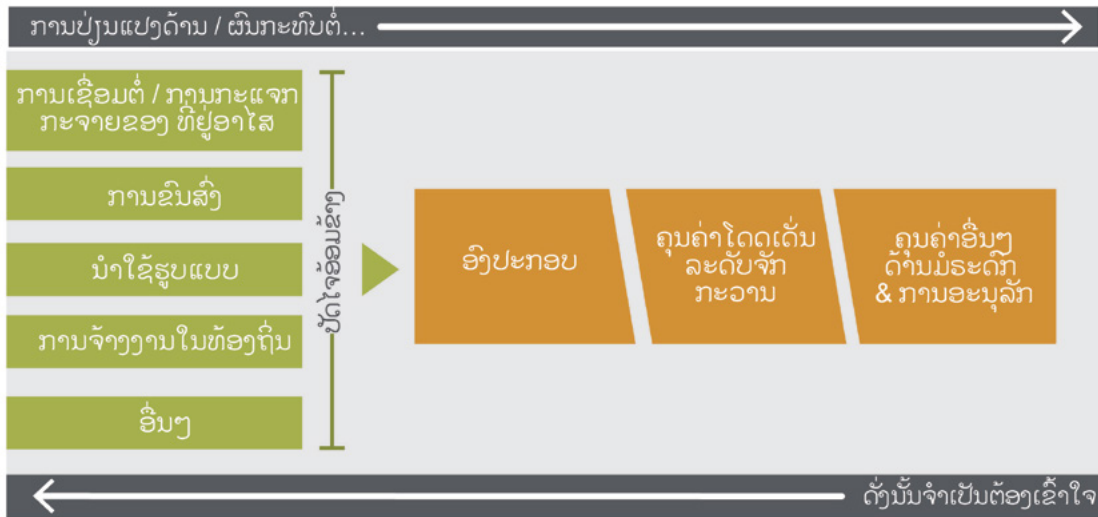
ສຸດທ້າຍ, ກໍຄວນພິຈາລະນາບັນດາມາດຕະຖານແຫ່ງຊາດ, ພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນທີ່ຖືກພັດທະນາຂຶ້ນໂດຍ ຂະແໜງການໆເງິນ¹⁰. ການປະເມີນຜົນກະທົບທຸກໆຮູບແບບ ຢ່າງຕໍ່າສຸດແມ່ນຄວນປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ, ການປະເມີນຄວນແນໃສ່ ບັນລຸ ມາດຕະຖານທີ່ເປັນແບບຢ່າງທີ່ດີທີ່ສຸດ.

10. ເບິ່ງ ທະນາຄານໂລກ (2018); OECD-DAC (2006); ແລະ IFC (2012).

4.3 ການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆ ຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ

ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ ມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນການກຳນົດວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຈະກະທົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກບໍ່ (ເບິ່ງ ພາກທີ 3.2). ເນື່ອງຈາກວ່າ ຂໍ້ປະຕິບັດທີ່ຖືກສະເໜີນັ້ນບໍ່ຄວນສົ່ງຜົນອັນຕະລາຍຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ, ສະນັ້ນ ຈຸດສຸມຂອງການປະເມີນຄວນປຸງຈາກ 'ຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ/ແຜນການນີ້ມີຫຼັງແດ່?' ມາເປັນ 'ຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ/ແຜນການນີ້ຕໍ່ OUV ແມ່ນຫຍັງ?'

ການປຸງຈຸດສຸມດັ່ງກ່າວ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ປະກອບສ່ວນຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄຸນຄ່າ ອື່ນໆ ທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ພາຍໃນຂອບເຂດ, ເຂດກັນຊິນ, ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ເຊິ່ງໝາຍວ່າ ຂອບຂອງການປະເມີນ ອາດຈະຂະຫຼາຍກວມເອົາ ພື້ນທີ່ທາງດ້ານພູມສາດ, ນິເວດ ແລະ ທິວທັດອ້ອມຂ້າງມໍຣະດົກ, ໃນຂະນະທີ່ຍັງຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງຜົນກະທົບທາງກົງ, ທາງອ້ອມ ແລະ ຜົນກະທົບແບບສະສົມຕ່າງໆອີກດ້ວຍ (ຮູບພາບ 4.3).

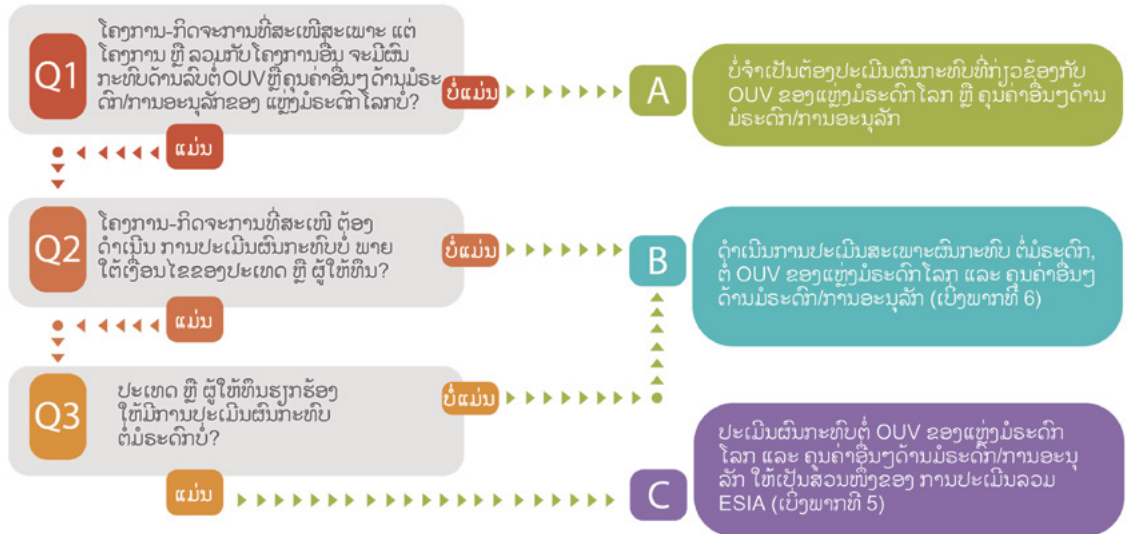

ຮູບພາບ 4.3. ການລະບຸການປ່ຽນແປງກວ້າງຂວາງກວ່າເກົ່າທີ່ອາດກະທົບ OUV. ການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງທີ່ຢູ່ອ້ອມຂ້າງກວ້າງຂວາງອອກໄປ ສາມາດກະທົບ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແລະອົງປະກອບຕ່າງໆ. ໄລຍະການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ຄວນລະບຸການປ່ຽນແປງໂດຍລວມທີ່ອາດກະທົບ OUV ແລະ ລວມການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວເຂົ້າໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ ເພື່ອພິຈາລະນາ ຜົນກະທົບທາງກົງ, ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ແລະ ຜົນກະທົບແບບສະສົມທັງໝົດ.

4.4 ການກຳນົດປະເພດການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຈຳເປັນ

ໃນກໍລະນີທີ່ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ບໍ່ວ່າຈະເປັນການສ້າງຜົນກະທົບສະເພາະ ຫຼື ຮ່ວມກັບ ໂຄງການອື່ນໆ ('ຜົນກະທົບແບບສະສົມ'), ເມື່ອ ນັ້ນແມ່ນຄວນດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆ ກ່ອນທີ່ຈະດຳເນີນໂຄງການ-ກິດຈະການດັ່ງກ່າວ. ເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຮ່ວມກັນຂອງ ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ, ໜ່ວຍຄຸ້ມຄອງພາກສະໜາມ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ອະນຸມັດອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຂອງລັດພາຄີ ໃນການຮັບປະກັນໃຫ້ມີການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບໃນຮູບແບບທີ່ ເໝາະສົມ ໂດຍປົກກະຕິ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ-ຄ່າສິ້ນເບື້ອງແມ່ນ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບ.

ອົງການ/ເຈົ້າໜ້າທີ່ຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກໂລກ ຕ້ອງເຂົ້າໃຈ ລະບຽບການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ລະບົບການດໍາເນີນງານ ພາຍໃຕ້ສິດອໍານາດຂອງຕົນ¹¹, ເພື່ອໃຫ້ມີການດໍາເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ໃນຮູບແບບທີ່ຖືກຕ້ອງ. ຖ້າການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ ມໍຣະດົກ ຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນເປັນເງື່ອນໄຂໜຶ່ງຂອງ ຂອບນິຕິກຳ ທ້ອງຖິ່ນ/ແຫ່ງຊາດ ຫຼື ເງື່ອນໄຂຂອງຜູ້ໃຫ້ທຶນ ແລ້ວ, ກໍຄວນລວມເອົາການປະເມີນ OUV ເຂົ້າໃນ ຂອບການປະເມີນຜົນກະທົບແບບກວ້າງຂຶ້ນ (wider impact assessment) (ເບິ່ງພາກທີ 5). ເປັນອີກທາງເລືອກໜຶ່ງ ສໍາລັບບັນດາປະເທດທີ່ບໍ່ກຳນົດເງື່ອນໄຂໃຫ້ດໍາເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ຫຼື ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຫຼື ບ່ອນຊຶ່ງວ່າການດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ ບໍ່ໄດ້ນອນຢູ່ພາຍໃຕ້ຂໍ້ກຳນົດການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ມີຢູ່, ໃນກໍລະນີດັ່ງກ່າວ ຄວນດໍາເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແບບແຍກດ່ຽວອິດສະຫຼະ (stand-alone assessment) (ເບິ່ງພາກທີ 6). ຮູບພາບ 4.4 ສັງລວມຂະບວນການກຳນົດປະເພດການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຈຳເປັນ.

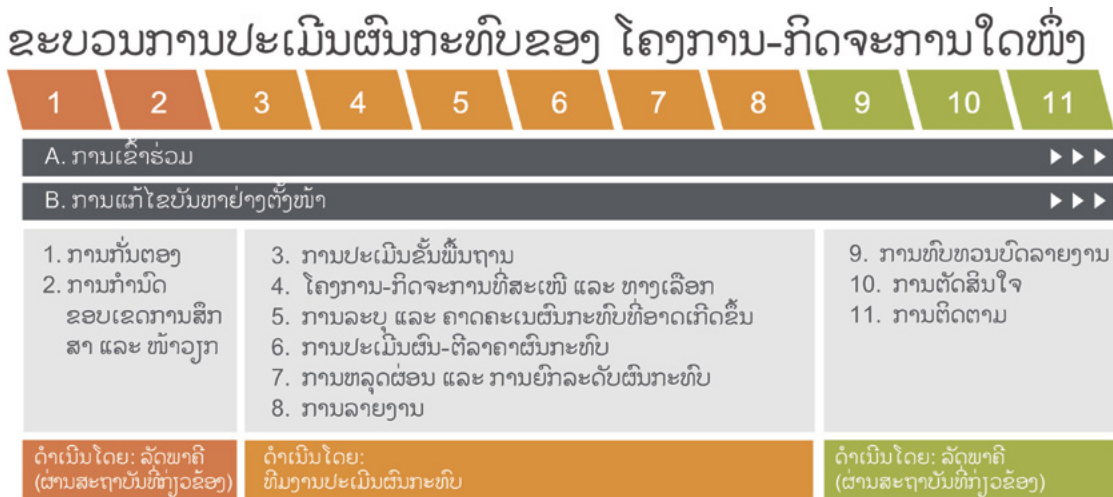
ຮູບພາບ 4.4. ແຜນຜັງແນະນຳ ການກຳນົດປະເພດການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຈຳເປັນ ສໍາລັບ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ອາດກະທົບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ.

11. ກໍລະນີໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີອາດມີຜົນກະທົບໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກຂອງອີກປະເທດໜຶ່ງ ແມ່ນ ອາດນຳໃຊ້ກົດໝາຍ ແລະ ລະບົບການດໍາເນີນງານຂອງທັງສອງປະເທດ.

5. ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ ຖືເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບແບບກວ້າງຂຶ້ນ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ

ເປັນເວລາຫຼາຍປີ ທີ່ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈຜົນສະທ້ອນຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຢູ່ໃນ ຫຼືວ່າ ຢູ່ໃກ້ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ກໍໄດ້ມີການປະກອບສ່ວນຂອງຊ່ຽວຊານມີອາຊີບ ແລະ ຂໍ້ແນະນຳຢ່າງຫຼວງຫຼາຍໃນຂະແໜງວຽກງານນີ້. ແນວໃດກໍຕາມ, ກໍໄດ້ມີການຍົກຂໍ້ກັງວົນ ກ່ຽວກັບ ຄວາມເຂັ້ມແຂງ-ຄວາມເຂັ້ມງວດ ໃນການປະເມີນຜົນເຫຼົ່ານີ້ ຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ. ຄວາມເຂົ້າໃຈຢ່າງລະອຽດຖືກຖ່ວນກ່ຽວກັບ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ສຳຄັນ OUV ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຊື່ຂາດຕໍ່ການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ສຳລັບມໍຣະດົກໂລກ.

ໂດຍນຳໃຊ້ຂະບວນການທີ່ສະເໜີໃນຕາຕະລາງ 4.1, ພາກນີ້ ຈະອະທິບາຍ ວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ໂດຍລວມ ຈະຕ້ອງ ກວມເອົາ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກແນວໃດ ເພື່ອໃຫ້ ປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂຂອງ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ.

ຮູບພາບ 5.1. ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບ ມໍຣະດົກໂລກ.

A. ການມີສ່ວນຮ່ວມ. ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ພ້ອມທັງ **ຂະແໜງການສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ** ຄວນມີສ່ວນຮ່ວມຕັ້ງແຕ່ທົ່ວທີ່ເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ ໃນໄລຍະການຕັດສິນໃຈ ແລະ ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ ເພື່ອໃຫ້ທັດສະນະຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້ຖືກຮັບຟັງ ແລະ ມີຄວາມໝາຍ ກໍຄື ອິດທິພົນຕໍ່ຂະບວນການດັ່ງກ່າວ. ຄວນນຳໃຊ້ວິທີການ **ບົນພື້ນຖານແຫ່ງການເຄົາລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດສະຍະຊົນເປັນຫຼັກ** ເພື່ອໃຫ້ປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂຂອງ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ, ຍົກຕົວຢ່າງ, ຖ້າຫາກວ່າຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ໂດຍບຶກກະຕິ ບໍ່ໄດ້ກວມເອົາການມີສ່ວນຮ່ວມປະເພດນີ້, ກໍຄວນດຳເນີນການ ເພື່ອໃຫ້ເປັນໄປຕາມຂໍ້ຮຽກຮ້ອງຂອງສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຖະແຫຼງການກ່ຽວກັບສິດທິຂອງປະຊາຊົນພື້ນເມືອງ ຂອງ ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ໄດ້ກຳນົດວ່າ ຊາວພື້ນເມືອງມີສິດໃນສັນທານຍາດແບບເສລີລ່ວງໜ້າກ່ອນທີ່ຈະມີການຕົກລົງອະນຸມັດໂຄງການໃດໆ ທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ທີ່ດິນ, ຜົນແຜ່ນດິນ ຫຼືວ່າ ແຫຼ່ງຂັບພະຍາກອນອື່ນໆຂອງເຂົາເຈົ້າ: ວິທີການນີ້ຄວນນຳໃຊ້ກັບປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງ ແລະ ຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາສຳລັບປະຊາກອນທ້ອງຖິ່ນທຸກຖ້ວນໜ້າດ້ວຍ. ຢູ່ໃນຖະແຫຼງການຕ່າງໆຂອງອົງການ UNESCO, ບັນດາສົນທິສັນຍາ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳຕ່າງໆ, ລວມທັງສົນທິສັນຍາ 1972, ໄດ້ລະບຸບົດບັນຍັດທີ່ສຳຄັນວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ, ການມີສ່ວນຮ່ວມ, ການດູແລຊຸມຊົນ ແລະ ທຳນຽມປະຕິບັດທາງອິດຄອງປະເພນີຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຂົ້າຖືກວັດທະນະທຳ ແລະ ການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຼດ. ນະໂຍບາຍວ່າດ້ວຍການມີສ່ວນຮ່ວມກັບຊາວພື້ນເມືອງ 2018 UNESCO.

→ ເບິ່ງພາກທີ 2 ແລະ 6.2.

B. ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຕັ້ງໜ້າ ກວມເອົາ ການພິຈາລະນາ ກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຕະຫຼອດໄລຍະ ການພັດທະນາຂອງມັນ, ເພື່ອກຳນົດວ່າມັນແມ່ນຄວາມຕ້ອງການແທ້ຫຼືບໍ່, ມີວິທີທາງເລືອກອື່ນທີ່ມີຄວາມຍືນຍົງກວ່າຫຼືບໍ່, ສາມາດຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານລົບຕ່າງໆ ໄດ້ຫຼືບໍ່, ແລະ ສາມາດສ້າງ ຫຼື ຊຸກຍູ້ຜົນກະທົບດ້ານບວກຕ່າງໆ ໄດ້ຫຼືບໍ່.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.3.

1. ການກັ່ນຕອງ: ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ມີຄວາມສຳຄັນລະດັບສາກົນ ແລະ ຍາມໃດກໍຄວນຖືເປັນສິ່ງທີ່ລະອຽດອ່ອນ ແລະ ຊົງຄຸນຄ່າ. ໃນກໍລະນີທີ່ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການໄປນັ້ນ ຫາກກະທົບຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ບໍ່ວ່າຈະທາງກົງ, ທາງ ອ້ອມ ຫຼື ສະສົມກັບໂຄງການອື່ນໆ, ແມ່ນຄວນດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ OUV ຂອງແຫຼ່ງ ມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ.

ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການຄວນກະກຽມບົດລາຍງານການກັ່ນຕອງໂດຍຫຍໍ້ ອີງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ມີຢູ່ ເຊິ່ງລວມທັງ:

- i. ຂໍ້ຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ແຜນທີ່ສະແດງຂອບເຂດ, ເຂດກັນຊົນ ແລະ (ຕາມຄວາມເໝາະສົມ) ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມ ທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ຕາມທີ່ຖືກຮັບຮອງໂດຍ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ¹²
- ii. ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
- iii. ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ປະກອບສ່ວນຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
- iv. ຄຸນຄ່າອື່ນໆ ທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ
- v. ສຳລັບແຕ່ລະຄຸນລັກສະນະປະກອບ ຫຼື ຄຸນຄ່າ, ການປະເມີນເບື້ອງຕົ້ນບໍ່ວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ ຈະສົ່ງ ຜົນກະທົບອັນຮ້າຍແຮງຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບ ຫຼື ວ່າຄຸນຄ່ານັ້ນຫຼືບໍ່ກໍຕາມ.

ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ ປະເດັນເຫຼົ່ານີ້ ຈະຖືກເກັບກຳ ແລະ ບັນທຶກ ໃນໄລຍະການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ.

ເຄື່ອງມືທີ 1 ສະໜອງຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ ການລະບຸ ຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ, ແລະ **ເຄື່ອງມືທີ 2** ສະໜອງຂໍ້ແນະນຳກ່ຽວກັບການລະບຸຜົນກະທົບຕ່າງໆ. ເຄື່ອງມືເຫຼົ່ານີ້ຈະຊີ້ແຈງແຕ່ຫົວທີ່ໃຫ້ແກ່ ເຈົ້າຂອງໂຄງການ-ຜູ້ ສະເໜີໂຄງການວ່າກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ສາມາດດຳເນີນຕໍ່ ຫຼືບໍ່, ແລະ ຖ້າຫາກວ່າຄວນ, ຈະຕ້ອງມີມາດຕະການໃດແດດ ເພື່ອປົກປ້ອງ OUV. ການສຳຫຼວດ ຫຼືວ່າ ການພັດທະນາທາງດ້ານແຮ່ທາດ, ນໍ້າມັນ ແລະ ອາຍແກ້ສ ໃນທຸກໆກໍລະນີ ແມ່ນຖືວ່າ ບໍ່ເຂົ້າກັນກັບສະຖານະຂອງມໍຣະດົກໂລກ. ມີຜູ້ນຳທາງດ້ານອຸດສາຫະກຳຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ຮັບຮອງເອົາ 'ຄຳ ໝັ້ນສັນຍາບໍ່ເດີນໜ້າ' ບໍ່ທຳການສຳຫຼວດ ແລະ ຂຸດຄົ້ນເພື່ອຊອກຫານໍ້າມັນ, ແກ້ສ ຫຼື ແຮ່ທາດຕ່າງໆ ຢູ່ໃນເຂດຊັບສິນມໍ ຣະດົກໂລກ, ແລະ ຮັບປະກັນວ່າກິດຈະກຳທັງຫຼາຍ ທີ່ຢູ່ນອກເຂດມໍຣະດົກໂລກ ບໍ່ສົ່ງຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ OUV.

ສູນມໍຣະດົກໂລກ ໃນຖານະທີ່ເປັນກອງເລຂາໃຫ້ແກ່ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ, ອາດຂໍໃຫ້ລັດພາຄີ ຈັດໃຫ້ມີການປະເມີນ ຜົນກະທົບສຳລັບໂຄງການ ຫຼື ການປະຕິບັດການໃດໜຶ່ງເປັນການສະເພາະ, ຍົກຕົວຢ່າງວ່າ ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ຮັບແຈ້ງ ກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີ ຫຼືວ່າ ກິດຈະການທີ່ພວມດຳເນີນຢູ່, ໂດຍປະຕິບັດຕາມ ວັກທີ 172 ຫຼື 174 ຂອງຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ຍັງອາດສະເໜີໃຫ້ລັດພາຄີ ດຳເນີນການປະເມີນຜົນ ກະທົບ, ໂດຍສະເພາະ ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ມີການທົບທວນບົດລາຍງານກ່ຽວກັບສະພາບການອະນຸລັກ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກ ແລະ/ຫຼື ຜົນຂອງການຕີລາຄາ ໂດຍຄະນະຕິດຕາມກວດກາສະເພາະກິດ (Reactive Monitoring mission). ຖ້າຫາກວ່າ ຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວ ສະເໜີໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບ, ສຳລັບລັດພາຄີແລ້ວ ແມ່ນມີໜ້າທີ່ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃນການດຳເນີນການປະເມີນຕາມກຳນົດເວລາ ທີ່ທາງຄະນະກຳມະການໄດ້ກຳນົດໄວ້.

ໃນກໍລະນີມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ, ລັດພາຄີຄວນຕິດຕໍ່ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ແຕ່ຫົວທີ່ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ກິດຈະກຳທີ່ອາດມີຜົນກະທົບທາງດ້ານລົບຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ຈະບໍ່ດຳເນີນການຕໍ່. ອັນນີ້ຍັງຈະຊ່ວຍ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ໃຫ້ໄດ້ເຂົ້າໃຈດີກວ່າເກົ່າ ກ່ຽວກັບຂໍ້ກັງວົນໃດໆ ກ່ຽວກັບ ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ ເຂົາເຈົ້າ ດັດປັບຂໍສະເໜີເບື້ອງຕົ້ນ ກ່ອນຂັ້ນຕອນການກັ່ນຕອງຢ່າງເປັນທາງການຂອງຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 3.3 ແລະ 6.4.

12. ຕາມທີ່ຖືກຮັບຮອງໂດຍ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ບໍ່ວ່າໃນເວລາຂັ້ນທະບຽນ ຫຼື ພາຍຫຼັງການຊີ້ແຈງ ຂອບເຂດ ຫຼື ການດັດແກ້ (ລວມ ຫຼັກການຂະຫຍາຍ). ທຸກໆຂໍ້ມູນທາງກົດໝາຍ ລວມທັງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບແຜນທີ່ ແລະ ການຕັດສິນໃຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແມ່ນມວນຊົນສາມາດ ເຂົ້າເຖິງໄດ້ ໃນ ເວັບໄຊຂອງ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO.

2.ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ: ຂະບວນການນີ້ ຖືກນຳໃຊ້ໃນການກະກຽມບົດລາຍງານກ່ຽວກັບ ການກຳນົດຂອບເຂດ ຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນທີ 1. ຈະແຈ້ງໃຫ້ຊາບກ່ຽວກັບການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ຂອງ ການປະເມີນ: ເປັນຕົ້ນວ່າ ຂອບເຂດທາງດ້ານພູມິສາດຂອງການປະເມີນ (ຮູບພາບ 5.1), ຫົວຂໍ້ຕ່າງໆທີ່ໄດ້ວິເຄາະ, ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆທີ່ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້. ເອກກະສານຊ້ອນທ້າຍ 1.1 ໄດ້ສະໜອງລາຍການບັນຊີກວດກາໃນການກຳນົດ ຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ. ການພິຈາລະນາ ຄວນເບິ່ງວ່າ ມີຂໍ້ມູນໃດແດ່ທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ, ແລະ ວ່າຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນ ພື້ນຖານອັນໃດ ທີ່ຍັງຂາດຢູ່ໃນປັດຈຸບັນ, ກໍຄວນຕັດສິນໃຈວ່າ ການປະເມີນທີ່ຖືກຕ້ອງນັ້ນ ສາມາດມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ ໂດຍອີງຕາມແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່. ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກການປະເມີນ ອາດໄປໄກເກີນກວ່າ ຂອບເຂດທີ່ເຄີຍປະເມີນຕາມປົກກະຕິ ທັງນີ້ກໍເພື່ອເນັ້ນໃສ່ OUV ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ.

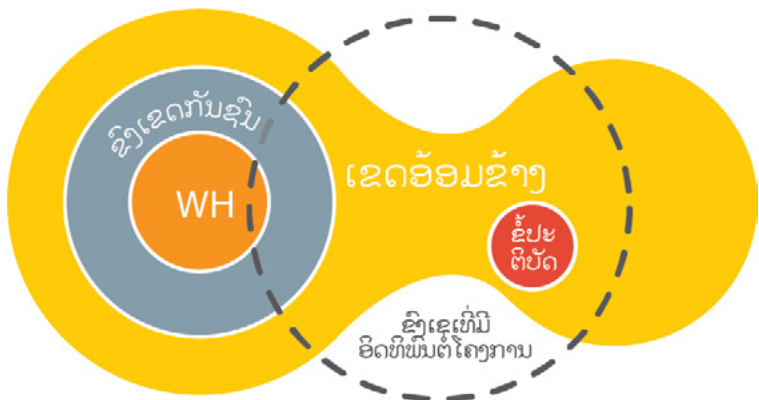
→ ເບິ່ງພາກທີ 6.5.

3. ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ: ນອກເໜືອຈາກຄຳອະທິບາຍທີ່ເປັນມາດຕະຖານກ່ຽວກັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກແລ້ວ, **ການປະເມີນຜົນກະທົບຂັ້ນພື້ນຖານ** ຄວນສົນທະນາຫາລື ເຖິງ OUV ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ຄຸນຄ່າອື່ນໆ ທາງດ້ານ ມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ, ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ, ຂອບເຂດ, ເຂດກັນຊົນ ຕະຫຼອດເຖິງ ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງ ອັນກວ້າງຂວາງ. ການກຳນົດ ແລະ ການແຍກຍ່ອຍ ກ່ຽວກັບ OUV ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ຄວນລວມເຂົ້າ ຢູ່ໃນເອກກະສານການວາງແຜນຄຸ້ມຄອງ ສຳລັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ເພື່ອໃຫ້ເປັນພື້ນຖານສຳລັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນການຄຸ້ມຄອງທັງໝົດ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໃນກໍລະນີທີ່ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຫາກຍັງບໍ່ມີຄວາມພຽບພ້ອມ, ອັນນີ້ອາດສາມາດ ເຮັດໄດ້ດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືທີ 1.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ສະພາບການໃນປັດຈຸບັນກໍຕາມ, ແຕ່ກໍອາດເປັນປະໂຫຍດ ຖ້າຫາກກັບໄປ ທົບທວນຄືນສະພາບຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ໃນເວລາທີ່ມັນໄດ້ຖືກຈັດທະບຽນ, ເພື່ອໃຫ້ສາມາດວັດແທກການປ່ຽນແປງ ຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍຫຼັງຕໍ່ກັບ OUV ແລະ **ສະພາບຂອງການອະນຸລັກ**ຂອງຊັບສິນນັ້ນ ແລະ ຍັງສາມາດລະບຸຄວາມອອນແອ ຊຸດໂຊມທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້. ນອກຈາກນີ້ ຍັງຈຳເປັນຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງການປ່ຽນແປງຕ່າງໆ ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ ໂດຍທີ່ປາສະຈາກແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ, ເຊັ່ນວ່າໂຄງການອື່ນໆ ທີ່ມີການວາງແຜນໄວ້, ແຜນວຽກຕ່າງໆທີ່ ເກີດຂຶ້ນໃໝ່, ແລະ ທ່າອ່ຽງຕ່າງໆໃນລະດັບຊາດ ຫຼືວ່າ ພາກພື້ນ (ເຊັ່ນວ່າການປັບປຸງຄຸນນະພາບອາກາດ, ສະພາບການ ຈາລະຈອນທີ່ໜັກໜ່ວງຮ້າຍແຮງ, ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ). ສິ່ງນີ້ ອາດລວມເຖິງການສົນທະນາກ່ຽວກັບການປ່ຽນແປງ ແລະ ໄພຄຸກຄາມຕ່າງໆ ທີ່ມີໂອກາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ໜ້ອຍ, ແຕ່ອາດຈະມີຜົນກະທົບມະຫາສານ ຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ **OUV**, ເຊັ່ນວ່າ ນ້ຳຖ້ວມ, ຄວາມຂັດແຍ່ງ, ການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານຂອງປະຊາກອນ ຫຼືວ່າ ດິນເຈື່ອນ. ການສົນທະນາກ່ຽວກັບ ການປ່ຽນແປງທີ່ອາດເປັນໄປໄດ້ໃນອະນາຄົດນີ້ ມີປະໂຫຍດຢ່າງຍິ່ງໃນການລະບຸ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບແບບສະສົມ, ໂດຍ ສະແດງໃຫ້ເຫັນຈຸດທີ່ວ່າຜົນສະທ້ອນຕ່າງໆຈາກແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ ອາດຮ້າຍແຮງຂຶ້ນ ເນື່ອງຈາກການເຊື່ອມ ໂຍງກັບກິດຈະການອື່ນໆຈາກໃນອະດີດ, ປັດຈຸບັນ ແລະ ອະນາຄົດອັນໃກ້ນີ້.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.6.

ຮູບພາບ 5.2. ຂົງເຂດທີ່ມີອິດທິພົນ ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີກ່ຽວຂ້ອງກັບ ອົງປະກອບຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ

ສາມາດກະທົບຕໍ່ OUV ເຖິງແມ່ນວ່າ ໂຄງການ-ກິດຈະການດັ່ງກ່າວຈະບໍ່ໄດ້ຕັ້ງຢູ່ພາຍໃນ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ຫຼື ເຂດກັນຊົນຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ. ໃນ ກໍລະນີດັ່ງກ່າວກໍຍັງຈຳເປັນຕ້ອງດຳເນີນການປະເມີນ. ນອກຈາກນີ້ ກໍມີຄວາມສຳຄັນໃນການ ຮັບຮູ້ຄວາມກ່ຽວໂຍງລະຫວ່າງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ເຂດກັນ ຊົນ ກໍຄື ເຂດອ້ອມຂ້າງເຂດມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ.

4. ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ: ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຄວນອະທິບາຍຢ່າງລະອຽດ, ລວມທັງວຽກງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ເຊັ່ນວ່າ ໂຄງສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ເປັນຕົ້ນ. ຖ້າຈໍາເປັນຄວນຂໍຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມ ຫຼື ຄວນກະກຽມເອກະສານເພີ່ມຕື່ມ ເພື່ອໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າ ລັກສະນະ ແລະ ຂອບເຂດທັງໝົດຂອງຜົນກະທົບທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຈາກກິດຈະການນີ້ ແມ່ນສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ - ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງການກະທໍາທີ່ອາດສົ່ງຜົນສະທ້ອນແນວໃດຕໍ່ບັນດາຄຸນລັກສະນະອື່ນໆ ທີ່ປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ OUV ນັ້ນ. ມັກຈະເປັນປະໂຫຍດຢູ່ສະເໝີ ໃນການທໍາແຜນທີ່ຂົງເຂດທີ່ຊົງອິດທິພົນຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ ໂດຍສໍາພັນກັນກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ (ຮູບພາບ 5.1). ທາງເລືອກອື່ນໆ ກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ກໍຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ ແນ່ໃສ່ເພື່ອສ້າງທາງເລືອກທີ່ຍືນຍົງທີ່ສຸດ ຊຶ່ງວ່າທັງປົກປ້ອງ ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ທັງບັນລຸໄດ້ບັນດາວັດຖຸປະສົງຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນດ້ວຍ. ທາງເລືອກທີ່ວ່າ ບໍ່ດໍາເນີນການຕໍ່ ກໍຄວນລວມຢູ່ໃນນັ້ນດ້ວຍເຊັ່ນກັນ.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.3 ແລະ 6.7.

5. ການລະບຸ ແລະ ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບຕ່າງໆ: ໃນຂັ້ນຕອນຂອງການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກຈະລະບຸຂອບເຂດຂອງຜົນກະທົບຕ່າງໆ ທີ່ຄວນຄໍານຶງເຖິງຢູ່ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ. ເຄື່ອງມືທີ 2 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຜົນກະທົບຕ່າງໆຂອງກິດຈະການນັ້ນ ຕໍ່ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ອາດສາມາດລະບຸໄດ້ຄືແນວໃດ: ແຕ່ລະຜົນກະທົບ ຈາກບັນດາຜົນກະທົບທັງຫຼາຍທີ່ຖືກກໍານົດນັ້ນ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການສໍາຫຼວດຢ່າງລະອຽດຕື່ມ ຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນການປະເມີນຜົນກະທົບ. ຢູ່ໃນລະຫວ່າງການລະບຸ ແລະ ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບ, ສິ່ງສໍາຄັນຄືຕ້ອງສໍາເນົາຢູ່ສະເໝີວ່າ ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ມີຄວາມເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າກັບເຂດກັນຊົນ ແລະ ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງຂອງມັນ ຄືແນວໃດ, ແລະ ເພາະສະນັ້ນ ຈຶ່ງບໍ່ສາມາດເບິ່ງແຍກອອກຈາກກັນໄດ້.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.8.

6. ການປະເມີນຜົນຂອງຜົນກະທົບຕ່າງໆ: ມໍຣະດົກໂລກ ຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາວ່າ ເປັນສະພາບແວດລ້ອມ ທີ່ມີຄວາມບອບບາງອ່ອນໄຫວສູງສະເໝີ. ມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ຖືກຈັດທະບຽນ ຢູ່ບົນສົມມຸດຕິຖານທີ່ວ່າ ສະຖານທີ່ຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ ແມ່ນຊົງຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນ ໂດດເດັ່ນ ສໍາລັບປະຊາຄົມໂລກ. ຄວາມສໍາຄັນໃນລະດັບສາກົນຂອງ OUV, ແລະ ຄວາມຈິງທີ່ວ່າຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆ ຢູ່ທົ່ວໂລກ ກໍຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ ໃນເວລາທີ່ມີການປະເມີນຜົນເຖິງຄວາມສໍາຄັນຂອງຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ. ຜົນກະທົບຕ່າງໆຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມັນ ຄວນຈະໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາແຍກຕ່າງທາງອອກຈາກຜົນກະທົບດ້ານມໍຣະດົກອື່ນໆ: ເຊັ່ນວ່າ ປະຕິບັດການໜຶ່ງ ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງຈໍາກັດຕໍ່ບັນດາຄຸນຄ່າທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ໂດຍທົ່ວໄປ ແຕ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບອັນໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ OUV, ຫຼືວ່າ ໃນທາງກັບກັນ. ມັກຈະເປັນປະໂຫຍດຢູ່ສະເໝີ ຖ້າຫາກມີການຈັດລະດັບ ຫຼືວ່າ ຈັດອັນດັບ ຂອງຜົນກະທົບນັ້ນ, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ຢູ່ໃນກໍລະນີທີ່ອາດມີທາງເລືອກອື່ນທີ່ມີຄວາມເສຍຫາຍໜ້ອຍກວ່າ. ມັນເປັນເລື່ອງທີ່ບໍ່ອາດຍອມຮັບໄດ້ ທີ່ຈະສູນເສຍ, ມ້າງເພທໍາລາຍ ຫຼື ປ່ຽນແປງ OUV ເພາະວ່າ OUV ແມ່ນເປັນສິ່ງທີ່ບໍ່ອາດປ່ຽນແທນໄດ້. ມີຂໍ້ມູນ ເພີ່ມຕື່ມໃນ ເຄື່ອງມືທີ 3.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.9.

7. ການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ ແລະ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ: ມັນຍອມເປັນທາງເລືອກທີ່ດີກວ່າສະເໝີ ໃນການຫຼີກເວັ້ນ, ດຶກວ່າທີ່ຈະຫຼຸດຜ່ອນ, ຜົນກະທົບຕໍ່ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກໂລກ, ການສູນເສຍ ຫຼື ການມ້າງເພທໍາລາຍໃດໆ ຕໍ່ OUV ແມ່ນເປັນສິ່ງທີ່ຍອມຮັບບໍ່ໄດ້, ຊຶ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ການແກ້ໄຂດັດແປງ, ການບັນທອນໃຫ້ຫຼຸດລົງ (ຜ່ອນຜັນຢ່ອນຍາມກວ່າເກົ່າ ແຕ່ຍັງຄົງມີຄວາມສໍາຄັນຢູ່) ຫຼື ການຊົດເຊີຍຜົນກະທົບນັ້ນ ບໍ່ເໝາະສົມກັບສະພາບແວດລ້ອມເປັນມໍຣະດົກໂລກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ອາດມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍການຄຸ້ມຄອງ OUV ເຊັ່ນວ່າ ດ້ວຍການສະໜອງ ໜ່ວຍລາດຕະເວນ ເພື່ອປ້ອງກັນກິດຈະກໍາທີ່ຜິດກົດໝາຍຕ່າງໆ ຫຼືວ່າ ດ້ວຍການຮັຖອນສິ່ງກົດຂວາງທັດສະນີຍະພາບ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນອອກ.

ໃນກໍລະນີທີ່ຂໍ້ມູນ ຫຼື ເທັກໂນໂລຢີທີ່ມີຢູ່ນັ້ນບໍ່ພຽງພໍ ທີ່ຈະຄາດຄະເນຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນກັບ OUV ນັ້ນ, ກໍຄວນນໍາໃຊ້ **ຫຼັກການປ້ອງກັນໄວ້ກ່ອນ:** ເຊັ່ນວ່າ ຄວນລະບຸທາງເລືອກ ຫຼືມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ ທີ່ເໝາະສົມ ເພື່ອໃຫ້ຮັບປະກັນວ່າ OUV ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ຈະບໍ່ມີວັນເຕົາຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ. ອັນນີ້ໝາຍເຖິງການຕັດສິນໃຈບໍ່ເດີນໜ້າຕໍ່ ກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ເນື່ອງດ້ວຍວ່າຂາດຂໍ້ມູນ. ມາດຕະການສະເໜີຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາຜົນກະທົບໃດໆ ຄວນນໍາສະເໜີໄປກ່ອນໜ້າ ໃນທໍານອງທີ່ວ່າ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດທໍາໜ້າທີ່ເປັນເງື່ອນໄຂຕ່າງໆໃນການວາງແຜນການ ຕໍ່ກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ, ແລະ ເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າຢູ່ໃນຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນອະນາຄົດ (ເຊັ່ນວ່າ ແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ).

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.3 ແລະ 6.10.

8. ການລາຍງານ: ເຖິງແມ່ນວ່າອົງປະກອບຈໍານວນໜຶ່ງຂອງມໍຣະດົກໂລກ ອາດໄດ້ລວມເຂົ້າໃນ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບແລ້ວກໍຕາມ (ເຊັ່ນ: ຊີວະນາໆພັນ, ພູມິທັດ, ມໍຣະດົກ), ແຕ່ວ່າກໍຄວນມີພາກຕ່າງທາງທີ່ນໍາສະເໜີ

ຜົນກະທົບ ຂອງຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ **OUV**. ພາກນີ້ຄວນ:

- ນໍາສະເໜີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ OUV, ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ
- ແນະນໍາທາງເລືອກຕ່າງໆ, ມາດຕະການຕ່າງໆໃນການຫຼີກເວັ້ນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ ໂດຍສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຈະສາມາດນໍາໃຊ້ໂດຍບັນດາຂະແໜງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ຄືແນວໃດ ເພື່ອ i) ວາງເງື່ອນໄຂກ່ຽວກັບ ການອະນຸລັກ, ແລະ ii) ເຊື່ອມໂຍງກັບ ຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນອະນາຄົດ
- ຖ້າຫາກມີຄວາມຈໍາເປັນ, ຂໍແນະນໍາວ່າ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ບໍ່ຄວນເດີນໜ້າຕໍ່ ຖ້າຫາກວ່າຜົນກະທົບຕ່າງໆຕໍ່ OUV ທີ່ເບິ່ງເໝືອນວ່າຈະມີລັກສະນະຮ້າຍແຮງ

ບົດສັງລວມທີ່ບໍ່ແມ່ນດ້ານເຕັກນິກຂອງ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນລວມ ປະເດັນຫຼັກໆກ່ຽວກັບ ມໍຣະດົກໂລກ.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.11.

9. ການທົບທວນ: ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນມີໄວ້ພ້ອມສໍາລັບແຈກຢາຍໃຫ້ແກ່ບັນດາຜູ້ຖືສິດ, ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ແລະ ສາທາລະນະຊົນທົ່ວໄປ. ຫາກໄດ້ຮັບການຮ້ອງຂໍຈາກຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ, ຫຼືຫາກວ່າກິດຈະການນັ້ນ ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ OUV ຂອງສັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ເພາະສະນັ້ນ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນຈະຍື່ນເຖິງສູນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຈະຖືກທົບທວນໂດຍບັນດາອົງການທີ່ປຶກສາ. ໃນທຸກໆກໍລະນີທີ່ຜົນກະທົບອັນຮ້າຍແຮງຕໍ່ OUV ຫາກບໍ່ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂຢ່າງສົມບູນ, ລັດພາຄີດັ່ງກ່າວ ຈະຖືກທວງໃຫ້ມີການທົບທວນຄືນຕໍ່ກັບການປະເມີນນັ້ນ.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.12.

10. ການຕັດສິນໃຈ: ໃນຖານະທີ່ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງພັນທະກໍລະນີຂອງຕົນ ພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ, ລັດພາຄີຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກຄາດຫວັງໃນການຕັດສິນໃຈ ກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການຕ່າງໆ ທີ່ອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກຕ່າງໆ ໂດຍຄໍານຶ່ງເຖິງພັນທະກໍລະນີຂອງຕົນ ພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ; ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນຊ່ວຍໃນການປ້ອນຂໍ້ມູນໃຫ້ແກ່ການຕັດສິນໃຈຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ. ການປະເມີນຜົນກະທົບຢູ່ໃນສະພາບຂອງມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນມີຈຸດມຸ່ງໝາຍແນ່ໃສ່ເພື່ອໃຫ້ຮັບປະກັນວ່າ ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ OUV ຈາກແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ ແມ່ນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຢ່າງຄົບຖ້ວນ ຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນຂອງການຕັດສິນໃຈ, ດ້ວຍຈຸດປະສົງໃນການປຶກສາບັນດາສະຖານທີ່ອັນຊຶ່ງຄຸນຄ່າຍອດຍິ່ງເຫຼົ່ານີ້. ບັນດາແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າກັນໄດ້ກັບຈຸດປະສົງດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນບໍ່ຄວນຈະໄດ້ຮັບການອະນຸລັກ. ໃນກໍລະນີທີ່ພາລະກິດໃດໜຶ່ງຖືກພິຈາລະນາວ່າ ມີຄວາມເຂົ້າກັນໄດ້ກັບການປຶກສາບັນດາສະຖານທີ່ອັນຊຶ່ງຄຸນຄ່າຍອດຍິ່ງ ກໍຄວນລະບຸມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາຜົນກະທົບເປັນການສະເພາະໃນການປຶກສາບັນດາສະຖານທີ່ OUV.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.13.

11. ການຕິດຕາມ: ໃນກໍລະນີທີ່ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຫາກໄດ້ຮັບການອະນຸລັກ, ກໍຕ້ອງມີຍຸດທະສາດທີ່ຊັດເຈນໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຕິດຕາມກວດກາ ສໍາລັບມາດຕະການຕ່າງໆໃນການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາຜົນກະທົບ ທີ່ໄດ້ຖືກລະບຸຢູ່ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບນັ້ນ. ສໍາລັບໂຄງການຂະໜາດນ້ອຍ (ເຊັ່ນວ່າການປ່ຽນແປງສໍາລັບອາຄານດູ່ງວຫຼັງໜຶ່ງ) ສິ່ງນີ້ອາດຈະພຽງແຕ່ຕ້ອງມີບັນຊີລາຍການຄໍາແນະນໍາ ຫຼື ຂໍ້ຜູກພັນໃນການດໍາເນີນງານຕາມທີ່ໄດ້ຖືກລົງກັນໄວ້. ສໍາລັບ ກິດຈະການທີ່ສະຫຼັບສັບຊ້ອນກວ່າ, ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຕ່າງໆ ຄວນປະກອບເປັນພື້ນຖານຂອງຮ່າງແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESMP - Environmental and Social Management Plan), ຊຶ່ງວ່າຕ້ອງໄດ້ລວມເຂົ້າໄວ້ຢູ່ໃນເອກກະສານການປະມູນຂອງເຈົ້າຂອງຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ໃນເວລາທີ່ຕ້ອງການປະກາດສະໝັກຜູ້ຮັບເໝົາ. ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ ປະສິດທະຜົນຂອງມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາຜົນກະທົບ ຈະຕ້ອງມີການຕິດຕາມກວດກາເຊັ່ນດຽວກັນ. ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຜົນກະທົບ ແລະ ມາດຕະການໃນການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ ທີ່ເຊື່ອມໂຍງກັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ຄວນໄດ້ຮັບການດູແລໂດຍຂະແໜງການສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ, ຕະຫຼອດເຖິງ ໜ່ວຍງານເພື່ອການຄຸ້ມຄອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກດ້ວຍ. ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ ຍັງຕ້ອງຕິດຕາມໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມະຕິຕ່າງໆຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຂໍສະເໜີແນະ ຂອງອົງການທີ່ປຶກສາ ກ່ຽວກັບປະເດັນດັ່ງກ່າວນີ້ອີກດ້ວຍ.

→ ເບິ່ງ ພາກທີ 6.14.

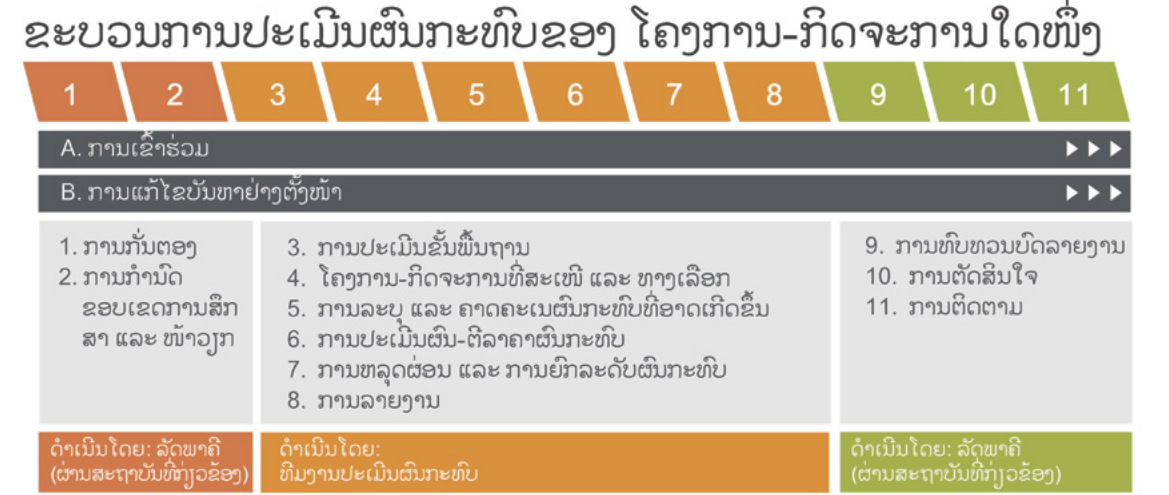
6. ການປະເມີນແບບແຍກດຽວອິດສະຫຼະ ຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ

6.1 ການປະເມີນຜົນກະທົບແບບແຍກດຽວອິດສະຫຼະ ແມ່ນຫຍັງ?

ໃນພາກນີ້ ຈະອະທິບາຍຂະບວນການໃນການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບແບບແຍກດຽວອິດສະຫຼະ ຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ. ການປະເມີນຜົນກະທົບແບບແຍກດຽວອິດສະຫຼະ ຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ທີ່ໄດ້ກ່າວເຖິງຢູ່ໃນປື້ມຄູ່ມືຊີ້ນຳສະບັບນີ້ເອີ້ນວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານມໍຣະດົກ. ອັນນີ້ອາດເໝາະສົມກັບກໍລະນີທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີລະບົບປະເມີນຜົນກະທົບ ຫຼືວ່າ ແຜນດຳເນີນກິດຈະການທີ່ສະເໜີໄປ ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບພາຍໃຕ້ນິຕິກຳທີ່ມີຢູ່ນັ້ນ. ຕົວຢ່າງຕ່າງໆກ່ຽວກັບບັນດາແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ທີ່ບໍ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບຢ່າງເປັນທາງການ ແຕ່ຍັງຄົງມີຜົນກະທົບມະຫາສານຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ແກ່: ການຂະຫຍາຍເສັ້ນທາງ, ການສ້າງສູນຕ້ອນຮັບນັກທ່ອງທ່ຽວ, ການເຮັດໃຫ້ພື້ນດິນບໍ່ສາມາດຊຶມຜ່ານໄດ້ ຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ຍອດນ້ຳ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ຫຼືວ່າ ມີຫຼາຍໆໂຄງການຂະໜາດນ້ອຍ ທີ່ນຳໄປສູ່ການປ່ຽນແປງໃນທາງລົບຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ຕໍ່ເຂດກັນຊົນຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ.

ຄູ່ມືສະບັບນີ້ ແມ່ນຄວນອ່ານຄຽງຄູ່ກັບຂໍ້ແນະນຳອື່ນໆກ່ຽວກັບ ການປະເມີນຜົນກະທົບ¹³. ການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນສາມາດ ດຳເນີນຄຽງຄູ່ ຫຼື ລວມເຂົ້າກັບ ຮູບແບບການປະເມີນອື່ນໆ ດັ່ງທີ່ໄດ້ອະທິບາຍໃນພາກທີ 5.

ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນເລີ່ມຕັ້ງແຕ່ຫົວທີຂອງ ຂະບວນການພັດທະນາໂຮງແຮມສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ຈະຊ່ວຍໃນຂະບວນການວາງແຜນລວມຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ. ພາກນີ້ ນຳສະເໜີຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ໃນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຕາມທີ່ສະແດງໃນ ຮູບພາບ 6.1. (ເບິ່ງຕາຕະລາງ 4.1 ສຳລັບແຕ່ລະຂັ້ນຕອນ ແລະ ຄຳຖາມຊ່ວຍໃນການປະເມີນ). ໃນຂະນະທີ່ການປະເມີນຜົນກະທົບອາດເບິ່ງຄືເປັນຂະບວນການເສັ້ນຊື່, ແຕ່ວ່າ ຜົນຮັບຂອງຫຼາຍໆຂັ້ນຕອນຂອງຂະບວນການນີ້ ຈະມີອິດທິພົນ-ມິຜົນ ຕໍ່ ການສະຫຼຸບຂັ້ນຕອນໃນໄລຍະ ຕົ້ນໆ ແບບຂະບວນການທີ່ທວນຊຳ. ນອກຈາກນັ້ນ, ກໍຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງ ການເຂົ້າຮ່ວມຂອງຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ຕະຫຼອດຂະບວນການ ຍ້ອນວ່າຈະເປັນວິທີການທີ່ດີທີ່ສຸດ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ OUV ດ້ວຍການແກ້ໄຂບັນຫາຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ລວມທັງ ການພິຈາລະນາມາດຕະການທາງເລືອກ ແລະ ມາດຕະການ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ.

ຮູບພາບ 6.1. ຂະບວນການຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບ ມໍຣະດົກໂລກ.

13. ເບິ່ງຕົວຢ່າງ, <https://www.iaia.org/resources.php>

6.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມ: ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ຈະມີສ່ວນຮ່ວມແນວໃດ?

ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງໃນການໃຫ້ ບັນດາຊົນເຜົ່າ, ປະຊາຊົນພື້ນເມືອງ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບມໍຣະດົກໂລກ. ຈຸດປະສົງທາງຍຸດທະສາດໜຶ່ງຂອງຄະນະກຳມະການແມ່ນເພື່ອ 'ຍົກສູງບົດບາດຂອງຊຸມຊົນໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ **ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ**'. ນິຕິກຳແຫ່ງຊາດ ແລະ ສະຖາບັນການເງິນສາກົນຍັງສາມາດຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ໂປ່ງໄສ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງມວນຊົນ-ປະຊາຊົນ ໃນການວາງແຜນໂຄງການ: ເຊິ່ງທັງໝົດເຫຼົ່ານີ້ຄວນເປັນເງື່ອນໄຂຂັ້ນຕໍ່າສຸດ ແຕ່ວ່າການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງທົ່ວເຖິງຂອງບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆ ກໍ່ມັກຈະເປັນປະໂຫຍດແບບເພື່ອແພ່ຢູ່ສະເໝີ. ປະເດັ່ນນີ້ ໄດ້ຖືກຍົກຂຶ້ນໃນທີ່ນີ້ນັບຕັ້ງແຕ່ເລີ່ມຕົ້ນຂອງຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບນີ້ ເນື່ອງຈາກວ່າມັນຄວນຖືກປະສານຕາມຄວາມເໝາະສົມໃນແຕ່ລະບາດກ້າວ.

6.2.1 ການລະບຸ ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ**ຜູ້ຖືສິດ**, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ **ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ** (ເບິ່ງກ່ອນ 6.1) ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນເລີ່ມແຕ່ຫົວທີ່ ແລະ ສືບຕໍ່ຕະຫຼອດໄລຍະຂອງຂະບວນການ. ກ່ອນອື່ນໝົດກໍ່ຄວນກະກຽມຕາຕະລາງ ເຊິ່ງລະບຸກຸ່ມຕ່າງໆ, ເຂົາເຈົ້າກ່ຽວຂ້ອງກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກແນວໃດ ແລະ **ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ**, ສິດ ແລະ ຂໍ້ຂ້ອງໃຈ ແລະ ບົດບາດຂອງ ເຂົາເຈົ້າໃນການຕັດສິນໃຈ. ຕາຕະລາງນີ້ຈະຊ່ວຍກຳນົດວິທີການ ແລະ ເວລາທີ່ຄວນປຶກສາຫາລື ແລະ ໃຫ້ເຂົາເຈົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ. ນອກຈາກນັ້ນກໍ່ຄວນຮັບປະກັນຄວາມສົມດູນຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນເລື່ອງ ເພດ, ອາຍຸ, ຊົນເຜົ່າ ແລະ ດ້ານອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ; ແລະ ຄວນຮັບຮູ້ **ບັດໄຈ** ທີ່ສາມາດຈຳກັດ ການເຂົ້າຮ່ວມໃຫ້ມີຄວາມສົມດູນ ແລ້ວ ບັດວິທີການມີສ່ວນຮ່ວມໃຫ້ສອດຄ່ອງ-ເໝາະສົມ.

ກ່ອນ 6.1. ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ

ຢູ່ໃນສະພາບຂອງ ມໍຣະດົກໂລກ:

- **ຜູ້ຖືສິດ** ແມ່ນຜູ້ທີ່ມີສິດຕາມນິຕິກຳ ຫຼືວ່າ ຕາມທຳນຽມປະເພນີ ຕໍ່ກັບມໍຣະດົກສະຖານນັ້ນ.
- **ປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງ** ແມ່ນຜູ້ສືບທອດ ມູນມັງມໍຣະດົກ ແລະ ຜູ້ປະຕິບັດຕົວຈິງ ທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ທີ່ເປັນເອກະລັກສະເພາະ ແລະ ວິຖີໃນການພົວພັນລະຫວ່າງຄົນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ພວກເຂົາເຈົ້າ ຍັງຄົງສະຫງວນຮັກສາຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ ທາງດ້ານສັງຄົມ, ວັດທະນະທຳ, ເສດຖະກິດ ແລະ ການເມືອງ ເອົາໄວ້ໄດ້ຊຶ່ງວ່າມີຄວາມແຕກຕ່າງຈາກບັນດາສັງຄົມທີ່ມີອຳນາດຄອບງໍາ ທີ່ເຂົາເຈົ້າອາໄສຢູ່. ຖະແຫຼງການຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍ ສິດທິຂອງຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ໄດ້ກ່າວໄວ້ວ່າ ປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງ ມີສິດໃນສັນທານຢາດແບບອິດສະຫຼະລ່ວງໜ້າ ກ່ອນທີ່ຈະມີການອອກອະນຸຍາດໃຫ້ກັບໂຄງການໃດໆ ທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ທີ່ດິນ ຫຼື ອານາເຂດດິນແດນ ແລະ ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ ຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ.
- **ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ** ແມ່ນກຸ່ມຄົນຕ່າງໆ ທີ່ມີຄວາມສຳພັນໂດຍກົງກັບມໍຣະດົກສະຖານ. ພວກເຂົາອາດກວມເອົານັບຕັ້ງແຕ່ຊົນຊາວພື້ນເມືອງ ຫຼື ຊົນເຜົ່າດັ້ງເດີມ ໄປຈົນເຖິງກຸ່ມຄົນທ້ອງຖິ່ນຕ່າງໆ ທີ່ອາໄສຢູ່ ຫຼືວ່າ ເຮັດວຽກຢູ່ໃນສະຖານທີ່ມໍຣະດົກ, ຫຼືຜູ້ທີ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບມໍຣະດົກນັ້ນ. ສາຍພົວພັນດັ່ງກ່າວ ອາດເປັນຮູບແບບທີ່ຈັບຕ້ອງໄດ້ ຕະຫຼອດເຖິງ ສ່ວນທີ່ຈັບຕ້ອງບໍ່ໄດ້ - ນາມມະທຳ ຫຼື ທາງດ້ານຈິດວິນຍານ ແລະ ມັກຈະຍັງຄົງສືບສານຕໍ່ໆມາຢູ່ສະເໝີ ແມ້ການເວລາຈະຜ່ານພື້ນໄປ.
- **ຂະແໜງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ** ແມ່ນໜ່ວຍງານລັດຖະບານທີ່ມີໜ້າທີ່ ແລະ ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານໃນການປຶກສາຮັກສາມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ.
- **ຂະແໜງອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ** ອາດແມ່ນອົງການ-ເຈົ້າໜ້າທີ່ເທດສະບານ ຫຼື ພາກພື້ນ ລວມທັງປະເທດອື່ນໆ.
- **ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ** (ບຸກຄົນ, ກຸ່ມຄົນ, ອົງການຈັດຕັ້ງ, ອື່ນໆ) ອາດມີຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຄວາມຂ້ອງໃຈໂດຍທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມ ກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນມໍຣະດົກ ແຕ່ອາດບໍ່ມີສິດ ທີ່ຖືກຮັບຮູ້ໂດຍກົດໝາຍ ຫຼື ສັງຄົມ ຕໍ່ ມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ; ຫຼື ພວກເຂົາອາດຖືກກະທົບ ແລະ ມີຜົນປະໂຫຍດໃນໂຄງການທີ່ຖືກສະເໜີ. ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອາດຖືກຕາງໜ້າໂດຍ ອົງການຈັດຕັ້ງ ລວມທັງ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຖະບານ. ໃນກໍລະນີຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ກໍ່ຍັງອາດມີ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ທີ່ມີຜົນປະໂຫຍດ ຫຼື ຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ.

ຜູ້ຖືສິດ, ຂະແໜງການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ, ແລະ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຫຼັກຈຳນວນໜຶ່ງ ຈະມີບົດບາດສູງກວ່າພາກສ່ວນອື່ນໆຕະຫຼອດໄລຍະຂອງຂະບວນການປະເມີນ ແລະ ຄວນຈະໄດ້ຮັບການຕິດຕໍ່ປະສານງານ ໂດຍກົງ ເພື່ອຮັບປະກັນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງເຂົາເຈົ້າຕັ້ງແຕ່ທົ່ວໄປ. ຜູ້ຖືສິດຕ່າງໆ ອາດມີສິດ ທີ່ອາດສົ່ງຜົນຕໍ່ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ ວ່າຈະສາມາດເດີນໜ້າຕໍ່ໄປໄດ້ຫຼືບໍ່. ປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງ ມີສິດໃນສັນທານຍາດລ່ວງໜ້າແບບເສລີ: ສິ່ງນີ້ ແມ່ນນຳໃຊ້ໂດຍສະເພາະ ກັບຂະບວນການຕ່າງໆກ່ຽວກັບມໍຣະດົກໂລກ, ແລະ ຄວນຈະໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາສຳລັບຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆເຊັ່ນດຽວກັນ. ຂະແໜງການສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ ອາດຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບຄຳປຶກສາທາງກົດໝາຍ ຢ່າງເປັນທາງການ.

6.2.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ

ຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດຄວນຖືກແບ່ງປັນຮ່ວມກັນກັບກຸ່ມຄົນທັງໝົດເຫຼົ່ານີ້ ຢ່າງຊັດເຈນ ແລະ ຢ່າງທັນການ, ແລະ ພວກເຂົາເຈົ້າກໍຄວນໄດ້ຮັບໂອກາດໃຫ້ປະກອບສ່ວນເພື່ອທຳຄວາມເຂົ້າໃຈ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ, ການຍົກປະເດີນຕ່າງໆ, ການປຶກສາຫາລືຢ່າງມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບທາງເລືອກຕ່າງໆ, ແລະ ໃນການແນະນຳກ່ຽວກັບມາດຕະການຕ່າງໆໃນການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບໃດໆ. ລັກສະນະ, ຂອບເຂດ ແລະ ຄວາມຖີ່ ຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມຄວນຈະມີສັດສ່ວນດຸ່ນດ່ຽງກັບລັກສະນະ ແລະ ຂະໜາດຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ, ຄວາມສ່ຽງທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຜົນກະທົບຕ່າງໆ, ແລະ ກຸ່ມທີ່ໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມນັ້ນ.

ເຕັກນິກຕ່າງໆໃນການມີສ່ວນຮ່ວມ ລວມເຖິງການດຳເນີນກອງປະຊຸມເພື່ອລະບຸຂໍ້ມູນພື້ນຖານ ແລະ ລະບຸ/ປະເມີນທາງເລືອກຕ່າງໆ; ການໃຫ້ຄົນທ້ອງຖິ່ນເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຢູ່ໃນຄະນະກຳມະການຕັດສິນໃຈ; ຫຼືວ່າຢ່າງໜ້ອຍ ກໍມີການສະໜອງ ແລະ ຊີ້ແຈງຂໍ້ມູນຂ່າວສານຢ່າງຊັດເຈນ ກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ຜົນກະທົບຕ່າງໆ, ດ້ວຍການເປີດໃຫ້ໂອກາດໃນການປະກອບຄຳຄິດຄຳເຫັນ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ເຕັກນິກ ‘ທ່າບຸກ’ ຊຶ່ງວ່າໃຫ້ອຳນາດແກຊມຊິນ ແລະ ສົ່ງເສີມສອງສົມການສື່ສານ ມັກຈະນິຍົມນຳໃຊ້ກວ່າເຕັກນິກ ‘ທ່າຮັບ’ ຊຶ່ງວ່າພຽງແຕ່ສະເໜີຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການແບບຜ່ານໆເທົ່ານັ້ນ (ຮູບພາບ 6.2), ເຖິງແມ່ນວ່າບັນດາປັດໄຈຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ການຈັດແຈງກອງປະຊຸມຕ່າງໆທາງວິຊາການ ຫຼື ການປຶກສາຫາລືເປັນກຸ່ມໆ ກໍຕ້ອງມີການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບ. ສຳຄັນວ່າການສື່ສານກັບຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຕ່າງໆ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ ແມ່ນມີການດຳເນີນໄປຕາມພາສາທ້ອງຖິ່ນຂອງຊຸມຊົນກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ດ້ວຍວິທີການທາງວັດທະນະທຳຢ່າງເໝາະສົມ ແລ້ວບໍ່.

ວິທີການພົວພັນ-ມີສ່ວນຮ່ວມ

ຮູບພາບ 6.2. ວິທີການພົວພັນ-ມີສ່ວນຮ່ວມກັບ ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ. ການພົວພັນ-ການມີສ່ວນຮ່ວມແມ່ນມີຫຼາຍຮູບແບບຕະຫຼອດໄລຍະການປະເມີນຜົນກະທົບ. ສຳລັບແຕ່ລະບຸກຄົນ ແລະ ກຸ່ມທີ່ແຕກຕ່າງກັນກໍຈຳເປັນຕ້ອງມີວິທີການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ວ່າ ເຕັກນິກເພື່ອໃຫ້ບຸກຄົນມີບົດບາດມີສ່ວນຮ່ວມຫຼາຍກວ່າ ແມ່ນຈະດີກວ່າ ເຕັກນິກສະບາຍໆ ແບບສະໜອງພຽງແຕ່ຂໍ້ມູນ.

14. ການຍິນຍອມແບບບໍ່ເສຍຄ່າ, ກ່ອນ ແລະ ໂດຍມີຂໍ້ມູນຄົບຖ້ວນ Free, prior and informed consent ຫຼື FPIC) ແມ່ນຫຼັກການໃນ ຄູ່ມືກ່ຽວກັບການພັດທະນາ ແລະ ທົບທວນລາຍຊື່ມໍຣະດົກໂລກ, <https://whc.unesco.org/document/184566> ແລະ ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນໂດຍກອງປະຊຸມສາກົນວ່າດ້ວຍ ມໍຣະດົກໂລກຂອງປະຊາຊົນພື້ນເມືອງ.

15. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມກວ້າງຂວາງຂອງມວນຊົນ ລວມມີ André et al. (2006), IAPP (nd), IDB (2019), IFC (2007) ແລະ UNECE (2015).

ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບສະບັບສຸດທ້າຍຄວນມີພາກ ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ (ພາກທີ 6.11) ເຊິ່ງ:

- ມີລາຍຊື່ຜູ້ທີ່ໄດ້ປຶກສາຫາລື ແລະ ຍ້ອນຫຍັງ
- ອະທິບາຍເຕັກນິກການມີສ່ວນຮ່ວມ ທີ່ຖືກນຳໃຊ້
- ສັງລວມຄຳຕອບ-ການຕອບຮັບ-ທ່າທິ-ຄວາມເຫັນ ຈາກການປຶກສາຫາລື ແລະ ອະທິບາຍການປ່ຽນແປງໃດໆ ຕໍ່ກັບ ຄຳຕອບ-ການຕອບຮັບ-ທ່າທິ-ຄວາມເຫັນ ເຫຼົ່ານີ້.
- ອະທິບາຍວ່າຍ້ອນຫຍັງຈຶ່ງບໍ່ມີການປ່ຽນແປງ ຕາມແຕ່ລະກໍລະນີ.

6.3 ການແກ້ໄຂບັນຫາແບບຕັ້ງໜ້າ

ການປະເມີນຜົນກະທົບເປີດໂອກາດໃຫ້ ຄົ້ນຄິດຢ່າງສ້າງສັນກ່ຽວກັບ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ອາດສາມາດ ປະກອບສ່ວນຕໍ່ການພັດທະນາຢ່າງຍືນຍົງ.

ດັ່ງທີ່ສະແດງໃນຮູບພາບ 6.3, ການປະເມີນຜົນກະທົບຈະລວມທັງ ການລະບຸທາງເລືອກຕ່າງໆ ໂດຍລວມ ແລະ ມາດຕະການ ຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບສະເພາະເຈາະຈົງ ເພື່ອ:

- ຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບໃຫ້ໄດ້ທັງໝົດທັງມວນ ຫຼື ຫລຸດໃນລະດັບທີ່ຈະບໍ່ມີຂໍ້ກັງວົນໃຈອິດຕໍ່ໄປກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກໂລກ
- ສະໜອງ ຫຼື ຍົກລະດັບຜົນກະທົບທາງບວກ.

ຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ **ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ** ຍາມໃດກໍຕ້ອງຫຼີກເວັ້ນຢ່າງເດັດຂາດ ເນື່ອງຈາກວ່າ OUV ຂອງ **ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ** ນັ້ນແມ່ນບໍ່ສາມາດປ່ຽນແທນໄດ້ ແລະ ການທຳລາຍ OUV ກໍເປັນທີ່ຍອມຮັບບໍ່ໄດ້. ອັນນີ້ບໍ່ຄວນ ຈຳກັດສະເພາະຂັ້ນຕອນຂອງຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ: ນັ້ນຄື ສາມາດນຳໃຊ້ວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາຕະຫຼອດ ຂະບວນການປະເມີນຜົນ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຮັບທີ່ດີທີ່ສຸດສຳລັບ ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄວາມຍືນຍົງໂດຍລວມ. ທາງເລືອກ ຕ່າງໆ ຈະຖືກນຳສະເໜີຢ່າງລະອຽດໃນພາກທີ 6.7, ແລະ ການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບໃນພາກທີ 6.9 ແລະ 6.10.

ຮູບພາບ 6.3. ພາກປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດ ເມື່ອພິຈາລະນາທາງເລືອກ ແລະ ມາດຕະການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ. ຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ OUV ແມ່ນສາມາດຫຼີກເວັ້ນ ໄດ້ ໂດຍການພິຈາລະນາທາງເລືອກ ແລະ ມາດຕະການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຕະຫຼອດໄລຍະຂອງຂະບວນການ. ນອກຈາກນັ້ນ, ພາກປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດກວມ ເອົາ ການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານອື່ນໆ ແລະ ບັບປຸງ ການອອກແບບເພື່ອໃຫ້ບັນລຸຜົນກະທົບທາງບວກສູງຂຶ້ນ.

6.4 ການກັ່ນຕອງ: ການປະເມີນຜົນກະທົບມີຄວາມຈຳເປັນບໍ່?

ຂັ້ນຕອນທຳອິດຂອງຂະບວນ **ການປະເມີນຜົນກະທົບ** ແມ່ນການຕັດສິນໃຈວ່າ ການປະເມີນມີຄວາມຈຳເປັນ ຫຼື ບໍ່. ຂັ້ນຕອນນີ້ ແມ່ນ **‘ການກັ່ນຕອງ’** ແລະ ນຳໄປສູ່ການຕັດສິນໃຈຈາກ ການກັ່ນຕອງ. ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີໃດໆ ກໍຕ້ອງໄດ້ຜ່ານ ການກວດກາຕັ້ງແຕ່ທົ່ວທີ່ເທົ່າ ທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈວ່າຈະມີແນວໂນ້ມກະທົບຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ **ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ** ຫຼື ບໍ່. ເມື່ອຂະບວນການກັ່ນຕອງຊີ້ແຈງວ່າ **ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ** ສາ ມາດມີຜົນກະທົບທາງລົບ, ກໍຈຳເປັນຕ້ອງດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ກໍຄວນຊຸກຍູ້ໃຫ້ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ທົບທວນ ແລະ ບັບປຸງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຖ້າຈຳເປັນເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບເຫຼົ່ານັ້ນ.

ການກັ່ນຕອງລວມມີການພິຈາລະນາ ປະເພດ, ຂະໜາດ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ; ຄວາມ ບອບບາງຂອງ **ສິ່ງແວດລ້ອມ** ທີ່ຖືກກະທົບ; ແລະ ປະເພດຂອງຜົນກະທົບທີ່ມີແນວໂນ້ມເກີດຂຶ້ນ (ຮູບພາບ 6.4). ບໍ່ແມ່ນ ພຽງແຕ່ໂຄງການພັດທະນາໃຫຍ່ໆ ຫຼື ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການຢູ່ເຂດໃກ້ **ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ** ເທົ່ານັ້ນທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງ ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ. ຍ້ອນວ່າແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກມີຄວາມສຳຄັນຂັ້ນສາກົນ, ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການທີ່ ອາດກະທົບຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງປະເມີນຜົນກະທົບ ບໍ່ວ່າແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການຈະມີ ຂະໜາດໃດ ຫຼື ຕັ້ງຢູ່ບ່ອນໃດ ພາຍໃນແຫຼ່ງມໍຣະດົກ, **ເຂດກັນຊົນ** ຫຼື **ເຂດອ້ອມແອ້ມແຫຼ່ງມໍຣະດົກ** (ເບິ່ງ ພາກທີ 3.2). ບັນດາ ໂຄງການ-ກິດຈະການຂະໜາດນ້ອຍລົງມາທີ່ຖືກສະເໜີ ໃນຂະນະທີ່ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບກໍຕາມ ແຕ່ກໍຍັງອາດຈະຈຳເປັນຕ້ອງກວດກາຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ຫຼື **ຜົນກະທົບແບບສະສົມ** ຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ.

ບັນຊີ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ການວິເຄາະກັນຕອງ ຄວນພິຈາລະນາວ່າ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຈະກະທົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ຄຳຈຸນ OUV ນັ້ນ ຫຼືບໍ່ (ເບິ່ງ ພາກທີ 3.2). ສະນັ້ນ ການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ຄວນເລີ່ມຕົ້ນຈາກ ວິເຄາະເຖິງ **ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ (Statement of Outstanding Universal Value ຫຼື SOUV)** ເພື່ອລະບຸຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ. **ເຄື່ອງມືທີ 1** ໃຫ້ວິທີການທີ່ເປັນໂຄງສ້າງ-ລະບົບ ເພື່ອລະບຸຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ໂດຍອີງຕາມ SOUV.

ຮູບພາບ 6.4. ປັດໄຈທີ່ຄວນພິຈາລະນາໃນຂັ້ນຕອງການກັນຕອນຂອງຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ໃນບໍລິບົດຂອງ ມໍຣະດົກໂລກ. ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ຕໍ່ OUV ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການພິຈາລະນາຢ່າງຈະແຈ້ງ.

ກໍລະນີທີ່ ຜົນຂອງການກັນຕອງ ຊື່ແຈງວ່າບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບ, ເຈົ້າຂອງໂຄງການ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການນັ້ນ ຄວນກະກຽມ **ບົດລາຍງານ ການກັນຕອງ** ອີງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ມີຢູ່ໃນປັດຈຸບັນ ທີ່ບັນທຶກໄວ້ ຄື:

1. ຊື່ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ແຜນທີ່ສະແດງເຂດແດນ, ເຂດກັນຊິນ ແລະ ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ (ຕາມຄວາມເໝາະສົມ)
2. ຖະແຫຼງການຂອງຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
3. ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ທີ່ສະແດງອອກມາຈາກຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ
4. ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ເປັນພື້ນຖານຂອງແຕ່ລະຄຸນຄ່າ
5. ສຳລັບແຕ່ລະຄຸນລັກສະນະປະກອບ: ບໍ່ວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບທີ່ຮ້າຍແຮງ ຕໍ່ ຄຸນລັກສະນະປະກອບນັ້ນ ຫຼືບໍ່ກໍຕາມ. ບ່ອນໃດທີ່ມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນກ່ຽວກັບປະເດັດນີ້, ຄວນໃຊ້ວິທີການທີ່ລະມັດລະວັງຮອບຄອບປ້ອງກັນໄວ້ກ່ອນ.

ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ມີມະຕິວ່າ ມີສອງກິດຈະກຳທີ່ຍາມໃດກໍບໍ່ສາມາດພິຈາລະນາໃຫ້ເຂົ້າກັນໄດ້ ກັບ ສະຖານະມໍຣະດົກໂລກຄື: ກິດຈະກຳຂຸດຄົ້ນ¹⁶ ແລະ ການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນທີ່ມີອ່າງເກັບນ້ຳໃຫຍ່¹⁷. ສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ໂລຫະສາກົນໄດ້ອອກ 'ຄຳໝັ້ນສັນຍາໃນການບໍ່ເດີນໜ້າ' ເພື່ອສ້າງຫຼວດ ຫຼື ຂຸດຄົ້ນທານ້ຳມັນ, ແກ້ສ ຫຼື ໂລຫະ ໃນ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ການດຳເນີນງານທີ່ຢູ່ຕິດກັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກນັ້ນ ບໍ່ແມ່ນ ບໍ່ເຂົ້າກັນໄດ້ກັບ OUV. ເຊັ່ນດຽວກັນ, ສະມາຄົມພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກສາກົນໄດ້ ໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາບໍ່ເຂົ້າພື້ນທີ່ ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ 'ຄຳໝັ້ນສັນຍາໃນພາລະກິດທີ່ໃສ່ໃຈດູແລ' ¹⁸. ບໍລິສັດທີ່ນຳໜ້າຂອງໂລກ ກໍໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນ ຄວາມໝາຍໝັ້ນນີ້ ລວມທັງ ບໍລິສັດບໍ່ແຮ່, ນ້ຳມັນ ແລະ ແກ້ສ, ປະກັນໄພ ແລະ ທະນາຄານ. ສະນັ້ນ, ຂໍສະເໜີແນະ ບໍ່ໃຫ້ສືບຕໍ່ ຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການປະເພດດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນສາມາດເຮັດໄດ້ໃນຂັ້ນຕອນການກັນຕອງ ນັ້ນເລີຍ. ນອກຈາກນັ້ນ, ເຂື່ອນໃດໆ ທີ່ສະເໜີຂຶ້ນ ທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ທີ່ຕັ້ງຢູ່ບົນອ່າງ ຂອງສາຍນ້ຳດຽວກັນ ຈະຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ ມີການປະເມີນ ເພື່ອທີ່ຈະຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບຕໍ່ OUV ນັ້ນ.

16. <https://whc.unesco.org/en/extractive-industries/>
 17. <http://whc.unesco.org/en/decisions/6817>
 18. <https://whc.unesco.org/en/news/2335>

ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ຍັງອາດຮຽກຮ້ອງໃຫ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ເຊັ່ນ ພາຍຫຼັງທີ່ຄະນະກຳມະການ ໄດ້ຮັບແຈ້ງການກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ທີ່ ທີ່ພວມດຳເນີນຢູ່ຜ່ານ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ໂດຍ ສອດຄ່ອງກັບ **ວັກທີ 172 ຫຼື 174** ຂອງ ຄູ່ມືກ່ຽວກັບແຜນຊີວິດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ. ຖ້າຄະນະ ກຳມະການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບ, ອັນນີ້ຈະກາຍເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງ **ລັດພາຄີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ລັດ ພາຄີ** ສາມາດ ໝູນໃຊ້ຂະບວນການກັນຕອງ ເປັນໂອກາດເພື່ອແຈ້ງໃຫ້ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ໃຫ້ຮັບຊາບ ກ່ຽວກັບ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການໃດໆທີ່ຖືກສະເໜີ ເຊິ່ງອາດກະທົບຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບ ວັກທີ 172 ຂອງຄູ່ມືການດຳເນີນງານ (ພາກທີ 3.3). **ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ** ກໍາຈະຕ້ອງຕິດຕາມ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ມະຕິຄຳຕັດສິນ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຂໍສະເໜີແນະນຳຂອງ **ອົງການທີ່ປຶກສາ** ໃນປະເດັນນີ້.

6.5 ການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ: ຄວນປະເມີນຫຍັງ?

ເມື່ອໄດ້ລະບຸຄວາມຈຳເປັນຂອງ **ການປະເມີນຜົນກະທົບ** ແລ້ວ (ພາກທີ 6.4), ຂັ້ນຕອນທຳອິດແມ່ນການສ້າງ **ຂອບເຂດ ຂອງໜ້າວຽກ** ເຊິ່ງໃຫ້ລາຍລະອຽດ ວ່າການປະເມີນຜົນກະທົບຈະລວມເອົາຫຍັງ ແລະ ອະທິບາຍ ຜົນຮັບທີ່ຄາດຄະເນ ໄວ້. ຂອບໜ້າວຽກຄວນສ້າງຂຶ້ນໂດຍການປຶກສາຫາລືກັບ **ຜູ້ຖືສິດ**, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ **ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ** ຫຼັກ (ພາກທີ 6.2). ຖ້າໄລຍະ **ການວາງຂອບເຂດ** ເຮັດໄດ້ດີ, ໄລຍະດັ່ງກ່າວກໍຈະເປັນພື້ນຖານໜັກແໜ້ນສຳລັບຂະບວນການປະເມີນ ຜົນກະທົບຂັ້ນຕໍ່ໄປ, ຊ່ວຍປະຢັດເວລາ ແລະ ເງິນ ກໍຄື ຮັບປະກັນວ່າການປະເມີນຜົນກະທົບຈະສຸມໃສ່ ບັນຫາຫຼັກໆ ຢ່າງ ມີປະສິດທິຜົນ. ເອກະສານການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກແມ່ນຈະສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ອີກ ເພື່ອທົບທວນ ຄຸນນະພາບຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ບົດລາຍງານສະບັບສຸດທ້າຍ.

ການວາງຂອບເຂດຈະ ເບິ່ງໃນເບື້ອງຕົ້ນ ທຸກໆບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຜົນກະທົບ. ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນການນຳສະເໜີຊ້າກັບ ພາກທີ່ຈະຕາມມາຂອງຂໍ້ແນະນຳສະບັບນີ້, ພາກນີ້ຈະນຳສະເໜີຂົງເຂດທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາຢ່າງຄົບຖ້ວນເທົ່ານັ້ນ.

ຢູ່ໃນສະພາບຂອງມໍຣະດົກໂລກ, ຂອບເຂດຄວນລວມມີ:

- **ຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ** ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເກັບກຳ, ແລະ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງແມ່ນຊ່ອງວ່າງຂອງຂໍ້ມູນ ທີ່ຕ້ອງເຕີມເຕັມເຂົ້າໄປ.
- **ຜົນກະທົບຮ້າຍແຮງຕ່າງໆທີ່ຄາດຄະເນໄວ້** (ພາກທີ 6.7–8). ສິ່ງນີ້ ຈະສາມາດເຮັດໄດ້ດ້ວຍການຮວບຮວມເອົາ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທັງໝົດກ່ຽວກັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ລວມທັງເຂດກັນຊິນ ແລະ ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງຂອງ ມັນ ມາລວມກັນເຂົ້າກັບຂໍ້ມູນຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ມໍຣະດົກ ຄວນຈະໄດ້ຮັບ ການຄຸ້ມຄອງ, ບວກກັບບັນດາຄຸນລັກສະນະອື່ນໆ ທີ່ວ່າສື່ເຖິງ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການ ອະນຸລັກ (ພາກທີ 6.6). ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ອາດເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນໄລຍະທີ່ແຕກຕ່າງກັນຂອງໂຄງການ (ເຊັ່ນວ່າການກໍ່ສ້າງ, ການດຳເນີນການນຳໃຊ້, ການຮື້ຖອນບົດປະຈຳການ). ເຊັ່ນດຽວກັນກໍຄວນລະບຸ ແລະ ອະທິບາຍຊື່ແຈ້ງ ສາຍການ ພົວພັນລະຫວ່າງຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງ OUV ແລະ ບັນດາ**ອົງປະກອບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ** ເນື່ອງຈາກຈະ ຊ່ວຍໃຫ້ສາມາດພິຈາລະນາ ການເຊື່ອມໂຍງລະຫວ່າງຜົນກະທົບ ທັງທາງກົງ ແລະ ທາງອ້ອມໄດ້. ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ອາດຈະຖືກເພີ່ມເຂົ້າ ຫຼື ຕັດອອກຈາກຂອບເຂດການວາງແຜນວຽກ ເມື່ອການປະເມີນທາກມີຄວາມຄົບຖ້ວນໜ້າໄປ.
- **ພື້ນທີ່ທາງພູມິສາດ** ຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ. ສິ່ງນີ້ຈະລວມເຖິງຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ, ເຂດກັນຊິນທີ່ມີ ຢູ່ ແລະ ອາດກວມເຖິງພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງນັ້ນດ້ວຍ. ກໍອາດຈະເປັນປະໂຫຍດຫຼາຍ ໃນການ ບັນຈຸຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆຂອງ OUV ລົງຢູ່ໃນແຜນທີ່ສະບັບດຽວກັນກັບພື້ນທີ່ທີ່ຈະໄດ້ຮັບອິດທິພົນ ຈາກ ແຜນສະເໜີດຳເນີນໂຄງການນັ້ນ. ອັນນີ້ ຈະເຮັດໃຫ້ສາມາດກຳນົດພື້ນທີ່ທາງພູມິສາດ ຊຶ່ງຈະກາຍເປັນຈຸດສຸມ ເປົ້າໝາຍຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ.
- **ໄລຍະເວລາ** ທີ່ຈະຖືກພິຈາລະນາໂດຍ ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ເຊິ່ງອາດຈຳເປັນຕ້ອງອີງໃສ່ ວົງຈອນດ້ານ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຊັ່ນ ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງສັດປ່າ ຫຼື ກິດຈະກຳດ້ານວັດທະນະທຳຕາມລະດູການ ເຊັ່ນ ປະເພນີ ປະຕິບັດທາງດ້ານການກະສິກຳ ຫຼື ທາງດ້ານພິທີກຳຕ່າງໆ.
- ການລະບຸເບື້ອງຕົ້ນບັນດາ**ທາງເລືອກ**ຕ່າງໆ ຕໍ່ກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ (ພາກທີ 6.3). ຈຸດມຸ່ງໝາຍຄືການສ້າງ ທາງເລືອກທີ່ເປັນມິດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຫຼາຍທີ່ສຸດ ເພື່ອແນໃສ່ໃຫ້ບັນລຸທັງຈຸດປະສົງຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ທັງເປັນການປົກປ້ອງ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ. ທາງເລືອກ ບໍ່ດຳເນີນການຕໍ່ ຂອງ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ('ບໍ່ເອົາໂຄງການ') ກໍຄວນຈະຄຳນຶງເຖິງຜູ້ສະເໝີ ເຊັ່ນດຽວກັນ.

ບົດລາຍງານຜົນໄດ້ຮັບຂອງ**ຂອບເຂດການວາງແຜນວຽກ** (ຕາຕະລາງ 6.1) ຈະກຳນົດເງື່ອນໄຂໃນການອ້າງອີງ - **ToR** ສຳ ລັບການປະເມີນຜົນກະທົບແບບຄົບຖ້ວນ. ມັນຄວນຈະດຸ່ນດ່ຽງສົມສ່ວນກັບ**ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ**ນັ້ນໆ: ເຊັ່ນວ່າ ໂຄງການຂະໜາດນ້ອຍ ອາດຮຽກຮ້ອງພຽງແຕ່ໃຫ້ມີການປະກອບໃຫ້ສຳເລັດຕາມຕົວແບບຟອມສັ້ນໆ ດ້ວຍຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ໃນຂະນະທີ່ ສຳລັບໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່ ຫຼືວ່າແຜນການພັດທະນາທີ່ສຳຄັນຂະໜາດໃຫຍ່ ກໍຍອມຈະຕ້ອງມີ ບົດລາຍງານທີ່ລະອຽດຖີ່ຖ້ວນ.

ບັນຊີ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ໃນໄລຍະທີ່ດຳເນີນຂະບວນການວາງຂອບເຂດແຜນວຽກນີ້ ກໍອາດປະກົດຊັດເຈນຂຶ້ນວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ບໍ່ອາດເຂົ້າກັນໄດ້ກັບມໍຣະດົກໂລກ ຫຼືວ່າມັນຈະບໍ່ສົ່ງຜົນກະທົບດ້ານລົບທີ່ຮ້າຍແຮງໃດໆ ຕໍ່ກັບ OUV ກໍເປັນໄດ້. ຢູ່ໃນກໍລະນີຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້, ເອກະສານກ່ຽວກັບການວາງຂອບເຂດແຜນວຽກ ຄວນຈະວາງໂຄງຮ່າງຂອງແຕ່ລະກໍລະນີໃຫ້ຊັດເຈນ ເພື່ອຂໍສະຫຼຸບນີ້, ແລະ ບັນດາຂະແໜງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ສາມາດຕັດສິນໃຈ ໂດຍບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີການປະເມີນໃດໆເພີ່ມຕື່ມ. ຜົນຂອງຂະບວນການວາງຂອບເຂດແຜນວຽກນີ້ ຄວນຈະຖືກແບ່ງປັນກັບສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງອົງການ UNESCO, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ຢູ່ໃນກໍລະນີທີ່ສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຈະບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ດຳເນີນການປະເມີນເພີ່ມຕື່ມ.

ຕາຕະລາງ 6.1 ແນະນຳເນື້ອໃນຂອງ ບົດລາຍງານການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ

<p>ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ພ້ອມດ້ວຍຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ → ພາກທີ 6.6</p>	<ul style="list-style-type: none"> ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (ສ່ວນໃຫຍ່ມີຢູ່ທາງອອນໄລນ໌) ການລະບຸເບື້ອງຕົ້ນ ອົງປະກອບທີ່ເປັນວັດຖຸ ແລະ ບໍ່ເປັນວັດຖຸ ທີ່ສື່ເຖິງ OUV ສັງລວມຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກທີ່ມີຄວາມສຳຄັນລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ໂດຍສະເພາະ ຄຸນຄ່າທີ່: <ul style="list-style-type: none"> ມີຄວາມກ່ຽວໂຍງຢ່າງແໜ້ນແຟ້ນກັບ OUV ອາດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ປົກປັກຮັກສາ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ຂົງເຂດທີ່ຂາດຂໍ້ມູນສຳລັບການປະເມີນ
<p>ສະພາບທາງດ້ານນະໂຍບາຍ → ພາກທີ 6.6</p>	<ul style="list-style-type: none"> ບົດບັນຍັດນິຕິກຳ, ນະໂຍບາຍ, ຂອບການຕັດສິນໃຈ ແລະ ມາດຕະຖານຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ມໍຣະດົກ ຄວາມສອດຄ່ອງ ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ກັບ ບົດບັນຍັດນິຕິກຳທີ່ມີ, ການປົກຄອງ ແລະ ລະບົບການຄຸ້ມຄອງຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
<p>ແຜນສະເໜີຂໍດຳເນີນກິດຈະການ → ພາກທີ 6.7 ແລະ 6.3</p>	<ul style="list-style-type: none"> ການພັນລະນາໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ອີງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ມີ ລວມທັງ ແຜນທີ່ສະແດງສະຖານທີ່ຕັ້ງ ແລະ ຮ່ອງຮ່ອຍຜົນກະທົບ ການອ້າງອີງເຫດຜົນສຳລັບໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ກໍລະນີທີ່ໂຄງການ-ກິດຈະການດັ່ງກ່າວຫາກເຂົ້າກັນບໍ່ໄດ້ກັບ ມໍຣະດົກໂລກ ອີງຕາມ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ (ເຊັ່ນ ກິດຈະກຳຊຸດຄົ້ນ ແລະ ການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນທີ່ມີອ່າງເກັບນ້ຳໃຫຍ່), ກໍຄວນບັນທຶກໃນບົດລາຍງານ. ການລະບຸເບື້ອງຕົ້ນ ທາງເລືອກຕ່າງໆທີ່ເປັນໄປໄດ້ ລວມທັງ ທາງເລືອກທີ່ຈະບໍ່ດຳເນີນຂໍປະຕິບັດທີ່ສະເໜີຕໍ່ (ທາງເລືອກ 'ບໍ່ເອົາໂຄງການ')
<p>ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ → ພາກທີ 6.6 ແລະ 6.7</p>	<ul style="list-style-type: none"> ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ເຂດກັນຊິນ ແລະ ເຂດພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ສະຖານທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງຂອງ ອົງປະກອບທີ່ເປັນວັດຖຸ ສະຖານທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງທີ່ບໍ່ເປັນວັດຖຸ (ໃນກໍລະນີກິດຈະກຳ ຫຼື ຂະບວນການ ເຊິ່ງສະທ້ອນອອກໃນອົງປະກອບດ້ານກາຍະພາບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ) ສາຍພົວພັນກັບ ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ຫຼື ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຫຼັກ (ບ່ອນທີ່ເຂົາເຈົ້າອາໄສ, ເຮັດວຽກ, ຍົກຍ້າຍ, ແບບແຜນການນຳໃຊ້, ອື່ນໆ).
<p>ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ → ພາກທີ 6.8</p>	<ul style="list-style-type: none"> ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ຈາກ ແຜນສະເໜີຂໍດຳເນີນກິດຈະການ ຕໍ່ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກໂລກ ປະເດັນທາງສັງຄົມທີ່ອາດເປັນໄປໄດ້ໃນການເກີດຜົນກະທົບຕໍ່: <ul style="list-style-type: none"> i) OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ແລະ ii) ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ຕິດພັນກັບ ສະຖານທີ່ມໍຣະດົກ ພື້ນທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາ ພາຍໃຕ້ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄື: ພື້ນທີ່ອາດໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກແຜນສະເໜີຂໍດຳເນີນກິດຈະການ, ທີ່ອາດໄປໄກເກີນກວ່າຂອບເຂດຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ເຂດກັນຊິນຂອງມັນ, ແລະ ລວມທັງເຂດພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ, ຫຼືແມ້ກະທັ້ງ ໄກກວ່ານັ້ນ ໄລຍະເວລາທີ່ຈະເກີດຜົນກະທົບ ແບ່ງອອກເປັນໄລຍະໆ (ການກໍ່ສ້າງ, ການດຳເນີນການນຳໃຊ້, ອື່ນໆ)
<p>ວິທີວິທະຍາ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ວິທີວິທະຍາທີ່ແນະນຳໃນການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ (ປຶ້ມຄູ່ມືການຊີ້ນຳສະບັບນີ້ ສາມາດນຳໃຊ້ເປັນພື້ນຖານ). ວິທີການທີ່ນຳໃຊ້ຄວນຈະດັດປັບໃຫ້ເຂົ້າກັບປະເພດຂອງມໍຣະດົກ, ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ, ແຜນສະເໜີຂໍດຳເນີນກິດຈະການ, ຜົນກະທົບທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ ແລະ ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ອາດຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ທັກສະ ແລະ ຄວາມຊຳນານການ ທີ່ຕ້ອງການຈາກຄະນະວິຊາການ ທີ່ຈະດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ລວມທັງຂົງເຂດພື້ນທີ່ ຊຶ່ງການປັບປຸງຂໍ້ມູນຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານແມ່ນມີຄວາມຕ້ອງການ.
<p>ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ → ພາກທີ 6.2</p>	<ul style="list-style-type: none"> ການລະບຸເບື້ອງຕົ້ນ ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ຜູ້ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ (ໃຫ້ມີຄວາມຊັດເຈນວ່າ ຂະບວນການນີ້ ເປັນຂະບວນການທີ່ຕໍ່ເນື່ອງ) ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຖືສິດ ຫຼື ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃດໜຶ່ງມີການເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງເຕັມທີ່
<p>ຂອບເວລາ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ປະຕິທິນສຳລັບຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບທັງໝົດ ລວມທັງ ຂີດເສັ້ນຕາຍສຳລັບການລາຍງານ ແລະ ການປົກປັກຮັກສາໂດຍໃຫ້ເວລາທີ່ພຽງພໍສຳລັບຂະບວນການຂອງ ສົມທົບຍາວກວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ (ຢ່າງຕໍ່າສອງປີ).

6.6 ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ

ສະຖານະທີ່ເປັນຢູ່ໃນປັດຈຸບັນຂອງຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກ, ຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງມັນ ແລະ ພ້ອມດ້ວຍຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ແມ່ນຖືກນໍາໃຊ້ເປັນພື້ນຖານໃນໄລຍະຕ່າງໆຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຕາມມາ (ພາກທີ 6.8), ຊຶ່ງວ່າປຽບທຽບອະນາຄົດຂອງຊັບສິນຂອງມໍຣະດີກໂລກ ທັງໃນສະພາບທີ່ ມີ ຫຼື ບໍ່ມີ ແຜນສະເໜີຂໍດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ. ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານຍັງສາມາດນໍາໃຊ້ເປັນ ຈຸດສົມທຽບອ້າງອີງ ໃນການຕິດຕາມກວດກາສະພາບການໃນໄລຍະ ແລະ ພາຍຫຼັງການກໍ່ສ້າງໂຄງການ, ແນໃສ່ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ມໍຣະດີກໂລກໄດ້ຖືກປົກປ້ອງ.

6.6.1 ການຊີ້ແຈງຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານໃນອະດີດ, ປັດຈຸບັນ ແລະ ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ

ໄລຍະ ການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ຄວນລະບຸປະເພດ ແລະ ປະລິມານຂອງຂໍ້ມູນທີ່ຈໍາເປັນສໍາລັບການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ. ຂໍ້ມູນພື້ນຖານຄວນບັນລະຍາຍສະພາບໃນປັດຈຸບັນຂອງ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດີກ/ການອະນຸລັກ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ ທີ່ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າເຫຼົ່ານັ້ນ ທັງຢູ່ໃນ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ ແລະ ເຂດກັນຊິນ ແລະ ເຂດພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວ. ຂະໜາດຂອງການວິເຄາະນີ້ອາດກວ້າງຂວາງກວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດີກໂດຍບົກກະຕິ: ການວິເຄາະດັ່ງກ່າວອາດກ່ຽວຂ້ອງກັບ, ເຊັ່ນວ່າ ເສັ້ນທາງການເຄື່ອນຍ້າຍອົບພະຍົບຂອງສັດຕ່າງໆ, ທໍລະນີວິທະຍາຂອງທ້ອງຖິ່ນ, ຫຼືວ່າ ວິຖີທາງດ້ານວັດທະນະທໍາຕ່າງໆ ຊຶ່ງວ່າສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນຖືວ່າເປັນຄຸນລັກສະນະປະກອບ ທີ່ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ OUV. ຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານຍັງຕ້ອງຊີ້ແຈງເຖິງ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດີກ/ການອະນຸລັກ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກ ອີກດ້ວຍ: ເຊັ່ນວ່າ ການຖືກຮັບຮອງ, ນາມມະຍົດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບໍລິເວນພື້ນທີ່ທໍາການສຶກສາ ທັງໃນລະດັບສາກົນ, ລະດັບຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ, ວ່າຍ້ອນຫຼັງພວກມັນຈຶ່ງໄດ້ຖືກຮັບຮອງ, ແລະ ສະພາບຄວາມອ່ອນໄຫວບອບບາງຕ່າງໆຂອງພວກມັນ.

ກ່ອງ 6.2. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານທີ່ເປັນໄປໄດ້

- ເອກະສານຄໍາຮ້ອງ ແລະ ເອກະສານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ໃນການສະເໜີຂຶ້ນທະບຽນ ເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີຊັບສິນແຫ່ງມໍຣະດີກໂລກ ລວມທັງຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ທີ່ຖືກຮັບຮອງໄປແລ້ວນັ້ນ
- ກິດຈະກໍາການພົວພັນ-ມີສ່ວນຮ່ວມກັບ ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ
- ການສຶກສາຢູ່ບົນໂຕະທໍາງານ
- ການສ້າງແຜນທີ່ ທາງດ້ານວັດທະນະທໍາ
- ການສຶກສາຕ່າງໆ ທາງດ້ານຊົນເຜົ່າວິທະຍາ
- ການຍ້ຽມຢາມພາກສະໜາມ
- ການສໍາຫຼວດອາຄານ
- ການສ້າງແຜນທີ່ມໍຣະດີກຕົວເມືອງ
- ການສຶກສາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ
- ການສໍາຫຼວດ/ການສຶກສາຜູ້ຍ້ຽມຢາມ-ນັກທ່ອງທ່ຽວ
- ການປະເມີນການຂົນສົ່ງ
- ການສຶກສາຄຸນລັກສະນະທາງດ້ານພູມິທັດ
- ການສໍາຫຼວດທາງດ້ານທໍລະນີວິທະຍາ
- ການສໍາຫຼວດທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ/ຊີວະນາໆພັນ
- ການສໍາຫຼວດໃຕ້ນໍ້າ
- ການວັດແທກ ການບໍລິການທາງດ້ານລະບົບນິເວດ
- ການວັດແທກລະດັບສຽງໃນສິ່ງແວດລ້ອມຂັ້ນພື້ນຖານ
- ການປະເມີນຜົນກະທົບສະພາບດິນ
- ການສໍາຫຼວດທີ່ດິນທີ່ຖືກປົນເປື້ອນ
- ການປະເມີນຄຸນນະພາບອາກາດ
- ການຕິດຕາມມົນລະພິດ
- ບົດລາຍງານການປະເມີນ ກ່ຽວກັບ ຄວາມພະຍາຍາມ-ວຽກງານການພື້ນຟູຈາກໄພພິບັດທໍາມະຊາດ

19. ເບິ່ງຕົວຢ່າງ <https://bangkok.unesco.org/content/cultural-mapping>

ມັນຈະເປັນປະໂຫຍດຫຼາຍ ຫາກສາມາດກັບຄືນໄປເບິ່ງສະພາບຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ໃນເວລາທີ່ມັນໄດ້ຖືກຈົດທະບຽນ: ຊຶ່ງອັນນີ້ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານສາມາດລະບຸໄດ້ ສໍາລັບ OUV ຂອງມໍຣະດົກ, ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ແລະ **ສະພາບຂອງການອະນຸລັກ** ຂອງມັນ. ການປ່ຽນແປງຕ່າງໆ ທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍຫຼັງການຖືກຮັບຮອງເຂົ້າຢູ່ໃນທະບຽນ ຈະຖືກລະບຸວ່າເປັນຄວາມບອບບາງຊຸດໂຊມ ທີ່ຕາມມາ.

ມັນຍັງມີຄວາມຈໍາເປັນທີ່ຈະພິຈາລະນາເຖິງການປ່ຽນແປງທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ ໂດຍທີ່ບໍ່ຕ້ອງມີແຜນສະເໜີຂໍດໍາເນີນກິດຈະການເລີຍ, ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ໂຄງການອື່ນໆທີ່ວາງແຜນໄວ້, ແຜນການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່, ແລະທ່າອ່ຽງລະດັບຂາດຫຼືພາກພື້ນ (ເຊັ່ນ: ການບັບປຸງຄຸນນະພາບອາກາດ, ການຈະລາຈອນທີ່ຮ້າຍແຮງຂຶ້ນ, ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ). ອັນນີ້ສາມາດລວມເຖິງການສົນທະນາກ່ຽວກັບການປ່ຽນແປງທີ່ມີໂອກາດເປັນໄປໄດ້ໜ້ອຍກວ່າ ແລະ ໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ຈະມີຜົນກະທົບຢ່າງຫຼວງຫຼາຍຕໍ່ຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ OUV ຂອງມັນ, ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ນໍ້າຖ້ວມ, ຄວາມຂັດແຍ້ງ, ການຍົກຍ້າຍປະຊາກອນ, ດິນເຈືອນ ຫຼື ການກໍ່ສ້າງຄືນໃໝ່. ການວິເຄາະເຖິງການປ່ຽນແປງທີ່ອາດຈະເປັນໄປໄດ້ ແລະ ເປັນໄປໄດ້ໃນອະນາຄົດ ແມ່ນເປັນປະໂຫຍດ ໂດຍສະເພາະສໍາລັບການກໍານົດ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບສະສົມ (ພາກທີ 6.9), ສະແດງໃຫ້ເຫັນບ່ອນທີ່ຜົນກະທົບຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ທີ່ອາດຈະມີຄວາມຮຸນແຮງຂຶ້ນ ຖ້າມັນຖືກລວມເຂົ້າກັບການກະທໍາອື່ນໆໃນອະດີດ, ໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ອະນາຄົດອັນໃກ້ໆນີ້.

6.6.2 ການດໍາເນີນການສຶກສາເພີ່ມຕື່ມ

ເມື່ອໃດ ທີ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ມີຢູ່ນັ້ນ ໄດ້ຖືກເກັບກໍາ ແລະ ວິເຄາະແລ້ວ, ຊ່ອງຫວ່າງໃດໆຂອງຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ກໍຈະຕ້ອງໄດ້ເສີມເພີ່ມເຂົ້າໄປ ເຊັ່ນກັນ. ການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານຊຸດໃໝ່ ກໍອາດຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ດໍາເນີນການ. ວິທີວິທະຍາ ທີ່ເຂັ້ມງວດຄວນໄດ້ຮັບການພັດທະນາຂຶ້ນສໍາລັບການລວບລວມຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມ - ລວມທັງຂອບເຂດການວາງແຜນວຽກທາງດ້ານພູມິສາດ ແລະ ກໍານົດເວລາທີ່ຊັດເຈນ - ແລະນີ້ຄວນຈະຖືກອະທິບາຍໄວ້ຢູ່ໃນບົດລາຍງານສຸດທ້າຍ. ຂອບເວລາຂອງການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານນີ້ ຍັງຕ້ອງໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາເຊັ່ນກັນ. ຍົກຕົວຢ່າງວ່າ, ຢູ່ໃນເຂດມໍຣະດົກທາງທໍາມະຊາດຕ່າງໆ, ການປ່ຽນແປງຕາມລະດູການ ເຊັ່ນການປະສົມພັນ, ການສ້າງຮັງ ຫຼື ຮູບແບບຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍອົບພະຍົບຂອງສາຍພັນຕ່າງໆ, ຮູບແບບທາງສະພາບລົມຟ້າອາກາດ, ແລະອື່ນໆ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ກັບຄວາມຖືກຕ້ອງແມ່ນຢ່າຂອງຂໍ້ມູນທີ່ເກັບກໍາໄດ້ ຊຶ່ງຂຶ້ນກັບໄລຍະເວລາຂອງການສໍາຫຼວດນັ້ນ. ຊັບສິນມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທໍາຕ່າງໆ ຍັງອາດສາມາດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກແນວໂນ້ມຂອງລະດູການໄດ້ອີກ ເຊັ່ນ: ຮອບວຽນຕ່າງໆທາງດ້ານການກະສິກໍາ, ງານສະຫຼອງເທດສະການຕ່າງໆ ຫຼື ການທ່ອງທ່ຽວ, ເຊິ່ງຄວນຈະຖືກວັດແທກໃນຊ່ວງເວລາທີ່ເໝາະສົມ.

6.6.3 ການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບ ລະບົບທາງດ້ານນິຕິກໍາ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ

ບັນດາຄຸນຄ່າ ແລະ **ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ** ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງໂດຍລະບົບຂອງ ບົດບັນຍັດຕ່າງໆ ທາງດ້ານນິຕິກໍາ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ມາດຕະຖານ, ກໍຄື ລະບົບການຄຸ້ມຄອງ ກ່ຽວກັບການບໍລິຫານຈັດການທາງດ້ານມໍຣະດົກ. ຕາມຫຼັກການແລ້ວ, ລະບົບເຫຼົ່ານີ້ ຍັງຈະນໍາເອົາຜົນປະໂຫຍດມາສູ່ສັງຄົມໃນວົງກວ້າງອີກດ້ວຍ. ການວິເຄາະນະໂຍບາຍຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ ແລະ ການບໍລິຫານຈັດການທາງດ້ານມໍຣະດົກ ຕະຫຼອດເຖິງລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ມີຢູ່, ສາມາດບັບປຸງຜົນທີ່ໄດ້ຮັບຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ຈາກການປະເມີນຜົນກະທົບ ດ້ວຍການຊີ້ແຈງລາຍລະອຽດຂອງສະພາບ ທີ່ມີການສະເໜີການດໍາເນີນການອັນໃໝ່ຂຶ້ນ. ການວິເຄາະຂັ້ນພື້ນຖານ ຄວນທົບທວນເຖິງຄວາມກົງກັນ ລະຫວ່າງ **ແຜນທີ່ສະເໜີຂໍດໍາເນີນກິດຈະການ** ກັບບັນດານະໂຍບາຍຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ນັ້ນ. **ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ**ນັ້ນ ຈະຈໍາເປັນຕ້ອງມີຄວາມກົງກັນກັບນິຕິກໍາ ແລະ ແຜນການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ເຊັ່ນວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນອະທິບາຍວ່າ ມັນເປັນແບບນັ້ນຈິ່ງຢູ່ - ຖ້າບໍ່, ມັນເປັນຍ້ອນຫຼັງ.

ສະພາບທາງດ້ານນະໂຍບາຍແມ່ນສາມາດສັງລວມໄດ້ດ້ວຍການທົບທວນ ນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ, ພາກພື້ນ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ແຜນການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ **ມໍຣະດົກ** ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆທີ່ສະໜັບສະໜູນ **OUV** ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ນອກຈາກນັ້ນ ກໍຄວນທົບທວນຄືນເຖິງບັນດາ ບົດລາຍງານຕ່າງໆໃນຄັ້ງທີ່ຜ່ານມາ ຂອງອົງການທີ່ປຶກສາ ຫຼືວ່າຄະນະຕິດຕາມກວດກາຮ່ວມສະເພາະກິດ, ການປະເມີນຜົນກະທົບ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບມໍຣະດົກໂລກ, ແລະ ການປະເມີນຕ່າງໆທາງດ້ານຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ - SEAs ທີ່ໄດ້ມີການກະກຽມເພື່ອຮອງຮັບແຜນການ ແລະ ນະໂຍບາຍຕ່າງໆ ຊຶ່ງກໍານົດສະພາບຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ. ອັນນີ້ສາມາດລະບຸບັນດາທາງເລືອກຕ່າງໆໃນລະດັບຍຸດທະສາດໄດ້ວ່າດ້ວຍເຫດໃດພວກມັນຈິ່ງຖືກຄັດອອກ ຫຼືວ່າ ຖືກຄັດເລືອກ; ບັນດາມາດຕະການ**ຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ**ທີ່ຄາດຫວັງ; ເຫດຜົນຕ່າງໆວ່າຍ້ອນຫຼັງກິດຈະການຕ່າງໆໃນໄລຍະຜ່ານມາຈິ່ງໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ຫຼືວ່າ ຖືກປະຕິເສດ; ແລະ **ຜົນກະທົບຕ່າງໆແບບສະສົມ**ທີ່ອາດຮຸນແຮງຂຶ້ນ ຫຼືວ່າ ຫຼຸດຜ່ອນລົງ ໂດຍແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນີ້.

ປະເພດຕ່າງໆ ໃນການບໍລິຫານຈັດການ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ປ່ຽນແປງໄປຕາມແຕ່ລະປະເທດນັ້ນໆ, ແລະ ບາງຄັ້ງກໍຍັງປ່ຽນໄປຕາມແຕ່ລະສະຖານທີ່ນັ້ນໆດ້ວຍ, ເນື່ອງຈາກວ່າສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ໃຊ້ຂອບທາງນິຕິກໍາ ແລະ ທາງສະຖາບັນ ທີ່ຫາກຫຼາຍ ທີ່ມີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນຫຼາກຫຼາຍລະດັບ - ທ້ອງຖິ່ນ, ແຫ່ງຊາດ ແລະ ລະຫວ່າງຊາດ, ແລະ ທັງດ້ວຍຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນ (IUCN, 2013a). ຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກພຽງແຫ່ງດຽວ ອາດນອນຢູ່ພາຍໃຕ້ ສະຖາບັນຂອງລັດ, ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ, ການຈັດຕັ້ງຂອງປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງ ຫຼືວ່າ ພາກເອກະຊົນ. ການຈັດຕັ້ງ ຫຼືວ່າ ບຸກຄົນນັ້ນ ອາດຈະດໍາເນີນການຢ່າງຫ້າວຫັນໃນການຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກສະຖານຕ່າງໆ, ຫຼືວ່າພຽງແຕ່ກໍາກັບຄວບຄຸມດູແລຜູ້ອື່ນໆໃນການດໍາເນີນການດັ່ງກ່າວ ໂດຍການຮ່າງ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ນິຕິກໍາ.

ລະບົບການຄຸ້ມຄອງຢູ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ສາມາດວິເຄາະໄດ້ຈາກບັນດາເອກະສານຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ຖືກກະກຽມສໍາລັບ ວັດຖຸປະສົງກ່ຽວກັບມໍຣະດົກໂລກ, ລວມທັງເອກະສານຄໍາຮ້ອງສະເໜີຂຶ້ນທະບຽນ, ມະຕິຕ່າງໆຂອງຄະນະກຳມະ ການມໍຣະດົກໂລກ, ບົດລາຍງານຕ່າງໆກ່ຽວກັບສະພາບຂອງການອະນຸລັກ, ບົດລາຍງານຂອງຄະນະຜູ້ຊ່ຽວຊານໃນ ພາລະກິດຕິດຕາມກວດກາຕ່າງໆ, ແລະ ການລາຍງານຮອບວຽນ. ມີຂໍ້ແນະນຳຫຼາຍໆສະບັບກ່ຽວກັບວິທີການວິເຄາະ, ເຊັ່ນວ່າ ຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍມໍຣະດົກຂອງພວກເຮົາ (UNESCO, 2008) ແລະ ພາກທີ 4 ການຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກໂລກ (UNESCO, 2013). ການວິເຄາະດັ່ງກ່າວນີ້ ຄວນກຳນົດຈຸດຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທັງໝົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ຄວນມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະບວນການປະເມີນຜົນ ກະທົບ (ພາກທີ 6.2), ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ການຕັດສິນໃຈ ອີງໃສ່ ຄວາມເປັນເອກະພາບ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈຫຼາຍ ຂຶ້ນກ່ຽວກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
- ນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນການທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ການປົກປັກຮັກສາມໍຣະດົກ. ອັນນີ້ຈະນຳໄປສູ່ການອອກຄຳແນະນຳທີ່ສອດຄ່ອງຫຼາຍກວ່າກັບ ຂະບວນການດ້ານກິດໝາຍ ແລະ ຄວາມອາດ ສາມາດດ້ານການດຳເນີນງານ ແລະ ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ
- ບໍ່ວ່າ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຈະມີຄວາມສອດຄ່ອງກົງກັນກັບນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນການ ທີ່ມີຢູ່ ຫຼືບໍ່ກໍຕາມ
- ຈຸດແຂງ ແລະ ຈຸດອ່ອນຂອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ອາດນຳໄປສູ່ ຜົນກະທົບດ້ານບວກທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ຫຼື ຜົນກະທົບດ້ານ ລົບ ທີ່ຫລຸດລົງຕໍ່ ມໍຣະດົກໂລກ. ຄວາມສຳນຶກກ່ຽວກັບ ປະເດັດ ດັ່ງກ່າວຈະຊ່ວຍໃນການກຳນົດຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ແລະ ບັນລຸເຖິງຜົນໄດ້ຮັບທີ່ມີການແກ້ໄຂບັບປຸງດີຂຶ້ນ. ນອກນັ້ນ, ອັນນີ້ອາດສາມາດລະບຸໄດ້ເຖິງການບັບປຸງຕ່າງໆ ຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ຂອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງ ທີ່ອາດຫຼຸດຜ່ອນໄພຂົ່ມຂູ່ ຈາກບົດສະເໜີໂຄງການຕ່າງໆໃນອະນາຄົດ.
- ກົນໄກຕ່າງໆໃນການຄຸ້ມຄອງ ທີ່ອາດຊ່ວຍໃຫ້ປະສົບຄວາມສຳເລັດໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ຂອງບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ໃນການຕິດຕາມກວດກາສະຖານະການທີ່ຕາມມາ.

6.7 ແຜນສະເໜີຂໍ້ດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ

6.7.1 ການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບ ແຜນສະເໜີຂໍ້ດຳເນີນກິດຈະການ

ເຖິງແມ່ນວ່າ ແຜນສະເໜີຂໍ້ດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຮັບການວິນິດໄສໃນເບື້ອງຕົ້ນ ໃນໄລຍະຂັ້ນຕອນຂອງການ ກັນຕ້ອງ (ພາກ 6.4) ແລະ ການກຳນົດຂອບເຂດແຜນວຽກ (ພາກ 6.5) ແລ້ວກໍຕາມ, ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນ ກະທົບ ແມ່ນມີຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ມີລາຍລະອຽດກວ່ານີ້ຫຼາຍເທົ່າ. ຈຳນວນຂອງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ຄວນສອດຄ່ອງກັບຂະໜາດທາງມາດຕາສ່ວນ ແລະ ຂະໜາດຕົວຈິງຂອງແຜນດຳເນີນກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ທຸກຂັ້ນ ຕອນຂອງວົງຈອນຊີວິດຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນ ຄວນຖືກພິຈາລະນາ (ຮູບ 6.5) ເພື່ອເຂົ້າໃຈຢ່າງ ແນ່ນອນວ່າ ແຜນຫຼັງຈະເກີດຂຶ້ນ (ໂດຍກົງແລະທາງອ້ອມ), ຈະເກີດຂຶ້ນແນວໃດ, ແລະ ໃນເວລາໃດ. ມັນຍັງມີຄວາມສຳ ຄັນທີ່ຈະເຂົ້າໃຈອີກວ່າ ມີສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກຫຼືພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃດ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ແຜນ ສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນີ້ - ຕົວຢ່າງ, ການສ້າງເສັ້ນທາງເຂົ້າເຖິງ ຫຼື ການຕັດຕັ້ງແລວສາຍສົ່ງໄຟຟ້າ - ຊຶ່ງວ່າສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ຍັງຈະຕ້ອງມີການປະເມີນເຊັ່ນດຽວກັນ.

ຮູບພາບ 6.5. ໄລຍະໃນ ວົງຈອນຊີວິດຂອງ ຂໍ້ປະຕິບັດທີ່ສະເໜີ. ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນພິຈາລະນາ ອາຍຸການທັງໝົດຂອງ ຂໍ້ປະຕິບັດທີ່ສະເໜີ ຍ້ອນວ່າ ຜົນກະທົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ອາດເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະໃດກໍໄດ້.

ສະຖານທີ່ຕັ້ງທີ່ແນ່ນອນ ຂອງທຸກໆອົງປະກອບ ຂອງແຜນກິດຈະການທີ່ນຳສະເໜີ ຈະຕ້ອງສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ ແລະ ລະບຸລົງບົນແຜນທີ່, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງແມ່ນສາຍພົວພັນຂອງພວກມັນ ຕໍ່ກັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ (ເຊັ່ນວ່າ ຢູ່ພາຍໃນ ຂອບເຂດມໍຣະດົກ, ຢູ່ພາຍໃນເຂດກັນຊິນ, ຢູ່ເໜືອນ້ຳຂອງເຂດມໍຣະດົກ, ແລະອື່ນໆ), ລວມທັງອົງປະກອບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທັງໝົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ. ກ່ອງ 6.3 ໄດ້ສະໜອງບັນຊີລາຍການກວດກາ ສຳລັບການອະທິບາຍໂຄງການ. ມັນຍັງມີ ຄວາມຈຳເປັນໃນການວ່າຈ້າງຜູ້ຊ່ຽວຊານເພີ່ມເຕີມທາງດ້ານການສ້າງຂໍ້ມູນເອກະສານ (ເຊັ່ນວ່າ ການຕັດຕໍ່ຮູບພາບ) ເພື່ອທຳຄວາມເຂົ້າໃຈໃນແງ່ມຸມຕ່າງໆຂອງ ກິດຈະການທີ່ນຳສະເໜີ ທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ OUV.

ກ່ອງ 6.3 ບັນຊີລາຍການກວດກາ ສໍາລັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ

ຂໍ້ມູນທີ່ຈໍາເປັນເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການຈະແຕກຕ່າງກັນໄປ, ແຕ່ໂດຍລວມມີດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ຄວາມຈໍາເປັນ ຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ ຈຸດປະສົງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ
- ທາງເລືອກທີ່ຖືກພິຈາລະນາ ລວມທັງ 'ບໍ່ເອົາໂຄງການ'
- ການບັນລະຍາຍແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ (ລວມທັງ ວິທີການທີ່ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຈະຖືກສ້າງຂຶ້ນ ແລະ ດໍາເນີນການ, ຕາມຄວາມເໝາະສົມ)
- ສະຖານທີ່ ຫຼື ບັນດາສະຖານທີ່ ແລະ ເສັ້ນທາງຂອງ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ (ໃນແຜນທີ່)
- ປະເພດ ແລະ ໄລຍະເວລາຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ
- ການບັນລະຍາຍຄຸນລັກສະນະດ້ານກາຍຍະພາບຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ (ສໍາລັບທຸກໆໄລຍະຂອງວົງຈອນຊີວິດຂອງໂຄງການ)
- ແຜນຜັງ ແລະ ແບບຂອງທຸກໆອົງປະກອບໂຄງການທັງໝົດ (ລວມທັງຮູບແຕ້ມ, ການນໍາສະເໜີຜ່ານຮູບພາບ, ອື່ນໆ)
- ລັກສະນະ ແລະ ປະລິມານຂອງ ຊັບພະຍາກອນທາງດ້ານທໍາມະຊາດໃດໆ ທີ່ມີຄວາມຈໍາເປັນຕະຫຼອດໄລຍະຂອງໂຄງການ
- ແຫຼ່ງທີ່ມາ ແລະ ຈໍານວນຂອງສິ່ງ-ສານຕົກຄ້າງ, ອາຍພິດ ແລະ ສິ່ງລົບກວນອື່ນໆຕະຫຼອດໄລຍະຂອງໂຄງການ
- ບັນຫາຄວາມປອດໄພ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງ
- ການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ການຂົນສົ່ງທີ່ຈໍາເປັນ
- ວຽກງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເຊັ່ນ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງດ້ານພະລັງງານ, ສິ່ງເສດເຫຼືອ ແລະ ນໍ້າ
- ນະໂຍບາຍ ແລະ ໂຄງການອື່ນໆທີ່ຕິດພັນ ແລະ ແລະ ສະຖານທີ່ຕັ້ງທາງພູມິສາດຂອງພວກມັນ

ຂົງເຂດພື້ນທີ່ ທີ່ມີອິດທິພົນ ສໍາລັບໂຄງການໜຶ່ງ ຈະປ່ຽນແປງໄປຕາມລັກສະນະຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ **ສະພາບແວດລ້ອມ** ບ່ອນທີ່ມັນຈະຕັ້ງຢູ່. ມັນອາດເປັນພື້ນທີ່ ຊຶ່ງອາດຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກສູງລົບກວນ, ຜູນຫຼືວ່າ ມັນລະພິດທາງອາກາດທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກການກໍ່ສ້າງ, ການດໍາເນີນການນໍາໃຊ້ ແລະ ການປົດກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ, ຫຼືມັນອາດຈະກວ້າງຂວາງກວ່ານັ້ນອີກຫຼາຍເທົ່າ (ຮູບພາບ 5.1). ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ທາກແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ລະດັບນໍ້າຢູ່ໃນແມ່ນໍ້າສາຍໜຶ່ງ, ພື້ນທີ່ທີ່ມີອິດທິພົນອາດຂະຫຼາຍໄປທົ່ວທັງເຂດອ້າງ ໂຕ່ງນໍ້າດັ່ງກ່າວ. ນິຍາມຂອງຄໍາວ່າພື້ນທີ່ທີ່ມີອິດທິພົນ ຄວນໄດ້ຮັບການບັບປຸງຂຶ້ນໃຫ້ແທດເໝາະກັບສະພາບການ ເມື່ອໃດທີ່ຜົນກະທົບຕ່າງໆໄດ້ຖືກລະບຸ ແລະ ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈໄດ້ແລ້ວ (ພາກທີ 6.8).

6.7.2 ທາງເລືອກຕ່າງໆ ສໍາລັບແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ

ການລະບຸບັນດາທາງເລືອກຕ່າງໆ ຂອງແຜນດໍາເນີນກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ນັບຕັ້ງແຕ່ໄລຍະທົ່ວທີ່ ໝາຍຄວາມວ່າ ຈະສາມາດພິຈາລະນາຊ່ອງທາງເລືອກອື່ນໆໄດ້ຢ່າງເຕັມຮູບແບບ ໃນຂະນະທີ່ມັນຍັງຄົງມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ ທີ່ຈະສົ່ງອິດທິພົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໃນການວາງແຜນການຕ່າງໆ, ແລະແມ່ນກະທັ່ງຫຼືກເວີນຜົນກະທົບດ້ານລົບທັງມວນ ດ້ວຍການທີ່ບໍ່ດໍາເນີນການຕໍ່ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນີ້. ການວິນິດໄສບັນດາທາງເລືອກຕ່າງໆ ຍັງອາດນໍາໄປສູ່ການທົບທວນຄືນໃໝ່ ຫຼືວ່າ ການຍົກເລີກ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນ.

ການພິຈາລະນາທາງເລືອກຕ່າງໆ ແມ່ນສາມາດດໍາເນີນເປັນ ສາມຂັ້ນຕອນ:

- I. **ລະບຸທາງເລືອກທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ.** ທາງເລືອກປະເພດຕ່າງໆ ສາມາດຖືກລະບຸ ແລະ ວິນິດໄສໄດ້, ດ້ວຍການຈັດລຽງຕາມລໍາດັບຄວາມສໍາຄັນແຕ່ສູງຫາຕໍ່າ 'ລໍາດັບຂັ້ນຂອງບັນດາທາງເລືອກ' (ຮູບພາບ 6.6) ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວແມ່ນເປັນການສະໜອງ ໂອກາດຕ່າງໆ ໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງທີ່ແທ້ຈິງ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານລົບຕ່າງໆ. ບັນດາທາງເລືອກໃນທາງຍຸດທະສາດ ຈະສຸມໃສ່ໂດຍສະເພາະຄໍາຖາມທີ່ວ່າ 'ເຫດໃດ' (ດ້ວຍເຫດໃດກິດຈະການດັ່ງກ່າວຈຶ່ງຖືກສະເໜີຂຶ້ນມາ? 'ບໍ່ເອົາໂຄງການ' ຈະດີກວ່າຫຼືບໍ່?), 'ແມ່ນຫຍັງ' (ກິດຈະການທັງໆທີ່ຕ້ອງການດໍາເນີນ?) ແລະ 'ຢູ່ໃສ' (ໃນວົງກວ້າງກິດຈະການດັ່ງກ່າວຄວນຈະດໍາເນີນການຢູ່ໃສ?). ບັນດາທາງເລືອກຢູ່ໃນລະດັບຂອງ ໂຄງການທີ່ມີລາຍລະອຽດຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະຈະສຸມໄປທີ່ 'ຢູ່ໃສ' (ໃນຄວາມຊັດເຈນອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີຄວນຈະຕັ້ງຢູ່ໃສ?). ແລະ 'ແນວໃດ' (ການຄຸ້ມຄອງໂຄງການ ແລະ ກໍານົດເວລາ). ທຸກໆທາງເລືອກຄວນສະແຫວງຫາທາງຫຼືກເວີນຜົນກະທົບຕ່າງໆຕໍ່ OUV, ແລະ ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງດ້ານວິຊາການ ແລະ ມີຄວາມຢູ່ລອດທາງດ້ານເສດຖະກິດ. ໃນໄລຍະດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນຄວນໄດ້ມີການປຶກສາຫາລື ກັບບັນດາຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆ, ລວມທັງຂະແໜງການສົ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກດ້ວຍ, ດ້ວຍວ່າພວກເຂົາອາດສະເໜີທາງເລືອກຕ່າງໆ ທີ່ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ອາດບໍ່ໄດ້ຄໍານຶງເຖິງ. ໃນກໍລະນີທີ່ ທາງເລືອກຫາກບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ (ເຊັ່ນວ່າ ດ້ວຍເຫດຜົນທາງດ້ານເທັກນິກ ຫຼືວ່າ ທາງດ້ານການເງິນກໍດີ), ທາງເລືອກເຫຼົ່ານີ້ ຄວນຖືກຄັດອອກຕັ້ງແຕ່ທົ່ວໄປໄລດ, ແຕ່ວ່າເພື່ອຄວາມໂປ່ງໃສ ອັນນີ້ກໍຄວນມີການບັນທຶກໄວ້, ດ້ວຍການອະທິບາຍຊີ້ແຈງວ່າດ້ວຍເຫດໃດຈຶ່ງຖືກຕັດອອກ.

ບັນດາຜູ້ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

2. ປະເມີນ ແລະ ສົມທຽບທາງເລືອກຕ່າງໆ. ຜົນກະທົບຂອງທາງເລືອກຕ່າງໆທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ ຄວນໄດ້ຮັບການປະເມີນ ແລະ ສົມທຽບ ໂດຍນຳໃຊ້ເຕັກນິກ ແລະ ລະດັບຄວາມເຄັ່ງຄັດໜັກແໜ້ນຕາມ ການປະເມີນ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ (ເບິ່ງ ພາກທີ 6.8).
3. ອະທິບາຍຕົວເລືອກຂອງທາງເລືອກທີ່ຕ້ອງການ. ຕ້ອງໃຫ້ເຫດຜົນຊັດເຈນກ່ຽວກັບ ຕົວເລືອກທີ່ຕ້ອງການເລືອກ ເຊິ່ງຄວນລວມ ຄວາມຍືນຍົງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດ ພ້ອມທັງມູນຄ່າ, ຄວາມເປັນໄປໄດ້ດ້ານເຕັກນິກ, ການຍອມຮັບຂອງທ້ອງຖິ່ນ, ອື່ນໆ.

1

ຈຳເປັນບໍ່?
ຄວາມຈຳເປັນ ຫຼື ຄວາມຕ້ອງການ: ຈະຕອບສະໜອງຄວາມຈຳເປັນ ຫຼື ຄວາມຕ້ອງການ ໂດຍບໍ່ມີໂຄງການ-ກິດຈະການ ທີ່ສະເໜີໄດ້ບໍ່?

ດາວທຽມທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຕິດຕັ້ງຢູ່ເທິງອາຄານທີ່ມີຢູ່ໄດ້ບໍ່ ແທນທີ່ຈະຕ້ອງມີຫ້ຄອຍໃໝ່ ຢູ່ໃນ ຂົງເຂດທີ່ມີຄວາມສຳຄັນດ້ານ ປະຫວັດສາດ? ຈຳເປັນຕ້ອງປັບປຸງເສັ້ນທາງຜ່ານແຫຼງມໍຣະດີກໍ່ ຫຼື ຈຳເປັນຕ້ອງທົບທວນການນຳໃຊ້ເສັ້ນທາງອື່ນບໍ່?

2

ຄວນເຮັດແນວໃດ?
ຮູບແບບ ຫຼື ຂັ້ນຕອນ: ມີເຕັກ ໂນໂລຊີ ຫຼື ວິທີການອື່ນໆທີ່ຈະຕອບສະໜອງຕາມຄວາມຕ້ອງການ ໂດຍບໍ່ມີຜົນເສຍຫາຍ ຫຼື ມີຜົນເສຍຫາຍດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມໜ້ອຍລົງ?

ເສັ້ນໄຟໃໝ່ສາມາດຜັງດິນ ຫຼື ມັດຕິດອາຄານໄດ້ບໍ່ ແທນທີ່ຈະຕ້ອງມີເສົາໄຟ ແລະ ໂຄງລ່າງພື້ນຖານໃໝ່? ສາມາດປັບປຸງຄວາມສູງ ຂອງເສົາໄຟໄດ້ບໍ່?

3

ໂຄງການ-ກິດຈະການຄວນດຳເນີນຢູ່ໃສ?
ສະຖານທີ່: ມີບ່ອນທີ່ເພາະສົມກວ່າບໍ່ ສຳລັບໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ?

ເຂດຕ້ອນຮັບນັກທ່ອງທ່ຽວ ສາມາດຕັ້ງຢູ່ນອກເຂດອ່າງ ໂຕ່ງຂອງ ອະນຸສອນສະຖານໄດ້ບໍ່? ສາຍໄຟ ສາມາດເຫັ່ງຕາມເສັ້ນທາງທີ່ມີຢູ່ໄດ້ບໍ່?

4

ຕ້ອງດຳເນີນເມື່ອໃດ ແລະ ໃນຮູບແບບໃດ?
ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ: ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີຄວນດຳເນີນເມື່ອໃດ, ໃນຮູບແບບໃດ ແລະ ຕາມລຳດັບໃດ? ຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງລາຍລະອຽດໃດແດ່?

ສາມາດວາງແຜນເວລາໄລຍະກໍ່ສ້າງ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດຫຼີກເວັ້ນການລົບກວນ ໃນເວລາບຸນນ້ຳປະຈຳປີ ຫຼື ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງສັດໄດ້ບໍ່?

ຮູບພາບ 6.6. 'ລ່າດັບຂັ້ນທາງເລືອກ'. ໂດຍທົ່ວໄປ, ທາງເລືອກທີ່ຢູ່ລຳດັບຂັ້ນສູງເທົ່າໃດ ຈະມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູງກວ່າ ທີ່ຈະຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານລົບ ແລະ ສົ່ງເສີມຄວາມຍືນຍົງ.

6.8 ການລະບຸ ແລະ ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບ

ການລະບຸ ແລະ ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບ ເປັນຂັ້ນຕອນດ້ານເຕັກນິກ ທີ່ຢູ່ຈຸດໃຈກາງຂອງຂະບວນ **ການປະເມີນຜົນກະທົບ** ແລະ ສະນັ້ນຈຳເປັນຕ້ອງມີການປະກອບສ່ວນຂອງຊ່ຽວຊານສະເພາະດ້ານສຳລັບຫຼາກຫຼາຍວິຊາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ຢ່າງຕໍ່າສຸດ ແມ່ນແນະນຳໃຫ້ມີການຍົ່ງຍືນ **ກັບຂະແໜງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ** ກ່ຽວກັບ ຜົນຮັບຂອງການຄາດຄະເນ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບ ກໍ່ຄື ມາດຕະການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານລົບທີ່ຮ້າຍແຮງໃດໆ. ຈະເປັນການດີຖ້າ **ຜູ້ຖືສິດ** ແລະ **ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ**ອື່ນໆທາກມີສ່ວນຮ່ວມໃນໄລຍະຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້.

6.8.1 ການລະບຸຜົນກະທົບ

ການລະບຸຜົນກະທົບ ໄດ້ຮວບຮວມເອົາບັນດາຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ກ່ຽວກັບ**ຄຸນລັກສະນະປະກອບ**ອື່ນໆຂອງ **OUV** ແລະ **ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ** (ພາກທີ 6.6) ແລະ ກ່ຽວກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ (ພາກທີ 6.3 ແລະ ພາກທີ 6.7), ເພື່ອກຳນົດວ່າ ແມ່ນຫຼັງຄວນຈະເກີດຂຶ້ນກັບ ບັນດາຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ຖ້າຫາກວ່າແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນັ້ນທາກເກີດຂຶ້ນ - ຍົກຕົວຢ່າງວ່າ, ຮູບພາບ 6.7 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ສາມາດລົບກວນຈາກກິດຈະການດັ່ງກ່າວອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ກິດຈະການທີ່ກຳລັງສ້າງຮັ່ງຄືແນວໃດ. ຜົນກະທົບອັນໜຶ່ງ ແມ່ນການພົວພັນຊຶ່ງກັນແລະກັນ ລະຫວ່າງ**ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ** ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອັນໜຶ່ງ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ແລະ ອັນນີ້ສາມາດເປັນໄດ້ທັງຮູບແບບດ້ານລົບ ແລະ ດ້ານບວກ - ເຊັ່ນວ່າ ຊີວະກາຍະພາບ, ສັງຄົມ, ວັດທະນະທຳ, ເສດຖະກິດ, ສຸຂະພາບ, ທັດສະນີຍະພາບ, ແລະ ອື່ນໆ. ຜົນກະທົບທັງໝົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ, ລວມທັງສ່ວນທີ່ເປັນຄຸນລັກສະນະປະກອບທີ່ຈັບຕ້ອງໄດ້ ທີ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໂດຍຜ່ານອົງປະກອບຕ່າງໆທີ່ເປັນວັດຖຸ ຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ (ຮູບພາບ 6.9).

ຮູບພາບ 6.7. ຜົນກະທົບຕໍ່ການຕັ້ງຮັງຂອງນົກທີ່ສ້າງໂດຍ ສູງຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ຜົນກະທົບໃດໜຶ່ງແມ່ນການປະຕິສໍາພັນຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີກັບ ອົງປະກອບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ໃນຕົວຢ່າງນີ້, ສູງທີ່ເກີດຈາກ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີແມ່ນອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ການຕັ້ງຮັງຂອງນົກ ເຊິ່ງ ເມື່ອຖືກລົບກວນແລ້ວກໍຈະຫຼົບໜີຈາກພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ. ໃນກໍລະນີທີ່ ນົກເປັນ ອົງປະກອບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ເຊິ່ງຈະນໍາໄປສູ່ການສູນເສຍຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ.

ຮູບພາບ 6.8. ຜົນກະທົບຕໍ່ ສິ່ງແວດລ້ອມດ້ານປະຫວັດສາດໃນຕົວເມືອງ ທີ່ເກີດຈາກ ສູງ ແລະ ການສັ່ນສະເທືອນຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ຜົນກະທົບໃດໜຶ່ງແມ່ນການປະຕິສໍາພັນຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີກັບ ອົງປະກອບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ໃນຕົວຢ່າງນີ້, ການສັ່ນສະເທືອນຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ບັນດາອາຄານ ແລະ ການຊຸດຕົວ ກໍຄື ຕໍ່ຄວາມໝັ້ນໜຽວດ້ານໂຄງສ້າງອາຄານ. ກໍລະນີອາຄານເຫຼົ່ານີ້ ເປັນອົງປະກອບຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ເຊິ່ງຈະນໍາໄປສູ່ການສູນເສຍ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ.

-

ນໍ້າ
-

ມໍຣະດົກ
-

ການຍົກຍ້າຍຈັດສັນ
-

ສຸຂະພາບ
-

ດິນ
-

ສູງ
-

ການບໍລິການດ້ານລະບົບນິເວດ
-

ທໍລະນີວິທະຍາ
-

ອາກາດ
-

ນິເວດວິທະຍາ
-

ເສດຖະກິດ
-

ສັງຄົມ
-

ການຂົນສົ່ງ
-

ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ
-

ອື່ນໆ

ຮູບພາບ 6.9. ຕົວຢ່າງອົງປະກອບຂອງສະຖານທີ່ມໍຣະດົກທີ່ອາດຖືກຜົນກະທົບ. ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີສາມາດກະທົບມະຫາສານຕໍ່ ຫຼາຍໆອົງປະກອບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ການປະເມີນຜົນກະທົບຈໍາເປັນ ໂດຍຕ້ອງພິຈາລະນາທຸກໆຜົນກະທົບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກເຫຼົ່ານີ້.

ແຜນສະເໜີກິດຈະການສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບໂດຍກົງ ຕໍ່ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ. ນອກຈາກນັ້ນມັນກໍຍັງສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ເມື່ອຜົນກະທົບໂດຍກົງຈະນໍາໄປສູ່ຜົນກະທົບທີ່ຕາມມາ (ເຊັ່ນ ການສັ່ນສະເທືອນຫຼາຍຂຶ້ນ ນໍາໄປສູ່ ມົນລະພິດທາງອາກາດ ເຊິ່ງສາມາດນໍາໄປສູ່ຜົນກະທົບທີ່ຕາມມາອີກ ເຊັ່ນ ຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບຄົນ ຫຼື ພືດ). ນອກຈາກນັ້ນ, ຜົນກະທົບເຫຼົ່ານີ້ຍັງຕ້ອງໄດ້ຖືກລະບຸ ແລະ ປະເມີນຢ່າງເປັນທາງການ. ຜົນກະທົບຕໍ່ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຍັງອາດປະສົມກັບ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການໃນອະດີດ, ທີ່ມີຢູ່ ຫຼື ໃນອະນາຄົດ ຫຼື ບັດໄຈອື່ນໆ (ເຊັ່ນການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ) ທີ່ອາດກະທົບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ມີ ຜົນກະທົບແບບສະສົມ. ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ອາດມີການປ່ຽນແປງ ຢູ່ໃນ ຫຼື ຢູ່ໃກ້ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ນັບຕັ້ງແຕ່ເວລາ ທີ່ໄດ້ມີການຂຶ້ນທະບຽນເຂົ້າເປັນມໍຣະດົກໂລກ ຊຶ່ງມີຄວາມຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ນໍາເຂົ້າສູ່ການພິຈາລະນາ ໃນເວລາທີ່ມີການປະເມີນຂໍສະເໜີໃໝ່ໃດໜຶ່ງ. ອາດສ້າງແບບຢ່າງ ແລ້ວສ້າງຜົນກະທົບແບບສະສົມໃນອະນາຄົດ. ດ້ວຍເຫດຜົນນີ້, ຈິ່ງມີຄວາມສໍາຄັນທີ່ຈະຕ້ອງຮັບຮູ້ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການອື່ນໆ ແລະ ແນວໂນ້ມ ໃນອະດີດ, ບັດຈຸບັນ ແລະ ອະນາຄົດ ແລະ ບໍ່ໃຫ້ພິຈາລະນາແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ຕ່າງຫາກແບບແຍກຕົວໂດດດ່ຽວ. ເມື່ອ ຜົນກະທົບແບບສະສົມ ມີຄວາມຮຸນແຮງຂຶ້ນ, ເມື່ອນັ້ນບົດລາຍງານຜົນກະທົບສະບັບສຸດທ້າຍ ຈະຕ້ອງໄດ້ແຍກເປັນພາກໜຶ່ງຕ່າງຫາກ ເພື່ອເນັ້ນສະເພາະໃສ່ຢ່າງຊັດເຈນ.

ກ່ອນ 6.4 ບັນດາຕົວຢ່າງຂອງຜົນກະທົບປະເພດຕ່າງໆ

ຕົວຢ່າງ ຜົນກະທົບທາງກົງ ລວມມີ:

- ການທັບມ້າງ, ການດັດແປງ ຫຼື ຕໍ່ເຕີມອາຄານປະຫວັດສາດ
- ການບຸກລຸກ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ ດ້ວຍ ໂຄງການຂະຫຍາຍເສັ້ນທາງທີ່ນໍາໄປສູ່ການສູນເສຍທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງພືດ-ສັດ
- ການພັດທະນາສູນນັກທ່ອງທ່ຽວ ຢູ່ໃນສ່ວນໃດໜຶ່ງຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ ທີ່ກະທົບການເຂົ້າເຖິງ, ແຜນຜັງຕົວເມືອງ ຫຼື ການວາງແຜນພື້ນທີ່
- ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງລະດັບສຽງຢ່າງໜ້າສັງເກດ ຢູ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ ທີ່ມີຄວາມອ່ອນໄຫວງ່າຍທາງຈິດວິນຍານ ຫຼື ທາງນິເວດວິທະຍາ

ຕົວຢ່າງ ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ລວມມີ:

- ການປ່ຽນແປງ ການໄຫຼຕາມທໍາມະຊາດຂອງນໍ້າຢູ່ເຂດລຸ່ມແມ່ນໍ້າ ຈາກເຂື່ອນໃໝ່, ທີ່ກະທົບ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກທີ່ເອື້ອຍອີງໃສ່ ແນວທາງການຂຶ້ນລົງຂອງນໍ້າທໍາມະຊາດ
- ການສ້າງເສັ້ນທາງເພື່ອສະໜັບສະໜູນໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ເຊິ່ງຍັງເພີ່ມການເຂົ້າເຖິງຂອງພາຫະນະເຖິງ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ
- ຄວາມເສຍຫາຍທີ່ເກີດຈາກນໍ້າ ຕໍ່ວັດສະດຸການກໍ່ສ້າງທີ່ບອບບາງ ຫຼືວ່າ ແຫຼ່ງບູຮານວິທະຍາທີ່ຖືກຜັງຢູ່ໃຕ້ດິນ ເມື່ອເວລາທີ່ຂອບເຂດຂອງຂັ້ນໜ້າດິນບໍ່ສາມາດຊຶມຜ່ານນໍ້າໄດ້, ສິ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງຕໍ່ອຸບັກກະວິທະຍາທີ່ຢູ່ທາງຕີນຄ້ອຍ
- ແຜນການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ທີ່ນໍາໄປສູ່ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຈໍານວນປະຊາກອນຢູ່ໃນເຂດເມືອງປະຫວັດສາດ, ດ້ວຍການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຄວາມກົດດັນທາງດ້ານການພັກຜ່ອນຢ່ອນອາລົມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຢູ່ບົນພື້ນທີ່ມໍຣະດີກໂລກອີກດ້ວຍ.

ຕົວຢ່າງຂອງ ຜົນກະທົບແບບສະສົມ ລວມມີ:

- ໂຄງການຕ່າງໆທີ່ນໍາໄປສູ່ການສູນເສຍທີ່ຢູ່ອາໄສທໍາມະຊາດຕ່າງໆຕໍ່ເນື່ອງ ເຊິ່ງສຸດທ້າຍຈະມີຜົນກະທົບມະຫາສານຕໍ່ພັນພືດ-ສັດທີ່ຫາຍາກ ທີ່ເອື້ອຍອີງໃສ່ທີ່ຢູ່ອາໄສດັ່ງກ່າວ
- ໂຄງການອາຄານຕິກາດຽວພາຍໃນພື້ນທີ່ສີຂຽວ ໃນຕົວເມືອງປະຫວັດສາດ ທີ່ມີພື້ນທີ່ສີຂຽວຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ອັນນີ້ອາດບໍ່ມີຜົນກະທົບມະຫາສານ; ແຕ່ຖ້າຫາກເນື້ອທີ່ ພື້ນທີ່ສີຂຽວກວ່າໆຖືກປ່ຽນເປັນຕິກາອາຄານແລ້ວ, ຜ່ານໄລຍະໃດໜຶ່ງ ແລ້ວ ຜົນກະທົບແບບສະສົມຕໍ່ ຜັງຕົວເມືອງກໍຈະມະຫາສານ
- ການສ້າງຄືນໃໝ່ຂອງບັນດາເຮືອນຢູ່ໃນຕາໜ່າງເມືອງປະຫວັດສາດ. ການສ້າງຄືນໃໝ່ຂອງເຮືອນໜຶ່ງຫຼັງ ອາດບໍ່ເປັນເລື່ອງທີ່ວິຕົກກັງວົນ, ແຕ່ເມື່ອມີຈໍານວນຫຼວງຫຼາຍຖືກສ້າງຄືນໃໝ່ ເມື່ອນັ້ນຜົນກະທົບແບບສະສົມຕໍ່ຄວາມເປັນຂອງແຫຼ່ງເດີມ ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນຂອງມໍຣະດີກ ກໍຈະໜ້າໜາສາຫັດຂຶ້ນ.

ເມື່ອລະບຸຜົນກະທົບຕໍ່ OUV, ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນຄືຕ້ອງສໍານຶກຢູ່ສະເໝີວ່າ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກ ມີການພົວພັນກັບ ເຂດກັນຊົນ ແລະ ເຂດພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວແນວໃດ ແລະ ກໍບໍ່ສາມາດພິຈາລະນາແບບແຍກຕ່າງຫາກສະເພາະ. ທຸກໆຜົນກະທົບທາງກົງ, ທາງອ້ອມ ແລະ ແບບສະສົມ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຂົງເຂດທີ່ມີອິດທິພົນ ຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການ ທີ່ສະເໜີ ແມ່ນຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ຖືກລະບຸ ແລະ ປະເມີນສໍາລັບ ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ.

ຜົນກະທົບອາດເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະໃດໜຶ່ງຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີກໍໄດ້. ສະນັ້ນຈຶ່ງຈໍາເປັນຕ້ອງພິຈາລະນາ ວົງຈອນຊີວິດຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທັງໝົດ (ຮູບພາບ 6.5). ຕົວຢ່າງ, ການກໍ່ສ້າງອາດມີການເຄື່ອນຍ້າຍພາຫະນະຂົນສົ່ງສິນຄ້າໜ້າທີ່ຈໍາກັດ ໃນຂະນະທີ່ໄລຍະການດໍາເນີນງານອາດມີການເຄື່ອນຍ້າຍລົດຈໍານວນຫຼວງຫຼາຍ. ມີການປະເມີນຜົນກະທົບຈໍານວນຫຼາຍທີ່ມີ ພາກ ຫຼື ບົດຕ່າງຫາກກ່ຽວກັບ ຜົນກະທົບຂອງການກໍ່ສ້າງ.

ໃນຂະນະທີ່ການຕັດສິນຢ່າງມີອາຊີບ ສາມາດນໍາໃຊ້ເຂົ້າໃນການລະບຸຜົນກະທົບຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນັ້ນໄດ້ຢູ່ສະເໝີ, ແຕ່ກໍຍັງມີເຄື່ອງມືຈໍານວນໜຶ່ງ ທີ່ສາມາດຊ່ວຍຮັບປະກັນວ່າ ປະເດັດທັງໝົດນີ້ ໄດ້ຖືກພິຈາລະນາ ໄປໃນທາງທີ່ເປັນລະບົບລະບຽບຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ລວມທັງ:

- **ແຜນທີ່ຊ້ອນທັບ (Overlay maps):** ແຜນຜັງຕ່າງໆທີ່ກໍານົດດ້ວຍລະຫັດສີ ສະແດງໃຫ້ເຫັນຂອບເຂດພື້ນທີ່ທາງກາຍະພາບຂອງແຜນວຽກທີ່ສະເໜີ ແລະ ພື້ນທີ່ຕ່າງໆທີ່ວາງຊ້ອນທັບຢູ່ບົນນັ້ນ ໄດ້ແກ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ມີຄວາມອ່ອນໄຫວ (ເຊັ່ນວ່າ ເຂດກັນຊົນ ທີ່ຢູ່ອ້ອມແອ້ມແມ່ນໍ້າຕ່າງໆ)
- **ລາຍການບັນຊີກວດກາ:** ສໍາລັບບາງປະເພດໂຄງການ, ແມ່ນມີລາຍການບັນຊີກວດກາທີ່ສາມາດນໍາໃຊ້ໃນການລະບຸວ່າຜົນກະທົບໃດທີ່ເພື່ອນວ່າມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະກິດຂຶ້ນ, ເຊັ່ນວ່າ ກັງຫັນໄຟຟ້າພະລັງລົມ (UNDP ປະເທດເຊີເບຍ, 2000) ຫຼືວ່າໂຄງການຊົນລະປະທານ ແລະ ການລະບາຍນໍ້າ (ICID, 1993). ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ອາດຈໍາເປັນຕ້ອງດັດປັບໃຫ້ເຂົ້າກັບແຜນສະເໜີຂໍດໍາເນີນກິດຈະການ ແລະ ສະຖານທີ່ຕັ້ງຕົວຈິງ
- **ຕາຕະລາງ Matrices:** ອາດສາມາດສ້າງຕາຕະລາງ Matrix ອັນໜຶ່ງຂຶ້ນມາ ດ້ວຍຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກ ລົງບົນເສັ້ນແກນອັນໜຶ່ງ ແລະ ບັນດາອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ລົງບົນອີກເສັ້ນແກນອື່ນ, ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນປະຕິກິລິຍາລະຫວ່າງທັງສອງ (ເບິ່ງ ເຄື່ອງມື 2)
- **ແຜນວາດເຄືອຂ່າຍ:** ແຜນວາດເຫຼົ່ານີ້ສະແດງ ສາຍພົວພັນລະຫວ່າງອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ຕໍ່ ອົງປະກອບຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ ດັ່ງກ່າວ

6.8.2 ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບ

ເມື່ອສາມາດລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນແລ້ວ ກໍສາມາດນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວເຂົ້າໃນການຄາດຄະເນລະດັບ ແລະ ລັກສະນະຂອງຜົນກະທົບເຫຼົ່ານັ້ນ ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບຄວນສົມທຽບສະພາບຂັ້ນພື້ນຖານຂອງ **ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ** (ພາກທີ 6.6) ກັບສະພາບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ທີ່ມີ **ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ**; ການສົມທຽບ ນີ້ແມ່ນຄວນດຳເນີນສຳລັບທາງເລືອກແຕ່ລະອັນທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ ພ້ອມທັງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ອັນນີ້ເປັນຂັ້ນຕອນທາງເຕັກນິກ ແລະ ຂໍສະຫລຸບຄວນຍັງຢືນ-ປ້ອງກັນໄດ້.

ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນລວມມີ ຄຸນລັກສະນະທີ່ຫຼາກຫຼາຍ (ຕາຕະລາງ 6.2). ອາດມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະອ້າງອີງຜົນກະທົບເປັນຈຳນວນ-ໃນດ້ານປະລິມານ (ເຊັ່ນ ການປ່ຽນແປງໃນປະຊາກອນພັນສັດ-ພືດທີ່ບອບບາງຫຼໍ່ແຫຼມ ຫຼື ຈຳນວນ/ເນື້ອທີ່ໂຄງສ້າງປະຫວັດສາດທີ່ຈະຕ້ອງປ່ຽນແປງ; ໃນກໍລະນີອື່ນໆ, ຄຳອະທິບາຍແບບບັນລະຍາຍກໍອາດເປັນວິທີທາງເລືອກດຽວ. ໃນທຸກໆກໍລະນີ, ການອະທິບາຍຜົນກະທົບຄວນຊັດເຈນເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້. ຂໍສົມມຸດຕິຖານໃນການຄາດຄະເນຄວນຖືກເປີດເຜີຍຢ່າງຈະແຈ້ງ ແລະ ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ ໄດ້ບັນລະຍາຍໄວ້.

ຕາຕະລາງ 6.2. ຄຸນລັກສະນະຂອງຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ແລະ ແນະນຳຄຳຖາມ ທີ່ໃຊ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ

ລັກສະນະຂອງຜົນກະທົບ	ຄຳຖາມເຈາະຈົ້ມ	ຕົວຢ່າງ
ຂະໜາດ	ຈະມີການປ່ຽນແປງອັນໃດເກີດຂຶ້ນ?	ການປະມວນທີ່ສາມາດວັດແທກໄດ້ ເຊັ່ນ ຈຳນວນອາຄານທີ່ຈະຮື້, ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນຂອງມັນລະພິດ
ປະເພດ	ເປັນຜົນກະທົບທາງບວກ ຫຼື ທາງລົບ?	ດ້ານບວກ, ດ້ານລົບ, ເປັນກາງ
ຂອບເຂດ	ຜົນກະທົບຈະກວມເອົາຮອດຂົງເຂດໃດ?	ການປະມວນທີ່ສາມາດວັດແທກໄດ້ ເຊັ່ນ ຈຳນວນເຮັກຕາຂອງທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ໄດ້ບຸກເບີກ
ໄລຍະເວລາ	ຜົນກະທົບຈະເກີດຂຶ້ນ ດົນຊ່າໃດ?	ໄລຍະສັ້ນ (ວັນ/ອາທິດ), ໄລຍະຍາວ (ປີ/ ທົດສະວັດ), ຖາວອນ
ຄວາມຖີ່	ຜົນກະທົບນີ້ຈະເກີດຂຶ້ນເລື້ອຍຊ່າໃດ?	ເທື່ອດຽວ, ບໍ່ຖີ່ປານໃດ, ຖີ່ຫຼາຍ, ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ
ຄວາມສາມາດປັບຄືນ	ຜົນກະທົບນີ້ຈະສາມາດປັບຄືນໄດ້ບໍ່? ຈະສາມາດປັບຄືນໄດ້ງ່າຍບໍ່?	ປັບຄືນໂດຍທຳມະຊາດ, ປັບຄືນຜ່ານການແຊກແຊງຂອງມະນຸດ, ງ່າຍ ຫຼື ຫຍຸ້ງຍາກໃນການ ປັບຄືນ, ປັບຄືນບໍ່ໄດ້
ແນວໂນ້ມ	ຜົນກະທົບນີ້ມີແນວໂນ້ມເກີດຂຶ້ນຫຼາຍປານໃດ?	ການຈັດໝວດອາດກຳນົດເປັນ 'ອາດຈະເປັນໄປໄດ້', 'ເປັນໄປໄດ້', 'ແນ່ນອນ'

ເຄື່ອງມື 3 ນຳສະເໜີໂຄງສ້າງເພື່ອຄາດຄະເນ ຜົນກະທົບ ໂດຍຄຳນຶງເຖິງຄຸນລັກສະນະໃນ ຕາຕະລາງ 6.2. ໃນຂະນະທີ່ຮັບຮູ້ວ່າ ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນແມ່ນບໍ່ສາມາດຫຼີກເວັ້ນໄດ້, ແຕ່ ການຄາດຄະເນຄວນເປັນພື້ນຖານທີ່ໜ້າແໜ້ນ ແລະ ໂປ່ງໄສເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ ສຳລັບການຕັດສິນໃຈ. ເຕັກນິກສຳລັບການຄາດຄະເນຜົນກະທົບລວມມີ:

- **ການວິເຄາະດ້ານປະລິມານ:** ການຄິດໄລ່ຜົນກະທົບໂດຍນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ສາມາດນຳໃຊ້ຮູບແບບເພື່ອວິເຄາະສະພາບການທີ່ສະຫຼັບຊັບຊ້ອນກວ່າເກົ່າ ລວມທັງ ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ແລະ ຜົນກະທົບແບບສະສົມ
- **ການຕັດສິນແບບມືອາຊີບ:** ຊ່ຽວຊານທີ່ມີປະສົບການ ສາມາດສະໜອງການຄຳນວນໃນທາງຄຸນນະພາບທີ່ດີກວ່າ ອີງຕາມໂຄງການທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ໃນພື້ນທີ່ພູມສັນຖານດຽວກັນ
- **ກໍລະນີສຶກສາ:** ການກວດສອບໂຄງການທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ຫຼື ການຄົ້ນຄວ້າທາງວິທະຍາສາດທີ່ໄດ້ຖືກດຳເນີນໃນບໍລິບົດທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ໂດຍສະເພາະຖ້າ ມີຂໍ້ມູນການຕິດຕາມ.

ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບທາງດ້ານປະລິມານ ເຮັດໃຫ້ສາມາດສົມທຽບຢ່າງຊັດເຈນ ແນວໂນ້ມຂອງອະນາຄົດ ທີ່ມີ ແລະ ບໍ່ມີ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ລະຫວ່າງຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ. ແຕ່ວ່າ, ໃນກໍລະນີທີ່ຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການປະເມີນດ້ານປະລິມານ, ຜົນກະທົບກໍສາມາດຄຳນວນໄດ້ໂດຍການນຳໃຊ້ ການຈັດໝວດ ເຊັ່ນ 'ສູງ', 'ກາງ' ແລະ 'ຕໍ່າ'. ຖ້າມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນໃນລະດັບສູງ, ກໍອາດມີປະໂຫຍດຖ້າຈະຄາດຄະເນກໍລະນີທີ່ດີທີ່ສຸດ ແລະ ກໍລະນີທີ່ຂ້າລາຍທີ່ສຸດ. ວິທີການດັ່ງກ່າວ ລວມທັງການນິຍາມໝູ່ໝວດຕ່າງໆ ແມ່ນຄວນອະທິບາຍຢ່າງຊັດເຈນ ໃນບົດລາຍງານສະບັບສຸດທ້າຍ (ພາກທີ 6.11).

ການປະເມີນຜົນກະທົບ ແນໃສ່ ບົກບັກຮັກສາ **ສິ່ງແວດລ້ອມ** ທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ເພາະສະນັ້ນຈຶ່ງເນັ້ນໃສ່ ຜົນກະທົບດ້ານລົບ. ແຕ່ກໍຍັງຄວນລະບຸ ແລະ ຄາດຄະເນຜົນກະທົບທາງບວກອີກດ້ວຍ. ອັນນີ້ຈະຊ່ວຍໃຫ້ມີຄວາມເຂົ້າໃຈກຽວກັບ:

- ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ທາງເລືອກຈະບັນລຸເປົ້າໝາຍ ແລະ ຄາດໝາຍໃນລະດັບໃດ
- ຜູ້ໃດຈະໄດ້ (ຫຼື ບໍ່ໄດ້) ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກ ຜົນກະທົບທາງບວກ
- ຜົນກະທົບທາງບວກຈະສະໜັບສະໜູນ ລັດພາຄີໃນການປະຕິບັດຕາມພັນທະເພື່ອປົກປ້ອງ ແລະ ບົກບັກຮັກສາ ມໍຣະດົກໂລກແນວໃດ
- ມໍຣະດົກໂລກ ຈະມີບົດບາດເຂັ້ມແຂງ ໃນການພັດທະນາແບບຍືນຍົງແນວໃດ
- ໂຄງການ-ກິດຈະການຈະຊ່ວຍໃນ ການກຽມຄວາມພ້ອມຮັບມືກັບຄວາມສ່ຽງທາງດ້ານໄພພິບັດແລະ ການຟື້ນຟູຜົນກະທົບ.

6.9 ການປະເມີນຜົນ/ການຕີລາຄາ ຜົນກະທົບ

ການປະເມີນຜົນ/ການຕີລາຄາ **ຜົນກະທົບ** ກຳນົດບໍ່ວ່າແຕ່ ຜົນກະທົບທີ່ຄາດຄະເນນັ້ນຮ້າຍແຮງຫຼືບໍ່ກໍຕາມ ອີງຕາມຄຸນລັກສະນະຂອງ **ຜົນກະທົບທີ່ຄາດຄະເນໄວ້** (ພາກທີ 6.8). ຜົນກະທົບດ້ານລົບທີ່ມະຫາສານຕໍ່ ມໍຣະດົກໂດຍລວມ ແມ່ນຈະເປັນທີ່ຍອມຮັບບໍ່ໄດ້, ແລະ ຖ້າມີຜົນກະທົບມະຫາສານຕໍ່ OUV ຂອງ **ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ** ນັ້ນ ກໍຍອມເປັນທີ່ຍອມຮັບບໍ່ໄດ້ຢູ່ສະເໝີ. ຍ້ອນວ່າ ຂັ້ນຕອນ ນີ້ຈະນຳໄປສູ່ການກຳນົດຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ທີ່ຈະເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງບົດລາຍງານ **ການປະເມີນຜົນ** ສະບັບສຸດທ້າຍ (ພາກທີ 6.11), ການປະເມີນຜົນ-ການຕີລາຄານີ້ໃຫ້ມີຄວາມໂປ່ງໄສ ແລະ ເຄັ່ງຄັດ-ໜັກແໜ້ນ ຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນ. **ເຄື່ອງມືທີ 3** ກໍຍັງສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອປະເມີນຜົນ-ຕີລາຄາ ຜົນກະທົບ.

ບົນພື້ນຖານຂອງບັນດາ**ຄຸນລັກສະນະປະກອບ**ເປັນແຕ່ລະລາຍສະເພາະ ທີ່ສື່ເຖິງ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ແຕ່ຜົນກະທົບໂດຍລວມຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ກັບ OUV ຍັງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການປະເມີນເຊັ່ນດຽວກັນ. ໂດຍຄຳນິຍາມແລ້ວ, ຂັ້ນສູງມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນມີຄວາມລະອຽດອ່ອນ ແລະ ມີຄວາມສຳຄັນໃນລະດັບສາກົນ, ສະນັ້ນການປຸງແປງພຽງເລັກນ້ອຍ ກໍອາດມີຜົນກະທົບທີ່ໃຫຍ່ຫຼວງ. ຢູ່ບ່ອນທີ່ວ່າຂາດຄວາມຊັດເຈນ (ເຊັ່ນວ່າ ຄວາມບໍ່ພຽງພໍທາງດ້ານຂໍ້ມູນ ຫຼືວ່າເທັກໂນໂລຍີຕ່າງໆໃນການຄາດຄະເນຜົນກະທົບຕ່າງໆ ທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນກັບ OUV; ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນສ່ວນໃຫຍ່ກຽວກັບ ບໍ່ວ່າແຕ່ຜົນກະທົບອັນໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ OUV ອາດເກີດຂຶ້ນ ຫຼືບໍ່ ກໍຕາມ, ຫຼືວ່າ ປະສິດທິພາບຂອງມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ ທີ່ສະເໜີ), ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນປະຕິບັດຕາມ **ຫຼັກການປ້ອງກັນໄວ້ກ່ອນ**ດ້ວຍຄວາມຮອບຄອບລະມັດລະວັງ: ທາງເລືອກຕ່າງໆ ຫຼືວ່າ**ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນ**ທີ່ເໝາະສົມຕ່າງໆ ຄວນຈະຖືກລະບຸ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ມໍຣະດົກໂລກຈະບໍ່ມີວັນຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ. ຢູ່ໃນບາງກໍລະນີ, ອັນນີ້ອາດໝາຍເຖິງການຕັດສິນໃຈບໍ່ດຳເນີນການຕໍ່ກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການນີ້.

ການປະເມີນຜົນ-ການຕີລາຄາ ຄວນນຳໄປສູ່ ການສະຫຼຸບທີ່ຊັດເຈນກຽວກັບ ຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີທີ່ມີແນວໂນ້ມຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ OUV ລວມ ວ່າຈະເປັນທີ່ຍອມຮັບໄດ້ ຫຼື ບໍ່. ຖ້າໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີຈະມີຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ OUV, ບົດລາຍງານຄວນ ມ້ວນທ້າຍດ້ວຍໜຶ່ງໃນສາມຂໍ້ສະຫຼຸບຕໍ່ໄປນີ້:

- ຜົນກະທົບດ້ານລົບອາດຈະ ມີໜ້ອຍຫຼາຍ ແລະບໍ່ໄດ້ສ້າງຄວາມກັງວົນໃຈ
- ຜົນກະທົບດ້ານລົບອາດຈະໃຫຍ່ຫຼວງ, ແຕ່ວ່າດ້ວຍມາດຕະການຫຼີກເວັ້ນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນບັນເທົາ ມັນໜ້າຈະສາມາດຖືກກຳຈັດ ຫຼືວ່າ ຫຼຸດຜ່ອນລົງໃນລະດັບທີ່ສາມາດຍອມຮັບໄດ້
- ຜົນກະທົບດ້ານລົບຈະອາດຈະໃຫຍ່ຫຼວງ ແລະ ບໍ່ສາມາດຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນໄດ້. ສະນັ້ນ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີບໍ່ຄວນດຳເນີນການຕໍ່.

ຖ້າໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີຈະມີຜົນກະທົບດ້ານບວກຕໍ່ OUV, ບົດລາຍງານຄວນ ມ້ວນທ້າຍດ້ວຍໜຶ່ງໃນສາມຂໍ້ສະຫຼຸບຕໍ່ໄປນີ້:

- ຜົນກະທົບດ້ານບວກ ແມ່ນມີຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ບໍ່ໄດ້ສ້າງຄວາມກັງວົນ
- ຈະສາມາດບັນລຸຜົນກະທົບດ້ານບວກຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍການເລືອກທາງເລືອກໃດໜຶ່ງຂອງໂຄງການ ຫຼື ການດັດແກ້ ການອອກແບບຂອງ ໂຄງການ
- ຜົນກະທົບດ້ານບວກບໍ່ບັນລຸຈຸດປະສົງທີ່ວາງໄວ້ສຳລັບ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ (ການປ້ອງກັນນ້ຳຖ້ວມ ຈະບໍ່ມີປະສິດທິຜົນຕໍ່ການຄາດຄະເນເຫດການນ້ຳຖ້ວມ). ສະນັ້ນ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ (ຫຼື ດ້ານໃດໜຶ່ງຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ) ບໍ່ຄວນດຳເນີນການ.

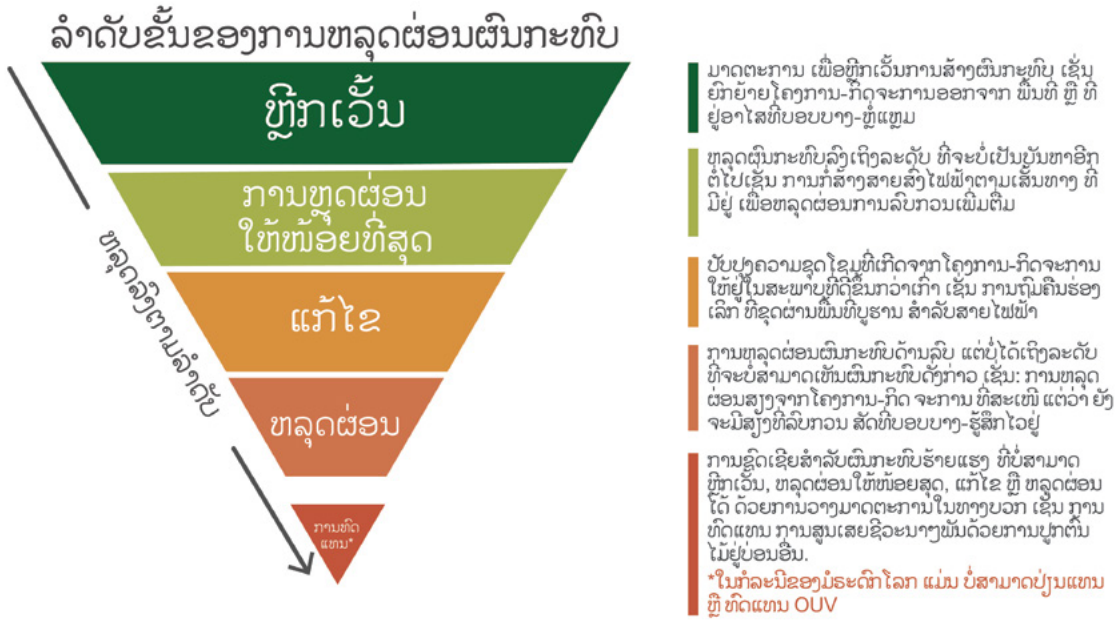
ໃນຂະນະທີ່ຂໍ້ສະຫຼຸບສັງລວມຕ່າງໆ ຄວນຈະເລັ່ງໃສ່ ການແກ້ໄຂຜົນກະທົບທັງດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບດ້ວຍ, ແຕ່ກໍບໍ່ຄວນຖືກນໍາເອົາມາຊັງຊານໍາກັນ. ການວິເຄາະຈໍາເປັນຕ້ອງ ເປີດເຜີຍ ແທນທີ່ຈະບິດເບືອນຄວາມສະຫຼັບສັບຊ້ອນຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ນໍາເອົາຜົນປະໂຫຍດທີ່ເປັນໄປໄດ້ ມາ ຊັງຊາ-ທິດແທນຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ.

6.10 ການບັນເທົາ ແລະ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ

6.10.1 ການບັນເທົາຜົນກະທົບດ້ານລົບ

ຖ້າຫາກຜົນກະທົບຕ່າງໆແມ່ນພຽງເລັກນ້ອຍ, ກໍອາດບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງມີການບັນເທົາຢຽວຢາ. ໃນທຸກໆກໍລະນີອື່ນໆ ແມ່ນຄວນຄໍານຶງເຖິງການບັນເທົາຜົນກະທົບ ເພື່ອ ຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານລົບໃດໆທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ (ພາກທີ 6.3), ແລະ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີທີ່ໄດ້ທົບທວນຄວນໄດ້ຮັບການປະເມີນຄືນຮ່ວມກັບ ມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ຈໍາເປັນ (ພາກທີ 6.8). ວິທີການແບບນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ການປະເມີນຜົນກະທົບເປັນຂະບວນການທົບທວນຊໍ້າພ້ອມດ້ວຍການຄາດຄະເນທີ່ລວມທັງ ມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ໄດ້ວາງແຜນໄວ້.

‘ລໍາດັບຂັ້ນຂອງການບັນເທົາຜົນກະທົບ’ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຖືກນໍາໃຊ້ໃນ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ທີ່ມີລໍາດັບນັບແຕ່ລະດັບທີ່ເພິ່ງປະສົງ ຄື ‘ການຫຼີກເວັ້ນ’, ຕະຫຼອດຮອດ ‘ການຫລຸດຜ່ອນໃຫ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດ’, ‘ການດັດແກ້’ ແລະ ‘ຫລຸດຜ່ອນ’ ເຖິງ ‘ການທົດແທນ-ການຊົດເຊີຍ’ (ຮູບພາບ 6.10). ແຕ່ວ່າ, ໃນກໍລະນີຂອງມໍຣະດົກໂລກ, OUV ແມ່ນປ່ຽນແທນບໍ່ໄດ້ ແລະ ບໍ່ສາມາດມີ ‘ການທົດແທນ-ການຊົດເຊີຍ’ ໄດ້. ທາງອອກທີ່ດີທີ່ສຸດສໍາລັບ ມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນການຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບຢ່າງເດັດຂາດ ເຊິ່ງລວມທັງ ການຍົກເລີກບໍ່ດໍາເນີນໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຫຼື ການຍົກຍ້າຍໂຄງການ-ກິດຈະການດັ່ງກ່າວທ່າງອອກຈາກ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ແຕ່ ກໍອາດມີການຄົ້ນຄວ້າທາງວິທິທາງອອກທີ່ສ້າງສັນ ແລະ ການຄິດຄົ້ນ ຫຼື ການອອກແບບຄືນ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຫຼື ລະບຸມາດຕະການທີ່ຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບ. ໃນບາງກໍລະນີ, ການຫຼີກເວັ້ນທຸກໆຜົນກະທົບດ້ານລົບ ກໍເປັນໄປບໍ່ໄດ້ ແຕ່ ກໍຕ້ອງຫລຸດຜ່ອນໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບທີ່ຍອມຮັບໄດ້ ທີ່ບໍ່ເປັນຂໍ້ກົງວິນໃຫ້ແກ່ ມໍຣະດົກໂລກ ດ້ວຍການຫລຸດຜ່ອນ ຂະໜາດ, ໄລຍະເວລາ, ຂອບເຂດ, ອື່ນໆ ໃຫ້ໄດ້ຢ່າງມະຫາສານ.

ຮູບພາບ 6.10. ລໍາດັບຂັ້ນຂອງການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ.

ກ່ອງ 6.5. ຕົວຢ່າງການຫຼີກເວັ້ນ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານລົບ

ຕົວຢ່າງ ການຫຼີກເວັ້ນ ຜົນກະທົບດ້ານລົບ ລວມມີ:

- ບໍ່ດໍາເນີນການ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ
- ການເລືອກສະຖານທີ່ ຫຼື ເສັ້ນທາງອື່ນ ທີ່ຫ່າງໄກຈາກ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
- ຮັກສາເຂດກັນຊົນລະຫວ່າງ (ສ່ວນໃດໜຶ່ງຂອງ) ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ອົງປະກອບຕ່າງໆ
- ການລົບລ້າງ ອົງປະກອບທີ່ເປັນບັນຫາສະເພາະ ຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ

ຕົວຢ່າງ ການຫຼຸດຜ່ອນໃຫ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ຜົນກະທົບດ້ານລົບ ລວມມີ:

- ການຫຼຸດຜ່ອນຂະໜາດຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ
- ການຄັດເລືອກສະຖານທີ່ ຫຼື ເສັ້ນທາງໃໝ່
- ການຫຼຸດຜ່ອນສູງ ຫຼື ການສັນສະເທືອນ ຈາກ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບທີ່ບໍ່ກໍ່ກວນ
- ການອອກແບບຄືນອົງປະກອບຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ
- ການນໍາໃຊ້ ເຕັກໂນໂລຊີໃໝ່

ເມື່ອໄດ້ລະບຸມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນແລ້ວ, ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນແມ່ນການລວມມາດຕະການດັ່ງກ່າວເຂົ້າໃນ ແຜນໂຄງການ-ກິດຈະການ ສະບັບທົບທວນ ເຊິ່ງຕ້ອງໄດ້ຮັບການ ປະເມີນຜົນ-ຕີລາຄາຄືນໃໝ່. ຫຼັງຈາກນັ້ນກໍຕ້ອງແກ້ໄຂ ຜົນກະທົບດ້ານລົບທີ່ຍັງຄົງຄ້າງ ເຊິ່ງຈະກະທົບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ພາຍຫຼັງທີ່ມີມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບແລ້ວກໍຕາມ. ອາດຈໍາເປັນຕ້ອງມີມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບໄປຕື່ມອີກ. ຖ້າບໍ່ສາມາດຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບທີ່ຄົງຄ້າງທີ່ມີຕໍ່ OUV, ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບກໍຄວນແນະນໍາ ບໍ່ໃຫ້ດໍາເນີນ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີຕໍ່ໄປ.

6.10.2 ການສະໜອງ/ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍຜົນກະທົບດ້ານບວກຕ່າງໆ

ໃນຂະນະທີ່ ການຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບ ເປັນຈຸດໃຈກາງ-ໝາກຫົວໃຈ ຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ, ພາກປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດ ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ ຈະນໍາໃຊ້ວິທີທີ່ຕັ້ງໜ້າ ແລະ ເປັນທາງບວກຫຼາຍກວ່າຄື: ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີ ໂຄງການ-ກິດຈະການ ບໍ່ຄວນເລັ່ງໄສແຕ່ 'ບໍ່ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍ' ເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຕ້ອງແນໃສ່ 'ເຮັດສິ່ງດີໆ' ຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ໃນຂະນະທີ່ບໍ່ເຮັດໃຫ້ OUV ຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ. ຄວາມໝາຍໝັ້ນຂອງ **ລັດພາຄີ** ເພື່ອເຊື່ອມໂຍງທັດສະນະການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ເຂົ້າໃນທຸກໆຂະບວນການຂອງມໍຣະດົກໂລກ (ພາກທີ 3.4) ໝາຍວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຈະເປີດໂອກາດໃຫ້ ຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍຜົນກະທົບດ້ານບວກ ຫຼື ສ້າງຜົນກະທົບດ້ານບວກໃໝ່ໆ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດຂອງທັງ **ມໍຣະດົກ** ແລະ ສັງຄົມ.

ກ່ອງ 6.6. ຕົວຢ່າງການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ ຜົນກະທົບດ້ານບວກ

ຕົວຢ່າງ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ ຜົນກະທົບດ້ານບວກ (ທີ່ບໍ່ກະທົບຕໍ່ OUV) ລວມມີ:

- ການຈ້າງຄົນທ້ອງຖິ່ນ, ການຝຶກອົບຮົມເຂົາເຈົ້າ ແລະ ໃຫ້ເຂົາເຈົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງ ໂຄງການ ຫຼື ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
- ການຍົກລະດັບຊີວະນາໆພັນດ້ວຍການເຊື່ອມຕໍ່ ພື້ນທີ່ 'ສີຂຽວ' ຜ່ານ ແລວທາງຂອງສັດປ່າ
- ການສະໜອງສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ຊຸມຊົນ ຫຼື ການສຶກສາ ໃນພື້ນທີ່ມີຄວາມຈໍາເປັນ
- ການແກ້ໄຂທີ່ດິນທີ່ປົນເປື້ອນ-ສານເຄມີຕົກຄ້າງ
- ການຍົກຍ້າຍ ສິ່ງທີ່ບໍ່ເໝາະສົມອອກ ເຊັ່ນ ສິ່ງເພີ່ມເຕີມໃສ່ອາຄານທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ຫຼື ກິດຂວາງຕໍ່ທິວທັດທີ່ພື້ນເດັ່ນ-ສໍາຄັນ
- ການບັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງມະນຸດ ແລະ ຄຸນນະພາບອາກາດ ຜ່ານ ສວນໃໝ່ໆ ແລະ ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກ- ທາງຢ່າງ ຜ່ານ ຫຼື ທາງລົດຖີບ

ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຍັງອາດຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຕໍ່ **ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ** ຂອງ ການປ່ຽນແປງພາຍນອກ ຫຼື ການປ່ຽນແປງແບບສະສົມ ແລະ ໄພພິບັດ. ຕົວຢ່າງ, ໂຄງການອາດບັບໜ້າດິນທີ່ບໍ່ໝັ້ນຄົງເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການເຊາະເຈື່ອນ ຢູ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກທີ່ມີຄວາມບອບບາງດ້ານທໍລະນີວິທະຍາ (UNESCO, 2010).

6.10.3 ການຮັບປະກັນວ່າ ການບັນເທົາຜົນກະທົບ ແລະ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ ຈະເກີດຂຶ້ນຈິງ

ຢູ່ໃນພາກຂອງບົດລາຍງານຜົນກະທົບ ທີ່ປະກອບດ້ວຍຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ຄວນຈະກາຍເປັນເອກະສານທີ່ມີຊີວິດຊີວາ ຊຶ່ງວ່າສາມາດນຳມາໃຊ້ໄດ້ໂດຍທຸກໆພາກສ່ວນ ໃນຂະນະທີ່ໂຄງການດຳເນີນໄປໃນໄລຍະຕ່າງໆຂອງການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດ, ແມ້ກະທັ້ງໂດຍບັນດາຜູ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕັ້ງແຕ່ທົ່ວທຶກຕາມ. ອັນນີ້ ຈະ ຮັບປະກັນວ່າມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບຕ່າງໆ ແມ່ນໄດ້ຮັບຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂດຍທຸກ ພາກສ່ວນ ແລະ ສາມາດກວດສອບໄດ້.

ການປະເມີນຜົນກະທົບຕ້ອງ ກຳນົດຢ່າງຊັດເຈນ:

- ມີມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບໃດ ແລະ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍໃດ ທີ່ຈຳເປັນໃນການຄົ້ນຄວ້າ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າ ຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກໃຫຍ່ຍິນຍົງ
- ໃຜຄວນຈະເປັນຜູ້ດຳເນີນການໃນສິ່ງເຫຼົ່ານີ້
- ຂອບເວລາໃນການດຳເນີນໃຫ້ສຳເລັດ

ໃນກໍລະນີສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ຈະຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຕໍ່ໜ້າວຽກຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້. ຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນສະໜອງຢູ່ໃນຮູບແບບ ທີ່ສາມາດພ້ອມທີ່ຈະຮວມເຂົ້າຢູ່ໃນຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດໄດ້ທັນທີ (ພາກທີ 6.14). ຍົກຕົວຢ່າງ, ຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆນັ້ນອາດກາຍເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງຄຳພັນສັນຍາ ຂອງຜູ້ສະເໜີໂຄງການ, ຫຼືວ່າທີ່ເຄີຍຖືກນຳໃຊ້ໂດຍຂະແໜງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນການວາງເງື່ອນໄຂພາກບັງຄັບໃນການ ອະນຸມັດໂຄງການ ຊຶ່ງຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ຈຳຕ້ອງໄດ້ຮັບຮອງເອົາ ເມື່ອການອະນຸຍາດໄດ້ຖືກມອບໃຫ້ແລ້ວ. ຂໍ້ສະເໜີ ແນະຕ່າງໆ ຄວນລະບຸຢ່າງຊັດເຈນ, ສາມາດວັດແທກໄດ້ ແລະ ມີຜົນຜູກມັດທາງກົດໝາຍ. ເພື່ອຊ່ວຍຮັບປະກັນວ່າ ການ ບັນເທົາຜົນກະທົບ ແລະ ການຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍ ເກີດຂຶ້ນຈິງຕາມທີ່ໄດ້ຮຽກຮ້ອງ, ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນຈະສະແດງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຊັດເຈນເຖິງການເຊື່ອມໂຍງລະຫວ່າງ ຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ແລະ ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆທີ່ຕາມ ມາ ໃນການຕັດສິນໃຈ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການຕິດຕາມກວດກາ ຕໍ່ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ (ຮູບພາບ 6.11).

- 1. ບົດລາຍງານ ທີມງານປະເມີນຜົນກະທົບ**
ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບສະບັບສຸດທ້າຍ ລວມມີ ຄຳແນະນຳສຳລັບ ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນ ຜົນກະທົບ ແລະ ການຕິດຕາມ
- 2. ການອະນຸຍາດ ຂະແໜງກ່ຽວຂ້ອງ**
ຄຳແນະນຳເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນສາມາດນຳໃຊ້ເປັນເງື່ອນໄຂໂດຍຂະແໜງກ່ຽວຂ້ອງ ເຊິ່ງ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີ ໂຄງການມີພັນທະຕ້ອງເຄົາລົບເມື່ອໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໄປແລ້ວ
- 3. ຄູ່ມືໂຄງການ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ**
ເງື່ອນໄຂຕ່າງໆແມ່ນລວມເຂົ້າໃນເອກະສານໂຄງການ ທີ່ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການໄດ້ກະກຽມ ເພື່ອ ຮັບປະກັນໃຫ້ໂຄງການຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງຖືກຕ້ອງຕາມທີ່ໄດ້ອະນຸມັດ (ຫຼື ຕົກລົງເຫັນດີ)
- 4. ແຜນການເພື່ອຊີ້ນຳໂຄງການ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ**
ພັນທະເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນໄດ້ລວມເຂົ້າພາຍໃນ ແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ຫຼື ຄຳແນະນຳຂັ້ນ ສຸດທ້າຍ ເຊິ່ງ ໃຫ້ທິດທາງໂຄງການ-ກິດຈະການພາກສະໜາມ ເມື່ອ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດໂຄງການ-ກິດຈະການ

ຮູບພາບ 6.11. ການພິຈາລະນາເຖິງ ທຸກໆຄຳແນະນຳຂອງບົດລາຍງານ ໃນທຸກໆຂັ້ນຕອນຂອງການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ. ເພື່ອໃຫ້ການປະເມີນ ຜົນກະທົບຮັບປະກັນວ່າ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຖືກດຳເນີນໄປໄດ້ດີທີ່ສຸດສຳລັບ ມໍຣະດົກໂລກ ຈຶ່ງຄວນຄຳນຶງເຖິງ-ພິຈາລະນາ ຄຳແນະນຳຕ່າງໆ ເຂົ້າໃນແຕ່ລະຂັ້ນຕອນຂອງການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.

6.11 ການລາຍງານ

ວິທີການ ແລະ ຜົນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບໃນພາກຜ່ານໆມາ ແມ່ນຄວນບັນທຶກໄວ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນ ບົດລາຍງານ²⁰ ການປະເມີນຜົນກະທົບ. ບົດລາຍງານຄວນເປີດໃຫ້ພາກສ່ວນທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ ໄດ້ປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ລວມທັງ ຜູ້ທີ່ເປັນຊ່ຽວຊານ ແລະ ບໍ່ເປັນຊ່ຽວຊານ. ຜົນການປະເມີນຄວນ ນຳສະເໜີຢ່າງຊັດເຈນ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອ່ານທຸກຄົນສາມາດ ຕິດຕາມ ການວິເຄາະ ແລະ ເຂົ້າໃຈວ່າຍ້ອນຫຍັງ ການປະເມີນ ຈຶ່ງມີຂໍ້ສະເໜີແນະນຳຢ່າງ ທີ່ອີງໃສ່ການປຶກ້ຳປ້ອງ ສະເພາະອີງຕາມ ການປຶກ້ຳປ້ອງກຳສາ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ. ໃນໄລຍະຂະບວນການ ປະເມີນຜົນກະທົບ, ສິ່ງສຳຄັນຄື ຄວນສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເນື້ອໃນຕ່າງໆຂອງບົດລາຍງານ, ເພື່ອແຈ້ງໃຫ້ຮັບຊາບໄດ້ດີ ຍິ່ງຂຶ້ນ ເຖິງຂະບວນການຕັດສິນໃຈ ໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ. ລະດັບລາຍລະອຽດ ແລະ ຄວາມຍາວຂອງບົດລາຍງານຈະຂຶ້ນກັບ ຄວາມສະຫຼັບຊັບຊ້ອນຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກ.

ພາກທີ 5 ໄດ້ອະທິບາຍວ່າ ການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບມໍຣະດົກໂລກ ຈະສາມາດນຳເຂົ້າໃນບົດລາຍງານການປະເມີນ ຜົນກະທົບແບບກວ້າງຂວາງໄດ້ແນວໃດ. ໃນການປະເມີນແບບແຍກອິດສະຫຼະ, ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຈະ ມີຂອບເຂດທີ່ແຄບກວ່າ ຄື: ບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ OUV ໂດຍສະເພາະ ພ້ອມທັງມໍຣະດົກ ໂດຍລວມ.

ບົດລາຍງານຄວນສຸມໃສ່ຈຸດຕໍ່ໄປນີ້ ຢ່າງຊັດເຈນ:

- ຂອບທີ່ສະໜອງໂດຍ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ
- OUV, ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແລະ ອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນ ຄຸນຄ່າດັ່ງກ່າວ
- ຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ ອົງປະກອບຂອງ OUV ເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ ການອະນຸລັກ
- ຜົນກະທົບ ໂດຍລວມຕໍ່ OUV
- ທາງເລືອກ, ມາດຕະການຫຼີກເວັ້ນ ແລະ ບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ຖືກແນະນຳ ທີ່ໄດ້ສະເໜີເພື່ອແກ້ໄຂຜົນກະທົບໃດໆ ຕໍ່ OUV, ໂດຍນຳສະເໜີໃນຮູບແບບທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໂດຍ ເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອວາງເງື່ອນໄຂການອະນຸລັກ ແລະ ການເຊື່ອມຕໍ່ກັບ ຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການໃນອະນາຄົດ (ພາກທີ 6.14). ຖ້າຈຳເປັນ ກໍ່ຕ້ອງ ແນະນຳບໍ່ໃຫ້ມີການດຳເນີນ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຖ້າຫາກວ່າ ຜົນກະທົບຕໍ່ OUV ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະ ມະຫາສານ.

ບົດລາຍງານແມ່ນສາມາດສົ່ງເຖິງ ສູນມໍຣະດົກໂລກ ຂອງ UNESCO ໃຫ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ ແຈ້ງການຂອງລັດພາຄີ ທີ່ ສອດຄ່ອງກັບ ວັກທີ 172 ຂອງຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ (ພາກທີ 3.3).ເມື່ອໄດ້ສົ່ງບົດລາຍງານເຖິງ ສູນມໍຣະດົກໂລກ ຂອງ UNESCO ແລ້ວ, ສ່ວນໃຫຍ່ບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວກໍ່ຈະໄດ້ແບ່ງປັນກັບ ອົງການທີ່ປຶກ້າສາ ເພື່ອການກວດກາທົບທວນ.

ຢູ່ໃນບາງສະພາບ, ໂຄງຮ່າງຂອງບົດລາຍງານຜົນກະທົບ ແມ່ນກຳນົດຂຶ້ນໂດຍລັດຖະບານ ຫຼືວ່າ ໂດຍອົງການທີ່ ສະໜອງທຶນ. ຖ້າຫາກວ່າບໍ່ມີໂຄງຮ່າງແບບຢ່າງ, ກໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ແບບຢ່າງບັນຊີລາຍກາຍ ທີ່ຢູ່ໃນຕາຕະລາງ 6.3 ເປັນ ບ່ອນອີງພື້ນຖານ.

ຕາຕະລາງ 6.3 ແນະນຳເນື້ອໃນຂອງ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ

<p>ພາກສ່ວນລວມທີ່ບໍ່ແມ່ນດ້ານ ເຕັກນິກ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ບົດສັງລວມເປັນລາຍລັກອັກສອນຢ່າງຊັດເຈນຂອງບົດລາຍງານ ແລະ ຜົນການປະເມີນຫຼັກໆ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳຕ່າງໆ, ໂດຍສະເພາະ: ການລະບຸຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, OUV ແລະ ຄຸນຄ່າສະໜະປະກອບອື່ນໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ; ຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ; ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະ ແລະ ຂໍ້ສະຫລຸບ
<p>ຂໍ້ມູນ ແລະ ການຮັບຮູ້ດ້ານ ສັນຍາ</p>	<p>ເພື່ອຄວາມໂປ່ງໄສ, ຈະເປັນປະໂຫຍດຢ່າງຍິ່ງ ຖ້າສາມາດສະໜອງຂໍ້ມູນຕໍ່ໄປນີ້ກ່ຽວກັບ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ຜູ້ໃດສະໜັບສະໜູນທຶນ ແລະ ຖືກວ່າຈ້າງມອບໝາຍໃນການເຮັດບົດລາຍງານ • ບົດບາດຂອງ ສະຖາບັນ ຫຼື ອົງການໃດໆ ທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການຊີ້ນຳລວມ ຫຼື ທົບທວນ ຂະບວນການ • ຜູ້ໃດດຳເນີນວຽກງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ລວມທັງ ຜູ້ຂຽນບົດລາຍງານຫຼັກ ແລະ ຊ່ຽວຊານທີ່ປະກອບສ່ວນຕໍ່ບົດລາຍງານ • ຄຳຖະແຫຼງການ ໂດຍຜູ້ຂຽນ ກ່ຽວກັບ ການບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງດ້ານຜົນປະໂຫຍດ • ການທົບທວນໂດຍຊ່ຽວຊານອິດສະຫຼະ

20. ສ່ວນໃຫຍ່ເອີ້ນວ່າ ບົດລາຍງານການປະເມີນສິ່ງແວດລ້ອມ, ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຫຼື ຄຳຖະແຫຼງການກ່ຽວກັບຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ. 'ບົດລາຍງານ' ເຫຼົ່ານີ້ ນັບມີແມ່ນຖືກນຳສະເໜີ ໃນຮູບແບບອອນໄລນ໌ທີ່ຜູ້ນຳໃຊ້ເລືອກອານ-ປະກອບຄວາມເຫັນ ໄດ້.

ຕາຕະລາງ 6.3 ແນະນຳເນື້ອໃນຂອງ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ (ຕໍ່)

<p>ວິທີວິທະຍາ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ການສັງລວມ ວິທີການທີ່ນຳໃຊ້ສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບ (ເຊັ່ນ ຄູ່ມືບັບນີ້) ວັນເວລາ ທີ່ໄດ້ດຳເນີນການວາງແຜນ ແລະ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ແຕ່ລະໄລຍະຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ວິທີການທີ່ ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ໄດ້ເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ໄດ້ນຳເອົາຄວາມຄິດຄວາມເຫັນຂອງເຂົາເຈົ້າມາພິຈາລະນາແນວໃດ (ກໍລະນີບໍ່ມີເງື່ອນໄຂ ການບໍ່ເປີດເຜີຍຕົວຕົນ, ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍກ່ຽວກັບ ຂະບວນການປຶກສາຫາລື ສາມາດເອົາລາຍຊື່ຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ລະບຸວ່າເຂົາ ເຈົ້າມີສ່ວນຮ່ວມແບບໃດ) ຊ່ອງວ່າງດ້ານຄວາມຮູ້ ຫຼື ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນໃດໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ/ ຫຼື ການລະບຸ ແລະ ການຄາດຄະເນດຜົນກະທົບ ວິທີການສະເພາະທີ່ນຳໃຊ້ເພື່ອຮີບໂຮມການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ ຫຼື ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບ ແມ່ນສາມາດລວມເຂົ້າໃນເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ
<p>ຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານ → ພາກທີ 6.6</p>	<ul style="list-style-type: none"> ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ການບັນລະຍາຍກ່ຽວກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ລວມທັງ ອົງປະກອບທີ່ຈັບຕ້ອງໄດ້ ແລະ ຈັບຕ້ອງບໍ່ໄດ້ຂອງ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ, ຄວາມເປັນຂອງແຫຼ່ງເກີດຂຶ້ນ (ກໍລະນີແຫຼ່ງມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ) ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບສະພາບຂອງການອະນຸລັກໃນປັດຈຸບັນຂອງບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ການປ່ຽນແປງໃດໆທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍຫຼັງການຂຶ້ນທະບຽນ ສັງລວມ ມໍຣະດົກອື່ນໆທີ່ຢູ່ໃນ ຫຼື ຢູ່ໃກ້ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ເຊິ່ງອາດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໂດຍຂັ້ນສະເໜີ ຂອບດ້ານກົດໝາຍ, ລະບຽບການ ແລະ ນະໂຍບາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ລວມທັງ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ການວິເຄາະ ລະບົບການວິເຄາະ ແລະ ຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ
<p>ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ → ພາກທີ 6.3 ແລະ 6.7</p>	<ul style="list-style-type: none"> ຄວາມຈຳເປັນ ຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ຈຸດປະສົງຂອງໂຄງການດັ່ງກ່າວ ການບັນລະຍາຍທຸກໆໄລຍະ (ການກຳສ້າງ, ການດຳເນີນງານ, ການຮື້, ການພົ້ນພາ) ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ໂດຍມີລາຍລະອຽດພຽງພໍ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດອ່ານບົດລາຍງານເປັນເອກະສານເອກະລາດ-ຕ່າງຫາກ. ຂໍ້ມູນລະອຽດເພີ່ມຕື່ມແມ່ນສາມາດລວມເຂົ້າໃນເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ ແຜນທີ່, ແຜນວາດ ແລະ ພາບອະທິບາຍຂອງ ສະຖານທີ່ ແລະ/ຫຼື ເສັ້ນທາງໂຄງການ ທີ່ຕິດພັນກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ທາງເລືອກທີ່ໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ ລວມທັງ ທາງເລືອກ 'ບໍ່ເອົາໂຄງການ'.
<p>ການລະບຸ ແລະ ການປະເມີນຜົນ-ການຕີລາຄາ ຜົນກະທົບ → ພາກທີ 6.8 ແລະ 6.9</p>	<ul style="list-style-type: none"> ການລະບຸຜົນກະທົບດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ຈາກ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ລວມທັງ ຜົນກະທົບແບບສະສົມ ການຄາດຄະເນຄຸນລັກສະນະຂອງຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນເຫຼົ່ານີ້ ລວມທັງ ການເປີດເຜີຍ ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນໃດໆທີ່ມີ ການປະເມີນຜົນ-ການຕີລາຄາ ລະດັບຮຸນແຮງຂອງຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ຕໍ່ອົງປະກອບທີ່ຮັກສາ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ
<p>ມາດຕະການຕ່າງໆໃນການບັນເທົາຜົນກະທົບ → ພາກທີ 6.3 ແລະ 6.10</p>	<ul style="list-style-type: none"> ມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ຈຳເປັນ ລວມທັງ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ແຫຼ່ງທຶນ ການບັນລະຍາຍກ່ຽວກັບ ຜົນກະທົບທີ່ຄົງຄ້າງ ຫຼັງຈາກຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ
<p>ຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ → ພາກທີ 6.11</p>	<ul style="list-style-type: none"> ຂໍ້ສະເໜີແນະຕ່າງໆ ໃນການເດີນໜ້າຕໍ່ໄປກັບແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການດັ່ງກ່າວ, ທາງເລືອກທີ່ຕ້ອງການ ຫຼືການບໍ່ດຳເນີນການຕໍ່ ຍ້ອນສາເຫດຜົນກະທົບຕ່າງໆ
<p>ການຕິດຕາມ → ພາກທີ 6.14</p>	<ul style="list-style-type: none"> ການບັນລະຍາຍກ່ຽວກັບ ການຕິດຕາມທີ່ຈຳເປັນ ເມື່ອມີການດຳເນີນໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ລວມທັງ ການຕິດຕາມຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕະການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ ສຳລັບໂຄງການໃຫຍ່ໆ, ແມ່ນສາມາດລວມ ເອົາແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ຫຼື ຄ້າຍຄື) ຂອງເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການເຂົ້າເປັນເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ
<p>ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ເງື່ອນໄຂ ໃນການອ້າງອີງ ລາຍລະອຽດຂໍ້ມູນທີ່ຮີບໂຮມໄດ້ ເພື່ອບັນລະຍາຍຂໍ້ມູນຂັ້ນພື້ນຖານສຳລັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ (ເຊັ່ນ: ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆ; ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບມໍຣະດົກ; ການສຳຫຼວດ; ການສຶກສາດ້ານວິທະຍາສາດ; ຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເຊິ່ງໄດ້ຈາກຂະບວນການປຶກສາຫາລື; ແລະ ພາບອະທິບາຍ ແລະ ຮູບ, ອື່ນໆ) ຂໍ້ມູນປະກອບດ້ານເຕັກນິກ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຄາດຄະເນຜົນກະທົບ

6.12 ການທົບທວນບົດລາຍງານ

ບົດລາຍງານ ການປະເມີນຜົນກະທົບ (ພາກທີ 6.11) ຄວນເປີດໃຫ້ສາມາດປະກອບຄວາມຄິດເຫັນໄດ້ ໂດຍ ຜູ້ຖືສິດ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ທີ່ມີຜົນປະໂຫຍດທາງອ້ອມ ແລະ ທາງກົງໃນ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ລັດພາຄີ, ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ, ສູນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ອົງການທີ່ປຶກສາ. ອີງຕາມຄວາມຄິດເຫັນທີ່ໄດ້ຮັບ, ອາດຈຳເປັນຕ້ອງທົບທວນບົດລາຍງານອີກ ກ່ອນທີ່ຈະຍື່ນບົດລາຍງານສະບັບສຸດທ້າຍຢ່າງເປັນທາງການ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ຕັດສິນໃຈ ຄຽງຄູ່ກັບແຜນການ/ການຍື່ນຂໍ້ໃບອະນຸຍາດ ຫຼື ເອກະສານໃກ້ຄຽງ (ພາກທີ 6.13). ຈຸດປະສົງຂອງການທົບທວນແມ່ນເພື່ອກຳນົດວ່າ ວິທີການປະເມີນ ແລະ ຜົນການປະເມີນນັ້ນພຽງພໍບໍ່ ໂດຍສະເພາະ ໃນດ້ານການວິເຄາະຜົນກະທົບຕໍ່ OUV; ແລະ ເໝາະສົມກັບ ຈຸດປະສົງດ້ານຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ປະໂຫຍດໃນການນຳໃຊ້ບໍ່. ຂະບວນການທົບທວນທີ່ດີຈະນຳໄປສູ່ຄວາມໝັ້ນໃຈໃນ ການປະເມີນຜົນກະທົບ.

- ການທົບທວນ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ສາມາດດຳເນີນດ້ວຍຫຼາຍຮູບແບບຄື:
- ເມື່ອການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນດຳເນີນໂດຍ ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ, ເຈົ້າຂອງໂຄງການມັກຈະກວດກາທ່າມກາງປະເດັ່ນອື່ນໆ, ວ່າການປະເມີນນັ້ນ ແມ່ນເປັນໄປຕາມເງື່ອນໄຂການອ້າງອີງທີ່ຕົກລົງກັນນັ້ນ ຫຼືບໍ່ ວ່າການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນຖືກດຳເນີນໄປຕາມ ຂອບກຳນົດໜ້າວຽກ ນັ້ນບໍ່
  - ເມື່ອ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ເປັນຜູ້ສະເໜີໃຫ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ໂດຍປົກກະຕິ ບົດລາຍງານ ແລະ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີຕ້ອງ ໄດ້ຜ່ານການທົບທວນດ້ານວິຊາການ ໂດຍ ອົງການທີ່ປຶກສາ
  - ເມື່ອການປະເມີນຜົນກະທົບ ຖືກດຳເນີນພາຍໃຕ້ ຂອບແຫຼ່ງຊາດ, ໂດຍປົກກະຕິຈະມີເຈົ້າໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບທີ່ຈະເປັນຜູ້ກວດບົດລາຍງານ ທຽບໃສ່ ນິຕິກຳ ແລະ ນະໂຍບາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງອາດລວມຄວາມຄິດເຫັນຈາກກຸ່ມ ຫຼື ອົງການອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ
  - ຄວນແລກປ່ຽນບົດລາຍງານກັບ ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອໃຫ້ເຂົາເຈົ້າມີໂອກາດໄດ້ປະກອບຄວາມຄິດຄວາມເຫັນຢ່າງມີເນື້ອໃນຄວາມໝາຍ. ມີຫຼາຍຊອບແຫຼ່ງຊາດທີ່ ເປີດໂອກາດໃຫ້ມວນຊົນທົ່ວໄປທົບທວນໄດ້, ແລະ ເປັນການປະຕິບັດທີ່ດີ ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈະບໍ່ແມ່ນເງື່ອນໄຂດ້ານກົດໝາຍກໍຕາມ
  - ການທົບທວນ ການປະເມີນຜົນກະທົບແບບເອກະລາດ ແມ່ນສາມາດດຳເນີນໄດ້ຜ່ານ ຊ່ຽວຊານອິດສະຫຼະທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ມີໃບອະນຸຍາດ ເຊິ່ງຈະເປັນປະໂຫຍດຍິ່ງ ຖ້າເປັນກໍລະນີທີ່ລະອຽດອ່ອນ ເພື່ອຮັບປະກັນ ຄຸນນະພາບ ແລະ ຄວາມໂປ່ງໃສຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບ.

ກ່ອງ 6.7 ນຳສະເໜີລາຍການກວດກາ ສຳລັບການດຳເນີນການທົບທວນ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ.

ກ່ອງ 6.7 ບັນຊີລາຍການກວດກາ ສຳລັບ ການທົບທວນ ການປະເມີນຜົນກະທົບ

- ບົດລາຍງານໄດ້ພິຈາລະນາ ບັນຫາທີ່ໄດ້ຍົກຂຶ້ນໃນ ເອກະສານວາງຂອບການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກບໍ່?
- ບົດລາຍງານສອດຄ່ອງກັບເງື່ອນໄຂທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ (ເຊັ່ນ ນິຕິກຳແຫ່ງຊາດ, ເງື່ອນໄຂຂອງຜູ້ໃຫ້ທຶນ) ກັບ ການປະເມີນຜົນກະທົບບໍ່?
- ບົດລາຍງານໄດ້ພິຈາລະນາ ບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ ແລະ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກຢ່າງຄົບຖ້ວນ ບໍ່?
- ບົດລາຍງານໄດ້ອະທິບາຍວ່າ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ສອດຄ່ອງກັບ ນະໂຍບາຍ ແລະ ລະບຽບການກ່ຽວກັບມໍຣະດົກບໍ່?
- ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບບໍ່ ແລະ ຄວາມເຫັນຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຢ່າງພຽງພໍບໍ່?
- ການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນສອດຄ່ອງກັບ ພາກປະຕິບັດທີ່ດີໃນການປະເມີນ ແລະ ສອດຄ່ອງກັບ ປຶ້ມຄູ່ມືຂໍ້ນຳ ສະບັບນີ້ບໍ່?
- ຂໍ້ມູນທີ່ສະໜອງໃນບົດລາຍງານ ມີຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ຖືກຕ້ອງດ້ານວິຊາການບໍ່? ຂໍ້ສະຫຼຸບຂອງບົດລາຍງານໄດ້ອີງໃສ່ຫຼັກຖານທີ່ພຽງພໍບໍ່? ມີຊ່ອງວ່າງດ້ານຂໍ້ມູນບໍ່ ທີ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ ຫຼັກການລະມັດລະວັງ ບໍ່?
- ບົດລາຍງານໄດ້ລະບຸ ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທີ່ຈຳເປັນບໍ່ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຕໍ່ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກອື່ນໆ?
- ບົດລາຍງານ ຊັດເຈນ, ຄົບຖ້ວນ ແລະ ເໝາະສົມກັບຈຸດປະສົງເພື່ອສະໜັບສະໜູນການຕັດສິນໃຈ ບໍ່?

ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ມີການທົບທວນ, ທີມງານປະເມີນຜົນກະທົບຄວນນໍາເອົາຄໍາຄິດຄໍາເຫັນໃດໆທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ ຫຼື ຂໍ້ຮຽກຮ້ອງເຂົ້າໃນບົດລາຍງານສະບັບສຸດທ້າຍ. ໃນກໍລະນີທີ່ທີມງານຫາກຕັດສິນໃຈບໍ່ນໍາເອົາຄໍາຄິດຄໍາເຫັນເຂົ້າໃນບົດລາຍງານສະບັບສຸດທ້າຍ, ທີມງານກໍຕ້ອງອະທິບາຍເຫດຜົນວ່າຍ້ອນຫຍັງ. ບົດລາຍງານທົບທວນສະບັບສຸດທ້າຍ ຕ້ອງໃຫ້ມວນຊົນທົ່ວໄປສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້. ໃນກໍລະນີເປັນປະເດັນບອບບາງໆແຫຼ່ງ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງດັ່ງກ່າວເປັນໄປບໍ່ໄດ້, ກໍຕ້ອງໃຫ້ມີຄວາມໂປ່ງໄສເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ ດ້ວຍການແລກປ່ຽນ ເນື້ອໃນທີ່ບໍ່ເປັນບັນຫາ ແລະ ສະໜອງບົດສັງລວມທີ່ບໍ່ເປັນເຕັກນິກ ແລະ/ຫຼື ບົດສະເໜີສໍາລັບມວນຊົນ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ.

6.13 ການຕັດສິນໃຈ

ການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບ **ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ** ແມ່ນ ດໍາເນີນຕະຫຼອດໄລຍະການປະເມີນຜົນກະທົບ. ຕົວຢ່າງ:

- ຂະແໜງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ທີ່ການຕັດສິນໃຈຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບວ່າ ການວາງແຜນການສໍາລັບກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຄວນຈະດໍາເນີນການຕໍ່ໄປ ຫຼື ບໍ່ ຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນຂອງການກຳນົດຕອນ (ພາກທີ 6.4) ແລະ ການວາງຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ (ພາກທີ 6.5) ນັ້ນ
- **ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ** ອາດຕັດສິນໃຈປ່ຽນ ສະຖານທີ່, ການອອກແບບ, ເຕັກໂນໂລຊີ, ອື່ນໆທີ່ເພາະສົມ ເນື່ອງດ້ວຍວ່າຜົນກະທົບຈາກກິດຈະການດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຖືກລະບຸ ແລະ ຕີລາຄາ ຢູ່ໃນໄລຍະການປະເມີນຜົນກະທົບ (ພາກທີ 6.8 - 6.9)
- ນັກລົງທຶນລາຍໃຫຍ່ ເຊັ່ນ ທະນາຄານພັດທະນາ ຫຼື ສະຖາບັນການເງິນສາກົນອື່ນໆ ນໍາໃຊ້ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບເພື່ອຕັດສິນໃຈວ່າຈະ ສະໜອງທຶນໃຫ້ແກ່ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຫຼື ບໍ່
- ເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຈະນໍາໃຊ້ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບ ເປັນພື້ນຖານໃນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບ ການອະນຸມັດ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ຖ້າຈະດໍາເນີນຕໍ່ ແມ່ນຕ້ອງດໍາເນີນພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂໃດ.

ເຈົ້າໜ້າທີ່ແຫ່ງຊາດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແມ່ນຜູ້ ຕັດສິນໃຈຂັ້ນສຸດທ້າຍ ວ່າຈະອະນຸມັດ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຫຼື ບໍ່. ມີສາມທາງເລືອກສໍາລັບການຕັດສິນໃຈດັ່ງກ່າວຄື:

- ເຫັນດີອະນຸມັດ, ລວມທັງເງື່ອນໄຂສະເພາະຕ່າງໆ (ເຊັ່ນວ່າ ມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບ). ອັນນີ້ ຄວນຈະເກີດຂຶ້ນໃນກໍລະນີທີ່ວ່າ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ພ້ອມດ້ວຍເງື່ອນໄຂຕ່າງໆ ຈະສາມາດຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບທັງໝົດ ຕໍ່ OUV ໄດ້ເທົ່ານັ້ນ, ຫຼືວ່າ ຍັງມີຜົນກະທົບດ້ານລົບຈໍານວນໜ້ອຍໜຶ່ງທີ່ນ້ອຍເກີນກວ່າທີ່ຈະສົມຄວນພິຈາລະນາຕໍ່ໄປ
- ການອະນຸມັດຖືກເລື່ອນ ເຊັ່ນ ຍ້ອນຕ້ອງການຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມ ຫຼື ບົນພື້ນຖານທີ່ມີຂໍ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ ອອກແບບຄືນໃໝ່ ສໍາລັບໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ
- ການອະນຸມັດຖືກປະຕິເສດ.

ລັດພາຄີ ຄວນຕັດສິນໃຈອີງຕາມພັນທະຂອງຕົນພາຍໃຕ້ **ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ**; ການປະເມີນຜົນກະທົບຄວນຊ່ວຍໃນການຕັດສິນໃຈເຫຼົ່ານັ້ນ. **ການປະເມີນຜົນກະທົບໃນບໍລິບົດຂອງມໍຣະດົກໂລກ** ມີວັດຖຸປະສົງຮັບປະກັນ ໃຫ້ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ OUV ຈາກ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ໃຫ້ໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຢ່າງຄົບຖ້ວນ ໃນການຕັດສິນໃຈ ໂດຍມີຈຸດປະສົງປົກປ້ອງສະຖານທີ່ອັນຍອດຍິ່ງເຫຼົ່ານີ້. ທຸກໆໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ບໍ່ວ່າຈະຕັ້ງຢູ່ໃນ ຫຼື ຢູ່ໃກ້ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ແມ່ນຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາວ່າ ຈະເຂົ້າກັນໄດ້ກັບການອະນຸລັກ OUV ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໃນໄລຍະຍາວໄດ້ ຫຼື ບໍ່. ການປະເມີນຄວນຄໍານຶງເຖິງ ສາຍພົວພັນຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກກັບ **ສະພາບແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງ** ຍ້ອນວ່າ ມໍຣະດົກໂລກ ບໍ່ສາມາດຈະຖືກພິຈາລະນາ ແບບໂດດດ່ຽວໄດ້. ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ທີ່ບໍ່ເຂົ້າກັບຈຸດປະສົງນີ້ ບໍ່ຄວນໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ.

6.14 ການຕິດຕາມ

ຖ້າແຜນສະເໜີຂໍດໍາເນີນກິດຈະການ ຫາກໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ ກໍຈະຕ້ອງມີກິນໄກຕ່າງໆໃນການຕິດຕາມໃນໄລຍະຍາວ ເພື່ອກວດກາ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດບັນດາມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບ ທີ່ຈໍາເປັນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ OUV ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ຈຸດປະສົງໃດໆຂອງການພັດທະນາແບບຍືນຍົງແມ່ນໄດ້ບັນລຸຜົນຕາມເປົ້າໝາຍ (ຕາຕະລາງ 6.4). ເຖິງແມ່ນວ່າ ບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມກັບຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກ ຈະບໍ່ໄດ້ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ກິດຈະກຳທັງໝົດໃນການຕິດຕາມນີ້, ການສະໜັບສະໜູນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຂອງພວກເຂົາ ຖືເປັນສິ່ງສໍາຄັນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າພັນທະສັນຍາໄລຍະຍາວດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຖືກປະຕິບັດ ດ້ວຍຄວາມເຄົາລົບຕໍ່ການປົກປ້ອງ OUV.

ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຄວນ ກຳນົດເງື່ອນໄຂທີ່ຈໍາເປັນ – ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການບັນເທົາຜົນກະທົບຕ່າງໆ - ເພື່ອອະນຸມັດ ເຊິ່ງຈະເປັນພື້ນຖານສໍາລັບຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ຊັດເຈນ. ສໍາລັບໂຄງການນ້ອຍ, ອັນນີ້ຄວນມີບັນຊີລາຍການແບບລຽບງ່າຍ ທີ່ບັນທຶກຂໍສະເໜີແນະນຳຕ່າງໆຕາມທີ່ໄດ້ຕົກລົງກັນໄວ້. ສໍາລັບໂຄງການໃຫຍ່ໆ ກໍອາດເປັນຮ່າງແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ເຊິ່ງລວມເຂົ້າໃນເອກະສານສັນຍາສໍາລັບ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຈະເປັນແນວທາງໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີດັ່ງກ່າວ ຢູ່ໃນພາກສະໜາມຕົວຈິງ: ຍຸດທະສາດດັ່ງກ່າວ ຄວນອະທິບາຍຢ່າງຊັດເຈນວ່າ ມາດຕະການບັນເທົາຕ່າງໆຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ທີ່ຮຽກຮ້ອງນັ້ນ ຈະໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຕິດຕໍ່ມາກວດກາຄືແນວໃດ.

ເມື່ອໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ, ວິທີທາງປະຕິບັດທີ່ດີສໍາລັບຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ແມ່ນຈະຕ້ອງຈັດທຳແຜນຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESMP) ຊຶ່ງອະທິບາຍເຖິງວ່າຈະມີວິທີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການຄືແນວໃດ ໃນແງ່ຂອງນິຕິກຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ບັນດາມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ໄດ້ຕົກລົງເອົາໄວ້ ສະຖາບັນຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດີກ ແລະ ໜ່ວຍງານຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດີກໂລກ ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການປຶກສາຫາລື ເມື່ອໄດ້ມີການຮ່າງແຜນຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESMP) ສໍາລັບໂຄງການ ທີ່ອາດກະທົບຕໍ່ OUV. ເມື່ອມາດຕະການຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຕົກລົງກັນ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ ແລະ ໃນການປົກປ້ອງໄດ້ຖືກລວບລວມເຂົ້າ, ESMP ຈະກາຍເປັນພື້ນຖານທີ່ດີໃນການຖືຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ເພື່ອຮັບຜິດຊອບ ໃນການຕິດຕາມກວດກາ ວ່າໂຄງການມີຄວາມຄືບໜ້າແນວໃດ ແລະ ການປຶກສາຫາລືກ່ຽວກັບການດັດປັບໃດໆທີ່ຈໍາເປັນໃນໄລຍະທີ່ດໍາເນີນໂຄງການ (ພາກທີ 6.14). ນອກຈາກນັ້ນ, ມັນຍັງເປັນປະໂຫຍດໃນການຮັບປະກັນໃຫ້ທຸກຄົນທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການ ສໍານຶກໄດ້ເຖິງໝາກຜົນຕ່າງໆຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ, ເຖິງແມ່ນວ່າພວກເຂົາເຈົ້າບໍ່ໄດ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຂະບວນການປະເມີນນີ້ກໍຕາມ.

ມັນເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ທີ່ຈະຮັບປະກັນວ່າ ແຜນດໍາເນີນກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຈະບໍ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຕ່າງໆ ທາງດ້ານລົບ ຕະຫຼອດໄລຍະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການນັ້ນ. ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ ສິ່ງນີ້ຈະໄດ້ຮັບການດູແລໂດຍ ຂະແໜງການສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດີກ ແລະສາມາດປະຕິບັດຕາມໂດຍຄະນະກຳມະການພົນລະເມືອງ, ກຳມາທິການຮ່ວມຕ່າງໆ ຫຼື ການຈັດຕັ້ງອື່ນໆ ທີ່ເຫັນວ່າເໝາະສົມສໍາລັບການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ. ໜ່ວຍງານຄຸ້ມຄອງຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກ ຄວນທົບທວນການຕິດຕາມກວດກາພາຍໃນ ແລະ ຂະບວນການປະເມີນຜົນຕ່າງໆ. ຈຸດປະສານງານຂອງລັດພາຄີ ສາມາດລວມເອົາຄວາມຄືບໜ້າຫຼ້າສຸດຂອງໂຄງການ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດບັນດາຂໍສະເໜີແນະ ທາງດ້ານການປະເມີນຜົນກະທົບ ເຂົ້າຢູ່ໃນການລາຍງານຮອບວຽນ ແລະ/ຫຼື ການລາຍງານສະພາບຂອງການອະນຸລັກ ຕໍ່ສູນມໍຣະດີກໂລກ UNESCO. ນີ້ເປັນກໍລະນີສະເພາະ ທີ່ການລາຍງານດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຖືກຂໍຮ້ອງໂດຍຄະນະກຳມະການມໍຣະດີກໂລກ. ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ສາມາດແນະນຳຂົງເຂດຕ່າງໆເພີ່ມຕື່ມທີ່ອາດເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ການຕິດຕາມກວດກາເມື່ອເວລາຜ່ານໄປ. ສິ່ງນີ້ບໍ່ພຽງແຕ່ສະໜອງໃຫ້ມີການກວດກາເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະການທີ່ສະເໜີດັ່ງກ່າວເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ມັນຫາກຍັງຮັບປະກັນວ່າ ມີຂໍ້ມູນຫຼາຍຂຶ້ນ ທີ່ໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້ ແລະ ໃນໄລຍະຍາວ ອັນພຽງພໍສໍາລັບເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ໜ້າວຽກໃດໆໃນອະນາຄົດ (ພາກທີ 6.6).

ຕາຕະລາງ 6.4. ກິດຈະກຳຕິດຕາມ ພາຍຫຼັງການອະນຸມັດ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ

ກິດຈະກຳຕິດຕາມ	ຕ້ອງມີຫຍັງເກີດຂຶ້ນ?	ໃຜຮັບຜິດຊອບ?
ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ມາດຕະການຫຼຸດ ຜ່ອນຜົນກະທົບ ທີ່ ຈຳເປັນ	ຂໍ້ມູນເອກະສານ ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳຕ່າງໆຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ກ່ຽວກັບມາດຕະການບັນເທົາຕ່າງໆ, ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດ ຕະການເຫຼົ່ານີ້ຖືເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການພັດທະນາໂຄງການທີ່ສະເໜີ. ສຳລັບໂຄງການໃຫຍ່ໆ, ຍຸດທະສາດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແມ່ນຄວນນຳ ເຂົ້າໃນ ແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມຂອງ ເຈົ້າຂອງ- ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ-ກິດຈະການ. ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ຄວນໄດ້ຮັບການລາຍງານຄວາມຄືບໜ້າຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດເພື່ອ ຮັບປະກັນ ການປົກປັກຮັກສາ OUV	<ul style="list-style-type: none"> ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງ ການ-ກິດຈະການ
ການຕິດຕາມຂັ້ນ ພື້ນຖານ	ການເກັບກຳຂໍ້ມູນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງກ່ຽວກັບ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ເຊິ່ງຈະສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອກວດກາ-ສົມທຽບໃສ່ ຂໍ້ມູນ ທີ່ໄດ້ເກັບກຳໃນໄລຍະການປະເມີນຜົນກະທົບ (ພາກທີ 6.6) ແລະ ການ ຄາດຄະເນ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ເພື່ອກຳນົດວ່າ ສະພາບການດຳເນີນ ໄປຕາມແຜນທີ່ວາງໄວ້ຫຼືບໍ່ ຫຼືວ່າ ຕ້ອງການໃຫ້ດຳເນີນປະການໃດຕື່ມ?	<ul style="list-style-type: none"> ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງ ການ-ກິດຈະການ ລັດພາຄີ ຄະນະຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະ ດົກໂລກ ພົນລະເມືອງ
ການຕິດຕາມ ກວດກາຄວາມ ສອດຄ່ອງ ແລະ ການກວດສອບ	ການເກັບກຳຂໍ້ມູນຂ່າວສານຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ການທົບທວນ ສົມທຽບ ໃສ່ເງື່ອນໄຂຕ່າງໆທີ່ວາງໄວ້ ຖືເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການອະນຸຍາດໃນ ການວາງແຜນການ, ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າເງື່ອນໄຂຕ່າງໆໄດ້ຖືກປະຕິບັດ	<ul style="list-style-type: none"> ເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ພົນລະເມືອງ
ການຄຸ້ມຄອງ	ຖ້າການຕິດຕາມກວດກາທາກຊີ້ແຈງວ່າ ມີບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນທີ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບ ການແກ້ໄຂ, ລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ມີຢູ່ (ສຳລັບການຄຸ້ມຄອງໂຄງການ- ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ) ກໍສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອຮັບມື ຢ່າງທັນການ	<ul style="list-style-type: none"> ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງ ການ-ກິດຈະການ ທີມງານຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະ ດົກໂລກ
ການສື່ສານ	ການແຈ້ງ ຜູ້ຖືສິດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ (ຜູ້ທີ່ອາດມີສ່ວນຮ່ວມ ໂດຍກົງ) ກ່ຽວກັບ ຜົນຮັບຂອງກິດຈະກຳຕິດຕາມ. ສຳລັບໂຄງການ- ກິດຈະການ ທີ່ເປັນວົງຈອນ (ເຊັ່ນ ແຜນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນໄລຍະ 10 ປີ), ການຕິດຕາມຂັ້ນພື້ນຖານກໍຈະເປັນຂໍ້ມູນອ້າງອີງສຳລັບ ແຜນການ ປະເມີນຜົນກະທົບຄັ້ງຕໍ່ໄປ	<ul style="list-style-type: none"> ເຈົ້າຂອງ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງ ການ-ກິດຈະການ ລັດພາຄີ ຄະນະຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະ ດົກໂລກ
ການບັງຄັບໃຊ້	ໂຄງການຈະຕ້ອງຖືກຢຸດທັນທີ ຫາກສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ OUV ຂອງຊັບ ສິນມໍຣະດົກໂລກຈະຖືກຜົນກະທົບດ້ານລົບ ຈາກໂຄງການ ອັນເນື່ອງ ມາຈາກສະພາວະການທີ່ບໍ່ຄາດຄິດ, ສະຖານະການໃໝ່ ຫຼືການຕິດຕາມ ທີ່ບໍ່ຮັດກຸມພຽງພໍ ຕະຫຼອດເຖິງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕະການບັນເທົາ ຜົນກະທົບຕ່າງໆ. ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ອາດກວດສອບ ກໍລະນີດັ່ງກ່າວ ແລະ ອາດສະເໜີໃຫ້ມີພາລະກິດລົງກວດກາຕົວຈິງຢູ່ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ເພື່ອຂໍ້ຄຳແນະນຳ	<ul style="list-style-type: none"> ສູນມໍຣະດົກໂລກ ອົງການທີ່ປຶກສາ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກ ໂລກ ພົນລະເມືອງ

ອັກສອນຫຼັງຕ່າງໆ

ຄູ່ມືສະບັບນີ້ ພະຍາຍາມທີ່ຈະບໍ່ໃຊ້ຄຳຫຼັງ ເພື່ອໃຫ້ເນື້ອໃນຈະແຈ້ງເທົ່າທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ສຳລັບຜູ້ອ່ານທີ່ບໍ່ລື້ງເຄີຍກັບບາງຄຳສັບໃໝ່ໆ. ແຕ່ວ່າ ຄຳຫຍໍ້ຕໍ່ໄປນີ້ຈະເປັນປະໂຫຍດ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດສົມທຽບກັບເອກະສານອ້າງອີງອື່ນໆທີ່ນຳໃຊ້ຄຳຫຍໍ້ດັ່ງກ່າວຢ່າງເປັນປະຈຳ ຄື:

EIA	ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ (Environmental Impact Assessment)
ESIA	ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (Environmental and Social Impact Assessment)
FPIC	ສັນທານຸຍາດ (ຄວາມຍິນຍອມ) ແບບແຈ້ງລ່ວງໜ້າ ແລະ ເປັນອິດສະຫຼະ (Free, prior and informed consent)
ICCROM	ສູນສາກົນເພື່ອການຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ບູລະນະຊັບສິນທາງວັດທະນະທຳ (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property)
ICOMOS	ສະພາສາກົນກ່ຽວກັບອະນຸສອນສະຖານ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກ (International Council on Monuments and Sites)
IUCN	ສະຫະພາບສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ (International Union for Conservation of Nature)
ESMP	ແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (Environmental and Social Management Plan)
OUV	ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (Outstanding Universal Value)
SEA	ການປະເມີນຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ (Strategic Environmental Assessment)
SOUV	ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (Statement of Outstanding Universal Value)

ປະມວນຄຳສັບ

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
ແຜນດຳເນີນການ (Action)	ນະໂຍບາຍ, ແຜນການ, ແຜນງານ ຫຼື ໂຄງການ.
ອົງການທີ່ປຶກສາ (Advisory Bodies)	<p>ສາມອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ທີ່ໄດ້ກຳນົດໃນ ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ເພື່ອໃຫ້ຄຳແນະນຳ ແກ່ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ມີ: ICCROM (ສູນສາກົນ ເພື່ອການຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ບູລະນະຊັບສິນມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ຫຼື International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property), ICOMOS (ສະພາສາກົນກ່ຽວກັບ ອະນຸສອນສະຖານ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ຫຼື International Council on Monuments and Sites) ແລະ IUCN (ສະຫະພາບສາກົນ ເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຫຼື International Union for Conservation of Nature). ອົງການທີ່ປຶກສາມີໜ້າທີ່ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ແນະນຳກ່ຽວກັບ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ຕາມຄວາມຊຳນານງານສະເພາະດ້ານຂອງຕົນ • ໃຫ້ຄຳແນະນຳວິຊາການສະເພາະດ້ານກ່ຽວກັບວິທີການອະນຸລັກ ແລະ ຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກທີ່ລວມຢູ່ໃນລາຍການບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ • ຊ່ວຍສູນມໍຣະດົກໂລກ ໃນການກະກຽມເອກະສານ, ວາລະກອງປະຊຸມຂອງຄະນະກຳມະການ ແລະ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມະຕິຄຳຕັດສິນຂອງຄະນະກຳມະການ • ຊ່ວຍເຫຼືອດ້ວຍການພັດທະນາ ແລະ ດ້ວຍການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຍຸດທະສາດໂລກ ສຳລັບລາຍການສະເໜີບັນຊີຕົວແທນ, ທີ່ມີຄວາມດຸ່ນດ່ຽງ ແລະ ໜ້າເຊື່ອຖື ຂອງມໍຣະດົກໂລກ, ຍຸດທະສາດການເສີມສ້າງຂີດຄວາມສາມາດໃຫ້ແກ່ວຽກງານມໍຣະດົກໂລກ, ການລາຍງານຮອບວຽນ, ແລະ ການເພີ່ມທະວີຄວາມເຂັ້ມແຂງໃນການນຳໃຊ້ກອງທຶນມໍຣະດົກໂລກຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ • ຕິດຕາມກວດກາສະພາບການອະນຸລັກຂອງບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ (ລວມ ທັງວິທີການທີ່ຜ່ານພາລະກິດການຕິດຕາມກວດກາສະເພາະກິດ ຕາມການສະເໜີຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ພາລະກິດການປະເມີນຂອງອົງການທີ່ປຶກສາ ຕາມການເຊື່ອເຊີນຂອງລັດພາຄີຕ່າງໆ) • ທົບທວນຂໍ້ສະເໜີຂໍການຊ່ວຍເຫຼືອສາກົນ • ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຕ່າງໆຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຂອງສຳນັກບໍລິຫານ ໃນຖານະຂອງທີ່ປຶກສາ. <p>ອົງການທີ່ປຶກສາ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການທົບທວນໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ຖືກສະເໜີ ແລະ ການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຕາມການຮຽກຮ້ອງຂອງ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ.</p>
ຂົງເຂດທີ່ມີອິດທິພົນ (Area of influence)	<p>ຂົງເຂດອິດທິພົນຂອງ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແມ່ນ ຂົງເຂດທາງພູມິສາດ ເຊິ່ງ ມີຜົນກະທົບໂດຍກົງ, ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ຫຼື ຜົນກະທົບສະສົມທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ. ແນວຄວາມຄິດນີ້ ຮັບຮູ້ ຂົງເຂດທີ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກກິດຈະການທີ່ຖືກສະເໜີ ພ້ອມທັງ ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງເຊິ່ງອາດໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກໂຄງການໃດໜຶ່ງ (ຕົວຢ່າງ: ຜ່ານການປ່ອຍອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ, ການສັນຈອນ ຫຼື ກິດຈະກຳທາງເສດຖະກິດ). ນອກຈາກນັ້ນ ກໍຈະຄຳນຶງເຖິງ ຂອບເຂດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຄຸນລັກສະນະຂອງ ມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ອົງປະກອບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນໆ (ເຊັ່ນ: ຂອບເຂດດ້ານປະຊາກອນ, ຂອບເຂດດ້ານການປົກຄອງ, ຂອບເຂດທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສັດ). ຄວນເກັບກຳ ຂໍ້ມູນພື້ນຖານ (ທຽບຖານ) ກ່ຽວກັບຂົງເຂດນີ້ ໃນໄລຍະປະເມີນຜົນກະທົບ.</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ (Attributes)</p>	<p>ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ໄດ້ແກ່ອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານແຫ່ງໜຶ່ງ ທີ່ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າຕ່າງໆຂອງມັນ ທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແລະ ເຮັດໃຫ້ສາມາດເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ກັບບັນດາຄຸນຄ່າຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ອາດເປັນຄຸນສົມບັດທາງດ້ານກາຍະພາບ, ໂຄງສ້າງວັດສະດຸ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆທີ່ຈັບຕ້ອງໄດ້, ແຕ່ກໍຍັງສາມາດເປັນແງ່ມຸຕ່າງໆທີ່ຈັບຕ້ອງບໍ່ໄດ້ອີກດ້ວຍ ເປັນຕົ້ນວ່າ ຂະບວນການຕ່າງໆ, ການຈັດການທາງສັງຄົມ ຫຼື ວິທີທາງວັດທະນະທຳຕ່າງໆ, ຕະຫຼອດເຖິງສະມາຄົມຕ່າງໆ ແລະ ສາຍພົວພັນຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ຖືກສະທ້ອນອອກມາໃນຮູບອົງປະກອບທາງວັດຖຸຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ.</p> <p>ສຳລັບມໍຣະດົກສະຖານຕ່າງໆທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ພວກມັນອາດໄດ້ແກ່ອາຄານ ຫຼືວ່າ ໂຄງສ້າງຂອງສິ່ງປຸກສ້າງຕ່າງໆ ແລະ ຮູບແບບ, ວັດສະດຸ, ການນຳໃຊ້ ແລະ ສະຖານະຂອງການໃຊ້ງານຂອງພວກມັນ ແຕ່ກໍຍັງລວມເຖິງ ໂຄງຮ່າງແຜນຜັງເມືອງ, ຂະບວນການຕ່າງໆທາງກະສິກຳ, ພິທີກຳຕ່າງໆທາງສາດສະໜາ, ເຕັກນິກການກຳສ້າງ, ຄວາມສຳພັນທາງດ້ານທັດສະນີຍະພາບ ແລະ ການເຊື່ອມຕໍ່ທາງຈິດວິນຍານ ອີກດ້ວຍ. ສຳລັບບັນດາຊັບສິນມໍຣະດົກທາງທຳມະຊາດ, ພວກມັນອາດໄດ້ແກ່ ຮູບລັກສະນະທີ່ພິເສດສະເພາະທາງພູມສັນຖານ, ພື້ນທີ່ຖິ້ມທີ່ຢູ່ອາໄສ, ບັນດາສາຍພັນທີ່ເດັ່ນ, ແງ່ມຸມຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວພັນກັນກັບຄຸນນະພາບທາງສິ່ງແວດລ້ອມ (ເຊັ່ນວ່າ ການຍັງຄົງຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຍິ່ງບໍ່ທັນຖືກແຕະຕ້ອງລົບກວນ, ຄຸນນະພາບທາງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ສູງ/ບໍລິສຸດ, ຖິ້ມທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ມີຂະໜາດທາງມາດຕາສວນອັນກວ້າງຂວາງ ແລະ ຍິ່ງຄົງຄວາມເປັນທຳມະຊາດ, ແລະ ຂະໜາດຂອງຈຳນວນປະຊາກອນສັດປ່າທີ່ຍັງຄົງຢູ່ລອດ.</p> <p>ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ພ້ອມດ້ວຍການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງພວກເຂົາ ຄວນເປັນເປົ້າໝາຍຂອງວຽກງານການປົກປ້ອງ, ອະນຸລັກ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ.</p> <p>ຄຳສັບ ‘ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ’ ແມ່ນນຳໃຊ້ສະເພາະກັບບັນດາຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈຢ່າງຊັດເຈນເຖິງ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງພວກມັນ ຊຶ່ງຖືເປັນສິ່ງສຳຄັນຍິ່ງໃນການປົກປ້ອງຊັບສິນດັ່ງກ່າວໃນໄລຍະຍາວ. ການແຜ່ກະຈາຍກວມພື້ນທີ່ອັນກວ້າງຂວາງຂອງບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຕ່າງໆໃນການປ້ອງກັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຄວນແຈ້ງຂອບເຂດຂອງຊັບສິນ ແລະ ວຽກງານຕ່າງໆທາງດ້ານການຄຸ້ມຄອງດ້ວຍ.</p>
<p>ຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ່ງເດີມ (Authenticity)</p>	<p>ຊັບສິນຕ່າງໆ ທີ່ຖືກຮັບຮອງນາມະຍົດເປັນມໍຣະດົກໂລກ ພາຍໃຕ້ມາດຖານ 1 ເຖິງ 6 (ເຊັ່ນວ່າ ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ) ຈະຕ້ອງສອດຄ່ອງກັບເງື່ອນໄຂຕ່າງໆຂອງຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ່ງເດີມ.</p> <p>ຂຶ້ນຢູ່ກັບປະເພດຂອງມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ແລະ ສະພາບທາງວັດທະນະທຳຂອງມັນ, ຊັບສິນເຫຼົ່ານັ້ນອາດຖືກເຂົ້າໃຈວ່າສອດຄ່ອງກັບເງື່ອນໄຂຂອງຄວາມເປັນຂອງແທ້ດັ່ງເດີມ ຖ້າວ່າຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານວັດທະນະທຳຂອງພວກເຂົາ (ຕາມທີ່ຮັບຮູ້ຢູ່ໃນມາດຖານທີ່ສະເໜີເຂົ້າເປັນມໍຣະດົກໂລກ) ຫາກຖືກສະແດງອອກດ້ວຍຄວາມເປັນຈິງ ແລະ ໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້ ໂດຍຜ່ານບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ຮູບແບບ ແລະ ການອອກແບບ • ວັດສະດຸ ແລະ ແລະ ສະສານຕ່າງໆ • ການນຳໃຊ້ ແລະ ສະຖານະຂອງການນຳໃຊ້ • ຮິດຄອງປະເພນີ, ເຕັກນິກ ແລະ ລະບົບການຄຸ້ມຄອງ • ສະຖານທີ່ຕັ້ງ ແລະ ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງ • ພາສາ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆຂອງ ມໍຣະດົກທີ່ບໍ່ເປັນວັດຖຸ • ຈິດໃຈ-ຈິດວິນຍານ ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກນິກຄິດ • ບັດໄຈພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກອື່ນໆ.
<p>ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ (Baseline assessment)</p>	<p>ການປະເມີນຂັ້ນພື້ນຖານ ແມ່ນການອະທິບາຍຢ່າງພຽງພໍ ກ່ຽວກັບສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ: i) ໃນສະພາບທີ່ເປັນຢູ່ ໃນປັດຈຸບັນ, ii) ສະພາບໃນເວລາທີ່ຈິດທະບູນຂຶ້ນເປັນ ມໍຣະດົກໂລກ, ແລະ iii) ພັດທະນາການຂອງສະພາບການທີ່ຄາດວ່າຈະເກີດຂຶ້ນ ຖ້າຫາກບໍ່ດຳເນີນໂຄງການ. ອັນນີ້ຕ້ອງກວມລວມທຸກໆດ້ານຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ: ດ້ານກາຍະພາບ, ຊີວະພາບ, ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ, ດ້ານສັງຄົມ, ດ້ານວັດທະນະທຳ, ດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ເສດຖະກິດ. ປະສິດທິຜົນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຈະຂຶ້ນໂດຍກົງກັບ ລະດັບຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບສະພາບການເຫຼົ່ານີ້ ວ່າມີຄວາມເຂົ້າໃຈດີພຽງໃດ.</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ເຂດກັນຊົນ (Buffer zone)</p>	<p>ສຳລັບຊັບສິນຕ່າງໆ ທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ, ເຂດກັນຊົນແມ່ນພື້ນທີ່ອ້ອມຮອບມໍຣະດົກ ທີ່ມີນິຕິກຳເພີ່ມຕື່ມ ແລະ/ຫຼື ຂໍ້ຈຳກັດທາງດ້ານຮີດຄອງປະເພນີ ທີ່ໄດ້ວາງອອກ ເພື່ອຄວບຄຸມການນຳໃຊ້ ແລະ ການພັດທະນາ ແນໃສ່ເພື່ອອຳນວຍ ແລະ ເພີ່ມການປົກປ້ອງມໍຣະດົກຂຶ້ນອີກລະດັບໜຶ່ງ. ສິ່ງນີ້ ຄວນລວມເອົາທັງພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງທີ່ຢູ່ໃກ້ຊິດກັບມໍຣະດົກ, ທັດສະນີຍະພາບທີ່ສຳຄັນຕ່າງໆ ແລະ ພື້ນທີ່ອື່ນໆ ທີ່ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ປະໂຫຍດການນຳໃຊ້ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ມໍຣະດົກ ແລະ ການປົກປ້ອງຕົວຂອງມັນເອງ. ພື້ນທີ່ ຊຶ່ງປະກອບຂຶ້ນເປັນເຂດກັນຊົນ ຄວນມີການກຳນົດເປັນແຕ່ລະກໍລະນີ ໂດຍຜ່ານກົນໄກຕ່າງໆຢ່າງເໝາະສົມ. ການກຳນົດເຂດກັນຊົນ ແມ່ນໄດ້ຜ່ານການຮັບຮອງໂດຍຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ; ການປ່ຽນແປງໃດໆ ຕໍ່ກັບເຂດກັນຊົນ ຫຼືການສ້າງເຂດກັນຊົນໃໝ່ ພາຍຫຼັງການຂຶ້ນທະບຽນຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ ໂດຍຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ຊຶ່ງຕາມດ້ວຍການສະເໜີຢ່າງເປັນທາງການ ດັ່ງທີ່ໄດ້ລະບຸຢູ່ໃນວັກທີ 163-167 ຂອງຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.</p>
<p>ຜົນກະທົບແບບສະສົມ (Cumulative impacts)</p>	<p>ເປັນຜົນມາຈາກ ຜົນກະທົບຕ່າງໆທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມຈາກໂຄງການໜຶ່ງ ລວມເຂົ້າກັນກັບຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມແບບດຽວກັນ ຂອງໂຄງການ ຫຼືກິດຈະການອື່ນໆ ຈາກໃນອະດີດທີ່ຜ່ານມາ, ທີ່ມີຢູ່ໃນປັດຈຸບັນ ຫຼື ອາດເປັນໄປໄດ້ອະນາຄົດອັນໃກ້, ລວມທັງສ່ວນທີ່ອາດຈະເກີດກໍ່ໃຫ້ເກີດຂຶ້ນຈາກໂຄງການນີ້.</p>
<p>ການຮີ້-ຖອນ (Decommissioning)</p>	<p>ການຮີ້-ຖອນ ເກີດຂຶ້ນໃນຕອນທ້າຍ-ສິ້ນສຸດໂຄງການ ກໍຄື ການຍ້າຍໂຄງສ້າງ ແລະ ອົງປະກອບອື່ນໆ ຂອງໂຄງການອອກ ໂດຍພາກສ່ວນທີ່ເປັນຜູ້ດຳເນີນການກໍ່ສ້າງ. ຈຸດປະສົງແມ່ນເພື່ອຟື້ນຟູສະຖານທີ່ໃຫ້ກັບຄືນມາສູ່ສະພາບເດີມ.</p>
<p>ຜົນກະທົບທາງກົງ (Direct impacts)</p>	<p>ຜົນກະທົບທາງກົງເປັນຜົນຈາກສາຍພົວພັນລະຫວ່າງຕົ້ນເຫດ ແລະ ປາຍເຫດ ລະຫວ່າງໂຄງການ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຈຳເພາະໃດໜຶ່ງຂອງມໍຣະດົກ ຫຼື ອົງປະກອບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນໆ. ເບິ່ງຕື່ມ: ຜົນກະທົບ, ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ, ຜົນກະທົບແບບສະສົມ</p>
<p>ການຄຸ້ມຄອງຄວາມສ່ຽງດ້ານໄພພິບັດ (Disaster risk management - DRM)</p>	<p>ການອອກແບບ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການປະເມີນ ຍຸດທະສາດ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ມາດຕະການຕ່າງໆ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ບັບປຸງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຄວາມສ່ຽງດ້ານໄພພິບັດ ● ຊຸກຍູ້ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງດ້ານໄພພິບັດ ● ຖ່າຍທອດ ແລະ ພາກປະຕິບັດຕ່າງໆໃນການກະກຽມຮັບມື ແລະ ຟື້ນຟູຈາກໄພພິບັດທີ່ບັບປຸງດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ <p>ຈຸດປະສົງທີ່ຊັດເຈນຂອງ ການຄຸ້ມຄອງຄວາມສ່ຽງດ້ານໄພພິບັດ ແມ່ນເພື່ອ ເພີ່ມຄວາມໝັ້ນຄົງໃຫ້ແກ່ມະນຸດ ພ້ອມທັງ ການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງ.</p>
<p>ສິ່ງແວດລ້ອມ (Environment)</p>	<p>ຄຳສັບ 'ສິ່ງແວດລ້ອມ' ຈະມີຄວາມໝາຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປໃນແຕ່ລະຂອບເຂດຂອງອຳນາດສານ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງ.</p> <p>ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ຢູ່ໃນສະພາບຂອງມໍຣະດົກໂລກ ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ນຳໃຊ້ ການນິຍາມທີ່ໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈແບບກວ້າງຂວາງ, ແລະ ສິ່ງນີ້ແມ່ນລວມເອົາທັງທາງດ້ານກາຍະພາບ, ຊີວະພາບ, ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ, ສັງຄົມ, ວັດທະນະທຳ, ສຸຂະພາບ ແລະ ມິຕິຕ່າງໆທາງດ້ານເສດຖະກິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສິ່ງແວດລ້ອມຂອງໂຄງການນັ້ນດ້ວຍ.</p>
<p>ຂະແໜງການສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ (Environmental and heritage authorities)</p>	<p>ຂະແໜງການສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມໍຣະດົກ ແມ່ນອົງການຈັດຕັ້ງລັດຖະບານທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຫຼັກໆ ໃນການຮັບປະກັນການປົກປ້ອງ ແລະ ຄຸ້ມຄອງມໍຣະດົກທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ພາຍໃນປະເທດຂອງຕົນ. ຂະແໜງການເຫຼົ່ານີ້ຍັງຈະມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆ ທີ່ຕິດພັນກັບສິນທິສັນຍານີ້ ຢູ່ໃນປະເທດຂອງຕົນ.</p>
<p>ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (Environmental and Social Impact Assessment - ESIA)</p>	<p>ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ຫຼື ດັ່ງທີ່ຮູ້ກັນຄື ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ (Environmental Impact Assessment ຫຼື EIA), ພາຍເຖິງການປະເມີນຂັ້ນໂຄງການ (ຕົວຢ່າງ: ໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ຫຼື ເສັ້ນທາງລົດໄຟ).</p> <p>ເບິ່ງຕື່ມ: ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ, ການປະເມີນຜົນກະທົບ, ການປະເມີນຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ</p> <p>(Environmental and Social Management Plans - ESMPs)</p>	<p>ໃນໄລຍະດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ, ການຄຸ້ມຄອງຄວາມສ່ຽງປະກອບດ້ວຍ ການຫຼີກເວັ້ນ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບໃນໄລຍະການວາງແຜນ ແລະ ການອອກແບບໂຄງການ. ໃນໄລຍະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ແຜນການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESMPs) ຈະເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຂະບວນການວາງແຜນເພື່ອການຄຸ້ມຄອງຜົນກະທົບ ແລະ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເອົາເຂົ້າເປັນສ່ວນໜຶ່ງພາຍໃນ ລະບົບການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ.</p> <p>ESMPs ແຕ່ລະອັນໂດຍປົກກະຕິຈະແມ່ນເຈົ້າຂອງໂຄງການ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ ເປັນຜູ້ກຽມສຳລັບແຕ່ລະໄລຍະຂອງໂຄງການ ແລະ ເມື່ອຈຳເປັນ ເຊັ່ນ: ໄລຍະການກຳສ້າງ, ດຳເນີນງານ ແລະ ຮີ່ຖອນ ກໍຄື ການປິດໂຄງການ.</p> <p>ESMPs ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເນັ້ນໃສ່ຄວາມຈຳເປັນສະເພາະເຈາະຈົງເຊັ່ນ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ການກຽມພ້ອມ ແລະ ຮັບມືກັບເຫດສຸກເສີນ ● ການຄຸ້ມຄອງ: <ul style="list-style-type: none"> ● ເນື້ອທີ່ດິນ, ດິນ ແລະ ຊີວະນາໆພັນ ● ວັດຖຸ ແລະ ສິ່ງເສດເຫຼືອອັນຕະລາຍ ● ປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບນ້ຳ ● ຄຸນນະພາບອາກາດ ● ສຽງ ແລະ ການສັ່ນສະເທືອນ ● ສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພຂອງຊຸມຊົນ ● ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ. <p>ແຕ່ລະ ESMP ຈະລະບຸພາລະບົດບາດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການດຳເນີນກິດຈະກຳທີ່ວາງແຜນໄວ້ ລວມທັງການກວດກາ, ການຕິດຕາມ ແລະ ການລາຍງານ. ມັນຈະເປັນປະໂຫຍດຢ່າງຍິ່ງທາງກວ້າງຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈ ESMP ເພື່ອທີ່ຈະສາມາດປຶກສາຫາລືເຖິງຂະບວນການຕ່າງໆໃນການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າຂະບວນການເຫຼົ່ານີ້ ມີຄວາມເໝາະສົມສຳລັບການປົກປ້ອງມໍຣະດົກ.</p>
<p>ສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ</p> <p>(Environmental components)</p>	<p>ສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແມ່ນອົງປະກອບສະເພາະເຈາະຈົງຂອງສະຖານທີ່ມໍຣະດົກເຊິ່ງອາດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກ ກິດຈະການທີ່ຖືກສະເໜີລວມທັງ ທັດສະນີຍະພາບ, ດິນ, ນ້ຳ, ອາກາດ ແລະ ບັນຍາກາດ, ພືດ, ສັດປ່າ, ລະບົບນິເວດ, ປະຊາກອນມະນຸດ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານ, ມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ອື່ນໆ. ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ບາງສ່ວນປະກອບເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນຖືກລະບຸເປັນສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຊົງຄຸນຄ່າ (Valued Environmental Components ຫຼື VECs) ເຊິ່ງ ເປັນສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຖືວ່າສຳຄັນຍ້ອນຫຼາກຫຼາຍເຫດຜົນຕໍ່ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຂອງໂຄງການ, ປະຊາຊົນ, ອຳນາດການປົກຄອງພາກລັດ ຫຼື ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຫຼັກອື່ນໆ ໃນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ. ສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ຊົງຄຸນຄ່າແມ່ນວິທີການໜຶ່ງເພື່ອຈັດແຈງບັນຫາທີ່ຕ້ອງຄົ້ນຄວ້າໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ ຕາມທີ່ລະບຸຜ່ານການວາງຂອບການປະເມີນ ໃຫ້ເປັນກຸ່ມເປັນໝວດທີ່ບໍລິຫານໄດ້ສະດວກ. ໃນສະພາບຂອງວຽກງານມໍຣະດົກໂລກ, ສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຊົງຄຸນຄ່າລະດັບຈັກກະວານ (Outstanding Universal Value) ແມ່ນຄວນພິຈາລະນາເປັນ ສ່ວນປະກອບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ຊົງຄຸນຄ່າ.</p>
<p>ປັດໄຈຕ່າງໆ</p> <p>(Factors)</p>	<p>ທຸກໆຢ່າງທີ່ສາມາດກະທົບທັງດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານ ແລະ ສະຖານະການອະນຸລັກສະຖານທີ່ມໍຣະດົກ ເຫຼົ່ານີ້. ປັດໄຈທາງດ້ານລົບໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ ເອີ້ນວ່າໄພຂົ່ມຂູ່. ຮູບແບບການກະທົບຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກຂອງປັດໄຈຕ່າງໆ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງນຳມາວິເຄາະຜ່ານຕົວກຳນົດຈຳນວນໜຶ່ງ ໂດຍສະເພາະຕົ້ນປາຍສາຍເຫດທີ່ເປັນແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງປັດໄຈ, ຕົ້ນກຳນົດຂອງມັນ (ຖ້າຫາກກຳນົດຢູ່ພາຍໃນ ຫຼືມາຈາກພາຍນອກຂອບມໍຣະດົກ), ຜົນກະທົບໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ ທີ່ສືບເນື່ອງມາຈາກປັດໄຈດັ່ງກ່າວ ຕະຫຼອດເຖິງ ອານາເຂດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງຂອງຜົນກະທົບເຫຼົ່ານີ້ ຕໍ່ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານນັ້ນ.</p>
<p>ມໍຣະດົກ</p> <p>(Heritage)</p>	<p>ຊັບສິນທັງໝົດທີ່ໄດ້ສືບທອດຕໍ່ໆກັນມາ ຊຶ່ງຜູ້ຄົນທັງຫຼາຍໄດ້ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ ດ້ວຍເຫດຜົນທີ່ຍິ່ງໄປກວ່າປະໂຫຍດການໃຊ້ສອຍເທົ່ານັ້ນ. ມໍຣະດົກ ແມ່ນແນວຄວາມຄິດອັນກວ້າງຂວາງ ແລະ ລວມເຖິງ ມູນມັງມໍຣະດົກອັນເປັນຊັບສົມບັດຮ່ວມກັນຈາກສິ່ງແວດລ້ອມທາງທຳມະຊາດ, ຈາກການສ້າງສັນຂອງມະນຸດ ຕະຫຼອດເຖິງ ປະຕິສຳພັນຕ່າງໆລະຫວ່າງມະນຸດ ກັບ ທຳມະຊາດ. ມັນຍັງກວມເອົາທັງບັນດາສິ່ງແວດລ້ອມທາງດ້ານສິ່ງປຸກສ້າງ, ທີ່ຢູ່ບົນໜ້າດິນ, ຢູ່ໃນນ້ຳຈືດ ແລະ ນ້ຳທະເລ, ພູມິທັດ ແລະ ທິວທັດທາງທະເລ, ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງຊີວະພາບ, ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງທໍລະນີວິທະຍາ, ການສະສົມຕ່າງໆ, ວິຖີທາງວັດທະນະທຳ, ພູມປັນຍາ, ວິຖີຊີວິດ, ແລະອື່ນໆ.</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ (Heritage Impact Assessment)</p>	<p>ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ ເປັນການປະເມີນກິດຈະກຳສະເພາະເຈາະຈົງ ຫຼື ຂັ້ນ ໂຄງການທີ່ສຸມໃສ່ ການລະບຸ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຈາກກິດຈະກຳ ຫຼື ໂຄງການທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ ຄຸນຄ່າຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ຂອງ ສະຖານທີ່ມໍຣະດົກ ທາງທຳມະຊາດ ແລະ/ຫຼື ວັດທະນະທຳ. ໃນສະພາບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ ແມ່ນຄວນສຸມໃສ່ໂດຍສະເພາະການລະບຸ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບທາງລົບ ແລະ ທາງບວກ ຕໍ່ ອົງປະກອບເຊິ່ງສະແດງເຖິງ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນຈັກກະວານ ຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ.</p>
<p>ການທາບທາມບົນພື້ນຖານການເຄົາລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດ ຫຼືການທາບທາມຕ່າງໆບົນພື້ນຖານຂອງສິດທິ (Human rights-based approach/Rights-based approach)</p>	<p>ແນວທາງການອະນຸລັກ ໂດຍອີງໃສ່ວິທີການທາບທາມ ທີ່ຍືດຖືຕາມຫຼັກສິດທິ ສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ວ່າ ເປັນການຮວບຮວມເອົາບັນທັດຖານ, ມາດຕະຖານ ແລະ ຫຼັກການຕ່າງໆກ່ຽວກັບດ້ານສິດທິ ເຂົ້າໄປຢູ່ໃນນະໂຍບາຍ, ການວາງແຜນການ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການປະເມີນເຖິງຜົນໄດ້ຮັບຕ່າງໆ ເພື່ອຊ່ວຍຮັບປະກັນວ່າພາກປະຕິບັດໃນການອະນຸລັກເຄົາລົບຕໍ່ສິດທິຕ່າງໆໃນທຸກກໍລະນີ, ແລະ ທັງສະໜັບສະໜູນເຮັດໃຫ້ນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວປະກົດຜົນເປັນຈິງຕໍ່ໄປເທົ່າທີ່ຈະສາມາດເຮັດໄດ້. ການຮັບຮອງເອົາວິທີການທາບທາມຕ່າງໆບົນພື້ນຖານສິດທິ ເພື່ອການອະນຸລັກ ຊ່ວຍອໍານວຍໃນການຮັບປະກັນວ່າການບົກປ້ອງສິດທິ ແລະ ການອະນຸລັກຊີວະນາໆພັນ ແມ່ນມີການຄຳຊູ້ຢູ່ໜູນຊຶ່ງກັນແລະກັນ.</p>
<p>ຜົນກະທົບ (Impact)</p>	<p>ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ຫຼື ຜົນສະທ້ອນຕ່າງໆ ຂອງບັດໄຈໃດໜຶ່ງຕໍ່ ຄຸນຄ່າສະໜະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານ ທັງຕໍ່ ສະຖານະ ການອະນຸລັກຄຸນຄ່າສະໜະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານ, ແລະ ຄວາມອາດສາມາດໃນການຖ່າຍທອດ-ສື່ສານຄຸນຄ່າຂອງມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ. ຜົນກະທົບແມ່ນຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ສະພາບຂອງສິ່ງແວດລ້ອມໃນອະນາຄົດ ຈາກ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການພັດທະນາ ແລະ ສະພາບຂອງສິ່ງແວດລ້ອມໃນອະນາຄົດທີ່ບັດສະຈາກໂຄງການດັ່ງກ່າວ. ຈົ່ງຄຳນຶງວ່າ ຈະມີຜົນກະທົບກໍຕໍ່ເມື່ອວ່າມີແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຜົນກະທົບ (ເຊັ່ນ ສູງຈາກພາກສະໜາມຂອງໂຮງງານອຸດສາຫະກຳ), ມີຝ່າຍຮັບ (ຖືກກະທົບ) ຫຼື ຄຸນຄ່າສະໜະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານທີ່ຖືກກະທົບ (ເຊັ່ນ ຜູ້ຢູ່ອາໄສອ້ອມຂ້າງພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ) ແລະ ເສັ້ນທາງເຊິ່ງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ມີຜົນເສຍຫາຍດັ່ງກ່າວນັ້ນຈະສາມາດໄປເຖິງ ຝ່າຍຮັບ (ຖືກກະທົບ) (ເຊັ່ນ ທາງອາກາດ). ຜົນກະທົບອາດ ເປັນ ດ້ານບວກ ຫຼື ດ້ານລົບ, ທາງອ້ອມ ຫຼື ທາງກົງ, ເກີດຂຶ້ນໃນບັດຈຸບັນ ຫຼື ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ ແລະ ລິເລີ່ມພາຍໃນສະຖານທີ່ມໍຣະດົກ, ຢູ່ ເຂດກັນຊົນ ແລະ ອື່ນໆ. ເບິ່ງຕື່ມ: ຜົນກະທົບທາງກົງ, ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ, ຜົນກະທົບແບບສະສົມ</p>
<p>ການປະເມີນຜົນກະທົບ (Impact assessment)</p>	<p>ການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນຂະບວນການລະບຸ, ຄາດຄະເນ ແລະ ປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບຕ່າງໆ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຈາກ ກິດຈະການທີ່ໄດ້ຮັບການສະເໜີ ກ່ອນຂັ້ນຕອນການຮັບຮອງອະນຸມັດ ແລະ ການຕົກລົງຄວາມໝາຍພັນຕ່າງໆ. ການດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບ ມີຈຸດປະສົງເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ບັນເທົາຜົນກະທົບຮ້າຍແຮງ ແລະ ທັງຊຸກຍູ້ເສີມຂະຫຍາຍຜົນກະທົບທີ່ເປັນປະໂຫຍດກໍຄືໃນທາງບວກ. ເວົ້າລວມ, ການປະເມີນຜົນກະທົບຈະເປັນວິທີການຄິດ ແລະ ການວາງແຜນທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ໃນທຸກໆກິດຈະກຳໃນທຸກໆຂະໜາດ ແລະ ລະດັບ. ການປະເມີນຜົນກະທົບແມ່ນສາມາດນຳໃຊ້ໃນ ບົດສະເໜີໂຄງການໃນລະດັບຕ່າງໆ ຄື ໂຄງການ, ແຜນການ, ແຜນງານ ແລະ ນະໂຍບາຍ. ເບິ່ງຕື່ມ: ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ, ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ, ການປະເມີນຜົນທາງດ້ານຍຸດທະສາດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ</p>
<p>ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ (Indirect impacts)</p>	<p>ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ແມ່ນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ບໍ່ແມ່ນໝາກຜົນໂດຍກົງຈາກໂຄງການ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເກີດທ່າງໄກຈາກ ຫຼື ເປັນຜົນຂອງເສັ້ນທາງ (ຄວາມກ່ຽວໂຍງເຫດ ແລະ ຜົນ) ທີ່ສະໜັບສະໜູນຊັບຊ້ອນ. ບາງຄັ້ງ, ຜົນກະທົບທາງອ້ອມ ຈະເອີ້ນເປັນ ຜົນກະທົບລະດັບ 'ສອງ' ຫຼື 'ລະດັບສາມ' ຫຼື ຜົນກະທົບ 'ສ່ຳຮອງ'. ເບິ່ງຕື່ມ: ຜົນກະທົບ, ຜົນກະທົບທາງກົງ, ຜົນກະທົບແບບສະສົມ</p>
<p>ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ (Integrity)</p>	<p>ທຸກໆແຫຼ່ງມໍຣະດົກທີ່ຖືກເລືອກຂຶ້ນທະບຽນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ ຈະຕ້ອງສອດຄ່ອງກັບເງື່ອນໄຂດ້ານຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ. ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ ເປັນການວັດແທກຄວາມຄົບຖ້ວນ ແລະ ຄວາມສົມບູນຂອງ ມໍຣະດົກໂລກທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ/ຫຼື ວັດທະນະທຳ ແລະ ຄຸນຄ່າສະໜະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດົກສະຖານດັ່ງກ່າວ. ສະນັ້ນ, ການກວດກາ ເງື່ອນໄຂດ້ານຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນຂອງມໍຣະດົກຕ່າງໆ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ປະເມີນວ່າ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ກ ມັນລວມທຸກໆອົງປະກອບທີ່ຈຳເປັນໃນການອະທິບາຍ-ສະແດງເຖິງ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (Outstanding Universal Value) ຂ ມີຂະໜາດພຽງພໍເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ ເປັນຕົວແທນຂອງຮູບລັກສະນະ ແລະ ຂະບວນການທີ່ຄົບຖ້ວນ ເພື່ອຖ່າຍທອດຄວາມສຳຄັນຂອງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ ຄ ໄດ້ຮັບຄວາມເສຍຫາຍຈາກຜົນກະທົບດ້ານລົບຂອງການພັດທະນາ ແລະ/ຫຼືການຖືກປ່ອຍປະລະເລີຍ
<p>ການປະເມີນແບບຫຼຳຄືນ (Iterative)</p>	<p>ເປັນຄຳສັບທີ່ນຳໃຊ້ເພື່ອອະທິບາຍ ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ເຊິ່ງ ບໍ່ແມ່ນເສັ້ນຊື່ ແຕ່ເປັນໄລຍະ-ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆໃນຂະບວນການທີ່ເກີດຂຶ້ນຄືນ-ຊຶ່ງເມື່ອສາມາດເກັບກຳຂໍ້ມູນໃໝ່ໄດ້.</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ການບັນເທົາ (Mitigation)</p>	<p>ໂດຍນິຍາມ, ການບັນເທົາ ແມ່ນ ‘ການປະຕິບັດ-ການປະພຶດເພື່ອ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮ້າຍແຮງ, ຄວາມຮຸນແຮງ ຫຼື ຄວາມເຈັບປວດຂອງບາງສິ່ງບາງຢ່າງລົງ’. ການຫຼຸດຜ່ອນ ແນໃສ່ ປ້ອງກັນຜົນກະທົບທາງລົບບໍ່ໃຫ້ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຮັກສາຜົນກະທົບທີ່ເກີດຂຶ້ນແລ້ວໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບທີ່ຍອມຮັບໄດ້. ທຳອິດແມ່ນຕ້ອງລະບຸ ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ ແລະ ຕາມຄວາມເໝາະສົມແມ່ນເອົາມານຳໃຊ້ໃນບົດວິພາກເສດຖະກິດ-ເຕັກນິກ ໃນເວລາພິຈາລະນາທາງເລືອກ ແລະ ອອກແບບທາງເລືອກຕ່າງໆເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວກໍຈະກາຍເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ ແຜນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການ ເພື່ອແກ້ໄຂຜົນກະທົບທີ່ຄາດວ່າຈະເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະການກໍ່ສ້າງ, ການດຳເນີນງານ, ການຮູ້-ຖອນ ແລະ ການປິດໂຄງການ. ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບອາດລວມທັງ ມາດຕະການດ້ານໂຄງສ້າງ (ເຊັ່ນ ການປ່ຽນແປງດ້ານການອອກແບບ ຫຼື ສະຖານທີ່) ແລະ ມາດຕະການທີ່ບໍ່ແມ່ນດ້ານໂຄງສ້າງ (ເຊັ່ນ ເຄື່ອງມືດ້ານສະຖາບັນ ແລະ ນະໂຍບາຍ; ການສະໜອງການບໍລິການໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນ; ການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ).</p> <p>ໃນຂະນະທີ່ວຽກງານປະເມີນຜົນກະທົບສ່ວນໃຫຍ່ຈະ ຄົ້ນຄວ້າມາດຕະການ ການບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ຫຼາກຫຼາຍຕາມຂັ້ນ-ລະດັບ (ຈາກ ການຫຼີກເວັ້ນ ຫາ ການຊັດເຊີຍ/ທົດແທນ), ແຕ່ບໍ່ແມ່ນທຸກໆທາງເລືອກເຫຼົ່ານີ້ ທີ່ຈະເໝາະສົມສຳລັບ ວຽກງານມໍຣະດີກໂລກ. ໃນຕົວຈິງ ອາດຈະຕ້ອງພິຈາລະນາພຽງແຕ່ ການຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທາງລົບ ໃຫ້ໄດ້ໃນລະດັບທີ່ຍອມຮັບເທົ່ານັ້ນ.</p> <p>ຈົ່ງຄຳນຶງວ່າ ‘ການບັນເທົາຜົນກະທົບ’ ໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນຈະນຳໃຊ້ເພື່ອແກ້ໄຂຜົນກະທົບທາງລົບ. ໂຄງການຍັງອາດມີຜົນກະທົບທາງບວກອີກດ້ວຍ ໂດຍສະເພາະ ຖ້າຫາກຖືກອອກແບບໂດຍຄຳນຶງເຖິງການອະນຸລັກ ຫຼື ຍົກສູງຄຸນຄ່າດ້ານ ຊີວະກາຍະພາບ ຫຼື ຄຸນຄ່າທາງສັງຄົມ.</p>
<p>ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ (National Focal Point)</p>	<p>ອົງການຈັດຕັ້ງລັດຖະບານ ທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຫຼັກ ຮັບປະກັນ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆທີ່ຕິດພັນກັບ ສົນທິສັນຍາຕ່າງໆພາຍໃນປະເທດຂອງຕົນເອງ ເຊິ່ງຮັບໜ້າທີ່ເປັນ ຊ່ອງທາງການສື່ສານລະຫວ່າງ ກອງເລຂາ (ສູນມໍຣະດີກໂລກ), ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດແຫ່ງຊາດ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ.</p>
<p>ຄູ່ມືການຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ (Operational Guidelines)</p>	<p><u>ຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາມໍຣະດີກໂລກ</u> (ພິມເຜີຍແຜ່ຄັ້ງທຳອິດໃນປີ 1977, ສະບັບຫຼ້າສຸດປີ 2021) ເປັນເອກະສານທີ່ແນໃສ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດີກໂລກ ໂດຍກຳນົດລະບຽບຂັ້ນຕອນສຳລັບ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ການຂຶ້ນທະບຽນມໍຣະດີກເຂົ້າໃນ <u>ບັນຊີລາຍການມໍຣະດີກໂລກ</u> ແລະ <u>ບັນຊີລາຍການມໍຣະດີກໂລກທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນພາວະອັນຕະລາຍ</u> ການປົກປ້ອງ ແລະ ການອະນຸລັກ ມໍຣະດີກໂລກ ການໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອສາກົນພາຍໄຕ້ກອງທຶນມໍຣະດີກໂລກ ການຂົນຂວາຍການສະໜັບສະໜູນລະດັບຊາດ ແລະ ສາກົນ ໃນການປະຕິບັດສົນທິສັນຍາ.
<p>ຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດີກ/ການອະນຸລັກ (Other heritage/conservation values)</p>	<p>ສິ່ງຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ແກ່ບັນດາຄຸນຄ່າ ທາງດ້ານມໍຣະດີກ/ການອະນຸລັກ ຊຶ່ງມໍຣະດີກແຫ່ງໜຶ່ງ ອາດຈະມີເພີ່ມຕື່ມ ນອກເໜືອໄປຈາກຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນນັ້ນ. ມັນອາດລວມເຖິງເຫດຜົນຕ່າງໆທີ່ຊ່ອນຢູ່ເບື້ອງຫຼັງຂອງການຮັບຮອງເອົາຳນາມມະຍົດມໍຣະດີກໂລກ ເນື່ອງຈາກວ່າສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນເປັນຄວາມສຳຄັນທາງດ້ານມໍຣະດີກໃນລະດັບຊາດ ຫຼື ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄຸນຄ່າລະດັບຊຸມພື້ນເມືອງ ທີ່ໄດ້ປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ການກາຍເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງມໍຣະດີກໂລກ. ພວກມັນຍັງອາດລວມເຖິງແງ່ມູນອື່ນໆຂອງສະຖານທີ່ນັ້ນ, ຊຶ່ງເຖິງແມ່ນວ່າຈະບໍ່ໄດ້ເປັນການສະໜັບສະໜູນຄຳຈຸນໃຫ້ແກ່ OUV ກໍຕາມ, ແຕ່ກໍຍັງຊົງຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານສູນທະລີຍະພາບ, ປະຫວັດສາດ ວິທະຍາສາດ ແລະ ສັງຄົມອີກດ້ວຍ.</p>
<p>ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (Outstanding Universal Value - OUV)</p>	<p>ຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ/ຫຼື ທຳມະຊາດ ທີ່ມີຄວາມຍອດຍິ່ງເປັນພິເສດໃນການກ້າວຂ້າມຂອບເຂດພົມແດນແຫ່ງຊາດ ແລະ ກາຍເປັນຄວາມສຳຄັນຮ່ວມກັນ ສຳລັບຮຸ່ນຄົນໃນຍຸກປັດຈຸບັນ ແລະ ທັງໃນອະນາຄົດ ຂອງທົ່ວທັງມວນມະນຸດສະຍະຊາດ. ດ້ວຍເຫດດັ່ງກ່າວ, ການປົກປ້ອງມໍຣະດີກນີ້ໄວ້ໃຫ້ໝັ້ນຄົງຖາວອນ ຈຶ່ງເປັນຄວາມສຳຄັນສູງສຸດ ສຳລັບປະຊາຄົມສາກົນໂດຍລວມ.</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ວັກ 172 ຫຼື 174 ວ່າດ້ວຍການແຈ້ງໃຫ້ຊາບ (Paragraph 172 or 174 notifications)</p>	<p>ວັກທີ 172 ຂອງ ບົດຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ໄດ້ເຊື່ອເຊີນບັນດາລັດພາຄີ ເພື່ອແຈ້ງຕໍ່ຄະນະກຳມະການ, ໂດຍຜ່ານສູນມໍຣະດົກໂລກ, ກ່ຽວກັບການດຳເນີນການໃດໆທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ຂອງຊັບສິນທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກກ່ອນທີ່ຈະມີການຕົກລົງຮັບເອົາການຕັດສິນໃຈໃດໆ.</p> <p>ວັກທີ 174 ເປີດຊ່ອງທາງໃຫ້ ພາກປະຊາສັງຄົມ ສາມາດຍື່ນຂໍ້ມູນຂາວເຖິງ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງອົງການ UNESCO ໄດ້ອີກດ້ວຍ, ຖ້າຫາກວ່າພວກເຂົາພິຈາລະນາວ່າມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຮັບຄວາມຊຸດໂຊມຢ່າງຮຸນແຮງ ຫຼືວ່າ ມາດຕະການແກ້ໄຂທີ່ຈຳເປັນ ບໍ່ໄດ້ຖືກດຳເນີນການຢ່າງທັນການພາຍໃນຂອບເວລາທີ່ສະເໝີ, ຊຶ່ງໃນກໍລະນີນີ້ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງອົງການ UNESCO ຈະປະສານຫາລັດພາຄີ ເພື່ອກວດກາພິສູດຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.</p>
<p>ຫຼັກການໃຊ້ຄວາມຮອບຄອບລະມັດລະວັງ (Precautionary Principle)</p>	<p>ຫຼັກການໃຊ້ຄວາມຮອບຄອບລະມັດລະວັງ ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີອຳນາດຕັດສິນໃຈ ເພື່ອຮັບຮອງເອົາມາດຕະການຕ່າງໆໃນການປ້ອງກັນລ່ວງໜ້າ ເມື່ອເຫັນວ່າຫຼັກຖານທາງວິທະຍາສາດ ກ່ຽວກັບອັນຕະລາຍຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສຸຂະພາບຂອງມະນຸດມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງສູງ.</p> <p>ຖະແຫຼງການຮີໂອ ນິຍາມຫຼັກການປ້ອງກັນດ້ວຍຄວາມຮອບຄອບລະມັດລະວັງ ໄວ້ດັ່ງນີ້: ‘ໃນກໍລະນີທີ່ມີໄພຄຸກຄາມຈາກຄວາມເສຍຫາຍຮ້າຍແຮງ ຫຼື ທີ່ບໍ່ສາມາດຍ້ອນກັບຄືນໄດ້, ການຂາດຄວາມແນ່ນອນທາງດ້ານວິທະຍາສາດຢ່າງຄົບຖ້ວນ ຈະບໍ່ຖືກນຳມາໃຊ້ເປັນເຫດຜົນໃນການເລື່ອນມາດຕະການທີ່ຄຸ້ມຄ່າທາງດ້ານຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນຄວາມຊຸດໂຊມທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ’.</p>
<p>ຂົງເຂດພັດທະນາໂຄງການ (Project development area)</p>	<p>ຂົງເຂດພັດທະນາໂຄງການ ແມ່ນພື້ນທີ່ໆຄາດວ່າຈະໄດ້ຮັບການລົບກວນ/ບຸກລຸກທາງກາຍະພາບທີ່ຕິດພັນກັບການກໍ່ສ້າງ ແລະ ການດຳເນີນງານຂອງໂຄງການ. ຂົງເຂດດັ່ງກ່າວກວມເອົາ ພາກສະໜາມ ຫຼື ເສັ້ນທາງຫຼັກໆຂອງໂຄງການ ພ້ອມທັງ ຂົງເຂດຂອງ ໂຄງລ່າງພື້ນຖານໃໝ່ໆທີ່ຈຳເປັນເພື່ອສະໜັບສະໜູນໂຄງການເປັນຕົ້ນ ເສັ້ນທາງ, ສາຍສົ່ງໄຟຟ້າ, ອ່າງເກັບນ້ຳ ແລະ ທໍ່ສົ່ງນ້ຳ.</p> <p>ເບິ່ງຕື່ມ: ຂົງເຂດທີ່ມີອິດທິພົນ</p>
<p>ເຈົ້າຂອງໂຄງການ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການ (Proponent)</p>	<p>ບຸກຄົນ, ກຸ່ມຄົນ ຫຼື ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ສະເໜີໂຄງການ-ກິດຈະການ ແລ້ວຂຶ້ນຂວາຍທີມງານເພື່ອໃຫ້ດຳເນີນ ໂຄງການ-ກິດຈະການດັ່ງກ່າວ. ເຈົ້າຂອງໂຄງການ-ຜູ້ສະເໜີໂຄງການອາດແມ່ນ ຄະນະຄຸ້ມຄອງພາກສະໜາມຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ສະຖາບັນລັດຖະບານອື່ນໆ, ຜູ້ພັດທະນາ, ອົງການຈັດຕັ້ງ, ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຊົນພື້ນເມືອງ (Indigenous People’s Organization), ກຸ່ມຊຸມຊົນ ຫຼື ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ.</p>
<p>ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ (Proposed action)</p>	<p>ເບິ່ງ: ແຜນດຳເນີນການ.</p>
<p>ຜົນກະທົບຄົງຄ້າງ (Residual impacts).</p>	<p>ຜົນກະທົບທີ່ຍັງຄົງຢູ່ ບໍ່ວ່າຈະຫຼັງຈາກມີການອອກແບບມາດຕະການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບແລ້ວກໍຕາມ.</p> <p>ເບິ່ງຕື່ມ: ຜົນກະທົບ, ການບັນເທົາຜົນກະທົບ</p>
<p>ຜູ້ຖືສິດ (Rights-holders)</p>	<p>ບຸກຄົນ/ພາກສ່ວນໃນສັງຄົມ ທີ່ມີສິດທາງກົດໝາຍ ຫຼື ຕາມຮີດຄອງປະເພດນີ ຕໍ່ກັບ ຊັບພະຍາກອນມໍຣະດົກ. ໃນກໍລະນີຕ່າງໆ ທີ່ມີປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມ, ພວກເຂົາເຈົ້າມີສິດໃນສັນທານຸຍາດແບບອິດສະຫຼະລ່ວງໜ້າ ກ່ອນທີ່ຈະມີການອະນຸຍາດໂຄງການໃດໆ ທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ທີ່ດິນ ຫຼື ອານາເຂດດິນແດນ ແລະ ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນອື່ນໆຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ, ແລະຈຳເປັນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປະເມີນຜົນກະທົບອີກດ້ວຍ.</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ (Scoping)</p>	<p>ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ແມ່ນການລະບຸບັນຫາທີ່ຖືວ່າມີຄວາມສຳຄັນໜ້ອຍ ສຳລັບການວາງແຜນ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ ທີ່ເອົາເຂົ້າໃນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ພ້ອມທັງ ລົບລ້າງ ຫຼື ຈຳກັດການເອົາປະເດັນທີ່ບໍ່ມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ຫຼື ບໍ່ມີຄວາມສຳຄັນເລີຍ ເຂົ້າໃນການປະເມີນດັ່ງກ່າວ. ການວາງຂອບເຂດຈະຊ່ວຍໃຫ້ ການປະເມີນຜົນກະທົບສຸມໃສ່ບັນຫາທີ່ສຳຄັນ ແລະ ຫຼີກເວັ້ນການເສຍເວລາ ແລະ ຊັບພະຍາກອນເຂົ້າໃນການສືບສວນສອບສວນທີ່ບໍ່ຈຳເປັນ.</p> <p>ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ແມ່ນຂະບວນການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະຕົ້ນຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ. ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ໂດຍປົກກະຕິຈະດຳເນີນໃນໄລຍະກ່ອນການສຶກສາຄວາມເປັນໄປໄດ້ ໃນເວລາທີ່ລັກສະນະ ແລະ ການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາແລະໜ້າວຽກໄດ້. ສະນັ້ນ, ການວາງຂອບເຂດໂດຍທົ່ວໄປຈຶ່ງເປັນການປະເມີນທາງດ້ານຄຸນນະພາບ ຂອງຄວາມສ່ຽງ ແລະ ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ອາດເປັນໄປໄດ້ (ໃນຂະນະທີ່ ການປະເມີນໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປຈະແມ່ນການປະເມີນໃນທາງປະລິມານ ຫຼາຍກວ່າ).</p> <p>ໂດຍທົ່ວໄປ, ຂະບວນການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ ຈະນຳໄປສູ່ການສ້າງເອກະສານທີ່ກຳນົດທິດທາງການດຳເນີນບົດປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ (EIA). ເອກະສານນີ້ອາດມີຫຼາຍຮູບແບບ ແລະ ມີຊື່ທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປ, ໃນລະບົບການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປ ເຊັ່ນ ບົດສຳຫຼວດສິ່ງແວດລ້ອມເບື້ອງຕົ້ນ, ບົດສຶກສາເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ (Initial Environmental Examination), ບົດລາຍງານການກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ໜ້າວຽກ, ຄູ່ມືການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ, ການກຳນົດເງື່ອນໄຂໃນການອ້າງອີງ ແລະ ບົດສະຫຼຸບໂດຍຫຍໍ້ກ່ຽວກັບໂຄງການ.</p>
<p>ການກັ່ນຕອງ (Screening)</p>	<p>ການກັ່ນຕອງແມ່ນຂັ້ນຕອນທຳອິດຂອງ ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ຊ່ວຍໃນການຕັດສິນໃຈວ່າຈະຈຳເປັນດຳເນີນການປະເມີນ ຫຼື ບໍ່. ເມື່ອຂະບວນການກັ່ນຕອງຊີ້ແຈງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນມີຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (OUV) ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກແລ້ວ, ການປະເມີນຜົນກະທົບກໍມີຄວາມຈຳເປັນແລະ ຝ່າຍສະເໜີ-ເຈົ້າຂອງໂຄງການ ກໍຄວນທົບທວນ ກິດຈະການທີ່ໄດ້ສະເໜີ ແລະ ກວດແກ້ຄືນ ຖ້າຈຳເປັນ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ນັບຕັ້ງແຕ່ໄລຍະຕົ້ນໆ.</p>
<p>ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ (Stakeholders)</p>	<p>ໃນວຽກງານມໍຣະດົກໂລກ, ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມແມ່ນຜູ້ທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ ຫຼື ຂໍ້ກ່າວຫາທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມກ່ຽວກັບ ຊັບພະຍາກອນມໍຣະດົກ ແຕ່ກໍບໍ່ໄດ້ໝາຍວ່າຈະເປັນຜູ້ທີ່ມີສິດໃນທາງກົດໝາຍ ຫຼື ສັງຄົມ ຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກເຫຼົ່ານັ້ນ.</p> <p>ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ, ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມແມ່ນບຸກຄົນ ຫຼື ກຸ່ມຄົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໂດຍໂຄງການ ຫຼື ບຸກຄົນ ຫຼື ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ບຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວ. ໂດຍລວມ, ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນສອງກໍລະນີດັ່ງກ່າວ ເອີ້ນວ່າ 'ຝ່າຍ/ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ/ມີຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ'.</p>
<p>ສະພາບຂອງການອະນຸລັກ (State of conservation)</p>	<p>ສະພາບຂອງການອະນຸລັກ ໝາຍເຖິງເງື່ອນໄຂຕ່າງໆ (ລວມທັງແຕ່ບໍ່ຈຳກັດສະເພາະເຈາະຈົງ ສະຖານະທາງກາຍະພາບ, ຄວາມເປັນຂອງແທ້ ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ) ຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ, ຄວາມຂຸດໂຊມຂອງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ, ບັດໂຈສ່ຽງຕ່າງໆທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບ ແລະ ມາດຕະການໆອະນຸລັກທີ່ນຳໃຊ້ເພື່ອຮັກສາ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ. ໃນວຽກງານມໍຣະດົກໂລກ, ຄຳວ່າ 'ສະພາບການອະນຸລັກ' ສ່ວນໃຫຍ່ຈະໝາຍເຖິງ ຂະບວນການທາງກົດໝາຍ ການຕິດຕາມກວດກາແບບສະເພາະກິດ ຫຼື ແບບຕອບໂຕ້ (ຫຼື ອີງໃສ່ເຫດການທີ່ເຄີຍເກີດຂຶ້ນ) (Reactive Monitoring) ທີ່ຄວບຄຸມໂດຍຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ. ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບສະພາບການອະນຸລັກຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ອາດຖືກຍົກຂຶ້ນເຖິງ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO, ອົງການທີ່ປຶກສາ ແລະ ຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ຜ່ານ ບົດລາຍງານກ່ຽວກັບສະພາບການອະນຸລັກ ນຳສົ່ງໂດຍລັດພາຄີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕາມເງື່ອນໄຂຂອງວັກທີ 169 ແລະ 172 ຂອງຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ສົນທິສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ ຫຼື ແຫຼ່ງອື່ນໆ ຕາມວັກທີ 174 ພາຍໂຕ້ຂະບວນການຕິດຕາມແບບຕອບໂຕ້. ຂະບວນການເຫຼົ່ານີ້ ອາດລວມ ການປະເມີນຜົນກະທົບ.</p>
<p>ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (Statement of Outstanding Universal Value - SOUV)</p>	<p>ຖະແຫຼງການທີ່ເປັນທາງການ ແມ່ນໄດ້ຖືກຮັບຮອງໂດຍຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ ໃນເວລາທີ່ຊັບສິນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຖືກຈັດເຂົ້າຢູ່ໃນທະບຽນບັນຊີລາຍການມໍຣະດົກໂລກ (ຫຼື ຍ້ອນຫຼັງ ສຳລັບການຈັດຂຶ້ນທະບຽນກ່ອນປີ 2007). ຖະແຫຼງການດັ່ງກ່າວຈະ ສັງລວມ ເຫດຜົນທີ່ຖືວ່າ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກນັ້ນມີ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ, ສອດຄ່ອງກັບ ມາດຕະການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ເງື່ອນໄຂດ້ານຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ (ແລະ ຄວາມເປັນຂອງແທ້ຖ້າເປັນແຫຼ່ງມໍຣະດົກທາງວັດທະນະທຳ) ແລະ ການປົກປັກຮັກສາ ກໍຄື ວິທີການ ແລະ ເງື່ອນໄຂການຄຸ້ມຄອງ ແນວໃດ ເພື່ອປົກປັກຮັກສາແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ແລະ ຮັກສາຄວາມຍືນຍົງຂອງ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງມໍຣະດົກ ໃນໄລຍະຍາວ. ການຮັບຮອງຖະແຫຼງການຂອງ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ເປັນຈຸດອ້າງອີງສຳຄັນເພື່ອການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຕິດຕາມ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ແລະ ສະພາບຂອງການອະນຸລັກ ຂອງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ.</p>
<p>ລັດພາຄີ (State Parties)</p>	<p>ບັນດາປະເທດຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ລົງນາມເຂົ້າຮ່ວມເປັນພາຄີຂອງສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງມໍຣະດົກໂລກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ (ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ) (UNESCO, 1972).</p>

ຄຳສັບ	ນິຍາມ
<p>ການປະເມີນຜົນຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ</p> <p>(Strategic Environmental Assessment - SEA)</p>	<p>ການປະເມີນຜົນທາງດ້ານຍຸດທະສາດສິ່ງແວດລ້ອມ ນຳໃຊ້ ແນວຄວາມຄິດຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ເຂົ້າໃນລະດັບການຕັດສິນໃຈເຊັ່ນ ນະໂຍບາຍ, ແຜນການ ແລະ ແຜນງານ. ໂດຍທົ່ວໄປ ຈະເຂົ້າໃຈວ່າເປັນ ການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ແນໃສ່ເຊື່ອມສານ ບັນຫາດ້ານ ຊີວະກາຍະພາບ, ສັງຄົມ, ວັດທະນະທຳ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສຸຂະພາບ ເຂົ້າໃນການຕັດສິນໃຈຂັ້ນຍຸດທະສາດ. ຈຸດປະສົງຂອງ ການປະເມີນຂັ້ນຍຸດທະສາດດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແມ່ນເພື່ອເປັນທິດຊີ້ນຳ-ຂໍ້ມູນໃຫ້ແກ່ຜູ້ວາງແຜນ, ຜູ້ຕັດສິນໃຈ ແລະ ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຍືນຍົງຂອງການຕັດສິນໃຈດັ່ງກ່າວເພື່ອ ເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ການຄົ້ນຄວ້າທາງເລືອກ ທີ່ດີທີ່ສຸດ, ແລະ ເພື່ອຍົກສູງຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງການຕັດສິນໃຈທີ່ຕາມມາ.</p>
<p>ການກຳນົດເງື່ອນໄຂໃນການອ້າງອີງ</p> <p>(Terms of Reference)</p>	<p>ຂອບເຂດວຽກ (ToRs) ແມ່ນເອກະສານທີ່ວ່າໄປທີ່ມອບໃຫ້ແກ່ທີມງານປະເມີນຜົນກະທົບ ທີ່ ອະທິບາຍປະເດັນທີ່ຕ້ອງປະເມີນ, ບັນຫາທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາ ແລະ ວິທີການສະເພາະໃດໆທີ່ຄວນນຳໃຊ້. ເອກະສານນີ້ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນ ຖອດມາຈາກ ບົດລາຍງານກຳນົດຂອບເຂດການສຶກສາ ແລະ ຫ້າວຽກ.</p>
<p>ບັນດາຄຸນຄ່າຕ່າງໆ</p> <p>(Values)</p>	<p>ໃນວຽກງານຂອງມໍຣະດີກໂລກ, ຄຸນຄ່າແມ່ນຄຸນນະພາບຂອງມໍຣະດີກສະຖານ ທີ່ເຫັນວ່າ ການປົກປັກຮັກສາມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ ເພື່ອຄົ້ນຄ້ວາປັບປຸງ ແລະ ອະນາຄົດ. ຄຸນຄ່າ ແມ່ນກຳນົດໂດຍຫຼາກຫຼາຍປັດໄຈທາງສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ. ສິ່ງທີ່ພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງສັງຄົມໃຫ້ຄຸນຄ່າ ອາດບໍ່ມີຄຸນຄ່າສຳລັບອີກສ່ວນໜຶ່ງຂອງສັງຄົມ ຫຼື ອາດມີຄຸນຄ່າຍ້ອນເຫດຜົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຫຼື ຄົນຮຸ່ນນີ້ອາດໃຫ້ຄຸນຄ່າ ແຕ່ຄົນຮຸ່ນຕໍ່ໄປອາດບໍ່ໃຫ້ຄຸນຄ່າ. ສະຖານທີ່ມໍຣະດີກ ໂດຍປົກກະຕິແມ່ນມີຄຸນຄ່າກວ້າງຂວາງຄື: ທາງດ້ານສູນທະລີຍະພາບ, ດ້ານສະຖາບັດຕະຍະກຳ, ດ້ານຊີວະສາດ, ດ້ານນິເວດວິທະຍາ, ດ້ານປະຫວັດສາດ, ດ້ານທໍລະນີສາດ, ດ້ານສັງຄົມ, ດ້ານຈິດໃຈ, ອື່ນໆ. ຄຸນຄ່າເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນຜົນໃນບູຮານສະຖານ ແລະ ຖ່າຍທອດຜ່ານຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆຂອງມໍຣະດີກສະຖານ.</p>
<p>ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ</p> <p>(Wider setting)</p>	<p>ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກແຫ່ງໜຶ່ງ ອາດຕິດພັນກັບພູມສັນຖານຂອງຊັບສິນນັ້ນ, ສິ່ງແວດລ້ອມທາງທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງປຸກສ້າງ, ແລະ ອົງປະກອບອື່ນໆ ເຊັ່ນວ່າ ໂຄງສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງ, ຮູບແບບຂອງການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ, ການຈັດສັນທາງດ້ານພື້ນທີ່ດິນ ແລະ ສາຍສຳພັນຕ່າງໆທາງດ້ານທັດສະນີຍະພາບ. ມັນອາດລວມເຖິງວິຖີຕ່າງໆທາງສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຂະບວນການຕ່າງໆເສດຖະກິດ ແລະ ມິຕິອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດີກນາມະທຳ, ເຊັ່ນວ່າ ຄວາມຮັບຮູ້ຄວາມນິກົດທາງທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ການຄົບຄ້າສະມາຄົມ. ພື້ນທີ່ແວດລ້ອມທາງທີ່ຕັ້ງອັນກວ້າງຂວາງ ຍັງອາດມີບົດບາດອັນສຳຄັນໃນການປົກປ້ອງຄວາມເປັນຂອງແຫ້ງເດີມ ແລະ ຄວາມຄົບຖ້ວນສົມບູນ ຂອງຊັບສິນດັ່ງກ່າວ, ແລະ ການຄຸ້ມຄອງຂອງມັນກໍແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບບົດບາດໃນການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ ອີກດ້ວຍ.</p>
<p>ສູນມໍຣະດີກໂລກ</p> <p>(World Heritage Centre)</p>	<p>ສູນມໍຣະດີກໂລກຂອງ UNESCO ແມ່ນອົງການຄຸ້ມຄອງດ້ານວິຊາການ ທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 1992 ແລະ ແຕ່ງຕັ້ງໂດຍຜູ້ອຳນວຍການໃຫ້ ອົງການ UNESCO. ສູນດັ່ງກ່າວ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນ ກອງເລຂາສະໜັບສະໜູນການປະຕິບັດສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດີກໂລກ, ເປັນຈຸດພົວພັນ ແລະ ປະສານງານຫຼັກພາຍໃນ UNESCO ສຳລັບທຸກໆປະເດັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ມໍຣະດີກໂລກ ແລະ ທັງຮັບປະກັນ ການບໍລິຫານວຽກງານໃນແຕ່ລະວັນຂອງ ສິນທິສັນຍາ.</p>
<p>ສົນທິສັນຍາມໍຣະດີກໂລກ</p> <p>(World Heritage Convention)</p>	<p>ສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍ ການປົກປັກຮັກສາມໍຣະດີກໂລກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ແມ່ນສົນທິສັນຍາສາກົນຮັບຮອງໂດຍອົງການ ສປຊ ໃນປີ 1972 ທີ່ນິຍາມປະເພດຂອງ ສະຖານທີ່ທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ທີ່ສາມາດພິຈາລະນາຈົດເຂົ້າໃນ ບັນຊີມໍຣະດີກໂລກ ຍ້ອນ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ຂອງມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວຕໍ່ ມະນຸດຊາດ. ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດີກໂລກ ຕາມທີ່ຮູ້ກັນທົ່ວໄປ, ໄດ້ກຳນົດໄວ້ວ່າ ຊຸມຊົນສາກົນ ຈະມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃດແດ່ ໃນການປົກປັກຮັກສາ ມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວ ແລະ ກຳນົດໜ້າທີ່ຂອງລັດພາຄີ ໃນການລະບຸ ສະຖານທີ່ທີ່ອາດມີເງື່ອນໄຂຈົດເຂົ້າໃນບັນຊີມໍຣະດີກໂລກ ແລະ ບົດບາດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າໃນການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ອະນຸລັກມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວ. ດ້ວຍການລົງນາມສົນທິສັນຍາ, ແຕ່ລະປະເທດໃຫ້ຄຳພັນສັນຍາວ່າ ຈະບໍ່ພຽງແຕ່ອະນຸລັກສະຖານທີ່ໃນຂອບເຂດທີ່ຖືກຮັບຮອງເປັນ ສະຖານທີ່ທີ່ມີຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຍັງຈະປົກປັກຮັກສາມໍຣະດີກແຫ່ງຊາດຂອງຕົນ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຄວາມພະຍາຍາມຂອງສາກົນ ເພື່ອປົກປັກຮັກສາ, ອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມ ມໍຣະດີກຂອງ ມະນຸດຊາດ.</p>
<p>ຊັບສິນມໍຣະດີກໂລກ</p> <p>(World Heritage Property)</p>	<p>ມໍຣະດີກສະຖານທາງວັດທະນະທຳ, ທຳມະຊາດ ຫຼື ແບບປະສົມ ແຫ່ງໜຶ່ງ ທີ່ຖືກຂຶ້ນທະບຽນຢູ່ໃນບັນຊີລາຍການມໍຣະດີກໂລກ ແລະ ເພາະສະນັ້ນໄດ້ຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນຂອງທົ່ວມວນມະນຸດສະຍະຊາດ. ຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການນຳສະເໜີຊັບສິນດັ່ງກ່າວເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດີກໂລກ ແມ່ນໜ້າທີ່ຂອງລັດພາຄີ ບ່ອນຊຶ່ງວ່າມໍຣະດີກດັ່ງກ່າວຕັ້ງຢູ່. ຄະນະກຳມະການມໍຣະດີກໂລກ ເປັນຜູ້ຕັດສິນ ບໍ່ວ່າຊັບສິນດັ່ງກ່າວຄວນໄດ້ຮັບການຈົດເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີລາຍການມໍຣະດີກໂລກຫຼືບໍ່, ໂດຍຄຳນຶງເຖິງຂໍ້ສະເໜີແນະນຳຕ່າງໆ ທາງດ້ານວິຊາການ ຈາກອົງການທີ່ປຶກສາຕ່າງໆ ໂດຍເປັນໄປຕາມຂະບວນການປະເມີນຢ່າງລະອຽດຖີ່ຖ້ວນ.</p> <p>ໃນເວລານຳໃຊ້ເປັນຄຳສັບລວມເອີ້ນວ່າ ມໍຣະດີກໂລກ ຊຶ່ງໝາຍລວມເຖິງມໍຣະດີກທັງໝົດວັດທະນະທຳ, ທຳມະຊາດ ແລະ ປະສົມປະສານລະຫວ່າງວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ທີ່ໄດ້ຮັບການຈົດທະບຽນເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີລາຍການມໍຣະດີກໂລກ.</p>

ບັນຊີ ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

- Agency for Cultural Affairs, Japan and Kyushu University. 2020. *Heritage in Urban Contexts: Impacts of Development Projects on World Heritage Properties in Cities. Final Outcomes.* <https://whc.unesco.org/en/events/1516/>
- André, P., Enserink, B., Connor, D. and Croal, P. 2006. *Public Participation International Best Practice Principles.* Fargo, ND, International Association for Impact Assessment. (IAIA Special Publication Series, 4.) <https://www.iaia.org/uploads/pdf/SP4.pdf>
- CSIR (Council for Scientific and Industrial Research). 1996. *Strategic Environmental Assessment (SEA): A Primer.* CSIR Report ENV/S-RR96001. Stellenbosch (South Africa), Division of Water, Environment and Forest Technology.
- FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). 2016. *FPIC Toolkit.* Rome, FAO. https://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/2018-New/Our_Pillars/FPIC_package_.zip
- Glasson, J. and Therivel, R. 2019. *Introduction to Environmental Impact Assessment.* London, Routledge.
- IAIA (International Association for Impact Assessment). 1999. *Principles of Environmental Assessment Best Practice.* Fargo ND, IAIA/Lincoln (UK), IEA. <https://www.iaia.org/uploads/pdf/Principles%20of%20IA%2019.pdf>
- _____. 2009. *What is Impact Assessment?* Fargo ND, IAIA. https://www.iaia.org/uploads/pdf/What_is_IA_web.pdf
- _____. 2020. *Foundations of Impact Assessment (unpublished).* Fargo ND, IAIA.
- IAPP (International Association for Public Participation). n.d. *Core Values, Ethics, Spectrum – The 3 Pillars of Public Participation.* <https://www.iap2.org/page/pillars>
- ICID (International Commission on Irrigation and Drainage). 1993. *The ICID Environmental Checklist to Identify Environmental Effects of Irrigation, Drainage and Flood Control Projects.* Wallingford (UK), HR Wallingford. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08dd5ed915d3cfd001c12/R5835-icid_enviromental_checklist.pdf
- ICOMOS. 2011. *Guidance on Impact Assessment for Cultural World Heritage Properties.* https://www.iccom.org/sites/default/files/2018-07/icomos_guidance_on_heritage_impact_assessments_for_cultural_world_heritage_properties.pdf
- IDB (Inter-American Development Bank). 2019. *Meaningful Stakeholder Engagement.* https://publications.iadb.org/publications/english/document/Meaningful_Stakeholder_Engagement_A_Joint_Publication_of_the_MFI_Working_Group_on_Environmental_and_Social_Standards_en.pdf
- IFC (International Finance Corporation). 2007. *Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets.* Washington, DC, IFC. https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/affbc005-2569-4e58-9962-280c483baa12/IFC_StakeholderEngagement.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jkD13-p
- _____. 2012. *IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability.* Washington, DC, IFC. https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/co2c2e86-e6cd-4b55-95a2-b3395d204279/IFC_Performance_Standards.pdf?MOD=AJPERES&CVID=kTjHBzk
- IUCN. 2013a. *Governance, Equity and Rights.*

- <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/our-work/governance-equity-and-rights>
- _____. 2013b. *World Heritage Advice Note on Environmental Assessment*.
https://www.iucn.org/sites/dev/files/import/downloads/iucn_advice_note_environmental_assessment_18_11_13_iucn_template.pdf
- Morrison-Saunders, A. 2018. *Advanced Introduction to Environmental Impact Assessment*. Cheltenham (UK), Edward Elgar.
- OECD-DAC. 2006. *Applying Strategic Environmental Assessment: Good Practice Guidance for Development Co-operation*. Paris, OECD Publishing.
https://www.oecd-ilibrary.org/applying-strategic-environmental-assessment_519njf7q195c.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2F9789264026582-en&mimeType=pdf
- Therivel, R. and Wood, G. (eds). 2018. *Methods of Environmental and Social Impact Assessments*. London, Routledge.
- UNDP Serbia. 2010. *Guidelines on the Environmental Impact Assessment for Wind Farms*. Belgrade, UNDP Serbia/Ministry of Environment and Spatial Planning of the Republic of Serbia.
https://unece.org/DAM/env/eia/documents/EIAGuides/Serbia_EIA_windfarms_Jun10_en.pdf
- UNECE. 2012. *Resource Manual to Support Application of the SEA Protocol*.
<https://unece.org/info/Environment-Policy/Environmental-assessment/pub/21602>
- _____. 2015. *Good Practice Recommendations on Public Participation in Strategic Environmental Assessment*. Geneva, UN. https://unece.org/sites/default/files/2020-12/1514364_E_Espoo_web.pdf
- UNESCO. 1972. *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. Paris, UNESCO. <https://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>
- _____. 2008. *Enhancing Our Heritage: Monitoring and Managing for Success in World Natural Heritage Sites*. Paris, UNESCO. <https://whc.unesco.org/en/eoh/>
- _____. 2010. *Managing Disaster Risks for World Heritage*. Paris, UNESCO.
<https://whc.unesco.org/en/activities/630/>
- _____. 2012. *Managing Natural World Heritage*. Paris, UNESCO.
<https://whc.unesco.org/en/managing-natural-world-heritage/>
- _____. 2013. *Managing Cultural World Heritage*. Paris, UNESCO.
<https://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/>
- _____. 2015. *Policy on the Integration of a Sustainable Development Perspective into the Processes of the World Heritage Convention*. Paris, UNESCO. <https://whc.unesco.org/en/sustainabledevelopment>
- _____. 2018. *Policy on Engaging with Indigenous Peoples*. Paris, UNESCO.
<https://en.unesco.org/indigenous-peoples/policy>
- _____. 2021. *The Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*. Paris, UNESCO. <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>
- UNESCO/ICCROM/ICOMOS/IUCN. 2020. *Guidance on Developing and Revising World Heritage Tentative Lists*. <https://whc.unesco.org/document/184566>
- United Nations. 1992. *Rio Declaration on Environment and Development, Report of the United Nations Conference on Environment and Development*. Rio de Janeiro, United Nations.
https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf
- _____. 2007. *Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*. New York, United Nations.
<https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html>
- _____. 2015. *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York, United Nations. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

WHITRAP. 2016. *The HUL Guidebook: Managing Heritage in Dynamic and Constantly Changing Urban Environments*.

https://www.hulballarat.org.au/resources/HUL%20Guidebook_2016_FINALWEB.pdf

World Bank. 2018. *The World Bank Environmental and Social Framework*. Washington, DC, International Bank for Reconstruction and Development/World Bank.

<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/837721522762050108-0290022018/original/ESFFramework.pdf>

ອ່ານຕື່ມ

Campese, J., Sunderland, T., Greiber, T. and Oviedo, G. (eds). 2009. *Rights-Based Approaches: Exploring Issues and Opportunities for Conservation*. Bogor, Indonesia, CIFOR and IUCN.

CBD (Convention on Biological Diversity). 2006. *Impact Assessment: Voluntary Guidelines on Biodiversity-Inclusive Impact Assessment*. <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=11042>

ພາກສະແດງຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນ

ປຶ້ມຄູ່ມືຊີ້ນຳການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສະບັບບັບປຸງໃໝ່ໄດ້ຮັບການຍົກລະດັບໃຫ້ມີຄວາມສົມບູນຂຶ້ນ ໃນບໍລິບົດຂອງ ແຜນງານການເປັນຜູ້ນຳມໍຣະດົກໂລກ ໂດຍການປະກອບສ່ວນຈາກ ICCROM, ICOMOS ແລະ IUCN ໃນຖານະອົງການທີ່ປຶກສາຂອງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ໂດຍການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານກັບ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO ແລະ ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈສຳລັບການສະໜັບສະໜູນຂອງ ກະຊວງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງນີເວ. ເອກະສານສະບັບນີ້ແມ່ນໄດ້ອີງໃສ່ ຄູ່ມືການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກຂອງ ICOMOS (2011) ແລະ ໄດ້ເອົາເຂົ້າກັບ ບົດແນະນຳສຳລັບມໍຣະດົກໂລກກ່ຽວກັບການປະເມີນສິ່ງແວດລ້ອມຂອງ IUCN (2013b). ຄູ່ມືສະບັບນີ້ໄດ້ຜັນຂະຫຍາຍອີງຕາມກິດຈະກຳສ້າງຄວາມອາດສາມາດໃນຂົງເຂດວຽກງານນີ້ຂອງ ICCROM ລວມທັງ ຫຼັກສູດການຝຶກອົບຮົມຮ່ວມທີ່ໄດ້ຈັດຂຶ້ນແຕ່ປີ 2012 ກ່ຽວກັບ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ.

ຄູ່ມືສະບັບນີ້ເປັນຜະລິດຕະພັນຈາກ ການຮ່ວມມືທີ່ແທ້ແທ້ແຜ່ນລະຫວ່າງ ທຸກໆສະຖາບັນ ໂດຍສະເພາະ ທີມປະສານງານຫຼັກທີ່ໄດ້ຕິດຕາມຂະບວນການທັງໝົດມາເປັນເວລາຫຼາຍກວ່າສາມປີຕັ້ງແຕ່ໄດ້ມີກອງປະຊຸມເປີດໂຕ ຢູ່ ແກນ, ສະວິສເຊີແລນ ໃນປີ 2018. ທີມປະສານງານຫຼັກ ແມ່ນປະກອບດ້ວຍ Richard Mackay - ICOMOS International; Mizuki Murai - IUCN; Jyoti Hosagrahar, Feng Jing ແລະ Richard Veillon ຂອງ ສູນມໍຣະດົກໂລກຂອງ UNESCO; ແລະ Sarah Court ແລະ Eugene Jo for ICCROM. ຫ້າວຽກໃນການຂຽນຄູ່ມືສະບັບທົບທວນແມ່ນໄດ້ມອບໝາຍໃຫ້ແກ່ Sarah Court ຮ່ວມກັບ Riki Therivel. ຜູ້ຂຽນໄດ້ເຮັດວຽກໂດຍການປຶກສາຫາລືກັບ Eugene Jo ໃນນາມຜູ້ຈັດການແຜນງານ ແລະ Tim Badman, Joseph King, ແລະ Valerie Magar ໃນນາມຜູ້ອຳນວຍການຮ່ວມຂອງ ແຜນງານການເປັນຜູ້ນຳມໍຣະດົກໂລກ. ຮູບພາບ-ກຣາຟິກຕ່າງໆ ແມ່ນຖືກອອກແບບໂດຍ Felipe Echeverri Velasco ແລະ Alberto José Moncayo. Gamini Wijesuriya ໄດ້ທົບທວນເອກະສານຕະຫຼອດຂະບວນການ. Laura Frank ໄດ້ປະສານງານກັບ ຂະບວນການພິມຈຳໜ່າຍຂອງ UNESCO.

ໃນໄລຍະການຮີບໂຮມ, ຄູ່ມືສະບັບນີ້ໄດ້ຜ່ານການທົບທວນທ້າວຮອບ ໂດຍມີການປະກອບສ່ວນ ແລະ ຄຳຄິດຄຳເຫັນທີ່ສຳຄັນ ຈາກສະຖາບັນຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ກະຊວງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງນີເວ, ອົງການສິ່ງແວດລ້ອມນີເວ, ກົມມໍຣະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳຂອງນີເວ, ຄະນະກຳມະການແຫ່ງຊາດ ແລະ ຄະນະກຳມະການວິທະຍາສາດສາກົນຂອງ ICOMOS, ສະຖາບັນມໍຣະດົກໂລກເພື່ອການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການຄົ້ນຄ້ວາສຳລັບພາກພື້ນອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ, ສູນເພື່ອມໍຣະດົກໂລກຂອງພາກພື້ນອາຊີ ແລະ ກຳມາທິການເພື່ອການປະເມີນສິ່ງແວດລ້ອມຂອງເນເທີແລນ. ນອກຈາກນັ້ນ ພວກເຮົາຍັງຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຍັງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຫຼັກສູດການປະເມີນຜົນກະທົບທຸກໆທ່ານ ເຊິ່ງເປັນການຝຶກອົບຮົມພາຍໃຕ້ຂອບຂອງແຜນງານການເປັນຜູ້ນຳມໍຣະດົກໂລກ, ເຊິ່ງ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມດັ່ງກ່າວໄດ້ນຳໃຊ້ ຮ່າງຄູ່ມືທີ່ພວມພັດທະນາ ແລະ ປະກອບຄວາມຄິດຄວາມເຫັນຕໍ່ເນື້ອໃນ. ຫຼັກສູດການຝຶກອົບຮົມເຫຼົ່ານີ້ລວມມີ Oman 2018 ກັບ ARC-WH, ສປ ຈີນ 2018 ກັບ WHITRAP, Montenegro 2018, Korea 2019, Palestine 2020 ກັບ UNESCO Ramallah, Egypt 2021 ກັບ UNESCO WHC, Slovenia 2021, ການປະເມີນຜົນກະທົບສຳລັບມໍຣະດົກໂລກ 2021 ກັບ WHITRAP, ແລະ Arab States 2021 ກັບ UNESCO WHC. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມປະຈຳປີ IAlA (Durban 2018, Brisbane 2019) ກໍຍັງໄດ້ປະກອບຄວາມເຫັນທີ່ມີຄຸນຄ່າ ໃນການອອກແບບ ຄູ່ມືສະບັບທົບທວນ.

ພວກເຮົາຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈເປັນພິເສດມາຍັງ ຜູ້ກວດແກ້ທຸກໆທ່ານ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຂ້າງລຸ່ມນີ້ ທີ່ໄດ້ສະຫຼະເວລາອັນມີຄ່າ ໃນການອ່ານ ແລະ ກວດເອກະສານແຕ່ລະສະບັບ ແລະ ໄດ້ປະກອບຄວາມເຫັນ ແລະ ປະສົບການອັນມີຄຸນຄ່າ, ຄື: George Abungu, Rachel Asante-Owusu, Andrea Athanas, Line Bårdseng, Charlotte Bingham, Gwenaëlle Bourdin, Mohamed Ziane Bouziane, Elizabeth Bradshaw, Kristal Buckley, Elsa Chang, Nicholas Clarke, Ascanio D'Andrea, Guy Debonnet, Luisa De Marco, Susan Denyer, Regina Durighello, Steve Edwards, Aleksandra Einen, Ole Sør Eriksen, Arlene K. Fleming, Eva Hauge Fontaine, Nicole Franceschini, Carlo Francini, Sharif Shams Imon, Maya Ishizawa, Tilman Jaeger, Rohit Jigyasu, Selma Kassem, Chunggho Kim, Arend Kolhoff, Ping Kong, Cyril Kormos, Marie-Laure Lavenir, Kyung-Ah Lee, Leticia Leitao, Hong Li, Katri Lisitzin, Valerie Magar, Andrea Margotta, Andrew Mason, Muhammad Juma Muhammad, Masanori Nagaoka, Kazuhiko Nishi, Olukoya Obafemi, Ishanlosen Odiaua, Carlo Ossola, Chris Polglase, Yves Prevost, Britta Rudolff, Luis Enrique Sánchez, Peter Shadie, Adele Shaw, Gaute Sønstebø, Jane Thompson, Montira Horayangura Unakul, Remco Van Merm, Réka Viragos, Daniel Young-Torquemada ແລະ Katherine Zischka.

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ: ເຄື່ອງມື

ວິທີການນຳໃຊ້ ເຄື່ອງມືທີ 1: ຄຸນຄ່າດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແລະ ອົງປະກອບຕ່າງໆ

ຈຸດປະສົງຂອງເຄື່ອງມືນີ້ ແມ່ນເພື່ອນຳສະເໜີ ວິທີການ ນຳໃຊ້ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ເປັນ ພື້ນຖານສຳລັບສ່ວນປະກອບຂອງມໍຣະດົກໂລກ ພາຍໃນ ຂອບລວມຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ (ESIA) ທີ່ ເປັນ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ ແບບແຍກດ່ຽວອິດສະຫຼະ. ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ການບັນລະຍາຍສັ້ນໆ ທີ່ອະທິບາຍວ່າຍ້ອນຫຍັງ ຊັບສິນມໍຣະດົກ ຈຶ່ງໄດ້ຖືກພິຈາລະນາວ່າ ມີຄວາມຍອດຍິ່ງເປັນພິເສດ ຈົນໄດ້ຖືກຈົດທະບຽນເຂົ້າຢູ່ໃນບັນຊີມໍຣະດົກໂລກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ເພື່ອທີ່ຈະສາມາດນຳໃຊ້ຖະແຫຼງການດັ່ງກ່າວນີ້, ມັນມີປະໂຫຍດຫຼາຍ ທາກມີການວິເຄາະເນື້ອໃນ ແລະ ແຍກມັນອອກເປັນສອງສ່ວນຄື **ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ** ແລະ ບັນດາ**ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ**. ຢູ່ໃນໜ້າຕ່າງໆໄປຈະຍົກໃຫ້ເຫັນວ່າສິ່ງນີ້ເຮັດໄດ້ແນວໃດ. ເຄື່ອງມືນີ້ ຈັດທຳຂຶ້ນເພື່ອເປັນແມ່ແບບທົ່ວໄປ ເພື່ອແນະນຳໜຶ່ງໃນຫຼາຍໆວິທີການທີ່ເປັນໄປໄດ້, ແລະ ມັນສາມາດດັດປັບ ແລະ ປັບປຸງເພີ່ມຕື່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຂັ້ນຕອນທີ 1: ຊອກໃຫ້ເຫັນ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ

ເວັບໄຊທ໌ ສູນມໍຣະດົກໂລກ (<https://whc.unesco.org/en/list/>) ມີພາກໜຶ່ງ ທີ່ອຸທິດສະເພາະສຳລັບຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກແຕ່ລະແຫ່ງ, ລວມທັງຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງມັນ. ບັນດາຊັບສິນຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກຈັດລຽງຕາມບັນຊີລາຍຊື່ຂອງແຕ່ລະປະເທດ, ຫຼືວ່າການຊອກຄົ້ນນັ້ນ ແມ່ນສາມາດເຮັດໄດ້ດ້ວຍການຕີພິມຊື່ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກນັ້ນລົງໄປ. ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ສາມາດພົບເຫັນໄດ້ຢູ່ໃນໜ້າທີ່ອິດຂອງລາຍການບັນຊີຊັບສິນນັ້ນ.

ຂັ້ນຕອນທີ 2: ວິເຄາະ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ

ວິທີການທຳອິດໃນການສຶກສາເນື້ອໃນເອກະສານດັ່ງກ່າວ, ມັນຈະເປັນປະໂຫຍດ ຖ້າທາກມີການຍົກໃຫ້ເຫັນຈຸດເດັ່ນຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆ ຂອງຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ຊຶ່ງວ່າໄດ້ບັນລະຍາຍເຖິງຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ແລະ ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ.

ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ

ບາງສ່ວນຂອງຖະແຫຼງການຈະອະທິບາຍວ່າ ຍ້ອນຫຍັງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກຈຶ່ງຖືວ່າເປັນຄຸນຄ່າທີ່ຍອດຍິ່ງເປັນພິເສດ, ໜ້າສົນໃຈ, ແຕກຕ່າງ ຫຼື ພິເສດ. ຕົວຢ່າງໃນ ກ່ອງ A1.1 ອະທິບາຍວ່າ ອຸທິຍານທາງທະເລ ບລູຊີມາຣິນ ແລະ ເມືອງເກົ່າເຮຣີໂທໂພລິສ (Blue Sea Marine Park the Old Town of Heritopolis) ມີຄວາມພິເສດພື້ນເດັ່ນຍ້ອນວ່າ **‘ລະບົບທະເລ ໄດ້ພັດທະນາ ລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນພືດ-ສັດ ທີ່ມີເອກະລັກ ແລະ ແຕກຕ່າງ’ (ຄຸນຄ່າ ເປັນຂໍ້ຄວາມສີແດງ, ໜັງສືນອນ).**

ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ

ບາງຄຳສັບໃນຖະແຫຼງການຈະອະທິບາຍຄຸນລັກສະນະອື່ນໆທີ່ສຳຄັນ ຄຸນຄ່າອັດ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ (OUV), ມັນກໍຈະເປັນປະໂຫຍດຢູ່ສະເໝີ ໃນການຄິດເຖິງຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ເປັນສະເໝີອັນດັ່ງບັນດາອົງປະກອບ ຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ ຊຶ່ງວ່າເປັນເປົ້າໝາຍຂອງກິດຈະກຳຕ່າງໆທາງດ້ານການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການອະນຸລັກ ມໍຣະດົກນັ້ນ; ອົງປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ພວກເຮົາຕ້ອງການປຶກາປ້ອງ ແລະ ສືບທອດໄປສູ່ຮຸ່ນຄົນຕ່າງໆໃນອະນາຄົດ. ພວກມັນອາດໄດ້ແກ່ຄຸນນະພາບທາງກາຍະພາບ, ກ່ຽວຂ້ອງກັບໂຄງສ້າງທາງວັດຖຸ ແລະ ຮູບລັກສະນະອື່ນໆທີ່ສາມາດຈັບຕ້ອງໄດ້, ແຕ່ມັນຍັງສາມາດເປັນໄດ້ທັງແງ່ມຸມຕ່າງໆ ທີ່ບໍ່ສາມາດຈັບຕ້ອງໄດ້ ເຊັ່ນວ່າ ຂະບວນການຕ່າງໆ, ການຈັດການທາງສັງຄົມ ຫຼືວ່າວິຖີທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ຕະຫຼອດເຖິງ ການຄົບຄ້າສະມາຄົມ ແລະ ການພົວພັນ ທີ່ໄດ້ຖືກສະທ້ອນອອກມາໃນຮູບແບບຂອງອົງປະກອບທາງກາຍະພາບຂອງຊັບສິນນັ້ນໆ. ຕົວຢ່າງຕ່າງໆ ຂອງຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ (ຂີດກ້ອງ) ຢູ່ໃນກ່ອງ A.1.1 ລວມທັງ ‘ຊັ້ນໜ້າທະເລ’, ‘ປາພະຢູນສີສົມ’ ແລະ ‘ເຂດພື້ນທີ່ປະກາລັງ’.

ກ່ອງ A1.1 ຄັດອອກມາຈາກ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານສຳລັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກທີ່ສົມມຸດຂຶ້ນມາ ອຸທິຍານແຫ່ງຊາດທາງທະເລບູຊິມາຣິນ ແລະ ເມືອງເກົ່າເຮືອໂທໂຟລິສ (Blue Sea Marine National Park Old Town of Heritopolis) ໂດຍມີຕົວຢ່າງຄຸນຄ່າ (ຕົວອັກສອນສີແດງ, ຕົວອັກສອນນອນ) ແລະ ອົງປະກອບ (ຂີດກ້ອງ)

ຊັບສິນມໍຣະດົກນີ້ ຕັ້ງຢູ່ໃນເຂດພາກພື້ນທີ່ມີຄວາມໂດດເດັ່ນທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ ແລະ ລະດັບໂລກ, ບູຊິ. ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກດັ່ງກ່າວກວມເອົາເນື້ອທີ່ 400.000 ເຮັກຕາ ພ້ອມເຂດກັນຊິນ 600.000 ເຮັກຕາທີ່ປະກອບດ້ວຍທັງພື້ນທີ່ທະເລ ແລະ ໜ້າດິນ. ມັນເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງພື້ນທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ອັນກວ້າງໃຫງໄພສານ ລະຫວ່າງເຂດຊີວະພູມສາດຕອນເໜືອ ແລະ ໃຕ້ ແລະ ລະບົບຕ່າງໆທາງທະເລກໍໄດ້ມີການພັດທະນາລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນຕ່າງໆ ທີ່ເປັນເອກກະລັກສະເພາະ ແລະ ທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ລວມເຖິງບັນດາຊຸມຊົນນິເວດທີ່ໄກ້ສູນພັນດ້ວຍ. ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ບໍ່ໄດ້ຖືກລົບກວນ ລວມເຖິງຕົວຢ່າງລະບົບແນວປະກາລັງເຂດຮ້ອນທີ່ຫາຍາກ ແລະ ສາຍພັນປະກາລັງເນື້ອອ່ອນທີ່ຫາຍາກອີກດ້ວຍ. ແຫຼ່ງມໍຣະດົກນີ້ ແລະ ພື້ນທີ່ບໍລິເວນອ້ອມຮອບຂອງມັນ ຍັງກວມເອົາຊັ້ນຫຼາຍທະເລ ແລະ ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງປ່າຊາຍເລນ. ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສເຫຼົ່ານີ້ ເປັນບ່ອນຂອງບັນດາປະຊາກອນນິກທະເລ, ສັດທະເລທີ່ລົງລູກດ້ວນນົມ, ປາ, ປະກາລັງ, ປາສະຫຼາມ, ປາກະເບນລາຫູ ແລະ ເຕົາທະເລຕ່າງໆ ແລະ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກນີ້ ຍັງເປັນສະໜາມສະໜອງອາຫານໃຫ້ແກ່ ພະຍຸນສີສົມ ຊຶ່ງເປັນປະຊາກອນໄກ້ສູນພັນຊຸດສຸດທ້າຍທີ່ຍັງຄົງເຫຼືອຢູ່ໃນສະພາບທີ່ແຂງແຮງດີ. BSMP ເປັນພື້ນທີ່ຂອງແຫຼ່ງພັກຕົວອ່ອນທີ່ສຳຄັນ ແລະ ເປັນແຫຼ່ງວາງໄຂຂອງສາຍພັນປາຕ່າງໆເພື່ອການພານິດ ອີກດ້ວຍ.

ແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ປະກອບດ້ວຍ ປະກົດການທຳມະຊາດ ທີ່ໜ້າປະທັບໃຈ ແລະ ຂົງເຂດທີ່ມີຄວາມສວຍສົດງົດງາມທາງທຳມະຊາດຍິ່ງ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຖືກລົບກວນຖ້າສົມທຽບໃສ່ແຫ່ງອື່ນ. ແຫຼ່ງມໍຣະດົກດັ່ງກ່າວ ປະກອບດ້ວຍປະເພດທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ຫຼາກຫຼາຍ, ເຊັ່ນ ປະກາລັງ, ຊັ້ນຫຍ້າທະເລ ແລະ ເຂດຂີ້ຕົມພຽງ ເຊິ່ງຈະເຮັດໃຫ້ ປາພະຍຸນສີສົມ, ປາສະຫຼາມ, ປາກະເບນລາຫູ, ປາຝາ ແລະ ນົກທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ (ທີ່ພວມປະສົມພັນ, ພັກໄຂ, ພັກຜ່ອນ) ທີ່ໄກ້ສູນພັນສາມາດລອດຊີວິດ. ເຂດປະກາລັງ ທີ່ມີຊີວະພິຊິກແຕກຕ່າງກັນ ຈະສະໜອງ ບ່ອນລວມຕົວຂອງປະກາລັງ, ສະໜັບສະໜູນ ສົ່ງມີຊີວິດໃນທະເລ ທີ່ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ຫົວຫົດໃຕ້ນ້ຳ ທີ່ມະຫັດສະຈັນ.

ເມືອງທ່າປະຫວັດສາດ Heritopolis ຕັ້ງຢູ່ແຄມຝັ່ງຂອງ Blue Sea ໄດ້ມີບົດບາດສຳຄັນຕະຫຼອດໄລຍະປະຫວັດສາດທີ່ຜ່ານມາ ເປັນສະຖານທີ່ແຫ່ງການແລກປ່ຽນວັດທະນະທຳທີ່ເກົ່າແກ່ຕ່າງໆ ໃນອະດີດ. ໃນຂະນະທີ່ສະຖາປັດຕະຍະກຳສ່ວນຫຼວງຫຼາຍສະຫ່ອນໃຫ້ເຫັນ ຍຸກຄຳຂອງຕົວເມືອງແຫ່ງນີ້ ຊຶ່ງຮຸ່ງເຮືອງພູຈາກຄວາມມັ່ງຄັ້ງໃນຖານະເປັນທ່າເຮືອການຄ້າ ໃນຍຸກສະຕະວັດ ທີ 18, ອາຄານບ້ານເຮືອນຕ່າງໆ ແມ່ນປະຕິບັດຕາມແຜນຜັງເມືອງທີ່ເກົ່າແກ່ກວ່ານີ້ອີກ ຊຶ່ງມີອາຍຸຢ້ອນຫຼັງເຖິງສະຕະວັດທີ 6. ການວາງແຜນຜັງເມືອງໃນຍຸກສະຕະວັດທີ 18 ໄດ້ເນັ້ນຄວາມສຳຄັນຂອງຕາໜ່າງສິ່ງປຸກສ້າງອາຄານເທົ່າທຽມກັນກັບພື້ນທີ່ສາທາລະນະສີ່ຊ່ວງ ຢູ່ໃນເຂດໃຈກາງເມືອງ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ຢູ່ພາຍໃນຕາໜ່າງເທດສະບານ ຍັງມີບັນດາອະນຸສອນສະຖານທີ່ໂດດເດັ່ນຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນແຕ່ລະໄລຍະປະຫວັດສາດຂອງຕົວເມືອງນີ້: ເປັນຕົ້ນວ່າ ສູສານຂອງ ເອີຈິນຽສ, ມະຫາວິຫານເຊນທ໌ເຮລີນາ ແລະ ມະຫາມັສຢິດ ພ້ອມດ້ວຍໂຮງຮຽນສອນສາດສະໜາ ແລະ ໂຮງອາບນ້ຳ, ທັງໝົດນີ້ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມສຳຄັນໃນ ຄວາມເປັນສະບັດຕະຍະກຳຊັ້ນເອກ ແຫ່ງຍຸກຕ່າງໆ. ການປະສົມປະສານຢ່າງກົມກືນລະຫວ່າງສະຖາປັດຕະຍະກຳແບບພື້ນເມືອງ ແລະ ອະນຸສອນສະຖານຂະໜາດໃຫຍ່ ສະຫ່ອນໃຫ້ເຫັນຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຊຸມຊົນ ທີ່ເຄີຍໄດ້ອາໄສຢູ່ໃນຕົວເມືອງນີ້ ເປັນເວລາໜຶ່ງພັນຫ້າຮ້ອຍປີມາແລ້ວ ແລະ ທັງເປັນຜູ້ຊຶ່ງສືບຕໍ່ຕາມຮອຍມູນເຊື້ອປະເພນີຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ຈົນເຖິງທຸກວັນນີ້.

ຂັ້ນຕອນທີ 3: ຄັດຈັອນ ແລະ ຈັດລຽງ ຄຸນຄ່າມໍຣະດົກ

ຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປແມ່ນການຈັດລຽງ ບັນດາຄຸນຄ່າທີ່ໄດ້ລະບຸອອກມາຈາກ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ. ມັນເປັນໄປບໍ່ໄດ້ທີ່ຈະຂຽນຖະແຫຼງການນັ້ນຄືນອີກໃໝ່; ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ໃນເມື່ອຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກຄັດຈັອນອອກມາແລ້ວ, ໃນບາງຄັ້ງກໍຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ດັດປັບຄວາມກະທັດຮັດຂອງເນື້ອຄວາມ, ເຊັ່ນວ່າ ການປະກອບສ້າງປະໂຫຍກໜຶ່ງທີ່ຄົບຖ້ວນສົມບູນ ຫຼືວ່າ ການລວມເອົາຄຸນຄ່າສອງຢ່າງທີ່ຄ້າຍຄຽງກັນ ເຂົ້າມາເປັນປະໂຫຍກດຽວ (ກ່ອງ A.1.2).

ກ່ອງ A1.2. ຕົວຢ່າງລາຍການ ບັນດາຄຸນຄ່າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ OUV ຂອງ ອຸທິຍານບລູຊີມາຣິນ ແລະ ເມືອງເກົ່າເຮເຮີໂທໂພລິສ

ເຮຮີໂທໂພລິສ ແລະ ອຸທິຍານບລູຊີມາຣິນ ມີຄວາມພິເສດສະເພາະຍ້ອນວ່າ ...

- ... ເປັນພາກພື້ນທີ່ໂດດເດັ່ນດ້ານນິເວດ ແລະ ລະດັບໂລກ
- ... ລະບົບທະເລກໍໄດ້ພັດທະນາ ລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນພືດ-ສັດ ທີ່ມີເອກະລັກ ແລະ ແຕກຕ່າງ ລວມທັງ ຊຸມຊົນນິເວດ ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ
- ... ເປັນບ່ອນສະໜອງອາຫານ ທີ່ສຳຄັນສຳລັບປະຊາກອນ ປາພະຍູນສີສົ້ມ ຝູງສຸດທ້າຍ ທີ່ຍັງຄົງເຫຼືອຢູ່ໃນສະພາບທີ່ແຂງແຮງດີ
- ... ສະຖາປັດຕະຍະກຳ ສະທ້ອນເຖິງຍຸກຄຳຂອງຕົວເມືອງທີ່ມີຄວາມມັ່ງຄັ່ງຮຸ່ງເຮືອງໃນຖານະທີ່ເປັນທ່າເຮືອການຄ້າໃນ ສັດຕະວັດທີ 18 ແລະ ອະນຸສອນສະຖານຕ່າງໆລ້ວນແຕ່ມີຄວາມສຳຄັນທາງດ້ານສະຖາປັດຕະຍະກຳທີ່ເປັນຜົນງານຊັ້ນເອກ ຂອງແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະສະໄໝ.
- ... ເມືອງດັ່ງກ່າວສືບຕໍ່ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນທ່າເຮືອ ປະຫວັດສາດ ແລະ ເປັນຈຸດສຳຄັນ ໃນເສັ້ນທາງການຄ້າອ້ອມຂ້າງ

ຂັ້ນຕອນທີ 4: ລະບຸຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ

ນອກຈາກຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານແລ້ວ ກໍມີຄວາມຈຳເປັນເພື່ອລະບຸຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ. ຄຸນຄ່າເຫຼົ່ານີ້ອາດແມ່ນ ຄຸນຄ່າທີ່ຖືກຮັບຮູ້ຜ່ານ ການຄັດເລືອກອື່ນໆຂັ້ນສາກົນ, ແຫ່ງຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນ ເຫດຜົນອື່ນໆຂອງການພິຈາລະນາແຫຼ່ງມໍຣະດົກເປັນແຫຼ່ງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ແລະ ເປັນທີ່ສົນໃຈ. ໃນທີ່ຈິງແລ້ວ ຈະມີການຈັດລຳດັບຂອງຄຸນຄ່າຕ່າງໆ, ຍ້ອນວ່າ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ໂດຍບົກກະຕິແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບຄຸນຄ່າອື່ນໆຢູ່ແລ້ວ. ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ, ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບມໍຣະດົກທີ່ບໍ່ເປັນວັດຖຸ ແມ່ນບໍ່ຄວນໃຫ້ຖືກຫຼີງລືມ.

ຕົວຢ່າງ: ເຮຮີໂທໂພລິສ ຖືວ່າ ມີຄວາມສຳຄັນລະດັບຊາດຍ້ອນວ່າ ຄວາມກ່ຽວໂຍງຂອງຊຸມຊົນກັບ ສິ່ງແວດລ້ອມທຳມະຊາດຂອງເຂົາເຈົ້າ ແມ່ນສະທ້ອນໃນ ສິລະປະ ແລະ ສະຖາປັດຕະຍະກຳໃນ ສະຖານທີ່ສາດສະໜາ ແລະ ບຸນປະເພນີຕ່າງໆ.

ຂັ້ນຕອນທີ 5: ສອດຄຸນຄ່າຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ OUV ແລະ ຄຸນຄ່າອື່ນໆດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກເຂົ້າຢູ່ໃນຕາຕະລາງ ກ່ຽວກັບບັນດາຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ

ເມື່ອຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກລະບຸແລ້ວ, ກໍສາມາດບັນຈຸເຂົ້າຢູ່ໃນຖັນທຳອິດຂອງຕາຕະລາງກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະນັ້ນ (ຕາຕະລາງ A1.1). ຄຸນຄ່າທັງໝົດ ທີ່ໄດ້ຖືກຄັດແຍກອອກມາຈາກ ຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ແມ່ນສາມາດປ້ອນເຂົ້າຢູ່ໃນຊ່ອງຂອງ 'OUV' ສຳລັບໃຈແຍກລະດັບຂອງການຮັບຮູ້ໃນຂັ້ນຕ່າງໆ; ສ່ວນຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ແມ່ນສາມາດປ້ອນເຂົ້າຢູ່ໃນຊ່ອງຂອງຄຸນຄ່າລະດັບຊາດ ຫຼື ທ້ອງຖິ່ນ.

ໝາຍເຫດ: ເພື່ອໃຫ້ຄຸນຄ່າຖືກຮັບຮູ້ເປັນ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ, ຄຸນຄ່າດັ່ງກ່າວຕ້ອງຖືກຮັບຮູ້ວ່າສຳຄັນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ແຫ່ງຊາດ ເສຍກ່ອນ. ດ້ວຍເຫດນີ້ຈຶ່ງບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງຮັບຮູ້ຊື່ຊ້າງຄຸນຄ່າອື່ນໆໃນທຸກໆລະດັບຂອງການຮັບຮູ້.

ຕາຕະລາງ A1.1 ຕົວຢ່າງ ຕາຕະລາງຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ: ການເອົາຄຸນຄ່າເຂົ້າຕາຕະລາງ

ລະດັບ ໃນ ການຖືກຮັບຮູ້	ຄຸນຄ່າມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ	ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ	ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ
OUV	ເປັນເຂດພື້ນທີ່ ຊຶ່ງມີຄວາມ ໂດດເດັ່ນທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ ລະດັບໂລກ		
	ລະບົບທະເລກໍໄດ້ພັດທະນາ ລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນພືດ- ສັດ ທີ່ມີເອກະລັກ ແລະ ແຕກຕ່າງ ລວມທັງ ຊຸມຊົນນິເວດ ທີ່ໃກ້ຈະ ສູນພັນ		
	ເປັນແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສໃຫ້ແກ່ ປະຊາກອນຂອງຫຼາກຫຼາຍສາຍພັນ		
	ມັນໄດ້ເປັນສະໜາມທີ່ສະໜອງ ອາຫານໃຫ້ແກ່ ພະຍຸນສີສົມ ຊຶ່ງ ເປັນປະຊາກອນໄກ່ສູນພັນຊຸດ ສູດທ້າຍທີ່ຍັງຄົງເຫຼືອຢູ່ໃນສະພາບ ທີ່ແຂງແຮງດີ.		
	ສະຖາປັດຕະຍະກຳ ສະທ້ອນ ເຖິງຍຸກຄຳແຫງເມືອງທີ່ຮັ່ງມີ ໃນ ຖານະທີ່ເປັນທ່າເຮືອການຄ້າ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 18 ແລະ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ແມ່ນ ມໍຣະດົກ ສະຖາປັດຕະຍະກຳທີ່ເປັນຜົນງານ ຊັ້ນເອກຂອງແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະ ສະໄໝ		
	ງານເທດສະການ ແລະ ງານ ບຸນປະເພນີຕ່າງໆ ທີ່ຍັງສືບຕໍ່ ດຳເນີນໃນ ໝູ່ບ້ານ ແລະ ຕິດພັນ ກັບອະນຸສອນສະຖານ ສະເພາະ ເຈາະຈົງຕ່າງໆ ພ້ອມທັງ ຕິດພັນ ກັບຄວາມເຊື່ອດ້ານຈິດວິນຍານ ກັບ ໂລກທຳມະຊາດ		
	ເມືອງດັ້ງກ່າວສືບຕໍ່ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນ ທ່າເຮືອ ປະຫວັດສາດ ແລະ ເປັນ ຈຸດສຳຄັນ ໃນເສັ້ນທາງການຄ້າ ອ້ອມຂ້າງ		
ລະດັບຊາດ			
ລະດັບ ທ້ອງຖິ່ນ			

ຂັ້ນຕອນທີ 6: ປ້ອນບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ເຂົ້າຢູ່ໃນຕາຕະລາງກ່ຽວກັບ ຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ
ເມື່ອໄດ້ເອົາຄຸນຄ່າເຂົ້າຕາຕະລາງແລ້ວ, ກໍຮອດເວລາມາເບິ່ງຄືນ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ທີ່ໄດ້ວິເຄາະໃນຂັ້ນຕອນທີ 2 ເພື່ອຄັດຈ້ອນເອົາ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆອອກມາ. ຈົ່ງຈຳໄວ້ວ່າ ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າຕ່າງໆຂອງມໍຣະດົກ ສາມາດຖືກປ້ອນເຂົ້າຢູ່ໃນຖິ່ນທີ່ສາມຂອງຕາຕະລາງນີ້, ຊຶ່ງວ່າຢູ່ທາງຂ້າງຂອງຄຸນຄ່າແຕ່ລະຄຸນຄ່າ ທີ່ມັນໄດ້ສະໜັບສະໜູນ (ຕາຕະລາງ A.1.2).

ຕາຕະລາງ A1.2 ຕົວຢ່າງ ຕາຕະລາງຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ. ການປ້ອນຂໍ້ມູນຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆເຂົ້າ

ລະດັບໃນການຖືກຮັບຮູ້	ຄຸນຄ່າມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ	ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ	ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ
OUV	ເປັນເຂດພື້ນທີ່ ຊຶ່ງມີຄວາມໂດດເດັ່ນທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາລະດັບໂລກ	ບູຊີ, ພື້ນທີ່ທາງທະເລ ແລະ ທາງພາກພື້ນດິນ	
	ລະບົບທະເລກໍ່ໄດ້ພັດທະນາ ລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນພືດ-ສັດ ທີ່ມີເອກະລັກສະເພາະ ແລະ ແຕກຕ່າງລວມທັງ ຊຸມຊົນນິເວດ ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ	ລະບົບນິເວດຕ່າງໆ, ຂະນິດສາຍພັນຕ່າງໆ, ຊຸມຊົນນິເວດທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ, ຕົວຢ່າງທີ່ຫາຍາກຂອງລະບົບປະກາລັງເຂດຮ້ອນ ແລະ ສາຍພັນປະກາລັງເນື້ອອ່ອນ ທີ່ມີພຽງໜຶ່ງດຽວ, ຊັ້ນທຸງທະເລ ແລະ ຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສແບບປາຊາຍເລນ.	
	ເປັນເຮືອນໃຫ້ແກ່ປະຊາກອນສັດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ	ປະຊາກອນທາງສາຍພັນທີ່ຫຼາກຫຼາຍ (ເຊັ່ນ: ນົກທະເລ, ສັດທະເລທີ່ລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມແມ່, ປາ, ປະກາລັງ, ປາກະເບນລາຫູ ແລະ ເຕົ້າທະເລ)	
	ທີ່ຢູ່ອາໄສສໍາຄັນສໍາລັບປະຊາກອນປາພະຢູນສີສົມ (orange dugong) ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນທີ່ຍັງເຫຼືອໃຫ້ອຸດົມສົມບູນ	ແຫຼ່ງອາຫານ, ສໍາລັບປາພະຢູນສີສົມ	
	ສະຖາປັດຕະຍະກໍາ ສະທ້ອນເຖິງຍຸກທອງແຫ່ງເມືອງທີ່ຮັ່ງມີໃນຖານະທີ່ເປັນທ່າເຮືອການຄ້າໃນ ສັດຕະວັດທີ 18 ແລະ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ແມ່ນ ມໍຣະດົກສະຖາປັດຕະຍະກໍາທີ່ສໍາຄັນຂອງແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະສະໄໝ	ສະຖາປັດຕະຍະກໍາສັດຕະວັດທີ 18, ສຸສານ (Mausoleum of Eugenius), ມະຫາວິຫານ (Basilica of St Helena) ແລະ ມະຫາມໍສຢິດ (Great Mosque) ພ້ອມ ໂຮງຮຽນສອນສາດສະໜາ (madrasa) ແລະ ໂຮງອາບນໍ້າ (baths)	
	ບຸນ ແລະ ງານປະເພນີ ທີ່ຍັງສືບຕໍ່ດໍາເນີນໃນ ໝູ່ບ້ານ ແລະ ຕິດພັນກັບອະນຸສອນສະຖານ ສະເພາະເຈາະຈົງຕ່າງໆ ພ້ອມທັງ ຕິດພັນກັບຄວາມເຊື່ອດ້ານຈິດວິນຍານ ກັບໂລກທໍາມະຊາດ	ບຸນ, ປະເພນີ, ໝູ່ບ້ານ, ຜູ້ອາໄສ, ອະນຸສອນສະຖານ, ຄວາມເຊື່ອດ້ານຈິດວິນຍານທີ່ຕິດພັນກັບໂລກທໍາມະຊາດ, ສິ່ງແວດລ້ອມທໍາມະຊາດ	
	ເມືອງດັ່ງກ່າວສືບຕໍ່ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນທ່າເຮືອ ປະຫວັດສາດ ແລະ ເປັນຈຸດສໍາຄັນ ໃນເສັ້ນທາງການຄ້າອ້ອມຂ້າງ	ທ່າເຮືອ, ໜ້າທີ່ທ່າເຮືອ, ເສັ້ນທາງການຄ້າ	

ຂັ້ນຕອນທີ 7: ການປັບປຸງຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ຢູ່ໃນຕາຕະລາງກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ

ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ອາດຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການປັບປຸງ ແລະ ເພື່ອທີ່ຈະທຳເຊັ່ນນັ້ນໄດ້ ກໍອາດມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງດຳເນີນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າບາງຢ່າງ. ທັງນີ້ກໍຍ້ອນວ່າ:

- ມີບາງຄຳຖະແຫຼງຢູ່ໃນຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ບໍ່ໄດ້ກ່າວສະເພາະເຈາະຈົງ ເຖິງທັງໝົດຂອງບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າຕ່າງໆຂອງມໍຣະດົກນັ້ນ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ຈະຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເພີ່ມເຂົ້າໄປ.
- ບາງຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ ທີ່ໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນຖະແຫຼງການວ່າດ້ວຍຄຸນຄ່າອັນ ໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ແມ່ນເປັນແບບລວມໆເກີນໄປ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ໃຫ້ມີຄວາມສະເພາະເຈາະຈົງຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ຢູ່ໃນຕົວຢ່າງຂອງ Heritopolis, ຄຳວ່າ ‘ສາຍພັນ’ ແລະ ‘ອະນຸສອນສະຖານ’ ອາດຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ທົບທວນຄືນ ແລະ ອະທິບາຍໃນລາຍລະອຽດກວ່ານີ້. ນອກເໜືອໄປຈາກນັ້ນ, ອາດມີການພິຈາລະນາ ‘ລະບົບນິເວດ’ ແບບກວມລວມທັງໝົດ, ແຕ່ອາດຈຳເປັນຕ້ອງມີລາຍລະອຽດເພີ່ມຕື່ມ ໃນໄລຍະດຳເນີນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ.
- ຮູບລັກສະນະຕ່າງໆ ທີ່ສື່ເຖິງຄຸນຄ່າອື່ນໆທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ ກໍຈະຕ້ອງໄດ້ມີການຈົດບັນທຶກເຊັ່ນດຽວກັນ.

ຂັ້ນຕອນທີ 8: ການລະບຸແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ

ຖ້ານສຸດທ້າຍຂອງຕາຕະລາງ ແມ່ນສາມາດປະກອບດ້ວຍແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຄົບຖ້ວນທີ່ມີກ່ຽວກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ (ຕາຕະລາງ A1.3). ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້ອາດຫຼາກຫຼາຍນັບຕັ້ງແຕ່ ຄວາມຮູ້ທີ່ຢູ່ນຳແຕ່ລະບຸກຄົນ, ເອກະສານອ້າງອີງທາງບັນນານຸກົມ, ສະຖິຕິ, ຮູບພາບ, ລະບົບຖານຂໍ້ມູນ GIS, ສຳເນົາເອກະສານ ຫຼືວ່າເອກະສານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ. ການລະບຸແຫຼ່ງຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້ ສາມາດຊ່ວຍຊີ້ນຳການຄົ້ນຄວ້າໃນຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບ ຫຼື ຊີ້ບອກຂໍ້ມູນໃໝ່ໆທີ່ຕ້ອງຮີບໂຮມ.

ບາງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກອາດມີຄວາມລະອຽດອ່ອນຫຼາຍ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງຄຸ້ມຄອງຢ່າງລະມັດລະວັງເພື່ອຮັກສາຄວາມລັບ ເຊິ່ງມີຄວາມສຳຄັນຍິ່ງ ສຳລັບ ຄວາມຮູ້ສັກສິດທີ່ເປັນຄວາມລັບ ຂອງ ປະຊາຊົນຊາວພື້ນເມືອງຕ່າງໆ. ແຕ່ວ່າ, ຂໍ້ມູນນີ້ອາດບັນທຶກໄວ້ໃນຕະຕະລາງກໍໄດ້ ຖ້າເໝາະສົມ.

ຕາຕະລາງ A1.3 ຕົວຢ່າງ ຕາຕະລາງຄຸນຄ່າ ແລະ ອົງປະກອບ: ການເອົາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນເຂົ້າ ຕາຕະລາງ

ລະດັບໃນການຖືກຮັບຮູ້	ຄຸນຄ່າທາງດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ	ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ	ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ
OUV	ເປັນນິເວດພາກພື້ນທີ່ໂດດເດັ່ນດ້ານນິເວດ ແລະ ລະດັບໂລກ	ບູຊີ, ພື້ນທີ່ທາງທະເລ ແລະ ທາງພາກພື້ນດິນ	Della Corte et al. (2002). ການປະເມີນລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສ່ວນອຸທິຍານບລູຊີ ແລະ ທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງປາດູກອງສີສົມ.
	ລະບົບທະເລກໍໄດ້ພັດທະນາ ລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນພືດ-ສັດ ທີ່ພິເສດສະເພາະ ແລະ ແຕກຕ່າງລວມທັງ ຊຸມຊົນນິເວດ ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ	ລະບົບນິເວດ, ຊຸມຊົນນິເວດທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ, ຕົວຢ່າງຂອງ ລະບົບປາກະລັງເຂດຮ້ອນ ແລະ ສາຍພັນປາກະລັງອ່ອນທີ່ມີເອກະລັກພິເສດສະເພາະ, ຊັ້ນຫຍ້າທະເລ ແລະ ບ່ອນອາໄສປ່າຊາຍເລນ	Mizuku et al. (2008). ແຜນການຄຸ້ມຄອງປາກະລັງ: ການສຳຫຼວດພາກສະໜາມ ແລະ ການວິເຄາະ.
	ເປັນເຮືອນໃຫ້ແກ່ປະຊາກອນສັດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ	ປະຊາກອນສັດຕ່າງໆ (ເຊັ່ນ: ນົກທະເລ, ສັດທະເລທີ່ລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມແມ່, ປາ, ປະກາລັງ, ປາກະເບນລາຫູ ແລະ ເຕົາທະເລ)	Makee et al. (2012a). ການປະເມີນມໍຣະດົກທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ຄຸນຄ່າຕົວເມືອງ.
	ທີ່ສຳຄັນສຳລັບປະຊາກອນ ປາພະຢູນສີສົມ (orange dugong) ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນທີ່ຍັງເຫຼືອ ໃຫ້ອຸດົມສົມບູນ	ແຫຼ່ງອາຫານ, ປາພະຢູນສີສົມ	Kim, F (2014). ປະຫວັດສາດບູຮານ: ສະຖາປັດຕະຍະກຳ ແລະ ປະຫວັດສາດຂອງ ເຮືອໂທໂພລິສ

ເຄື່ອງມືທີ 1: ຄຸນຄ່າຕ່າງໆ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ ຂອງມໍຣະດົກ

ລະດັບ ໃນ ການຖືກຮັບຮູ້	ຄຸນຄ່າດ້ານມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ	ຄຸນລັກສະນະປະກອບອື່ນໆ	ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ
ຄຸນຄ່າ ໂດດເດັ່ນ ລະດັບ ຈັກກະວານ (OUV)			
		-	
ລະດັບຊາດ			
		-	
ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ			
		-	

ເຄື່ອງມື 2 ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ

ຈຸດປະສົງຂອງເຄື່ອງມືນີ້ແມ່ນເພື່ອອະທິບາຍແຕ່ລະຂັ້ນຕອນຂອງການລະບຸຜົນກະທົບເຊິ່ງອາດເກີດຂຶ້ນເມື່ອອົງປະກອບຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ພົວພັນກັບ ໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍ ອົງປະກອບ ຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ເຄື່ອງມືນີ້ ເປັນໜຶ່ງໃນແບບຟອມເພື່ອແນະນຳ ໜຶ່ງໃນວິທີການທີ່ເປັນໄປໄດ້ ແລະ ສາມາດນຳໄປດັດປັບ ແລະ ບັບປຸງເພື່ອນຳໃຊ້ຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຜົນກະທົບຕໍ່ການສ້າງຮັງຂອງນິກທີ່ເກີດຈາກສູງ ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ຜົນກະທົບແມ່ນການພົວພັນຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ກັບ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ. ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ໃນຕົວຢ່າງນີ້, ສູງຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ການສ້າງຮັງຂອງນິກ ເຊິ່ງ ຖ້າຖືກລົບກວນຈະໜີຈາກພື້ນທີ່. ກໍລະນີທີ່ນິກເປັນຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ, ໂຄງການ-ກິດຈະການນີ້ກໍຈະນຳໄປສູ່ການສູນເສຍຄຸນຄ່າຈັກກະວານອັນໂດດເດັ່ນ.

ຂັ້ນຕອນທີ 1: ຂຽນບັນດາລາຍການຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆຂອງ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ

ເຄື່ອງມືທີ 1: ຕາຕະລາງກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ ຖືກອອກແບບເພື່ອຊ່ວຍລະບຸຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ສຳຄັນ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ໃນເຄື່ອງມືທີ 1, ຖັນທີ 3 ຈະກຳນົດລາຍການທັງໝົດຂອງຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ຕາມທີ່ສະແດງໃນຕະຕະລາງ A2.1.

ຕະຕະລາງ A2.1 ຕາຕະລາງຕົວຢ່າງ ຄຸນຄ່າ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບ

ລະດັບໃນການຖືກຮັບຮູ້	ຄຸນຄ່າມໍຣະດົກ/ການອະນຸລັກ	ຄຸນລັກສະນະປະກອບ	ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ
OUV	ເປັນນິເວດພາກພື້ນທີ່ໂດດເດັ່ນດ້ານນິເວດ ແລະ ລະດັບໂລກ	ບລູຊີ, ພື້ນທີ່ທະເລ ແລະ ພາກພື້ນດິນ	Della Corte et al. (2002). ການປະເມີນລະບົບການຄຸ້ມຄອງບ່ອນອາໄສຂອງສ່ວນອຸທິຍານ ບລູຊີ ແລະ ບ່ອນອາໄສຂອງປາດູກອງສີສົມ.
	ລະບົບທະເລກໍ່ໄດ້ພັດທະນາລະບົບນິເວດ ແລະ ສາຍພັນພືດ-ສັດ ທີ່ ມີເອກະລັກສະເພາະ ແລະ ແຕກຕ່າງລວມທັງ ຊຸມຊົນນິເວດ ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ	ລະບົບນິເວດຕ່າງໆ, ຊຸມຊົນນິເວດທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ, ຕົວຢ່າງທີ່ຫາຍາກຂອງລະບົບປະກາລັງເຂດຮ້ອນ ແລະ ສາຍພັນປະກາລັງເນື້ອອ່ອນ ທີ່ມີພຽງໜຶ່ງດຽວ, ຊັ້ນຫຼາທະເລ ແລະ ຖິ້ມທີ່ຢູ່ອາໄສແບບປາຊາຍເລນ.	Mizuku et al. (2008). ແຜນການຄຸ້ມຄອງປາກະລົງ: ການສຳຫຼວດພາກສະໜາມ ແລະ ການວິເຄາະ.
	ສະຖາປັດຕະຍະກຳ ສະທ້ອນເຖິງຍຸກທອງແຫ່ງເມືອງທີ່ຮັ່ງມີໃນຖານະທີ່ເປັນທ່າເຮືອການຄ້າໃນ ສັດຕະວັດທີ 18 ແລະ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ແມ່ນ ມໍຣະດົກສະຖາປັດຕະຍະກຳທີ່ສຳຄັນຂອງແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະສະໄໝ	ສະຖາປັດຕະຍະກຳສັດຕະວັດທີ 18, ມໍໂຊລິມອອຟອີວິຈິນີສ (Mausoleum of Eugenius), ບາຊີລິກາອອຟເຊັນເຮີເລນາ (Basilica of St Helena) ແລະ ເກຣດໂມສິ (Great Mosque) ພ້ອມ ມາດຣາຊາ (madrasa) ແລະ ອ່າງນ້ຳ (baths)	Makee et al. (2012a). ການປະເມີນມໍຣະດົກທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ຄຸນຄ່າຕົວເມືອງ
	ບູນ ແລະ ປະເພນີ ທີ່ຍັງສືບຕໍ່ດຳເນີນໃນ ໝູ່ບ້ານ ແລະ ຕິດພັນກັບອະນຸສອນສະຖານ ສະເພາະເຈາະຈົງຕ່າງໆ ພ້ອມທັງ ຕິດພັນກັບຄວາມເຊື່ອດ້ານຈິດວິນຍານກັບ ໂລກທຳມະຊາດ	ບູນ, ປະເພນີ, ໝູ່ບ້ານ, ຜູ້ອາໄສ, ອະນຸສອນສະຖານ, ຄວາມເຊື່ອດ້ານຈິດວິນຍານທີ່ຕິດພັນກັບໂລກທຳມະຊາດ, ສິ່ງແວດລ້ອມທຳມະຊາດ	Kim, F (2014). ປະຫວັດສາດບູຮານ: ສະຖາປັດຕະຍະກຳ ແລະ ປະຫວັດສາດຂອງເຮືອໂທໂພລິສ. ປະຫວັດສາດເລົ່າຕໍ່ຜ່ານປາກເປົ່າ (ໝາຍເຫດ: ອາດມີຄວາມປອບປາງ), ໂຄງການເກົ່າຂອງຊຸມຊົນເຮືອໂທໂພລິສ.

ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນສາມາດຂຽນລົງໃສ່ຖັນທໍາອິດຂອງ ເຄື່ອງມື 2 (ຕາຕະລາງ A2.2). ອົງປະກອບເຫຼົ່ານີ້ອາດປະກົດຫຼາຍຄັ້ງໃນເຄື່ອງມື 1 ແຕ່ວ່າຈໍາເປັນຕ້ອງຂຽນລົງເຄື່ອງມື 2 ພຽງຄັ້ງດຽວ

ຕາຕະລາງ A2.2 ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງລະບຸຜົນກະທົບ: ການ ເອົາອົງປະກອບເຂົ້າຕາຕະລາງ

1	ເຄື່ອງມື 2	ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ																	
2																			
3																			
4		ອົງປະກອບຂອງໂຄງການທີ່ຈະເຮັດ ທີ່ອາດສ້າງຜົນກະທົບ																	
5		ສິ່ງປະກອບ																	
6		ລະບົບປະຈຳລັດ																	
7		ລະບົບປະຈຳລັດ																	
8		ບາດກ້າງວັດອັນດີເອກະລັກມີ																	
9		ເຂດສະເພາະ																	
10		ຊື່ໃຫຍ່ກະເລດ																	
11		ມີຜູ້ອາໄສປະຈຳຄຸນຄ່າ																	
12		ລະດັບປະຈຳລັດສະໄໝເປັນປະຈຳ																	
13		15																	
14		ມີໂຊມີຄອບຄົວໃນໄຊ																	
15		(Mausoleum of Eugenius)																	
16		ບາດກ້າງອາຍຸເຊັ່ນເຊີເລນາ																	
17		(Basilica of St Helena)																	
18		ກອດໄມ້ (Great Mosque)																	
19		ມັອມ ມາຕາຊາ (madrasa)																	
20		ແລະ ອ່າງນໍ້າ (baths)																	
21		ບູນ, ບາແອນິ, ສູບັການ																	
22		ອ່າງເຮັດ																	
23		ອື່ນໆ																	

ຂັ້ນຕອນທີ 2: ການເຂົ້າໃຈໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ

ຈໍາເປັນຕ້ອງເຂົ້າໃຈລາຍລະອຽດຕ່າງໆ ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ຄວນຄໍານຶງເຖິງທຸກໆໄລຍະຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ເປັນຕົ້ນ – ການກໍ່ສ້າງ, ການດໍາເນີນງານ, ການຮັບຮອງໂຄງການ, ການ ຟື້ນຟູ – ເພື່ອເຂົ້າໃຈຄັກແນ່ຈະແຈ້ງວ່າອັນໃດຈະເກີດຂຶ້ນ (ທາງກົງ ແລະ ທາງອ້ອມ), ເມື່ອໃດ ແລະ ຍາມໃດຕະຫຼອດອາຍຸຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ.

ແຕ່ລະໄລຍະຂອງ ວົງຈອນຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ການປະເມີນບົນກະທົບຄວນຄໍານຶງເຖິງ ອາຍຸການໂຄງການທັງໝົດ ຍ້ອນວ່າ ຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະໃດກໍ່ໄດ້.

ມັນຍັງມີຄວາມສໍາຄັນອີກດ້ວຍ ທີ່ຈະຕ້ອງເຂົ້າໃຈວ່າ ຍັງມີກິດຈະການອື່ນໃດອີກບໍ່ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການນີ້ (ຕົວຢ່າງ: ການສ້າງເສັ້ນທາງ ຫຼື ການຕິດຕັ້ງສາຍໄຟ) ແລະ ເພື່ອປະເມີນຜົນກະທົບຂອງ ໂຄງການ-ກິດຈະການກ່ຽວຂ້ອງທີ່ສະເໜີເຫຼົ່ານີ້ເຊັ່ນກັນ. ຜົນຮັບທາງອ້ອມທີ່ມີທ່າອ່ຽງຈະເກີດຂຶ້ນກໍ່ຄວນນໍາມາພິຈາລະນາເຊັ່ນກັນ – ຕົວຢ່າງ, ຈໍານວນແຂກທີ່ມາຢາມສະຖານທີ່ມໍຣະດີກໍ່ເພີ່ມຂຶ້ນຍ້ອນ ມີ ໂຮງແຮມໃໝ່ ຫຼື ລະດັບການຂາຍເຄື່ອງຢູ່ຮ້ານຄ້າຕັ້ງເດີມທີ່ຫລຸດລົງຍ້ອນມີສູນການຄ້າໃໝ່. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຢູ່ໃນໄລຍະນີ້ ຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບ ແມ່ນບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງປະເມີນຜົນວ່າ ອົງປະກອບເຫຼົ່ານີ້ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຈະມີຜົນກະທົບດ້ານບວກ ຫຼື ດ້ານລົບ ຫຼືບໍ່: ສິ່ງສໍາຄັນແມ່ນວ່າຕ້ອງລະບຸຜົນກະທົບທັງໝົດ.

ສາມາດສ້າງລາຍການທີ່ອະທິບາຍທຸກໆອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີທີ່ອາດກະທົບຕໍ່ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ. ມີບາງຕົວຢ່າງໄດ້ຖືກສະໜອງໃຫ້ຢູ່ດ້ານລຸ່ມ ແຕ່ວ່າລາຍລະອຽດສະເພາະຕ່າງໆ ຂອງແຕ່ລະກິດຈະການທີ່ສະເໜີນັ້ນ ຈະຕ້ອງໄດ້ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈ.

- ການທັບມ້າງອາຄານ
- ການກໍ່ສ້າງອາຄານໃໝ່
- ການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງເຂົ້າເຖິງໃໝ່
- ການຍົກຍ້າຍຜູ້ຢູ່ອາໄສ
- ແຮງງານສໍາລັບວຽກງານກໍ່ສ້າງໃໝ່
- ການສັນຈອນທີ່ຕິດພັນກັບພາກສະໜາມກໍ່ສ້າງ
- ການເປີດນໍາໃຊ້ອາຄານໃໝ່
- ການເປີດນໍາໃຊ້ເສັ້ນທາງເຂົ້າໃໝ່
- ການນໍາໃຊ້ແຮງງານໃໝ່

ຂັ້ນຕອນທີ 3: ປ້ອນອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການ ເຂົ້າໃນເຄື່ອງມື ທີ 2

ເມື່ອບັນຊີລາຍການອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດໍາເນີນກິດຈະການຖືກຮວບຮວມແລ້ວ, ຫຼັງຈາກນັ້ນກໍສາມາດປ້ອນເຂົ້າຢູ່ໃນເຄື່ອງມືທີ 2 (ຕາຕະລາງ A2.3).

ຕາຕະລາງ A2.3 ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການລະບຸຜົນກະທົບ: ການເອົາອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີເຂົ້າ

1	ເຄື່ອງມື 2	ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ						
2								
3								
4		ອົງປະກອບຂອງໂຄງການທີ່ສະເໜີ ທີ່ອາດສ້າງຜົນກະທົບ						
5	ອົງປະກອບ	ການທັບມ້າງອາຄານ	ການກໍ່ສ້າງອາຄານໃໝ່	ການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງເຂົ້າເຖິງໃໝ່	ການນໍາໃຊ້ເສັ້ນທາງເຂົ້າໃໝ່	ການຍົກຍ້າຍຜູ້ຢູ່ອາໄສ	ກໍາມະກອນສໍາລັບວຽກງານກໍ່ສ້າງໃໝ່	ອື່ນໆ
6	ລະບົບນິເວດ							
7	ລະບົບປະກາລັງ							
8	ປາກະລັງອ່ອນທີ່ມີເອກະລັກພິເລດລະເພາະ							
9	ຊັ້ນຫຍ້າຫະເລດ							
10	ທີ່ຢູ່ອາໄສປ່າຊາຍທະເລ							
11	ສະຖາປັດຕະຍະກຳລັດຕະວັດທີ 15							
12	ມໍໂຊລິມອອຟອີວໍຈິນິສ (Mausoleum of Eugenius)							
13	ບາຊິລິກາອອຟເຊັນເຕີເລນາ (Basilica of St Helena)							
14	ກອດໂມລໍ (Great Mosque) ພ້ອມ ມາດຣາຊາ (madrasa) ແລະ ອ່າງນໍ້າ							
15	ບຸນ, ປະເພນີ, ໝູ່ບ້ານ							
16	ທ່າເຮືອ							
17	ອື່ນໆ							

ຂັ້ນຕອນທີ 4: ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈວ່າອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ຈະອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ຄືແນວໃດ

ຂັ້ນຕອນນີ້ ກ່ຽວຂ້ອງກັບການທຳຄວາມເຂົ້າໃຈວ່າ ອົງປະກອບໃດແດ່ ຂອງແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ທີ່ອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆຂອງຊັບສິນມໍຣະດົກໂລກ. ໃນບາງກໍລະນີ ການສົ່ງຜົນກະທົບນັ້ນກໍຈະເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ; ແຕ່ໃນກໍລະນີອື່ນໆ ກໍອາດຈະຕ້ອງໄດ້ນຳໃຊ້ແຜນທີ່ ແລະ ແຜນຜັງ ເພື່ອເຂົ້າໃຈໄດ້ເຖິງສະຖານທີ່ທີ່ຊັດເຈນ ຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ. ໃນກໍລະນີສະຫຼັບຊັບຊ້ອນ, ກໍອາດຈຳເປັນຕ້ອງມີຜູ້ຊ່ຽວຊານເຂົ້າມາຊ່ວຍໃນການລະບຸການສົ່ງຜົນກະທົບຊຶ່ງກັນແລະກັນເຫຼົ່ານີ້ - ຕົວຢ່າງວ່າ, ຊ່ຽວຊານດ້ານນົກ ອາດສາມາດຊີ້ບອກໄດ້ວ່າ ສຽງ ແລະ ການລົບກວນ ຈາກການກໍ່ສ້າງ ຈະກະທົບຕໍ່ສາຍພັນນົກນັ້ນໆ ໂດຍສະເພາະ ໃນໄລຍະລະດູການເຮັດຮັງຂອງພວກມັນ; ຫຼືວ່າ ໂຄງການສະເໜີສ້າງສາຍທາງລົດໄຟໃຕ້ດິນ ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດການສັ່ນສະເທືອນຕໍ່ອາຄານເກົ່າທາງດ້ານປະຫວັດສາດ ທີ່ຢູ່ໃນພື້ນທີ່ຂ້າງເທິງນັ້ນ.

ແຕ່ລະປະຕິກິລິຍາຕໍ່ກັນ ແລະ ກັນ ທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ລະຫວ່າງອົງປະກອບອັນໜຶ່ງຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບອັນໜຶ່ງຂອງມໍຣະດົກ ຄວນຈະຕ້ອງມີການບັນທຶກໄວ້ ຢູ່ໃນເຄື່ອງມືທີ 2. ອັນນີ້ຈະຮັບປະກັນວ່າ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຈະຖືກວິເຄາະຢ່າງເປັນລະບົບໃນແຕ່ລະໄລຍະ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ທັງໝົດ.

ຖ້ານຳໃຊ້ເຄື່ອງມືນີ້ໃນໄລຍະກຳນົດຂອບເຂດການປະເມີນຜົນກະທົບ ຫຼື ໄລຍະການວິເຄາະເບື້ອງຕົ້ນ, ສະນັ້ນ ການລະບຸໄດ້ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ກັນແລະກັນນີ້ ອາດພຽງພໍ ທີ່ຈະກຳນົດໂຄງຮ່າງ ບັນດາຂົງເຂດຕ່າງໆ ທີ່ຈະຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ ເພີ່ມຕື່ມໃນຕໍ່ໜ້າ ໃນເວລາດຳເນີນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ຊຶ່ງວ່າຈຳເປັນຕ້ອງມີບັນດາຜູ້ຊ່ຽວຊານ ກໍ່ຄື ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຕ່າງໆເຂົ້າຮ່ວມນຳ.

ຕາຕະລາງ A2.4 ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການລະບຸຜົນກະທົບ: ການບັນທຶກທຸກໆການກະທົບຕໍ່ກັນແລະກັນທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ລະຫວ່າງ ກິດຈະການຕ່າງໆທີ່ສະເໜີ ແລະ ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ

	A	B	C	D	E	F
3						
4		ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ທີ່ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບ				
5	ອົງປະກອບ	ການກໍ່ສ້າງອາຄານລື ຊອດໃໝ່	ການດຳເນີນກິດຈະການຈີ ຊອດໃໝ່	ການຮີ່ມ້າງອາຄານລຳລັບ ແລະ ສະຖານີລົດໄຟຟ້າໃໝ່	ການດຳເນີນລາງ ແລະ ສະຖານີລົດໄຟຟ້າໃໝ່	... ອື່ນໆ
6	ປະກາລັງ	X	X		X	
7	ບ່ອນອາໄສປ່າຊາຍເລນ	X			X	
8	ປ່າດູກົງ	X	X		X	
9	ລົມ, ບາລີລິກາ, ອື່ນໆ)		X		X	
10	ຜູ້ຢູ່ອາໄສ	X	X	X	X	
11	ໂຄງຮ່າງຜັງເມືອງ			X	X	
12	ທ່າເຮືອປະຫວັດສາດ				X	

ຂັ້ນຕອນທີ 5: ອະທິບາຍວ່າ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຈະອາດມີປະຕິກິລິຍາຕໍ່ກັນ ແລະ ກັນ ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບ ຕ່າງໆ ຄືແນວໃດ

ເມື່ອໄດ້ມີການລະບຸ ກ່ຽວກັບປະຕິສໍາພັນທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ ລະຫວ່າງອົງປະກອບຕ່າງໆ ຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ກັບບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ ແລ້ວ, ມັນກໍຈະເປັນປະໂຫຍດ ໃນການເລີ່ມບັນລະຍາຍເຖິງພວກເຂົາ. ອັນນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ສາມາດວິເຄາະປະເພດຜົນກະທົບດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບໄດ້ດີຂຶ້ນ ພ້ອມທັງມີຄວາມເຂົ້າໃຈຫຼາຍຂຶ້ນ ກ່ຽວກັບບັນຫາສະເພາະເຈາະຈົງທີ່ຕ້ອງຄົ້ນຄວ້າຕື່ມ. ເພາະນັ້ນ, ການບັນທຶກຕ່າງໆ ຈຶ່ງຕ້ອງລວມເຂົ້າຢູ່ໃນຕາຕະລາງນີ້ ພ້ອມດ້ວຍລາຍລະອຽດເພີ່ມຕື່ມ ຊຶ່ງວ່າມັນສາມາດຮັບໃຊ້ເປັນບົດສັງລວມໄດ້.

ຕາຕະລາງ A2.5 ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການລະບຸຜົນກະທົບ: ໄດ້ເພີ່ມລາຍລະອຽດເຂົ້າຕື່ມສໍາລັບແຕ່ລະຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ເປັນການສັງລວມບັນຫາທີ່ຈໍາເປັນຕ້ອງແກ້ໄຂໃນ ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ

ເຄື່ອງມື 2					
ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ					
ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ທີ່ອາດກໍາໄຕ້ເກີດຜົນກະທົບ					
ອົງປະກອບ	ການກໍ່ສ້າງອາຄານລີ ຊະຍະໃຫມ່	ການດໍາເນີນກິດຈະການ ຮີຊະຍະໃໝ່	ການຮີມັງອາຄານລໍາລົບ ແລະ ສະຖານີລົດໄຟສົ່ງ ໃໝ່	ການດໍາເນີນລາງ ແລະ ສະຖານີລົດໄຟສົ່ງໃໝ່	... ອື່ນໆ
ປະກາລັງ	ການກໍ່ສ້າງຕາມຊ່າຍທະເລ ອາດສົ່ງຜົນຕໍ່ຄຸນນະພາບນໍ້າ ໃນລະພາບແວດລ້ອມນໍ້າທະ ເລ	ກິດຈະກຳການທ່ອງທ່ຽວທີ່ ເພີ່ມຂຶ້ນອາດມີຜົນເລຍຫາຍ ຕໍ່ປາກະລັງ		ເສັ້ນທາງໄຟອາດເພີ່ມການ ເຂົ້າເຖິງພື້ນທີ່ປົກປ້ອງ-ສະ ຫງວນ	
ບ່ອນອາໄສປ່າຊາຍເລນ	ປ່າຊາຍທະເລ ຖືກກວດລ້າງ ໃນພື້ນທີ່ກໍ່ສ້າງ			ເຂົ້າເຖິງພື້ນທີ່ປົກປ້ອງ-ສະ ຫງວນ	
ປາດຸກົງ	ກິດຈະກຳກໍ່ສ້າງອາດລົບກວນ ປາດຸກົງທີ່ບອບບາງ-ສ່ຽງ	ກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວອາດລົບ ກວນປາດຸກົງທີ່ບອບບາງ-ສ່ຽງ		ເສັ້ນທາງໄຟອາດເພີ່ມການ ລົບກວນຕໍ່ປະຊາຊົນ	
ອະນຸສະຖານ (ເຊັ່ນ: ມີ ໂຊລິມ, ບາຊີລິກາ, ອື່ນໆ)		ຄວາມກັດດັນໂລກການທ່ອງ ທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ		ເສັ້ນທາງການນໍາສົ່ງໄຟ ອາດ ເພີ່ມການທ່ອງທ່ຽວ	
ບຸນ ແລະ ຮີດຄອງປະ ເພນີ		ແຮງຍ້ອນຄົນມາຮ່ວມບຸນປະ ເພນີຫຼາຍຂຶ້ນ (+). ການ ທ່ອງທ່ຽວທີ່ສູງຂຶ້ນ ອາດປ່ຽນ ບຸນ ແລະ ຮີດຄອງປະເພນີ (-)		ເສັ້ນທາງການແຮ່ພິທີກໍາ ຫຼື ການເດີນທາງຂະບວນ ອາດປ່ຽນ ເມື່ອເສັ້ນທາງລົດ ໄຟແລນຕໍາຕົວເມືອງ	
ໂຄງຮ່າງຜັງເມືອງ			ການຮີມັງອາຄານກະທົບ ໂຄງ ຮ່າງຜັງເມືອງ	ເສັ້ນທາງລົດໄຟອາດຕັດເສັ້ນ ທາງລະຫວ່າງບາງພູ ບ້ານ-ພື້ນທີ່	
ທ່າເຮືອປະຫວັດອາດ				ການເຊື່ອມໂຍງດ້ານການຂົນ ສົ່ງໄຟທ່ຽວອາດຫຼຸດຜ່ອນໜ້າ ທີ່ຮອງທ່າເຮືອ	
... ອື່ນໆ					

ເຄື່ອງມື 2 ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ

ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ທີ່ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບ							
	ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ	ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ					
ຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆ							

ເຄື່ອງມື 3 ການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ

ຈຸດປະສົງຂອງເຄື່ອງມືນີ້ແມ່ນເພື່ອ ອະທິບາຍແຕ່ລະຂັ້ນຕອນຂອງການ ປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບ ເຊິ່ງລວມທັງ ການພິຈາລະນາວ່າ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຈະກະທົບຕໍ່ອົງປະກອບແຫ່ງມໍຣະດົກໂລກແນວໃດ. ເຄື່ອງມືນີ້ ຄວນ ນຳໃຊ້ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ດຳເນີນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບຊັບສິນມໍຣະດົກ ແລະ ແຜນສະເໜີດຳເນີນກິດຈະການ ເປັນທີ່ ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ເທົ່ານັ້ນ - ເຄື່ອງມືນີ້ ບໍ່ໄດ້ເປັນສິ່ງປຸງແທນ ສຳລັບການຄົ້ນຄວ້າ. ແຕ່ເບິ່ງເໝືອນວ່າ ເຄື່ອງມືທີ 3 ນີ້ ຊ້ອນ ຂ້າງຈະເຮັດໃຫ້ສາມາດຮີບໂຮມຂໍ້ມູນທີ່ສະຫຼັບສັບຊ້ອນກວ່າ ແລະ ການວິເຄາະຕ່າງໆ ເຂົ້າມາສັງລວມຢູ່ໃນຕາຕະລາງ ດຽວກັນ. ສະນັ້ນຂໍ້ສະຫຼຸບຕ່າງໆ ສາມາດຖືກນຳສະເໜີຢ່າງກະຈ່າງແຈ້ງຊັດເຈນ ແລະ ສາມາດແລກປ່ຽນແບ່ງປັນກັນໄດ້. ເຄື່ອງມືນີ້ ເປັນແມ່ແບບທີ່ໄປ ໃນການແນະນຳທັງໃນຫຼາຍໆວິທີທາງ, ແລະ ມັນສາມາດນຳມາດັດປັບ ແລະ ບັບປຸງນຳ ໃຊ້ຕໍ່ໄປ ຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຂັ້ນຕອນທີ 1: ດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າ ກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນທີ່ລະບຸໄດ້

ໃນ ເຄື່ອງມືທີ 2, ແມ່ນໄດ້ລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນດ້ວຍການ ບັນທຶກ ທ່າອ່ຽງຂອງປະຕິສຳພັນ ລະຫວ່າງອົງປະກອບ ທັງຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ ຄຸນລັກສະນະອັນໜຶ່ງຂອງມໍຣະດົກ:

ຕາຕະລາງ A3.1. ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງລະບຸຜົນກະທົບ ພ້ອມດ້ວຍປະຕິສຳພັນຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຖືກບັນທຶກໄວ້

ເຄື່ອງມື 2					
ການລະບຸຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ					
ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ທີ່ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບ					
ອົງປະກອບ	ການກໍ່ສ້າງວາດານລິ ຊອດໃຫມ່	ການດຳເນີນກິດຈະການ ຮີຊອດໃໝ່	ການຮີມັງອາດານລຳລົບ ແລະ ສະຖານີລົດໄຟສຳ ໄໝ່	ການດຳເນີນລາງ ແລະ ສະຖານີລົດໄຟສຳ ໄໝ່	... ອື່ນໆ
ປະກາລຶງ	ການກໍ່ສ້າງຕາມຊ່າຍທະເລ ອາດສົ່ງຜົນຕໍ່ຄຸນນະພາບນ້ຳ ໃນສະພາບແວດລ້ອມນ້ຳທະ ເລ	ກິດຈະກຳການທ່ອງທ່ຽວທີ່ ເພີ່ມຂຶ້ນອາດມີຜົນເສຍຫາຍ ຕໍ່ປາກະລຶງ		ເສັ້ນທາງໃໝ່ອາດເພີ່ມການ ເຂົ້າເຖິງພື້ນທີ່ປົກປ້ອງ-ສະ ຫງວນ	
ບ່ອນອາໄສປາຊາຍເລນ	ປາຊາຍທະເລ ຖືກຫວດລ້າງ ໃນພື້ນທີ່ກໍ່ສ້າງ			ເຂົ້າເຖິງພື້ນທີ່ປົກປ້ອງ-ສະ ຫງວນ	
ປາດູກົງ	ກິດຈະກຳກໍ່ສ້າງອາດລົບກວນ ປາດູກົງທີ່ບອບບາງ-ລຸ່ງ	ກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວອາດລົບ ກວນປາດູກົງທີ່ບອບບາງ-ລຸ່ງ		ເສັ້ນທາງໃໝ່ອາດເພີ່ມການ ລົບກວນຕໍ່ປະຊາຊົນ	
ອະນຸສະຖານ (ເຊັ່ນ: ມໍ ໂຊລິມ, ບາຊີລິກາ, ອື່ນໆ)		ຄວາມກົດດັນໃສ່ການທ່ອງ ທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ		ເສັ້ນທາງການນັບສິ່ງໃໝ່ ອາດ ເພີ່ມການທ່ອງທ່ຽວ	
ບຸກ ແລະ ສິດຄອງປະ ເໝີ		ແຮງຍ້ອນຄົນມາຮ່ວມບຸນປະ ເໝີຫຼາຍຂຶ້ນ (+). ການ ທ່ອງທ່ຽວທີ່ສູງຂຶ້ນ ຂາດປ່ຽນ ບຸກ ແລະ ສິດຄອງປະເທດ (-)		ເສັ້ນທາງການແຮ່ພິທີກຳ ຫຼື ການເດີນທາງຂະບວນ ອາດກ່ຽນ ເມື່ອເສັ້ນທາງລົດ ໄຟແລ່ນຕ່າງເມືອງ	
ໂຄງກ່າງຕັ້ງເມືອງ			ການຮີມັງອາດກະທົບໂຄງ ກ່າງຕັ້ງເມືອງ	ເສັ້ນທາງລົດໄຟອາດຕັດເສັ້ນ ທາງລະຫວ່າງບາງຜູ້ ກຳມະເນີເກີ	
ທ່າເຮືອປະຫວັດສາດ				ການເຊື່ອມໂຍງດ້ານການລົບ ສິ່ງໃໝ່ອາດຫລຸດຜ່ອນໜ້າ ທີ່ຂອງທ່າເຮືອ	
... ອື່ນໆ					

ຜົນກະທົບແຕ່ລະຢ່າງ ຈະຕ້ອງຖືກສຳຫຼວດ ເພື່ອແນໃສ່ໃຫ້ສາມາດປະເມີນຜົນໄດ້. ສິ່ງນີ້ ຄວນຈະຕ້ອງດຳເນີນຢູ່ບົນ ພື້ນຖານຂອງການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ທັງໃນແງ່ຂອງປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບດ້ວຍ.

ຂັ້ນຕອນທີ 2: ປ້ອນຂໍ້ມູນຄຸນລັກສະນະປະກອບຕ່າງໆຂອງມໍຣະດົກ ແລະ ອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງກົດຈະການທີ່ສະເໜີເຂົ້າຢູ່ໃນເຄື່ອງມື ທີ 3

ອີງຕາມການຄົ້ນຄວ້າທີ່ໄດ້ດໍາເນີນ, ການພົວພັນຕ່າງໆທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ທີ່ໄດ້ລະບຸໃນເຄື່ອງມືທີ 2 ແມ່ນຕ້ອງເອົາເຂົ້າໃນເຄື່ອງມືທີ 3 ໃນຂັ້ນຕອນນີ້. ສໍາລັບແຕ່ລະການພົວພັນ, ອົງປະກອບ ຂອງໂຄງການ-ກົດຈະການທີ່ສະເໜີ ຄວນເອົາເຂົ້າຖັງທໍາອິດ ແລະ ອົງປະກອບຂອງແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ໃຫ້ເອົາເຂົ້າໃນ ຖັງທີສອງ (ຕາຕະລາງ A3.2)

ຕາຕະລາງ A3.2. ຕົວຢ່າງ ຕາຕະລາງການປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບ: ການນໍາເອົາອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກົດຈະການທີ່ສະເໜີ ແລະ ອົງປະກອບແຫຼ່ງມໍຣະດົກ ທີ່ອາດກ່ຽວໂຍງກັນ

ເຄື່ອງມື 3		ການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ
ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກົດຈະການທີ່ສະເໜີ	ອົງປະກອບ	ອະທິບາຍຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ
ກວດລ້າງປ່າຊາຍເລນ	ທີ່ຢູ່ອາໄສປ່າຊາຍເລນ	
ການດໍາເນີນຮີສອດໃໝ່	ປາດູກອງສີລົ້ມ	
ການດໍາເນີນຮີສອດໃໝ່	ບຸນ ແລະ ຮີດຄອງປະເພນີ	
ການດໍາເນີນຮີສອດໃໝ່	ບຸນ ແລະ ຮີດຄອງປະເພນີ	

ຂັ້ນຕອນທີ 3: ອະທິບາຍວ່າອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກົດຈະການທີ່ສະເໜີອາດຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນລັກສະນະຂອງມໍຣະດົກຄືແນວໃດ

ອີງຕາມການຄົ້ນຄວ້າທີ່ໄດ້ດໍາເນີນ, ຖັງທີສາມ ແມ່ນສາມາດເອົາຄໍາອະທິບາຍວ່າ ອົງປະກອບໂຄງການ-ກົດຈະການທີ່ສະເໜີ ກະທົບຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກຄືແນວໃດ (ຈະເກີດຫຍັງຂຶ້ນເມື່ອອົງປະກອບດັ່ງກ່າວມີປະຕິສໍາພັນກັນ). ຄໍາອະທິບາຍນີ້ຄວນເປັນການສັງລວມ ໂດຍຫຍໍ້ (ຕາຕະລາງ A3.3).

ຕາຕະລາງ A3.3. ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບ: ການເອົາຄໍາອະທິບາຍ ກ່ຽວກັບ ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນເຂົ້າໃນຕາຕະລາງ

ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກົດຈະການທີ່ສະເໜີ	ອົງປະກອບ	ອະທິບາຍຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ
ກວດລ້າງປ່າຊາຍເລນ	ທີ່ຢູ່ອາໄສປ່າຊາຍເລນ	ທີ່ຢູ່ອາໄສປ່າຊາຍເລດ 50 ເຮັກຕາ ຈະຖືກຍົກຍ້າຍ. ລະບາຍນໍ້າ ແລະ ປັບໜ້າເດີນກ່ອນການລໍ່ລ້າງ.
ການດໍາເນີນຮີສອດໃໝ່	ປາດູກອງສີລົ້ມ	ກົດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວຕາມແຄມນໍ້າທະເລ (ລວມທັງເຮືອນ້ອຍ ແລະ ສະກູບາດາຍວິງ) ຈະເປັນເຫດໃຫ້ປາດູກອງສີລົ້ມຍົກຍ້າຍທີ່
ການດໍາເນີນຮີສອດໃໝ່	ບຸນ ແລະ ຮີດຄອງປະເພນີ	ນັກທ່ອງທ່ຽວປະມານ 17,000 ທີ່ມາຮີສອດອາດຈະຢ້ຽມຢາມບຸນທ່ອງຖິ່ນ, ເພີ່ມທຶນໃຫ້ແກ່ງານບຸນປະເພນີ ແລະ ເປີດໂອກາດດ້ານເສດຖະກິດສໍາຮອງໃຫ້ແກ່ ປະຊາຊົນທ່ອງຖິ່ນ
ການດໍາເນີນຮີສອດໃໝ່	ບຸນ ແລະ ຮີດຄອງປະເພນີ	ບຸດທະລາດການທ່ອງທ່ຽວທີ່ສະເໜີ ອາດປ່ຽນແປງ ຮູບແບບການຈັດບຸນ ໃນດ້ານຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ, ການບໍລິຫານຈັດການ ແລະ ສະຖານທີ່ຈັດງານ

ຂັ້ນຕອນທີ 4: ອະທິບາຍລັກສະນະອົງປະກອບ ຂອງກິດຈະການທີ່ສະເໜີ

- ຖັນ 4, 5 ແລະ 6 ໃນເຄື່ອງມືທີ 3 ຈະເບິ່ງອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ໃນລາຍລະອຽດຕື່ມ:
- ກິດຈະການທີ່ສະເໜີນີ້ ຈະເກີດຂຶ້ນ ເລື້ອຍຊ່ຳໃດ? ຈະເກີດຂຶ້ນຄັ້ງດຽວບໍ່? ຫຼື ເປັນໄລຍະ? ຫຼື ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ?
- ກິດຈະການນີ້ຈະດຳເນີນໄປ ດົນຊ່ຳໃດ? ຈະໄລຍະສັ້ນ ຫຼື ໄລຍະຍາວ?
- ກິດຈະການທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນນີ້ ເປັນບາງສິ່ງທີ່ອາດສາມາດປ່ຽນປັບກັບຄືນມາໄດ້ອີກໃນອະນາຄົດບໍ່? ກິດຈະການນີ້ ສາມາດປ່ຽນປັບຄືນໄດ້ ຫຼື ບໍ່ສາມາດປ່ຽນປັບຄືນໄດ້?

ຄຳຕອບຕໍ່ຄຳຖາມເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນຄວນເອົາເຂົ້າ ເຄື່ອງມືທີ 3 ສຳລັບແຕ່ລະຜົນກະທົບທີ່ໄດ້ລະບຸ. ຄຳຕອບສຳລັບຄຳຖາມເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນຕ້ອງອ້າງອີງດ້ວຍຂໍ້ມູນ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າທີ່ພຽງພໍ ພາຍໃນ ບົດລາຍງານປະເມີນຜົນກະທົບ.

ຕາຕະລາງ A3.4. ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບ: ການເອົາລາຍລະອຽດ-ຄຸນລັກສະນະ ຂອງ ອົງປະກອບໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີເຂົ້າຕາຕະລາງ

ການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ				
ອົງປະກອບ	ອະທິບາຍຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ	ຄວາມຖີ່ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ໄລຍະເວລາຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປັບຄືນຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການ
		ຄັ້ງໜຶ່ງ/ ເປັນໄລຍະບໍ່ຕໍ່ເນື່ອງ/ ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະສັ້ນ/ ໄລຍະຍາວ	ປັບຄືນໄດ້/ ບໍ່ປັບຄືນໄດ້
ທີ່ຢູ່ອາໄສປ່າຊາຍເລນ	ທີ່ຢູ່ອາໄສປ່າຊາຍເລນ 50 ເຮັກຕາ ຈະຖືກຍົກຍ້າຍ, ລະບາຍນ້ຳ ແລະ ບັບໜ້າດິນກ່ອນການສໍ້ລ້າງ.	ຄັ້ງໜຶ່ງ	ໄລຍະຍາວ	ປັບຄືນບໍ່ໄດ້
ປາດູກອງສີສົມ	ກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວຕາມແຄມນ້ຳທະເລ (ລວມທັງເຮືອນ້ອຍ ແລະ ສະໝຸນບາດາຍວິງ) ຈະເປັນເຫດໃຫ້ປາດູກອງສີສົມຍົກຍ້າຍທີ	ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະຍາວ	ປັບຄືນໄດ້
ບຸນ ແລະ ສິດຄອງປະເພນີ	ນັກທ່ອງທ່ຽວປະມານ 17,000 ທີ່ມາຮີສອດອາດຈະປ້ຽມຢາມ ບຸນທ້ອງຖິ່ນ, ເພີ່ມທຶນໃຫ້ແກ່ງານບຸນປະເພນີ ແລະ ເປີດໂອກາດດ້ານເສດຖະກິດລຳອອງໃຫ້ແກ່ ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ	ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະຍາວ	ປັບຄືນໄດ້
ບຸນ ແລະ ສິດຄອງປະເພນີ	ຍຸດທະສາດການທ່ອງທ່ຽວທີ່ສະເໜີ ອາດປ່ຽນແປງ ຮູບແບບການຈັດບຸນ ໃນດ້ານຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ, ການບໍລິຫານຈັດການ ແລະ ສະຖານທີ່ຈັດງານ	ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະຍາວ	ປັບຄືນໄດ້

ຂັ້ນຕອນທີ 5: ກຳນົດການປ່ຽນແປງທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ

ຂັ້ນຕອນທີ 3 ແລະ 4 ໄດ້ລະບຸອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ. ສະນັ້ນ ຄຳຕອບເຫຼົ່ານີ້ຈຶ່ງຄວນເປັນຂໍ້ມູນສຳລັບ ຖັນທີ 7, 8, 9 ແລະ 10 ເຊິ່ງ ກຳນົດການປ່ຽນແປງທີ່ຄາດວ່າຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບ:

- ການປ່ຽນແປງຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ ອາດສາມາດປ່ຽນປັບກັບຄືນມາໄດ້ອີກບໍ່ໃນອະນາຄົດ? ຜົນກະທົບນີ້ ສາມາດປ່ຽນປັບຄືນໄດ້ ຫຼື ບໍ່ສາມາດປ່ຽນປັບຄືນໄດ້?
- ການປ່ຽນແປງຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຈະດົນຊ່ຳໃດ? ຈະຊົ່ວຄາວ ຫຼື ຖາວອນ?
- ຄຸນລັກສະນະປະກອບຈະປ່ຽນແປງ ຫຼາຍຊ່ຳໃດ? ຈະເປັນການປ່ຽນແປງທີ່ບໍ່ສຳຄັນ, ບາງດ້ານ ຫຼື ໃຫຍ່ຫຼວງ?
- ຄຸນນະພາບ ຂອງການປ່ຽນແປງນັ້ນເປັນແນວໃດ? ຈະເປັນການປ່ຽນແປງໃນທາງບວກ ຫຼື ທາງລົບ?

ຄຳຕອບສຳລັບຄຳຖາມເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງຍັງຍືນດ້ວຍຂໍ້ມູນ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າທີ່ພຽງພໍພາຍໃນບົດລາຍງານປະເມີນຜົນກະທົບ.

ຕາຕະລາງ A3.5. ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການລະບຸຜົນກະທົບ: ການກຳນົດລັກສະນະຂອງການປ່ຽນແປງຕ່າງໆ ຕໍ່ກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ

	ຄວາມຖີ່ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ໄລຍະເວລາຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປືນຄືນຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປືນຄືນຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ໄລຍະເວລາຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ລະດັບການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ຄຸນນະພາບຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ
	ຕັ້ງໜຶ່ງ/ ເປັນໄລຍະບໍ່ຕໍ່ເນື່ອງ/ ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະສັ້ນ/ ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້/ ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ບັນທຶນໄດ້/ ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ການປ່ຽນແປງຊິວຄາວ / ຖາວອນ	ບໍ່ມີອາການປ່ຽນແປງ/ອາການປ່ຽນແປງ ບໍ່ສຳຄັນ/ ບາງອາການປ່ຽນແປງ/ອາການປ່ຽນແປງໃຫຍ່ຫຼວງ	ອາການປ່ຽນແປງທີ່ເປັນໃນທາງບວກ/ ລົບ
ກຳນົດ, ລະບາຍນັກ	ຕັ້ງໜຶ່ງ	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຖາວອນ	ໃຫຍ່ຫຼວງ	ລົບ
ວອນທັງເຮືອນອຍ ກູກອງລິສົມບັດທ້າຍທີ່ ທາດຈະປ່ຽນເປັນ ມີ ແລະ ເປີດໂອກາດ ເອງຖິ່ນ	ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຖາວອນ	ໃຫຍ່ຫຼວງ	ລົບ
ປຸງແປງ ຮູບແບບ ທາງຈັດການ ແລະ	ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຊົດຄາວ	ບາງອາການປ່ຽນແປງ	ບວກ
	ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຖາວອນ	ບາງອາການປ່ຽນແປງ	ລົບ

ຂັ້ນຕອນທີ 6: ການປະເມີນຜົນກະທົບ

ຖັນສຸດທ້າຍ (II) ຂອງເຄື່ອງມືທີ 3 ເປັນການປະເມີນຜົນຂັ້ນສຸດທ້າຍຂອງແຕ່ລະຜົນກະທົບທີ່ລະບຸໄວ້ ເຊິ່ງຄວນສະທ້ອນຄຳອະທິບາຍ ກ່ຽວກັບຜົນກະທົບ ແລະ ລັກສະນະສະເພາະຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ ແລະ ການປ່ຽນແປງຕ່າງໆ ຕໍ່ບັນດາຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ ທີ່ໄດ້ຖືກກຳນົດ ຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນຕ່າງໆກ່ອນໜ້ານີ້.

ປະເພດຕ່າງໆຂອງຜົນກະທົບດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ສາມາດເປັນໄດ້ທັງດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບ:

- **ເປັນກາງ:** ການຄົ້ນຄວ້າຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ເຜີຍໃຫ້ເຫັນວ່າ ບໍ່ມີການປ່ຽນແປງໃດໆເກີດຂຶ້ນກັບຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ.
- **ເບົາບາງ:** ການຄົ້ນຄວ້າຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນສະແດງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ການປ່ຽນແປງນັ້ນ ແມ່ນພຽງເລັກໜ້ອຍ.
- **ປານກາງ:** ການຄົ້ນຄວ້າຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນສະແດງໃຫ້ຮູ້ວ່າຈະມີບາງການປ່ຽນແປງຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ
- **ໃຫຍ່ຫຼວງ:** ການຄົ້ນຄວ້າຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນສະແດງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ຈະມີການປ່ຽນແປງໃຫຍ່ຫຼວງ ຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບຂອງມໍຣະດົກ.

ຕາຕະລາງ A3.6. ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການລະບຸຜົນກະທົບ: ການປະເມີນຜົນ ລະດັບຄວາມຮຸນແຮງຂອງຜົນກະທົບ

	ໄລຍະເວລາຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປືນຄືນຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປືນຄືນຂອງການປ່ຽນປ່ຽນຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ໄລຍະເວລາຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ລະດັບການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ຄຸນນະພາບຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ສິ່ງປະກອບ	ການປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບ
	ໄລຍະສັ້ນ/ ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້/ ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ບັນທຶນໄດ້/ ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ການປ່ຽນແປງຊິວຄາວ / ຖາວອນ	ບໍ່ມີການປ່ຽນແປງ/ອາການປ່ຽນແປງ ບໍ່ສຳຄັນ/ ບາງອາການປ່ຽນແປງ/ອາການປ່ຽນແປງໃຫຍ່ຫຼວງ	ອາການປ່ຽນແປງທີ່ເປັນໃນທາງບວກ/ ລົບ	ຜົນກະທົບ ເປັນກາງ/ເບົາບາງ/ປານກາງ/ໃຫຍ່ຫຼວງ (ທາງດ້ານລົບ ແລະ ບວກ)
	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຖາວອນ	ໃຫຍ່ຫຼວງ	ລົບ	ຜົນກະທົບດ້ານລົບໃຫຍ່ຫຼວງ
	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຖາວອນ	ໃຫຍ່ຫຼວງ	ລົບ	ຜົນກະທົບດ້ານລົບໃຫຍ່ຫຼວງ
	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້	ບັນທຶນໄດ້	ຊົດຄາວ	ບາງອາການປ່ຽນແປງ	ບວກ	ຜົນກະທົບດ້ານບວກປານກາງ
	ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶນໄດ້	ບັນທຶນບໍ່ໄດ້	ຖາວອນ	ບາງອາການປ່ຽນແປງ	ລົບ	ຜົນກະທົບດ້ານລົບປານກາງ

ບັນຊີມື ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມືສຳລັບການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານຕ່າງໆ

ຂັ້ນຕອນທີ 7: ນຳໃຊ້ການປະເມີນຜົນຈາກຜົນກະທົບຕ່າງໆ ເພື່ອພິຈາລະນາທາງເລືອກ ແລະ ການບັນເທົາ

ໝາກຜົນຈາກເຄື່ອງມືທີ 3 ແມ່ນສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອການວາງແຜນສຳລັບ ໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ ເຊິ່ງຄວນປ່ຽນແປງເພື່ອຫຼີກເວັ້ນຜົນກະທົບດ້ານລົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ ຄຸນຄ່າໂດດເດັ່ນລະດັບຈັກກະວານ ຫຼື ຢ່າງໜ້ອຍເພື່ອບັນເທົາກະທົບໃຫ້ຕໍ່າທີ່ສຸດໃນລະດັບທີ່ຍອມຮັບໄດ້. ນອກຈາກນັ້ນກໍຍັງສາມາດຄົ້ນຄວ້າເບິ່ງຜົນກະທົບດ້ານນບວກທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ເພື່ອເຂົ້າໃຈວ່າຈະສາມາດສະໜັບສະໜູນໄດ້ຄືແນວໃດ.

ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ເປັນຂະບວນການທົບທວນຊ້ຳ – ເມື່ອໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີໄດ້ຮັບການທົບທວນແລ້ວ ກໍຈະຕ້ອງປະເມີນຜົນອີກ ໂດຍນຳໃຊ້ ເຄື່ອງມືທີ 3.

ຂັ້ນຕອນທີ 8: ນຳໃຊ້ການປະເມີນຜົນຈາກຜົນກະທົບຕ່າງໆ ເພື່ອການສ້າງບົດລາຍງານ

ເມື່ອໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີທັງໝົດ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ຮັບການປະເມີນຜົນແລ້ວ, ກ່ອງຜົນກະທົບໃນຖິ່ນສຸດທ້າຍ ກໍສາມາດລະບາຍເປັນສີໄດ້ ຂຶ້ນກັບລັກສະນະ ແລະ ລະດັບຂອງຜົນກະທົບ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດສື່ສານ ການປະເມີນຜົນຂັ້ນສຸດທ້າຍຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ຕາຕະລາງ A3.7. ຕົວຢ່າງຕາຕະລາງການລະບຸຜົນກະທົບ ພ້ອມລະດັບຜົນກະທົບສະແດງຕາມສີ

ໄລຍະເວລາຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປຶ້ນຄືນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດປຶ້ນຄືນຂອງການປ່ຽນປ່ຽນຕໍ່ລົງ/ເກດມ	ໄລຍະເວລາຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ລົງ/ເກດມ	ລະດັບການປ່ຽນແປງຕໍ່ລົງ/ເກດມ	ຄຸນນະພາບຂອງການປ່ຽນແປງຕໍ່ລົງ/ເກດມ	ການປະເມີນຜົນ ຜົນກະທົບ
ໄລຍະສັ້ນ/ ໄລຍະຍາວ	ປຶ້ນຄືນໄດ້/ ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ປຶ້ນຄືນໄດ້/ ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ຄາວ / ຖາວອນ	ບໍ່ມີການປ່ຽນແປງ/ ການປ່ຽນແປງ ບໍ່ສຳຄັນ/ ບາງການປ່ຽນແປງ/ການ	ການປ່ຽນແປງທີ່ເປັນໃນທາງບວກ/ລົບ	ຜົນກະທົບ ເປັນທາງ/ເບົາບາງ/ບາງທາງ/ໃຫຍ່ຫຼວງ (ທາງດ້ານລົບ ແລະ ບວກ)
ໄລຍະຍາວ	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ຖາວອນ	ໃຫຍ່ຫຼວງ	ລົບ	ຜົນກະທົບດ້ານລົບໃຫຍ່ຫຼວງ
ໄລຍະຍາວ	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ຖາວອນ	ໃຫຍ່ຫຼວງ	ລົບ	ຜົນກະທົບດ້ານລົບໃຫຍ່ຫຼວງ
ໄລຍະຍາວ	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ຄຸ້ວຄາວ	ບາງການປ່ຽນແປງ	ບວກ	ຜົນກະທົບດ້ານບວກບາງທາງ
ໄລຍະຍາວ	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ບໍ່ປຶ້ນຄືນໄດ້	ຖາວອນ	ບາງການປ່ຽນແປງ	ລົບ	ຜົນກະທົບດ້ານລົບບາງທາງ

ເຄື່ອງມືທີ 3 ການປະເມີນບັນຫະທົບ-ການຕິລາຄາ ຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ

ອົງປະກອບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການທີ່ສະເໜີ	ຄຸນລັກສະນະປະກອບ	ອະທິບາຍຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມຖີ່ຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ໄລຍະເວລາຂອງໂຄງການ-ກິດຈະການ	ຄວາມສາມາດບັນທຶກຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ-ກິດຈະການ	ການປຸງແປງຂອງຄຸນລັກສະນະປະກອບທີ່ສາມາດປຸງແປງຕື່ມໄດ້	ໄລຍະເວລາຂອງການປຸງແປງຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບ	ລະດັບຂອງການປຸງແປງຕໍ່ກັບຄຸນລັກສະນະ	ຄຸນນະພາບຂອງການປຸງແປງຕໍ່ຄຸນລັກສະນະປະກອບ	ການປະເມີນຜົນຂອງຜົນກະທົບ
			ຄັ້ງທີໜຶ່ງ/ ເປັນໄລຍະປັບຕໍ່ເນື່ອງ/ ຕໍ່ເນື່ອງ	ໄລຍະສັ້ນ/ ໄລຍະຍາວ	ບັນທຶກໄດ້/ ບັນທຶກບໍ່ໄດ້	ບັນທຶກໄດ້/ ບັນທຶກບໍ່ໄດ້	ການປຸງແປງຊົ່ວຄາວ/ ຖາວອນ	ບໍ່ມີການປຸງແປງ/ ບໍ່ສາມາດປຸງແປງ/ ການປຸງແປງໃຫຍ່ຫຼວງ	ການປຸງແປງທີ່ເປັນໄປໄດ້ບວກ/ ລົບ	ຜົນກະທົບເປັນກາງ/ເບົາບາງ/ ໃຫຍ່ຫຼວງ (ທາງດ້ານລົບ ແລະ ບວກ)
										ຜົນກະທົບດ້ານລົບໃຫຍ່ຫຼວງ
										ຜົນກະທົບດ້ານລົບປານກາງ
										ຜົນກະທົບດ້ານລົບເບົາບາງ
										ເປັນກາງ
										ຜົນກະທົບດ້ານບວກເບົາບາງ
										ຜົນກະທົບດ້ານບວກປານກາງ
										ຜົນກະທົບດ້ານບວກໃຫຍ່ຫຼວງ

ຂໍ້ມູນການຕິດຕໍ່

ຊື່ ແລະ ທີ່ຢູ່	ລາຍລະອຽດໂດຍຫຍໍ້	ຄວາມຮັບຜິດຊອບພາຍໃນ ສົນທິສັນຍາ
<p>ICCROM International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property; Via di S. Michele, 13 00153 Rome, Italy Tel: +39 06.585-531 E-mail: iccrom@iccrom.org www.iccrom.org</p>	<p>ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) ແມ່ນອົງການຈັດຕັ້ງລະຫວ່າງລັດຖະບານທີ່ມີສໍານັກງານໃຫຍ່ຕັ້ງຢູ່ ໂຮມ, ອິຕາລີ. UNESCO ໄດ້ສ້າງຕັ້ງ ICCROM ຂຶ້ນໃນປີ 1956 ໂດຍມີພາລະບົດບາດໃນການດໍາເນີນການຄົ້ນຄວ້າ, ດ້ານເອກະສານ, ການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານວິຊາການ, ການສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ແລະ ແຜນງານເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ໃຫ້ແກ່ສາທາລະນະຊົນ ເພື່ອ ເພີ່ມຄວາມເຂັ້ມແຂງໃນການອະນຸລັກ ມໍຣະດົກດ້ານວັດທະນະທໍາ.</p>	<p>ພາລະບົດບາດສະເພາະຂອງ ICCROM ທີ່ຕິດພັນກັບສົນທິສັນຍາ ລວມມີ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ເປັນຄູ່ຮ່ວມງານບຸລິມະສິດ ໃນການຝຶກອົບຮົມ ໃນຂົງເຂດມໍຣະດົກດ້ານວັດທະນະທໍາ, ຕິດຕາມສະຖານະການອະນຸລັກແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກ ດ້ານວັດທະນະທໍາ, ທົບທວນຂໍສະເໜີຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອສາກົນ ທີ່ຍື່ນ ໂດຍບັນດາລັດພາຄີ, ແລະ ປະກອບສ່ວນ ແລະ ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ກິດຈະກຳສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ.
<p>ICOMOS International Council on Monuments and Sites International Secretariat 11 rue du Séminaire de Conflans 94 220 Charenton-le-Pont France Tel: + 33 (0) 1 41 94 17 59 E-mail: secretariat@icomos.org www.icomos.org</p>	<p>ICOMOS (ສະພາສາກົນກຸ່ງວກັບອະນຸສອນສະຖານ ແລະ ແຫຼ່ງບູຮານສະຖານ) ແມ່ນອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດກັບລັດຖະບານ ມີສໍານັກງານໃຫຍ່ຕັ້ງຢູ່ ປາຣີ, ຝຣັ່ງ. ໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 1965 ໂດຍມີພາລະບົດບາດໃນການສົ່ງເສີມການປະຕິບັດ ທິດສະດີ, ວິທີການ ແລະ ເຕັກນິກວິທະຍາສາດເພື່ອອະນຸລັກມໍຣະດົກດ້ານສະຖາປັດຕະຍະກຳ ແລະ ບູຮານວິທະຍາ. ວຽກງານຂອງອົງການແມ່ນບົນພື້ນຖານຫຼັກການຂອງ ກົດບັດສາກົນວ່າດ້ວຍການອະນຸລັກ ແລະ ບູລະນະປະຕິສັງຂອນ ອະນຸສອນສະຖານ ແລະ ແຫຼ່ງບູຮານສະຖານ (ກົດບັດເວນີສ໌).</p>	<p>ພາລະບົດບາດສະເພາະຂອງ ICOMOS ທີ່ຕິດພັນກັບສົນທິສັນຍາລວມມີ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ການປະເມີນຜົນ-ຕີລາຄາແຫຼ່ງມໍຣະດົກທີ່ຖືກຄັດເລືອກໃຫ້ຈົດທະບຽນເປັນມໍຣະດົກໂລກ, ການຕິດຕາມກວດກາສະພາບຂອງການອະນຸລັກ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກດ້ານວັດທະນະທໍາ, ທົບທວນຂໍສະເໜີ ຂໍການຊ່ວຍເຫຼືອສາກົນ ໂດຍບັນດາລັດພາຄີ, ແລະ ປະກອບສ່ວນ ແລະ ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ກິດຈະກຳສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ.
<p>IUCN International Union for Conservation of Nature Rue Mauverney 28 1196 Gland Switzerland Tel: +41 22 999-0000 E-mail: worldheritage@iucn.org www.iucn.org</p>	<p>IUCN (ສະຫະພາບສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ) ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 1948 ແລະ ເຕົ້າໂຮມລັດຖະບານບັນດາປະເທດ, NGOs, ແລະ ນັກວິທະຍາສາດໃນການຮ່ວມມືລະດັບໂລກ. ວິໄສທັດຂອງອົງການແມ່ນເພື່ອມີບົດບາດ, ສົ່ງເສີມ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອ ສັງຄົມໃນທົ່ວໂລກ ເພື່ອອະນຸລັກຄວາມສົມບູນ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງທຳມະຊາດ ແລະ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດມີຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງດ້ານລະບົບນິເວດ. IUCN ມີສໍານັກງານໃຫຍ່ຕັ້ງຢູ່ ແກນ, ສະວິດເຊີແລນ.</p>	<p>ພາລະບົດບາດສະເພາະຂອງ IUCN ທີ່ຕິດພັນກັບສົນທິສັນຍາລວມມີ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ການປະເມີນຜົນ-ຕີລາຄາແຫຼ່ງມໍຣະດົກທີ່ຖືກຄັດເລືອກໃຫ້ຈົດທະບຽນເປັນມໍຣະດົກໂລກ, ການຕິດຕາມກວດກາສະພາບຂອງການອະນຸລັກແຫຼ່ງມໍຣະດົກໂລກດ້ານທຳມະຊາດ, ທົບທວນຂໍສະເໜີ ຂໍການຊ່ວຍເຫຼືອສາກົນ ໂດຍບັນດາລັດພາຄີ, ແລະ ປະກອບສ່ວນ ແລະ ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ກິດຈະກຳສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ
<p>UNESCO World Heritage Centre 7, place de Fontenoy 75352 Paris 07 SP France Tel: +33 (0)1 45 68 11 04 whc.unesco.org</p>	<p>ສ້າງຕັ້ງ ໃນປີ 1992, ສູນມໍຣະດົກໂລກເປັນຈຸດໃຈກາງປະສານງານພາຍໃນ UNESCO ສໍາລັບທຸກໆບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ວຽກງານມໍຣະດົກໂລກ. ສູນຈະຮັບປະກັນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານ ໃນແຕ່ລະວັນຂອງ ສົນທິສັນຍາ, ການຈັດກອງປະຊຸມປະຈຳປີຂອງຄະນະກຳມະການມໍຣະດົກໂລກ, ໃຫ້ຄໍາແນະນຳຕໍ່ ບັນດາລັດພາຄີໃນການກະກຽມຍື່ນສະເໜີສະຖານທີ່ຕ່າງໆເພື່ອຄັດເລືອກຂຶ້ນທະບຽນ, ຈັດແຈງການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກກອງທຶນມໍຣະດົກໂລກອີງຕາມການສະເໜີ, ແລະ ລາຍງານກ່ຽວກັບສະພາບຂອງສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ແລະ ການດໍາເນີນງານສຸກເສີນໃນເວລາສະຖານທີ່ທາກມີໃບຂົ່ມຂູ່. ນອກຈາກນັ້ນ ສູນຍັງຈັດກອງປະຊຸມ ແລະ ການສຳມະນາຕ່າງໆ, ອັບເດດລາຍການ ແລະ ຖານຂໍ້ມູນລາຍຊື່ມໍຣະດົກໂລກ, ພັດທະນາເຄື່ອງມືການສອນຕ່າງໆເພື່ອປູກຈິດສໍານຶກໃຫ້ແກ່ຄົນທຸ່ມກ່ຽວກັບຄວາມຈຳເປັນໃນການອະນຸລັກມໍຣະດົກ ແລະ ໃຫ້ສາທາລະນະຊົນຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບບັນຫາຕ່າງໆຂອງມໍຣະດົກໂລກ.</p>	

ປຶ້ມຄູ່ມື ແລະ ຊຸດເຄື່ອງມື ສໍາລັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕ່າງໆ ໃນ ສະພາບຂອງມໍຣະດົກໂລກ

ຈຸດປະສົງຂອງເອກະສານສະບັບນີ້ແມ່ນເພື່ອ ໃຫ້ຂໍ້ແນະນໍາກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ ແຫຼ່ງ ມໍຣະດົກໂລກ ໂດຍອີງຕາມຂອບທີ່ສາມາດນໍາໃຊ້ໄດ້ກັບ ແຫຼ່ງມໍຣະດົກທັງທາງດ້ານທໍາມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທໍາ ແລະ ທັງສໍາລັບໂຄງການຕ່າງໆ ທັງຂະໜາດນ້ອຍ ຫຼື ໃຫຍ່, ບໍ່ວ່າແຕ່ຈະຢູ່ໃນຂອບເຂດຂອງ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ແບບກວ້າງຂວາງ (ESIA), ຫຼືວ່າ ການປະເມີນຜົນ ກະທົບຕໍ່ມໍຣະດົກ (HIA) ແບບແຍກດ່ຽວເປັນອິດສະຫຼະສະເພາະ.

ນອກຈາກນັ້ນ, ປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ ຍັງຮັບໃຊ້ເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ສໍາລັບການເສີມສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ແລະ ການເຊີດຊື່ຈິດສໍານຶກ ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບສິນຕ່າງໆ ທີ່ເປັນມໍຣະດົກໂລກ. ຄູ່ມືສະບັບນີ້ຈະເປັນ ພາກສ່ວນພື້ນຖານໜຶ່ງສໍາລັບ ກິດຈະກຳສ້າງຂີດຄວາມ ອາດສາມາດທີ່ສະໜອງໂດຍ ສູນມໍຣະດົກໂລກ, ອົງການທີ່ປຶກສາ ແລະ ສູນປະເພດ 2 ຂອງ UNESCO ພ້ອມທັງສາມາດນໍາໃຊ້ເປັນເອກະສານເພື່ອ ຮຽນຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ. ຂໍ້ແນະນໍາແມ່ນແນໃສ່ ສະໜັບສະໜູນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ສິນທີ່ສັນຍາວ່າດ້ວຍມໍຣະດົກໂລກ ຄຽງຄູ່ກັບຄູ່ມືຊີ້ນໍາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສິນທີ່ສັນຍາມໍຣະດົກໂລກ.